

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

2022 №1-2 (55-56)

Науково-методичний журнал

I. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, проведеної НМЦ ПТО у Харківській області, за темою: «Електронні кейси для роботи педагогів ЗП(ПТ)О в умовах дистанційного навчання»

II. Науково-практичні матеріали щодо організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О в умовах дистанційного навчання

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Науково-методичний журнал

№1-2 (55-56)

2022

м. Харків

Засновник журналу Харківський обласний учбово-методичний центр професійної освіти (з 1999 року – Харківський обласний науково-методичний центр професійно-технічної освіти, з 2004 року – Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області)

Журнал видається з 1995 року.

Реєстраційне свідоцтво ХК №266 від 06.03.1995.

Рекомендовано до друку та поширення мережою Інтернет рішенням науково-методичної ради Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області (протокол від 26.09.2022 №3).

Редакційна колегія: Русланова Т.О. (головний редактор), Сологуб Н.Г. (заступник головного редактора, відповідальний секретар), Агеєва О.О., Амірбеков Г.Д., Коваленко О.Е., Кравцов В.А., Міненко В.Л., Пономарьова В.В.

УДК 377

П84 ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА: наук. журн. / Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області; Т.О.Русланова (голова) [та ін.]. – Харків, 2022. – №1-2 (55-56). – 336 с.

Редколегія публікує матеріали, не завжди поділяючи погляди інших авторів, зберігає стиль матеріалів, залишає за собою право редагувати тексти. Автор несе відповідальність за зміст статті та достовірність матеріалів.

УДК 377

ЗМІСТ

І. МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРОВЕДЕНОЇ НМЦ ПТО У ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ЗА ТЕМОЮ: «ЕЛЕКТРОННІ КЕЙСИ ДЛЯ РОБОТИ ПЕДАГОГІВ ЗП(П)О В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ»

Алексенко В.О.

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ У ВИВЧЕННІ
ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ.....12

Амосов А.В.

ВИКОРИСТАННЯ СКІППІНГУ (СТРИБКІВ ЧЕРЕЗ
СКАКАЛКУ) ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ФОРМИ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВАННЯ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....15

Бадіца О.П.

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ
У ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ МОЛОДІ.....18

Барбарош І.В.

СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....21

Беберіна Л.М., Кісіль М.М.

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ
В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....25

Бирса Ю.С.

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ
ЕФЕКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ТА
ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....29

Бойко Л.М.

СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ
ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....34

Воробйова О.А.

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ
ОНЛАЙН-ЗАСОБАМИ.....38

Галіцька М.С.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ
ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....41

Гонтарук Л.П.

ОНЛАЙН-СЕРВІСИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО
ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....43

Горностаєва І.В. ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА У ПРОЦЕСІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ.....	45
Грель М.В. СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	49
Григор'єв В.О. ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВУ.....	52
Грушецька І.О. ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ЗМІШАНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	55
Денисенко В.А. РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ.....	59
Діденко О.В. EDPUZZLE – ПРАКТИЧНИЙ ОНЛАЙН-СЕРВІС ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІДЕОУРОКІВ.....	63
Дрімко Т.І. ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КЕЙСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ.....	67
Керницька Л.В. НОВІТНІ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСИ В РОБОТІ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	71
Кісь С.П. ЦИФРОВИЙ КЕЙС ВИКЛАДАЧА ІНФОРМАТИКИ ЯК СУЧАСНА ІННОВАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	75
Коваленко С.І. ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ І ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИКЛАДАЧА НА ШЛЯХУ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	80
Коваленко Т.В. СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	85

Козирська О.І. ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ, МЕТОДИ, ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ, ЩО ЗАСТОСОВАНО ПРИ ВИКЛАДАННІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	89
Цюпак О.В., Коржан Т.В. ЕЛЕКТРОННІ СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ТВОРЧИХ РОБІТ УЧНІВ ІНТЕРГОВАНОЇ ПРОФЕСІЇ «СЕКРЕТАР КЕРІВНИКА. ДІЛОВОД. АДМІНІСТРАТОР».....	93
Костюкович В.В. ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ.....	96
Коцюр І.М. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАЧА ХІМІЇ, БІОЛОГІЇ І ЕКОЛОГІЇ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОГО НАПРЯМКУ.....	100
Криворучко Ю.Ю. ІНСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	104
Лецюк Л.О. ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ.....	109
Ліпанова О.А. ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.....	112
Лозицька І.І. ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УРОКУ.....	116
Макаров А.А. ПОРТФОЛІО ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ.....	117
Макарова І.А. ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІ ПОЛІПШУЮТЬ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ.....	120
Мартиненко Л.М. ВИХОВНА РОБОТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ.....	123
Мороз А.Є. ІНТЕГРАЦІЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ В УРОКИ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ.....	125

Мосійчук Л.М. ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗП(ПТ)О В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	131
Нагаєвська І.О. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ПРОГРАМИ ІЗ РОЗВИТКУ АСЕРТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ, САМОПІЗНАННЯ, САПОМОПОВАГИ ТА ПІДНЕСЕННЯ ВЛАСНОЇ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О.....	134
Назарова Т.С., Сурова К.Ю. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ЦИФРОВОГО ІНСТРУМЕНТУ THINGLINK.....	138
Науменко Т.А. ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	142
Панчул К.В. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ.....	146
Пероганич О.М. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	149
Повар М.М. ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У РОБОТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ П(ПТ)О.....	154
Половинкіна М.О. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	157
Простова Л.А., Біла О.В., Малай С.П., Солонець Н.В. КЕЙС З ТЕМИ «ЗВАРЮВАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ».....	160
Романов М.П. ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ.....	164
Ротар В.С. КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	168

Ситник С.А. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ. ЕЛЕКТРОННІ КЕЙСИ ДЛЯ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ХІМІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	172
Сколота О.В. МОЗАІК EDUCATION – ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	175
Соколенко Н.М. ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ФІЗИКИ.....	179
Сологуб О.Ю. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ.....	184
Солонько Л.С. ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ OURBOOX ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ КНИГ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ.....	189
Стариченко В.М. ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗМІСТУ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	192
Табунщик Т.С. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ.....	196
Тхорик А.М. ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.....	200
Федорович І.С. ОСВІТНІ ВЕБ-РЕСУРСИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ.....	203
Харлампович Л.М. ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО БЛОГУ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО, ЗМІШАНОГО Й ОЧНОГО НАВЧАННЯ.....	206

Шапочка Н.О.

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ
ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ.....210

Юхименко М.О.

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ
У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....216

Ясінська А.В.

ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ
ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....220

ІІ. НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗП(ПТ)О В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сологуб Н.Г.

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗП(ПТ)О ЗА
ТЕХНОЛОГІЄЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ:
МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ.....225

Назарова Т.С.

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ НАВЧАННЯ.....242

Дробна В.А.

УМОВИ ЯКІСНОЇ РОБОТИ ПЕДАГОГА З УЧНЯМИ В ZOOM.....248

Григорова О.А.

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО
НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗП(ПТ)О.....257

Целуйко В.Д.

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ – НАГАЛЬНА
ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ.....270

Яковенко О.В.

БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТ ЗП(ПТ)О: ФАКТОРИ
УСПІШНОСТІ ПРОСУВАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ
В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ.....279

Маринка-сиромятнікова О.В.

ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА РОБОТИ
КЛАСНОГО КЕРІВНИКА.....286

Герасименко А.В.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ
СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ
ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О.....299

Діденко О.В.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗМІНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ
ПРАЦІ ТА ФАКТОРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
В СИСТЕМІ П(ПТ)О.....306



I

**МАТЕРІАЛИ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
ПРОВЕДЕНОЇ НМЦ ПТО У
ХАРКІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ, ЗА ТЕМОЮ:
«ЕЛЕКТРОННІ КЕЙСИ ДЛЯ РОБОТИ
ПЕДАГОГІВ ЗП(ПТ)О В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ»**

Вікторія АЛЕКСЕНКО,

викладач ДПТНЗ «Регіональний центр
професійної освіти ресторанно-готельного,
комунального господарства, торгівлі та дизайну»

ВИКОРИСТАННЯ ВЕБ-КВЕСТІВ У ВИВЧЕННІ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ

Робота закладів професійної (професійно-технічної) освіти в умовах сьогодення спрямована переважно на інтенсивну інформатизацію, мобілізацію потенціалу системи самоорганізації навчання, які забезпечують формування у майбутніх фахівців самореалізації професійних якостей. Це вимагає перегляду традиційних уявлень про розвиток особистості майбутніх фахівців, реалізації випереджувальних технологій його професійної підготовки [1].

Професійна (професійно-технічна) освіта інформаційного суспільства істотно відрізняється від освіти індустріальної епохи своєю метою, методами та можливостями освітньої діяльності. Відповідно, перед нею виникає складне двоєдине завдання: вона повинна осучаснюватися на основі новітніх технологій через широке впровадження в освітній процес інформаційно-комунікативних технологій, формувати в молоді риси, необхідні для успішної самореалізації в інформаційному суспільстві після завершення навчання в системі професійної (професійно-технічної) освіти, а також надати можливість молоді отримати професійну освіту за дистанційною формою навчання [2].

Тому на сьогодні урок без цифрових технологій – це неправильно, хоча б тому, що учні ними володіють, і звикли до сучасного способу подання інформації. Ми живемо в епоху швидких цифрових змін, тож і ми, викладачі, крокуємо в ногу з часом, тому особливе значення приділяємо використанню сучасних цифрових технологій і засобів для організації процесу навчання [3].

Одним з інтерактивних методів у роботі закладів професійної (професійно-технічної) освіти є використання методу веб-квесту.

Веб-квестом називається спеціальним чином організований вид дослідницької діяльності, для виконання якої здобувачі освіти здійснюють пошук інформації в мережі Інтернет за вказаними викладачем адресами або самостійно. Адреси інколи вказуються для того, щоб краще організувати час студентів, щоб використовувати отриману інформацію в практичних цілях і щоб розвивати вміння критичного мислення, аналізу, синтезу та оцінювання інформації [4].

Особливістю веб-квестів є те, що частина інформації або уся інформація, представлена на сайті для роботи учнів, знаходиться насправді на

різних веб-сайтах. Завдяки ж діючим гіперпосиланням учні цього не відчують, а працюють в єдиному інформаційному просторі, для якого не є істотним чинником точне місцезнаходження тієї або іншої порції інформації. Учні необхідно зібрати матеріали в Інтернеті з тієї або іншої теми, розв'язати яку-небудь проблему, використовуючи ці матеріали. Посилання на частину джерел даються викладачем, а частину вони можуть знайти самостійно, користуючись звичайними пошуковими системами.

Для ефективного використання веб-квестів у навчальній роботі учнів необхідно враховувати, що його розробка може проходити в декілька етапів:

1. Визначення тривалості роботи з веб-квестом.
2. Визначення задач веб-квесту в цілому і окремо з кожної теми роботи учня.
3. Постановка задачі для учнів.
4. Написання інструкцій для досягнення результатів.

Проходження даних етапів розробки веб-квесту дозволить визначити можливості використання даної технології в цілому у вивченні професійних компетентностей, або вносити матеріали вже у ході роботи з веб-квестом, які будуть вносити прогалини у знаннях учнів, що можуть погано відобразитися на освітньому процесі.

Методичною комісією педагогічних працівників кулінарних професій ДПТНЗ «Регіонального центру професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну» впроваджено використання веб-квестів з предмета «Технологія борошняних кондитерських виробів».

Метою даної роботи є урізноманітнення онлайн-уроків та зацікавленість учнів до вивчення предмета та, як результат, формування у майбутнього фахівця у кондитерській справі технологічної грамотності.

Отже, у рамках розробленої методики в початковій та практичній діяльності учні набувають уміння застосовувати знання з предмета «Технологія борошняних кондитерських виробів», уміння управляти технологічними процесами виробництва кондитерських виробів для забезпечення якості та безпеки готової продукції, уміння формувати асортимент продукції, визначати перспективи його розвитку.

Список використаних джерел

1. Чайка В.М. Самостійна та індивідуальна робота і самоосвітня діяльність студентів в умовах КТCONП. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/48324-samostyna-ta-ndividualna-robota-samoosvtnya-dyalnst-studentv-v-umovah-ktsonp.html>.
2. Дистанційне навчання в системі професійно-технічної освіти: монографія / авт. кол. В.В.Ягупов, Л.М.Петренко, С.Г.Кравець та ін. / За наук. ред. В.В.Ягупова. – Житомир: «Полісся», 2019. – 234 с.
3. 4. Ковальчук В.І., Подольська І.С. Застосування цифрової педагогіки

в підготовці майбутніх фахівців сфери підприємництва / Молодий вчений. – 2018. – № 5(57). – С.523-526.

4. Кулішов В.С. Застосування квест-технології у професійно-теоретичній підготовці учнів закладів професійної (професійно-технічної) освіти: навчально-методичний посібник / В.С.Кулішов. – Біла Церква: БІНПО УМО НАПН України, 2018. – 86 с.

Андрій АМОСОВ,
викладач фізичної культури
Професійно-технічного училища №6 (м.Дніпро)

ВИКОРИСТАННЯ СКІППІНГУ (СТРИБКІВ ЧЕРЕЗ СКАКАЛКУ) ЯК ЕФЕКТИВНОЇ ФОРМИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВАННЯ З ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

В сучасних умовах карантинних заходів спостерігається значне збільшення розумової працездатності здобувачів освіти на тлі зменшення їх фізичної активності. Проте зміцнення та збереження здоров'я молоді є одним з провідних завдань соціальної програми в Україні [5, с.5].

Освітній процес в умовах карантину змінив звичні форми і методи викладання навчальних дисциплін та перемістився до онлайн-напрямку [5, с.4]. У зв'язку з цим постає питання, яким чином якісно здійснювати освітній процес без традиційного устаткування, інвентарю, простору та безпосередньо без присутності викладача?

Насамперед, ми вважаємо, що зацікавленість здобувачів освіти, доступні та різноманітні блоки з фізичних навантажень можуть зробити заняття з фізичної культури активними, різноманітними, корисними та варіативними, незважаючи на дистанційні умови викладання [1, с.36; 2, с.17].

Мета нашого дослідження полягає у підборі комплексних вправ з скіппінгу (стрибки на скакалці) на прикладі здобувачів освіти ПТУ №6 (м.Дніпро), які будуть сприяти розвитку та вдосконаленню спритності, витривалості, зацікавленості, значної мотивації до занять з фізичної культури та осмислення у необхідності самостійних тренувань, а також вдосконалення здорового способу життя здобувачів освіти.

Скіппінг – це індивідуальний або груповий вид рухової активності, що поєднує стрибки та окремі танцювальні, елементарні вправи з однією або двома скакалками [3, с.20].

Як відомо, вправи зі скакалкою сприяють розвитку сили, витривалості, координаційних здібностей, спритності, укріплюють серцево-судинну систему, різнобічно розвивають практично всі групи м'язів. Їх можна активно використовувати на заняттях з оздоровчої та спортивної спрямованості [5, с.5].

Наводимо приклад елементів скіппінгу на дистанційних заняттях з фізичної культури для здобувачів освіти (табл.1 стор.16).

На дистанційних заняттях рекомендуємо використовувати змагальні вправи, наприклад, хто швидше зробить базові стрибки із скакалкою тощо.

Вправи із скакалкою дають змогу підвищити щільність занять, створюють різноманітність та варіативність навантаження, посилюють інтерес

до занять фізичною культурою [3, с.21; 4, с.23].

Таблиця 1

Базові вправи без предмета та із скакалкою для занять з фізичної культури

Стрибки без скакалки	Базові елементи з скіппінгу (вправи із скакалкою)	Методичні рекомендації
1. Стрибки на двох ногах	1. Стрибки на двох ногах	1. Зберігати правильну поставу. 2. Дихання не затримувати. 3. Не підстрибувати високо. 4. Приземлення «м'яке», злегка зігнувши коліна. 5. Обертати скакалку коловими руками кисті, а не обертанням рук.
2. Стрибки на одній нозі на місці	2. Стрибки на двох ногах убік, «слалом»	
3. Почергові стрибки на ліві-правій нозі	3. Поперемінно ноги разом, ноги нарізно	
4. Стрибки на місці на обох ногах з рухами рук	4.3 перехрещенням ніг, «ножиці»	
5. Стрибки на місці на обох ногах з поворотами на 90°	5.Із подвійним обертанням скакалки	
6. Перестрибування з ноги на одну ногу на місці	6.3 обертанням скакалки назад	
7. Перестрибування з ноги на одну ногу в русі	7. На двох ногах, руки схрестити попереду	
8. Перестрибування з ноги на одну ногу приставним кроком	8. Із чергуванням ніг, біговий крок	
9. Стрибки на одній нозі з просуванням уперед	9. На одній нозі	
10. Стрибки на одній нозі з просуванням у сторони	10. Стрибки із поворотом	
Починати стрибки із 20-30 разів за 1 хв, поступово збільшувати навантаження до 40-45 разів та більше		

Таким чином, заняття з фізичної культури за дистанційною формою навчання потребують збереження як інтелектуальної, так і фізичної індивідуальної активності на всіх етапах навчання, створюють особливі умови для розвитку фізичної активності особистості. Впровадження додаткових форм роботи з фізичної культури також сприяє розвитку здорових інтересів та формуванню стійкості щодо виникнення шкідливих звичок.

Список використаних джерел

1. Бачинська Н.В., Амосов А.В. Використання силових вправ в системі фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів: посібник.

– Дніпропетровськ: Вид-во «Нова Ідеологія», 2012. – С.36.

2. Бачинська Н.В., Амосов А.В. Оптимізація самостійної роботи студентів спеціальної медичної групи у ВНЗ засобами фізичного виховання Матеріали за 8-а міжнародна научна практична конференція, «Achievement of high school». – Том 24. – Здание и архитектура. Физическа култура и спорт, София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2012. – С.17-21.

3. Бачинська Н.В., Шевченко В.В. та ін. Використання скіппінгу в системі фізичного виховання: методичні рекомендації. – Д.: Вид-во «Нова Ідеологія», 2015. – С.20-21.

4. Грибан Г.П. та ін. Силова підготовка бігунів на короткі дистанції. Методичні рекомендації для студентів-спортсменів. – Житомир: ДАУ, 2006. – С.23.

5. Фізичне виховання – дистанційна форма навчання: навч.-метод. посіб. / Уклад.: Согоконь О.А., Донець О.В., Гогоць В.Д. Полтав. нац. пед. ун-т імені В.Г. Короленка. – Полтава: Сімон, 2021. – С.4-5.

Олена БАДІЩА,
викладач суспільних дисциплін
Професійно-технічного училища №6 (м.Дніпро)

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

Скільки б часу не пройшло завжди залишаються три головні частини педагогічного процесу – освіта, навчання і виховання. Кожне суспільство прагне виховати відповідальних громадян за долю своєї країни. В основу національної системи патріотичного виховання покладено національну ідею як консолідуючий чинник розвитку суспільства і нації в цілому. Патріотичне виховання молоді повинно перейти від деклараційних до практичних дій.

Перед закладами освіти України поставлено завдання: формувати свідомого громадянина, найвищою цінністю якого, є любов до Батьківщини та свого народу. Важливо, щоб кожний здобувач освіти відчув особисту причетність до долі країни, пройшов шляхом громадського піклування про інтереси свого народу. Він повинен бути морально відповідальним за все, що робиться на його землі і гаряче прагнути боротися за розквіт Вітчизни.

Педагог повинен стати рушійною силою інноваційної виховної діяльності, який має творчі здібності, готовий до нового, проявляє ініціативу, завжди активний, творчий, креативний, компетентний у багатьох питаннях, організовує свою професійну діяльність на інноваційному рівні; допомагає здобувачам освіти творчо розвиватися.

Необхідно дотримуватися деяких рекомендацій для того, щоб використання інноваційних технологій у роботі класного керівника досягло поставленої мети, а саме: сформулювати чітко мету виховного заходу; з'ясувати ступінь підготовленості здобувачів освіти, їх здібності, здатність до творчості; передбачити всі можливі наслідки діяльності – психологічні, дидактичні, виховні; до найменших дрібниць спланувати діяльність; ретельно підготувати методичне забезпечення; щоб вселяти здобувачам освіти впевненість – створювати ситуацію успіху; теми мають бути зрозумілими і простими; інтерес – в основі діяльності; важливо, залучити всіх здобувачів освіти до активної роботи, щоб не було сторонніх спостерігачів; комбінувати та змінювати технології.

Як виховати інноватора, здатного змінювати навколишній світ, розвивати економіку України за принципами сталого розвитку, конкурувати на ринку праці, навчатися впродовж життя? Як...?

Здійснити це можна тільки через такі форми і методи виховання, які базуються на народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки психології. Це такі виховні заходи, як бесіди, тематичні

заходи, зустрічі з ветеранами та волонтерами, ІКТ-презентації, STEM-технології, онлайн-подорожі, екскурсії, диспути, спортивні та військові заходи, спілкування з однолітками та педагогами. Приділяється велика увага вихованню громадянина засобами музеїв, театрів та різних видів творчості, де визначається духовна єдність всіх поколінь українців.

Залучення здобувачів освіти до STEM-проєкту відбувалося дуже легко. Кожного дня, знаходячись на навчанні, здобувачі освіти чули чистий дзвін у храмі. І ми захотіли ознайомитися з його історією та розповісти про цю перлину нашого краю всьому світу. Цей дзвін надихає на добрі справи, заспокоює та дає впевненість у нашій Перемозі, бо Бог завжди був з Україною.

План STEM-проєкту був розроблений і підготовлений для реалізації. Перша частина творчої групи працювала разом з викладачем історії в Державному архіві Дніпропетровської області; друга частина – шукала цікаву інформацію в соцмережах та публікаціях ЗМІ, зустрічалася з настоятелем храму Отцем Василем. Таке успішне використання у виховному процесі STEM-технології дало можливість здобувачам освіти ПТУ №6 взяти участь у Всеукраїнській історико-краєзнавчій конференції учнівської і студентської молоді з міжнародною участю «Південно-східна Україна: зі стародавності у XXI століття» (секція «Україна туристсько-краєзнавча засобами STEM-технологій», напрямок «Відеопрезентація історичної пам'ятки» з STEM-проєктом «Свято-Благовіщенський храм – архітектурна перлина Дніпра»). Результатом STEM-проєкту став виступ на конференції та відеоролик, розповсюджений у мережі інтернет (<https://youtu.be/-t5e51zVirE>).

Дуже популярно серед молоді бути інформованим щодо процесів, які з'являються в наш час у різних галузях науки, техніки і всього сучасного життя. Молодь стрімко оволодіває сучасними технологіями, свідомо ставиться до навчання, самоосвіти, розширює та збагачує пам'ять – це дає можливість створити сприятливі умови для її розвитку.

За роки незалежності в Україні створено фундамент для розвитку та виховання громадсько-свідомої молоді як найвищої цінності завдяки предметам соціально-гуманітарного циклу. У результаті об'єднання сучасних інформаційних технологій з виховним процесом можна отримати нові форми методи і засоби для національно-патріотичного виховання, наприклад, була розроблена покрокова інструкція для самостійного створення здобувачами освіти інтерактивних плакатів на платформі Thinglink, веб-квести Blogger.com (<https://www.blogger.com/blog/post/edit/preview/2007254678551003438/2495211323296470371>), невеликі загальнодоступні інтерактивні модулі LearningApps.org (<https://learningapps.org/display?v=p8na7z6v522>), тематичні презентації. Презентації, створені здобувачами освіти, взяли участь у Всеукраїнському онлайн-турнірі «Рушійні сили соціально-економічного зростання України в сучасних умовах» і зайняли одне I місце, два II-х місця, інші учасники отримали сертифікати про

участь.

Успішними складовими впровадження інформаційно-комунікативних технологій у виховному процесі є зацікавленість педагогів, здобувачів освіти і керівництва закладу освіти. Педагог має вміти мотивувати до розвитку, до знання, до пізнання світу. Це можна робити лише тоді, коли любиш свою працю, коли ти відповідальний і відкритий до світу. Освітня платформа «На Урок» дає таку можливість. Так, участь у щорічному Всеукраїнському пізнавальному конкурсі «Я – Людина», Всеукраїнському конкурсі до Дня Соборності України, Всеукраїнському конкурсі «День Європи в Україні» тощо сприяє розвитку світогляду, усвідомленню себе як частини великої української нації.

Таким чином, інноваційні організаційно-методичні підходи сприяють реалізації Концепції національно-патріотичного виховання в системі освіти України. Що дає можливість сформулювати в учнівської молоді національну свідомість, прищепити почуття любові до рідного краю, свого народу, утверджувати у здобувачів освіти повагу до культурного та історичного спадку України, співпереживати за минуле, стати співпричетним до творення її сьогодення та майбуття.

Список використаних джерел

1. Молодь діє: навчально методичний посібник з громадянської освіти / Авт. колектив: П.Вербицька, О.Войтенко та ін. // Доба. – 2007. – №1-2. – С.1-64.
2. Ковганич Г. Виховна технологія колективної творчої діяльності // Управління виховним процесом. – 2012. – №11-12. – С.8-13.
3. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології. – К., 2004.
4. Химинець В.В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород, 2004. – 168 с.

Ірина БАРБАРОШ,

викладач предметів металообробного профілю

Державного навчального закладу

«Полтавський політехнічний ліцей»

СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Історія розвитку дистанційного навчання бере свій початок ще з XVIII століття. У Європі в кінці XVIII століття, з появою регулярного і доступно поштового зв'язку, виникло «кореспондентське навчання». Учні поштою отримували навчальні матеріали, листувалися з педагогами та здавали іспити довірений особі або підтверджували рівень здобутої освіти у вигляді наукової роботи.

Поява радіо і телебачення внесла зміни в дистанційні методи навчання. Це був значний прорив, аудиторія навчання зросла в сотні разів. Стали популярними навчальні телепередачі, які йшли, починаючи з 1950-х років. Однак у телебачення та радіо був істотний недолік – не було можливості забезпечити учня зворотнім зв'язком у реальному часі.

У XXI столітті доступність комп'ютерів та інтернету роблять поширення дистанційного навчання ще простішим і швидшим. Інтернет став величезним проривом, значно більшим, ніж радіо і телебачення. З'явилася можливість спілкуватися і отримувати зворотній зв'язок від будь-якого здобувача освіти, де б він не знаходився. Поширення «швидкого інтернету» дало можливість використовувати «онлайн» семінари (вебінари) для навчання.

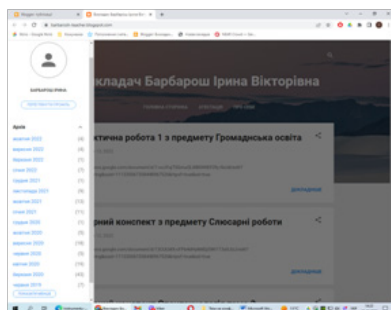
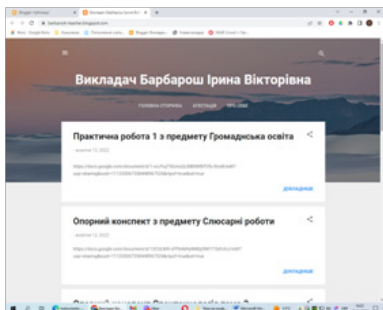
Світ, у якому ми живемо, змінюється. Відбуваються зміни і в освіті. Інформаційно-цифрову компетентність визнано ключовою і в Законі «Про освіту» та в Концепції «Нова українська школа». Це вимагає від педагогічних працівників переосмислення того, як вони навчають та як навчаються здобувачі освіти. Для забезпечення дистанційного навчання учнів викладач має вміти створювати власні веб-ресурси та використовувати ті, що є. Дистанційне навчання – це, насамперед, навчання. Тому процес його організації нікуди не дівається, просто з'являється інший спосіб зв'язку. Сучасні технології, інтернет призвели до появи нових засобів дистанційного навчання [2].

Дистанційна освіта (дистанційне навчання = освіта через інтернет = навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій = електронне навчання – усі ці назви несуть у собі одне смислове значення) набуває сьогодні все більшої популярності. Така форма навчання передбачає доступ до інтернету, технічне забезпечення (комп'ютер, планшет, смартфон тощо) в усіх учасників освітнього процесу, а також володіння викладача-

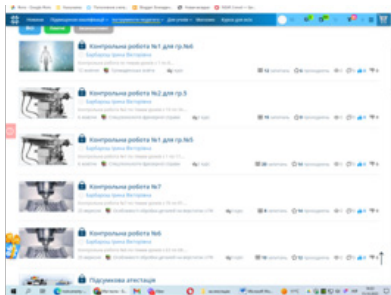
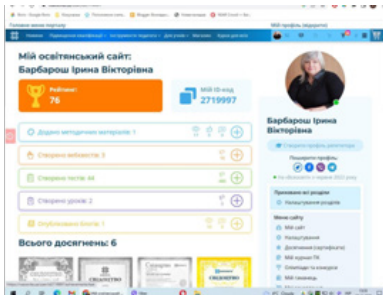
ми технологіями дистанційного навчання. Дистанційна освіта не вимагає присутності в аудиторії. Це можливість навчатися та отримувати необхідні знання віддалено від закладу освіти в будь-який зручний час, у будь-якій точці земної кулі [1].

Найбільш поширеними засобами організації дистанційного навчання на сьогодні є засоби, що базуються на Інтернет-технологіях – електронна пошта, відеоконференції, чати, форуми, веб-сайти, онлайн-бібліотеки, файли розсилки. Усі ці засоби часто комбінуються з традиційними друкованими матеріалами [2]. Найголовнішим критерієм вибору інструментів для організації дистанційного навчання має бути відповідність поставленим методичним цілям, тобто те, наскільки певний сервіс чи ресурс уможливило досягнення очікуваних результатів навчання в дистанційному форматі [3].

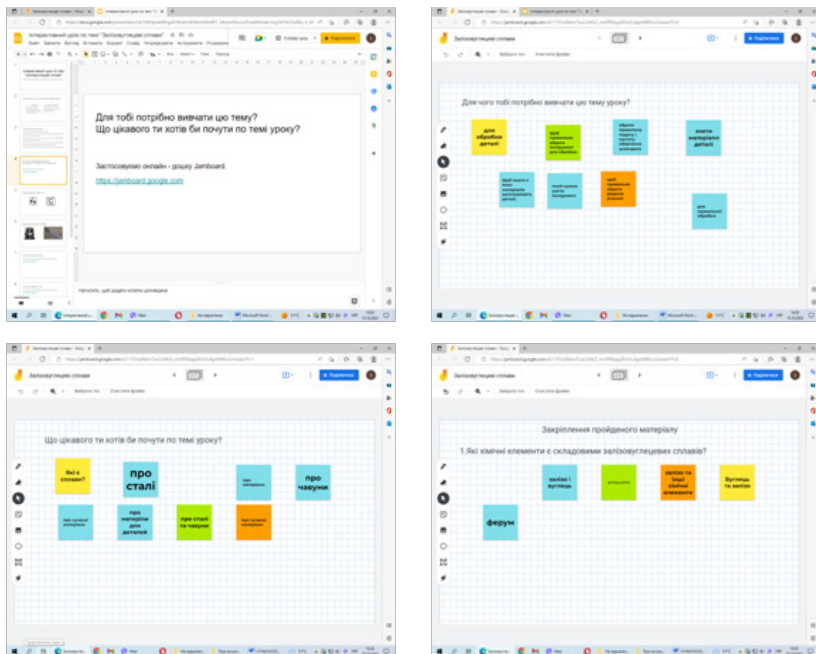
При проведенні уроків у дистанційному режимі використовую як синхронне, так і асинхронне дистанційне навчання. В роботі з учнями користується власним блогом, де викладаю всі необхідні матеріали для навчання.



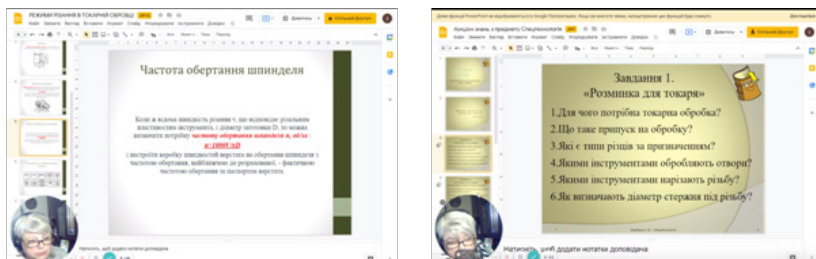
Для проведення відеоконференції застосовую найпоширеніші веб-ресурси Zoom та Meet. У роботі також використовую Viber. Це один із найпоширеніших засобів зв'язку, який можна використовувати для дистанційного навчання. Можна записати коротке відео і надіслати його у групу, відправити посилання на будь-який інтернет-ресурс, відправити повідомлення як у приватний, так і в груповий чат. Також застосовую інноваційну освітню платформу «Всеосвіта», де є всі необхідні інструменти для організації дистанційного навчання.



Під час звичайного уроку викладачі часто користуються таким базовим інструментом навчання, як шкільна дошка. Онлайновий аналог шкільної дошки дозволяє забезпечити практично такий же функціонал, навіть більший. У своїй роботі застосовую такі онлайн-дошки, як Padlet, Jamboard.



Сьогодні ми маємо у своєму розпорядженні безліч інструментів, доступних в інтернеті, щоб мати змогу записати і обмінятися екраном комп'ютера у відеоформаті. Loom – одна з найкращих програм, якою можна користуватися при асинхронному дистанційному навчанні. Ресурс для запису відео з екрана комп'ютера з можливістю додавати голосовий супровід. Зручний варіант для озвучування презентацій, роз'яснення матеріалу на основі візуальних даних.



Дистанційне навчання розвивається колосальними темпами, цьому сприяє й розвиток мережі Інтернет, і зростання її інформаційних і комунікаційних можливостей. Однак, дистанційні технології, впроваджені в освітній процес, вимагають більш ретельного відпрацьовування методик засвоєння знань, аналізу пріоритетів факторів, що впливають на ефективність роботи педагогів і здобувачів освіти в дистанційному середовищі [2].

Список використаних джерел

1. Дмитренко П.В. Дистанційна освіта / П.В.Дмитренко, Ю.А.Пасічник. – К.: НПУ, 1999. – 25 с.
2. Киященко А.О. Інструменти та засоби організації дистанційного навчання. URL:<https://vseosvita.ua/library/instrumenti-ta-zasobi-organizacii-distancijnogo-navcanna-389041.html> (дата звернення: 14.10.2022).
3. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації, травень 2020. URL: <https://uahistory.co/lesson/organization-remote-teaching-at-school-methodical-recommendations/3.php> (дата звернення: 15.10.2022).

Людмила БЕБЕРІНА,
методист Державного навчального закладу
«Полтавське вище міжрегіональне професійне училище»;
Микола КІСІЛЬ,
майстер виробничого навчання
Державного навчального закладу
«Полтавське вище міжрегіональне професійне училище»

ЦИФРОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Спочатку карантин, а потім війна змінили наше повсякдення в усіх сферах життя. Галузь освіти зазнала великих трансформацій ще навесні 2020 року і продовжує змінюватися зараз. З метою забезпечення неперервності освітнього процесу, якісного виконання навчальних планів, освітніх програм наше училище, як і інші заклади П(ПТ)О, вимушено було перейти на змішану форму навчання (blended learning), яка ґрунтується на дистанційному (distance), аудиторному (face-to-face), електронному (online) навчанні.

І саме в цей час, коли швидко розвиваються цифрові технології, гостро постає проблема професійного зростання педагогічних працівників, здатних підготувати випускника ЗП(ПТ)О до життя в цифровому суспільстві. Трансформація постіндустріального суспільства в інформаційне та початок цифрової епохи зумовлює необхідність зміни освітньої парадигми, головним завданням якої має стати забезпечення рівного доступу до якісної освіти, сприяння безперервному навчанню особистості впродовж життя. Для сучасної молоді важлива здатність навчатися, гнучкість, адаптованість, готовність кардинально змінювати сферу діяльності.

На жаль, на сьогодні проблемою педагога є саме володіння цифровими новинками, методиками їх застосування в освітньому процесі, бачення стратегії розвитку цифрових технологій в освіті. Формування інформаційно-цифрової компетентності педагогів є одним із головних завдань методичної служби закладу, і саме методисти здійснюють науково-методичний супровід викладачів та майстрів виробничого навчання, допомагають їм оволодівати перспективними знаннями та технологіями.

Для визначення стану сформованості інформаційно-цифрової компетентності педагогічних працівників у нашому закладі освіти проводяться онлайн-анкетування, тестування, спостереження, опитування та бесіди щодо цифрової компетентності викладачів. Варто зазначити, що на початку запровадження змішаної форми навчання більшість педагогів потребували методичної допомоги для покращення своєї цифрової компетентності, адже не усі були готові адаптувати свій підхід до: подачі матеріалу у режимі онлайн, методів викладання, встановлення зворотного зв'язку тощо. За допо-

Для забезпечення дистанційного навчання учнів у нашому закладі створюються електронні освітні ресурси або використовуються інші доступні, якісні ресурси, що відповідають змісту навчальних програм.

При виборі цифрових інструментів та засобів враховується рівень цифрової компетентності та рівень апаратного й програмного забезпечення учасників освітнього процесу, наявність платформи для дистанційного навчання, досвід використання цифрових та дистанційних технологій, готовність учнів до дистанційного навчання.

Зупинимось на деяких цифрових інструментах та електронних освітніх ресурсах, які застосовуються у ДНЗ «Полтавське вище міжрегіональне професійне училище». По-перше, це офіційний веб-сайт училища <https://rvmpu.poltava.ua/>, де для зручності учасників освітнього процесу створена сторінка «Дистанційне навчання». Тут для всіх навчальних предметів є перехід на інтерактивну дошку Padlet, і викладачі мають змогу розміщувати інформацію та завдання для учнів. Також можна перейти на сторінки, де розміщені відеоуроки з окремих предметів та електронні підручники. Використання масових відкритих онлайн-курсів, електронних підручників, електронних енциклопедій, бібліотек, медіатек з відеоуроками дасть змогу викладачу організувати дослідницьку роботу учнів, розширити можливості для отримання додаткового цікавого і корисного освітнього змісту, спонукатиме викладача до створення персонального освітнього середовища та електронних освітніх ресурсів. По-друге, це навчальні сайти викладачів, використання яких дозволяє педагогам підвищити ефективність й результативність освітнього процесу, підсилити освітні ефекти від застосування інноваційних та традиційних методик навчання, оскільки створюється можливість будування індивідуальних освітніх траєкторій учнів і забезпечується диференційований підхід до учнів з різним рівнем готовності до навчання. По-третє, це дистанційна платформа Moodle, використання якої дає можливість застосовувати системи керування навчанням (LMS) та системи керування контентом (CMS), автоматизувати дистанційне навчання. Це і є три основні складові системи дистанційного навчання у ДНЗ «Полтавське вище міжрегіональне професійне училище». Крім того, педагоги активно застосовують: Google classroom, відеоконференції у застосунках Zoom та Meet, Google Forms, онлайн-дошки Padlet, конструктори тестів та інтерактивних вправ Classtime, «Всеосвіта», LearningApps, Quizlet тощо.

В умовах дистанційного навчання важливо організувати спілкування і співпрацю педагогів з учнями та перевірити й оцінити навчальну діяльність. Отже, обов'язковим етапом освітнього процесу є надання та отримання зворотного зв'язку, незалежно від того, яку комунікаційну чи навчальну платформу обрано для дистанційного навчання. Зворотній зв'язок буває і автоматизованим (наприклад, аналіз правильності відповідей тесту), і індивідуальним, для якого використовуються електронна пошта, месенджери тощо.

Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: педагогів, учнів та батьків. Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати учнів, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім непросто. Педагоги вимушено і прискорено опановували технології та підходи дистанційного навчання. У цих умовах наш педколектив живе за принципом – вчитися впродовж життя. Учителство, яке демонструє здатність навчатися новому – найкращий приклад і джерело натхнення для розвитку своїх учнів.

Список використаних джерел

1. Сологуб О.С. Про стан сформованості інформаційно-цифрової компетентності методистів методичних установ районів, міст та об'єднаних територіальних громад // Науковий часопис національного університету імені М.П.Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Випуск 61: збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М.П.Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, 2018. – С.273-279.
2. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи: зб. тез доповідей учасників всеукр.наук.-практ. семінару (Київ, 12 березня 2019 р.) / за заг. ред., О.В.Овчарук. – Київ: Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України: Київ, 2019 – 108 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/>
3. Морзе Н. та ін. Опис цифрової компетентності педагогічного працівника. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2019. Спецвипуск. С. 1-53. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2019s39>
4. Воротникова І.П., Якубов С.В. Упровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів: навч.-метод. посіб. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2017. – 140 с.

Юлія БИРСА,

викладач української мови і літератури та зарубіжної літератури
Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ ТА ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Світ перебуває у процесі стрімкої інформатизації та цифровізації суспільства у всіх його сферах. Спосіб і темп життя сучасної людини зовсім не схожі на життєдіяльність її попередників, тому що їй необхідно вміти знаходити, аналізувати, виокремлювати, передавати, отримувати та оперувати великою кількістю інформації, яку вона отримує щодня різноманітними шляхами: через суспільство, соцмережі та інші інтернет-ресурси, які останнім часом стали основною платформою для спілкування та джерелом отримання і передавання інформації.

Цифрові технології або цифрові засоби, до яких належать новітні гаджети, стали потужною силою та необхідним інструментарієм сучасного покоління. Звичайно, глобальні зміни у суспільному житті не можуть оминати освітній простір. Підготовка громадянина, який зможе навчатися впродовж життя, неможлива без наявності цифрових навичок.

Медіаграмотність – ключова компетентність особистості нашого часу. Пріоритету набувають знання, навички й уміння аналізувати, критично мислити, оцінювати і створювати цифровий контент, розуміти, як працюють, які функції виконують медіа. Важливо, щоб майбутні педагоги використовували сучасні цифрові інструменти для організації освітнього процесу онлайн та офлайн [1].

Дистанційне навчання стало провідною діяльністю освітнього процесу, поширення пандемії Covid-19 та військовий стан в Україні призвели до пошуку нових підходів, форм та технологій навчання, що дозволяє зберігати здоров'я людей та їхнє життя. Відповідно це зумовлює потребу в організації ефективних, змістових та цікавих уроків.

Автором, викладачем української мови та української літератури, акцентується увага на тому, що ці предмети є обов'язковими у зовнішньому незалежному оцінюванні, і жодна дистанційна форма не може замінити «живого» процесу спілкування, але завдяки правильно підібраним формам та методам роботи може бути результативною. А для цього потрібно постійно самовдосконалюватися та вчитися максимально використовувати всі можливості інформаційних технологій, які можуть зробити процес навчання ефективним і цікавим. Саме тому пройдено базовий курс навчання

«Цифрові інструменти Google для освіти» і отримано незамінні знання та вміння для сучасного педагога, які дозволили спростити роботу з документами, захистом інформації та доступом до неї.

У роботі зі здобувачами освіти використовується Classroom – інтерактивна платформа від Google, що дає змогу спілкуватися, організовувати роботу міні-групами та індивідуально, оцінювати завдання, стежити за прогресом здобувачів освіти у «віртуальних аудиторіях» [5].

Додатково розміщуються завдання на блозі: <https://birsaus.blogspot.com/>, куди надходять коментарі від учнів у вигляді домашнього завдання. Запропоновано учням також додаток Google Keep, у якому можна створювати нотатку, або мітку [5]. Особливо здобувачам освіти подобається функція «запис голосу нотатки», яка автоматично перетворюється на текст. Використовується також додаток Viber, у якому є розділ «Мої нотатки» [2].

Одним із геніальних інструментів для організації ефективного навчання є Google диск: <https://drive.google.com/drive/u/1/my-drive>, за допомогою якого під рукою завжди маєш потрібну інформацію. Зручно перевіряти тексти творів, есе, перекази, оскільки користуєшся дозволом редагувати викладене [5].

Для створення анкет, тестів зручно користуватись Google формою. Сервіс дозволяє створювати запитання різних форматів, додавати зображення та відео з YouTube. Відповіді здобувачів освіти автоматично зберігаються у формах, а статистику відповідей у графічному форматі (діаграми) можна переглянути. Дані також можна імпортувати в Google таблиці [5].

Як тьютор можна обрати сервіс Mentimeter – електронний освітній ресурс, з яким можна блискавично опитати всю групу, отримати миттєвий зворотній зв'язок і продемонструвати отримані результати цільовій аудиторії.

Уроки неможливі без відеозв'язку, оскільки учні повинні слухати пояснення викладача, ставити запитання, коментувати виконання вправ тощо. Для цього необхідне використання певної інтернет-платформи. Нею стала платформа Zoom, що дозволяє використання різноманітних інструментів та функцій, за допомогою яких можна ефективно організувати кожен етап уроку. Зокрема, з метою мотивації вивчення теми, а також під час пояснення нового матеріалу функція «демонстрування екрана» дає можливість показати здобувачам освіти короткий відеоролик (10 клас. Українська мова. Уживання великої літери – YouTube тощо), презентацію, текстовий документ, будь-яку ілюстрацію або таблицю. Платформа Zoom дозволяє також ефективно організувати самостійні та контрольні роботи. Під час заняття здобувачам освіти у їхній Google клас можна прикріпити заздалегідь створений текстовий документ Word, wizer.me, learning.apps із відповідними вправами, які здобувачі освіти можуть виконувати колективно з коментарями та поясненням викладача, або ж самостійно. З метою об'єктивності оцінювання самостійних та контрольних робіт можна встановити часові обмеження для виконання [2].

Провідною метою уроку української мови є покращення грамотності учнів. Для цього в практиці роботи використовується онлайн-тренажер з правопису української мови за посиланням: <https://webpen.com.ua/>. Він є досить зручним ресурсом для вивчення та засвоєння важких для сприймання правил, а також містить велику кількість завдань для самоперевірки. Усі правила супроводжуються відеоуроками, а також численними онлайн-вправами. Якщо виникають труднощі з вибором правильного варіанта, можна натиснути кнопку «Підказка», і одразу запропонують відповідне правило.

Організація і проведення дистанційних занять вимагає кропіткої роботи, оскільки важливим завданням для викладача є якісна підготовка учнів до успішного складання ЗНО. Тому при плануванні уроку задіюються всі можливі електронні ресурси, які б сприяли досягненню поставленої мети. Серед таких ефективним у використанні є сайт zno.osvita.ua, який містить тестові завдання усіх сесій ЗНО з української мови та української літератури за попередні роки. Здобувачам освіти достатньо надіслати посилання, за яким вони швидко й легко можуть в онлайн-режимі виконувати та аналізувати тестові завдання [3].

Звичайно, що всі зазначені вище форми роботи не є вичерпними у проведенні дистанційних уроків. І саме тому це стимулює до самоосвіти та пошуку ще ефективніших методів, оскільки сучасний педагог має бути кваліфікованим викладачем, який як очно, так і дистанційно, зміг би організувати та забезпечити ефективний процес навчання. Існує чимало способів організації дистанційного навчання здобувачів освіти. Актуальним є застосування педагогічних практик, що дозволяють поєднати різні формати навчання, насамперед, – поєднання форматів очного навчання з різними форматами електронного навчання (асинхронного і/або синхронного). Саме таке навчання називається змішаним.

Змішане навчання може бути застосоване за різними моделями взаємодії викладача та учнів у контексті доступу до інтернету та наявності технічного й програмного забезпечення. До кожної моделі можуть бути застосовані відповідні інструменти. Перелік цифрових інструментів та сервісів, які допомагають педагогам вирішувати навчальні завдання під час організації змішаного навчання, наведений у таблиці [3].

Призначення	Приклади
Проведення відеоуроків	Zoom, Google Meet, Skype, Microsoft Teams
Організація спілкування через месенджери	Viber, WhatsApp, Telegram
Організація та керування навчальною груповою роботою	Microsoft Teams, Granatum, TrainingSpace

Організація спільної роботи з документами	Notion, Google Workspace for Education, Microsoft Office 365
Інструменти для візуалізації	Visme, Easel ly, Google Charts, Piktochart, Venngage, Canva
Інструменти для опитування	Classtime, Mentimeter, Kahoot!, Poll Everywhere, Google Forms, Microsoft Forms, EDpuzzle, ClassMaker, платформа «На урок», ВсеОсвіта
Інструменти для створення презентацій	Prezi, Moovly, Emaze, Beautiful.ai, Google Slides, Sway, Haiku Deck
Інструменти для створення хмарних слів (тегів)	WordArt, Tagxedo, Wordle i Wordclouds
Віртуальні цифрові дошки	Google Jamboard, WikiWall, Tutorsbox, Glogster, Dabbleboard, Twiddla, Scribblar, Padlet, Educreations, Popplet, Miro, Twiddla
Інструменти для створення інтерактивних вправ	LearningApps, Etreniki, Міксик, Jigsawplanet, rebus1.com

Під час змішаного навчання доцільно використовувати таку інноваційну технологію навчання як «Перевернутий клас» або «Перевернуте навчання».

Перевернутий клас – це така модель змішаного навчання, у якій виконання домашньої роботи ґрунтується на самостійному вивченні учнем нової теми. Автором, як викладачем української літератури та зарубіжної літератури, застосовується ця модель: учням пропонується переглядати відеофільми за програмою, що піднімає інтерес до предмета, адже на уроці можна переглянути уривок, але не весь фільм [4].

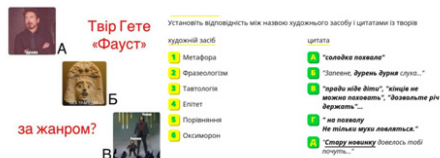
Обов'язковим також є:

- читання навчальних текстів;
- перегляд ілюстрацій, мемів;

**Величезне прохання!
Не являйтесь мені
у сні!**



- проходження тестів на різних платформах, а також застосування мем-тестів.



Потім, під час роботи на уроці, здобувачі освіти вивчають більш складний теоретичний матеріал та вирішують проблемні питання, що виникли в процесі виконання домашньої роботи (не більше 25-30% часу). Також учні разом з викладачем виконують дослідницькі завдання [3].

Процес цифровізації освіти вимагає від сучасного педагога навичок і вмінь вільного оперування цифровими сервісами для ефективної організації освітнього процесу. Актуальні цифрові технології є знаряддям для освітньої діяльності, яка передбачає зміни можливостей пізнання та навіть появу нових форм мислення, без них учень не зможе повноцінно реалізувати себе у житті.

Таким чином, стає очевидним, що сформувати таку особистість можливо тільки за умови створення новітнього освітнього середовища, яке буде інноваційним та інформаційно-цифровим. Формування цифрової компетентності здобувачів освіти є однією з пріоритетних проблем для вирішення, і важливим у цьому процесі є особистість викладача, який повинен бути лідером змін та обізнаним у інформаційно-цифровому просторі.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р.С. Формування інформаційної компетентності майбутніх учителів засобами мультимедійних технологій // Наукові записки. Серія: Педагогіка. – 2007. – С.38-41.
2. Мобільні застосунки як ефективний засіб навчання: веб-сайт. URL: shorturl.at/eQVZ5.
3. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації, 2020. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciynaya%20osvita-2020.pdf>
4. Як перевернути клас? URL: <https://teach-hub.com/perevernutyj-klas/>.
5. Букач А. Сайти Google як платформа для організації дистанційного навчання. URL: <https://sites.google.com/site/edugservis/google-sites>.

Людмила БОЙКО,

викладач спецдисциплін

Державного професійно-технічного навчального закладу «Апостолівський центр
підготовки та перепідготовки робітничих кадрів

СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Існування людства на початку XXI століття тісно пов'язане з новими стратегіями розвитку, що формуються на основі знань, інформації, високоефективних технологій. Тому становлення відповідної системи освіти є один із найважливіших пріоритетів поступального розвитку всіх країн і народів сучасного світу [6].

Президент НАПН України В.Кремень зазначає: «...Гідне місце в цьому світі посідає тільки та держава, яка найефективніше працюватиме в сучасних умовах суспільного життя, опанує новітні технології» [2, с.18].

Тож, стратегічно важливим завданням освіти є підготовка високопрофесійних кадрів, здатних розвивати нові інформаційні технології та ефективно використовувати їх у професійній діяльності, вміти працювати не тільки в інформаційному суспільстві, а за визначенням ЮНЕСКО – в «суспільстві знань» [5].

Це можливо лише за умови впровадження в інноваційний освітній простір електронного освітнього ресурсу, забезпечення закладів освіти доступом до глобальних інформаційних ресурсів з використанням високошвидкісних каналів [4].

Електронні освітні ресурси (ЕОР) – це навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі і представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації освітнього процесу. Тобто це електронні документи, електронні видання, електронний аналог друкованого видання, електронні дидактичні демонстраційні матеріали (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), інформаційна система, депозитарій електронних ресурсів, комп'ютерний тест, електронний словник, електронний довідник, електронна бібліотека цифрових об'єктів, електронний навчальний посібник, електронний підручник, електронні методичні матеріали, курс дистанційного навчання, електронний лабораторний практикум.

До них належать також сучасні освітні ресурси нового покоління у вигляді гіпертекстів, таких, що складаються з візуального або звукового фрагмента, а навчальні матеріали подано безліччю різних способів: за допомогою графіки, фото, відео, анімації, звуку [3].

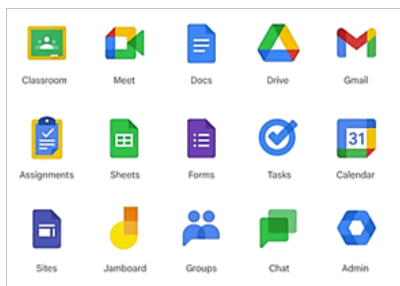
Освітні ресурси нового покоління складаються з електронних модулів

трьох типів: інформаційного, практичного та тестового. Завдяки модульності такі системи дають можливість використовувати всі п'ять нових педагогічних технологій, а викладачам створювати авторські навчальні курси й максимально врахувати індивідуальні особливості кожного здобувача освіти [1].

Для реалізації цих складових необхідні: 1. Абсолютна відкритість та доступність викладача у спілкуванні зі здобувачем освіти. 2. Проведення цікавих неординарних заходів у процесі освітнього процесу (проведення конкурсів, проєктів, практичних завдань, тематичних брейн-рингів, професійно зорієнтованих виховних заходів тощо).

Такий підхід формує в здобувачів освіти закладів професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) любов до обраної професії та більш комплексне ставлення до освітнього процесу.

На сьогодні в ЗП(ПТ)О для дистанційного навчання широко використовують безкоштовну платформу Google Classroom, яка доступна для всіх власників особистого облікового запису Google. На цій платформі викладач може організувати роботу з кількома курсами, розподілити завдання, у тому числі індивідуальні, перевіряти й оцінювати їх.



Оскільки 87% інформації надходить у мозок людини через зоровий канал сприйняття, викладачі подають навчальний матеріал у формі презентацій, відеоуроків, навчальних фільмів, електронних посібників, майстер-класів, перевіряють завдання за допомогою тестів та інтерактивних завдань. Це надає можливість більш детально ознайомити майбутніх робітників з виробничими процесами,

технологією приготування страв та виробів, з новинками сучасного обладнання, його експлуатацією, переглянути конкурси професійної майстерності тощо.

За умов переходу на формат онлайн-навчання виникла потреба використання засобів з функціями групових чатів, дзвінків та конференцій. Одним з найбільш пристосованих для навчання в ЗП(ПТ)О та зручних у використанні інструментів є програма Google Meet. До її переваг відносять можливість демонстрації матеріалів на робочому столі ПК під час уроків, їх планування заздалегідь та прив'язка до Google календаря. Синхронізація запланованих занять виконується автоматично на всіх пристроях, тому почати зустріч можна на комп'ютері, а закінчити – на іншому пристрої, наприклад, телефоні. Приєднуватися можна як через браузер, так і через додаток для Android або iOS.

Завантаження ЕОР для здобувачів освіти дало змогу представити на-

вчальний матеріал у зручній та гнучкій формі, забезпечити оперативний доступ до інформації, незалежно від місця знаходження здобувача освіти, забезпечити високу оперативність оновлення матеріалів шляхом безперервного впровадження інновацій викладачами та безперешкодного завантаження оновлених матеріалів.

Те, що викладач бажає одержати в результаті використання ЕОР, необхідно запрограмувати. Попри це, існує гострий дефіцит методичної підтримки вже створених продуктів. Методику використання електронних навчальних посібників ще потрібно створити. Тому викладач має бути інформаційно й інформативно компетентним.

Освітній ресурс розробляється у різних форматах комп'ютерних програм, наприклад: AutoPlay Media Studio, Autoplay Menu Builder, Visual Autorun, SunRav BookEditor, AutoRun Pro Enterprise, Master Tool, Easy School Book, 3D.

Тож нові засоби навчання і нові інформаційні технології вимагають високого ступеня підготовленості, навченості і готовності викладачів застосовувати різні досягнення інформаційних технологій у процесі навчання.

Сучасний педагог повинен знайти мотивацію для здобувача освіти і побудувати його діяльність так, щоб в останнього виникло бажання пізнавати і відкривати нове.

Отже, надзвичайно важливо для викладачів постійно вдосконалювати свою майстерність і безперервний ріст особистості як фахівця з професії, так і педагога. Працювати над розробками авторських ЕОР, а саме: мультимедійних проєктів, відеоуроків, відеомайстер-класів, веб-квестів, відеофільмів, дидактичних матеріалів, тестових завдань, комп'ютерних тренажерів, презентацій, аудіофайлів, лепбуків в електронному вигляді, інтелект-карт, цікавих динамічних фрагментів та розробки уроків, STEM-уроків, віртуальної реальності, віртуальних лабораторій, віртуальних музеїв, доповнених реальністю (ілюзія дійсності), життєвих прикладів/ситуацій, імітаційних моделей 2D, 3D, інтерактивних завдань, інтерактивних карт, інтерактивних таблиць, компетентнісних завдань, конструкторів завдань, конструкторів уроку, робочих зошитів, словників, контурних карт, лабораторних практикумів, цифрових моделей 2D, 3D, ігрових ресурсів, навчальних веб-сайтів, інших електронних дидактичних демонстраційних матеріалів.

Усі ці ресурси легко зберігати на Google диску, PageFlip Reader, 3D Studio MAX, FlipBook, PowerPoint, Flash MX, формат HTML у вигляді Web-сторінок тощо.

Діючим інструментом для самоаналізу власного розвитку є особисті блоги або сайти. Ці інструменти дозволяють організувати співпрацю з однодумцями, забезпечують зберігання розробок і досягнень, вимагають постійного оновлення і сприяють професійному розвитку.

Отже, професійна підготовка майбутніх фахівців неможлива без використання якісних освітніх електронних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1389941572785572>
2. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз: монографія / В.П.Андрющенко, І.А.Зязюн, В.Г.Кремень, С.Д.Максименко та ін.; за ред. В.Г.Кременя. – К: Наукова думка, 2003. – 853 с.
3. Положення про електронні освітні ресурси, затверджено наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 № 1060. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12>
4. Козлов В.Є. Електронні освітні ресурси. Загальні вимоги та методика створення / В.Є.Козлов, О.М.Сальников // Честь і закон. – 2013. – Вип. 1 (44). – С.73-76. – Режим доступу: [le:///C:/Users/Admin/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/](http://C:/Users/Admin/AppData/Local/Packages/Microsoft.MicrosoftEdge_8wekyb3d8bbwe/)
5. Тарнавська Т.В. Сутність інформаційних технологій в освіті / Т.В.Тарнавська // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 108 (1). – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_31.
6. Ярошенко А.О. Потенціал і ефективність освітньо-інформаційної політики. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2009. – 256 с.

Олена ВОРОБІЙОВА,

викладач професійно-теоретичної підготовки;
майстер виробничого навчання Державного навчального закладу
«Деражнянський центр професійної освіти»

ВІЗУАЛІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ОНЛАЙН-ЗАСОБАМИ

Стрімкий розвиток техніко-технологічних ресурсів інформаційної культури ХХІ століття визначає основні особливості сучасної комунікації, серед яких, на думку дослідників, важливу роль відіграє візуальний контент. Відповідно до думки дослідників, мозок людини обробляє візуальну інформацію значно швидше текстової, внаслідок чого графічний дизайн є основним засобом розробки об'єктів візуальної комунікації.

Візуалізація навчального матеріалу є важливою складовою як очного, так і дистанційного формату. Яскрава презентація дозволяє залучити зорове сприйняття та надовго утримувати увагу учнів під час уроку. Саме за допомогою зору людина запам'ятовує близько 80% інформації.

Подавати матеріал можна за допомогою різних форм візуалізації. Це можуть бути карти, схеми, меми, відеоролики, скрайбінг, гіфки, віртуальні екскурсії, інтелект-карти, інтерактивні карти, комікси тощо. Учням цікавіше буде працювати зі схемами та зображеннями, аніж з сухим текстом. Візуалізація матеріалів сприяє більш швидкому та ефективному засвоєнню інформації.

Дистанційний формат навчання обов'язково повинен базуватися на унаочненому контенту. Візуалізація навчального матеріалу активізує у здобувачів освіти творчий потенціал, сприяє підвищенню інтернет-грамотності, дозволяє зосередитись на найбільш важливих аспектах, допомагає закріпити отриману інформацію. Майстерно створений наочний контент мотивує учнів до активної роботи під час занять та до навчання.

Застосування різноманітних способів візуалізації дає можливість урізноманітнити навчання на уроках бухгалтерського обліку. Які ж основні компетенції формуються методом візуалізації? Я вважаю, що всі ключові компетенції (за Хуторським А.В.) передбачають формування здібностей учнів знаходити і застосовувати потрібну інформацію, швидше запам'ятовувати інформацію з бухгалтерського обліку, встановлювати зв'язки між бухгалтерськими явищами, працювати в команді, бути готовим протягом усього життя до постійного самовдосконалення. Візуалізація ж готує і створює сприятливі умови для їх формування. Саме розвиток у особистості життєво важливих компетентностей може дати людині можливості орієнтуватись у сучасному суспільстві, інформаційному просторі, швидкоплинному розвитку ринку праці, подальшому здобутті освіти [1, 25-27].

Сьогодні відома значна кількість візуальних засобів передачі інфор-

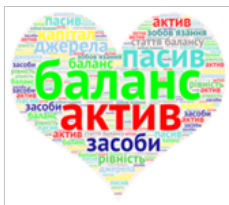
мації: дошка, плакати, схеми та мультимедійний проектор, збірні візуальні засоби (магнітні та шпилькові дошки), демонстраційні моделі, екран/монітор комп'ютера, хмари слів та кроссенси, інтерактивна дошка тощо. Візуалізацію можна використовувати на всіх етапах навчання: при поясненні нового матеріалу; при повторенні; при закріпленні; при контролі й систематизації; при узагальненні; при виконанні домашніх завдань; при самостійній роботі.

Використовуючи засоби візуалізації на уроках бухгалтерського обліку, паралельно в якості педагогічних технологій використовую:

- проєктний метод, який передбачає індивідуальну організацію роботи над навчальним матеріалом;
- технологію критичного мислення, яка передбачає формування навичок роботи з інформацією.

Будь-яка форма візуалізації інформації містить елементи проблемності. Завдання педагога – використати такі форми наочності, які не тільки доповнили б словесну інформацію, але й самі були носіями інформації. Чим більше проблемності в наочній інформації, тим вищий ступінь розумової активності учня. Мультимедійні енциклопедії, інтелектуальні комп'ютерні ігри, індивідуальні та групові завдання на створення презентацій, опорні схеми, конспекти, плани, виконані в електронному варіанті, формують ціннісно-змістові компетенції. Дані компетенції забезпечують механізм самовизначення учня в навчальній та іншій діяльності [4, 164-165].

Хмара тегів Wordart.com – web-сервіс для візуалізації, створення хмари слів. За допомогою хмар слів візуалізую термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Кольорова хмара зі слів приковує погляд до об'єкта і змушує зосередитися на конкретних понятійних категоріях. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації.



Віртуальна схематизація – це прийом, який заохочує учнів зображувати ідеї та зв'язки між ними у візуальній формі, що допомагає зрозуміти взаємозв'язки між різними концепціями та ідеями. Схематизація – це вміння «читати» схеми, тобто бачити за умовними позначеннями якийсь зміст навчального матеріалу; створювати схеми, замінюючи абстрактні і матеріальні об'єкти умовними знаками; оперувати схемами відповідно до їх функціонального призначення. За допомогою схем і таблиць є можливість швидко актуалізувати знання, просто «пройшовши» схему очима, узагаль-

нити вивчене на уроці.

Також цікавими та корисними є кроссенси – візуальні асоціативні ланцюжки, які складаються з 9 зображень, кожен з яких пов'язаний з попереднім і наступним зображенням, що в результаті з різних сторін, розкриває певне поняття, явище або факт.

За допомогою даних дидактичних матеріалів проводжу опитування з теми (на початковому етапі, на етапі закріплення та контролю) та з'ясовую наскільки добре учні її засвоїли, а отже, проаналізувати й власну роботу.



Візуалізація навчального матеріалу не лише зробить урок цікавим та оригінальним. Такий підхід позитивно впливає на швидкість засвоєння матеріалу, підвищує успішність учнів, сприяє: розвитку креативності, формуванню комунікативної компетентності в процесі групової діяльності, загальнонавчальних умінь, пов'язаних зі сприйняттям, переробкою та обміном інформацією, покращенню всіх видів пам'яті учнів (короткочасної, довготривалої, образної, зорової тощо), прискоренню процесу навчання, формуванню організаційних умінь.

Список використаних джерел:

1. Кобися А.П. Візуальні засоби як засіб підвищення ефективності засвоєння навчального матеріалу / А.П.Кобися // Зб. наук.-метод.конф. –2015. – С. 25-27.
2. Молоков Ю.Г., Молокова А.В. Актуальні питання інформатизації освіти / Освітні технології: Зб. наук. ст. – Вип.1.
3. Пироженко Л.В., Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посібн. / О.І.Пометун, Л.В.Пироженко. За ред. О.І.Пометун. – К.: Видавництво. А.С.К., 2004. – 192 с.
4. Сиротенко Г.О. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання / Г.О.Сиротенко. – Х.: Основа, 2003. – 164 с.

Марина ГАЛІЦЬКА,

викладач української мови та літератури

Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ТА ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Сучасна освіта – виклик сьогодення. Складні суспільно-політичні обставини, швидкий темп розвитку технологій – фактори, що першими сприймаються молоддю. Освіта, щоб виконувати свої функції, має встигати за стрімкістю змін.

І, з одного боку, вона повинна відповідати вимогам сучасного здобувача освіти – процес набуття та продукування знань має бути з використанням інноваційних технологій, що значно спрощують процедуру виконання завдань та впливають на скорочення затрат часу, оскільки така мобільність активізує учнів та підвищує їхній рівень мотивації на уроці.

Та, з іншого боку, попри те, що прогрес – це добре, стрімкість його розвитку створює низку проблем для формування ґрунтовних знань. Інформаційний простір перенасичено, а в учнів спостерігаються ознаки кліпової свідомості, що описується науковцями як «...процес відображення безлічі різноманітних властивостей об'єктів без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різномірністю інформації, яка надходить до людини, високою швидкістю її надходження та сприймання» [1, с. 38] й, зі свого боку, призводить до поверхневості та безсистемності знань.

Тож одним із завдань, у процесі роботи над створенням дистанційного уроку, є створення простору, що відповідатиме запитам сучасності та сприятиме систематизації знань і фільтрації інформаційних потоків.

Таким простором може стати стіна Padlet (рис. 1 на стор.42). Ця інтерактивна технологія з'явилася на початку 2000-х років і в наш час продовжує набувати популярності серед педагогів. Інтерактивна онлайн дошка (стіна) – це інструмент, що дозволяє розміщувати текстовий, відео та аудіоконтент й активно взаємодіяти з ним за потреби. Він є універсальним та дозволяє створити класи й працювати під час дистанційного навчання, сприяє організації продуктивного зворотного зв'язку (учні мають можливість коментувати завдання, здійснювати обмін думками у процесі роботи, лишати відмітки про виконання) та дає можливість розмістити матеріали для підготовки до уроку й роботи на ньому.

Для реалізації роботи у форматі дистанційного навчання продуктивним є також застосування моделей «перевернутого» навчання. Так, на підготовчому етапі, учням пропонується опрацювати інтерактивне відео

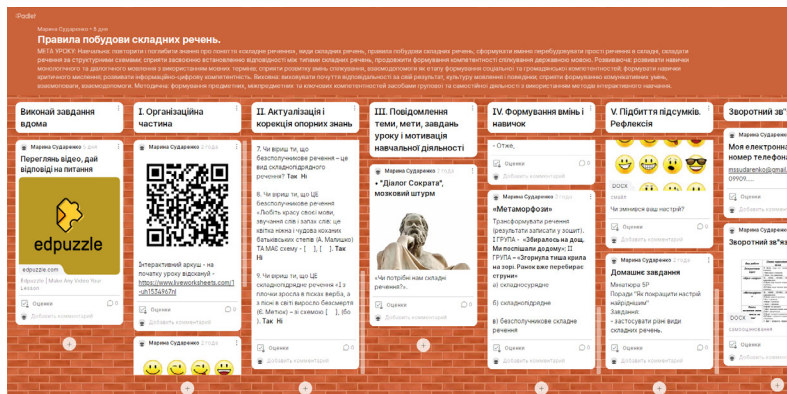


Рисунок 1. Стіна Padlet

(сервіс Edpuzzle), що розміщено на дошці в рубриці «Виконай завдання вдома» (рис. 2). Ця вправа передбачає перегляд короткого відео та відповіді на питання, що його супроводжують. Здобувачі освіти знайомляться з темою уроку безпосередньо перед його початком і, у такий спосіб, відбувається створення ситуації успіху, що, за результатами досліджень, «...підвищує ефективність засвоєння матеріалу, інтенсифікує процес навчання, стимулює інтерес учнів як до знань, так і до процесу їх отримання» [3, с. 38].

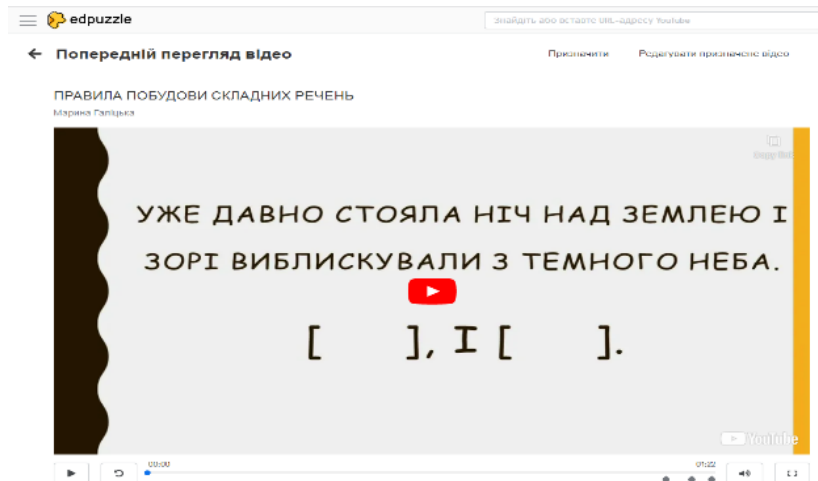


Рисунок 2. Інтерактивна вправа сервісу Edpuzzle

На організаційному етапі уроку учні отримують інтерактивні аркуші (сервіс Liveworksheets), скануючи QR-код (якщо працюють з кількох застосунків) або перейшовши за покликанням, що розміщено на дошці. Аркуші

містить усі завдання, що опрацьовуватимуться на уроці та картку самооцінювання (рис. 3). Після завершення уроку учні надсилають аркуш викладачеві, натиснувши «ФІНІШ». У такий спосіб створюються умови оптимальної роботи кожного учня на уроці та формується рівень відповідальності за результати своєї діяльності.

Прізвище, ім'я та клас

*Мій настрій (тищай на смайл, що відповідає твоєму настрою) – 1 с.



*Вправа «Вірно не вірно»

1. Чи вірши ти, що речення – це синтаксична одиниця, яка складається з одного чи кількох слів, граматично пов'язаних між собою? **Так** **Ні**

2. Чи вірши ти, що існують прості й складні речення? **Так** **Ні**

3. Чи вірши ти, що просте речення складається з двох і більше граматичних основ, а складне з однієї? **Так** **Ні**

4. Чи вірши ти, що складні речення бувають лише складносурядними та складнопідрядними? **Так** **Ні**

5. Чи вірши ти, що складносурядні та складнопідрядні речення відрізняються лише назвою? **Так** **Ні**

6. Чи вірши ти, що складнопідрядні речення не мають видів? **Так** **Ні**

7. Чи вірши ти, що безсполучникове речення – це вид складнопідрядного речення? **Так** **Ні**

8. Чи вірши ти, що ЦЕ безсполучникове речення «Любть красу своєї мови, заучення слів і запам'ятовування слів: це квітка ніжна і чудова коханих батьківських степів (А. Малишко) ТА МАЄ схему – [] [] **Так** **Ні**

9. Чи вірши ти, що ЦЕ складнопідрядне речення «І з гілочки зросло в пісках верба, а з пісні в світі вирало безсмертя (Є. Метко) – зі схемою [] (бо) **Так** **Ні**

Прийом «Відкриття»

1. Опишіть, як змінюється ваш настрій залежно від погоди, використовуючи прості неускладнені речення (записати 5-7 речень).

Рисунок 3. Інтерактивний аркуш *сервісу Liveworksheets*

Отже, зазначені сервіси сприяють організації ефективного засвоєння загальноосвітніх предметів та повною мірою реалізують завдання, що є важливими в роботі на уроках української мови. Вони дають можливість презентувати як аудіо, відеоматеріали, що сприяють набуттю мовленнєвої практики (перекази, диктанти), так і ті, що передбачають безпосередню письмову роботу продуктивного та репродуктивного характеру (робота з текстом – редагування, трансформація речень за вимогами), оскільки, мають широкий спектр інструментів.

Список використаних джерел

1. Небор У. Технологія «створення ситуації успіху» як запорука виховання успішної особистості школяра / Інформаційний бюлетень кафедри педагогіки імені Богдана Ступарика. – Івано-Франківськ, 2015. – С.37-40.
2. Ялова К.М. Перевернуте навчання у підготовці здобувачів вищої освіти з інженерії програмного забезпечення / Інформаційні технології і засоби навчання. – 2021. – №3. – Т.83. – С.324-335.
3. Гич Г.М. «Кліпове мислення» молоді: ворог чи друг навчання? / Наукові праці ЧДУ ім. Петра Могили: Науково-метод. видан. / Педагогіка. – Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2016. – Вип. 257. – Т.269. – С.38-42.

Лілія ГОНТАРУК,
викладач фізики та астрономії Державного навчального закладу
«Одеське вище професійне училище автомобільного транспорту»

ОНЛАЙН-СЕРВІСИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

1. Підхід до викладання. АСИНХРОННЕ НАВЧАННЯ.
 - 1.1. Контакт між викладачем і учнем відбувається із затримкою в часі.
 - 1.2. Викладач готує матеріали до уроку заздалегідь.
 - 1.3. Здобувачі освіти отримують доступ до максимуму навчальних матеріалів у будь-який час.
 - 1.4. Асинхронний режим дає можливість учням працювати у власному темпі.
2. Конструктор уроків на vseosvita.ua
 - 2.1. Створюйте власний інтерактивний урок.
 - 2.2. Видати учням через електронний журнал.
 - 2.3. Перевіряйте знання та виставляйте оцінки.
3. Типи завдань.
 - 3.1. Теоретичний блок.
 - 3.2. Вільне введення тексту.
 - 3.3. Завантаження файлу.
 - 3.4. Тестування.
4. Конструктор тестів на vseosvita.ua
 - 4.1. Вісім типів запитань.
 - 4.2. Чотири режими проходження.
 - 4.3. Контроль у режимі реального часу.
5. Електронний журнал на vseosvita.ua

Ірина ГОРНОСТАЄВА,

методист Навчально-методичного центру
професійно-технічної освіти у Сумській області

ІННОВАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕДАГОГА У ПРОЦЕСІ ЙОГО ПРОФЕСІЙНОГО СТАНОВЛЕННЯ

У сучасному світі багато вчених відзначають, що проблема інноваційної діяльності педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти стає все актуальнішою. Соціально-економічні зміни в країні спричинили реформування в системі освіти держави і суспільства.

Освіта сьогодні розглядається як основний фактор у формуванні нової якості економіки та суспільства, як суттєва умова національної безпеки, що підтримує культурний простір, благополуччя та новий спосіб життя.

Якість вибору рішення задля досягнення стратегічних і тактичних цілей у системі освіти залежить переважно від професійної компетентності педагога. Педагоги повинні створювати новий спосіб життя: це означає бути основою культури майбутнього, де буде засновано освіту сучасного покоління. Саме тому професійне становлення педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти, його участь у процесі безперервного самодосконалення є важливою проблемою на сьогоднішній день.

Процес професійного розвитку педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти може відповідати запитам розвитку сучасної системи освіти лише змістом освіти, формами та методами її організації, абсолютно новими технологіями. Становлення педагога включає особистісні та ділові якості, а також володіння професійними компетенціями [3].

Теоретичні знання та їх впровадження у практику дозволяють розвивати професійний та педагогічний стиль мислення, забезпечуючи інноваційне оновлення професійної діяльності.

Багато вчених вважають, що для професійного розвитку в галузі інноваційних технологій педагог закладів професійної (професійно-технічної) освіти потребує науково-педагогічної підготовки через відсутність готового «сценарію»; кожна ситуація унікальна, і педагог має діяти незалежно. Він має бути дослідником.

Ці стратегії пов'язують професійний розвиток педагогів з необхідністю безперервної освіти, організованої за допомогою розробки та реалізації соціальних та культурних проєктів.

Аксіологія цього підходу полягає у ціннісній орієнтації особистості на самовизначення, у якому освітня діяльність займає одне з провідних місць та може бути основним провідним засобом особистого розвитку.

У ході аналізу теоретичних підходів до проблеми професійного

становлення педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти, зосередженої на інноваційній діяльності та практиці інноваційної освіти, виділяють низку умов, необхідних для успішної реалізації цього процесу:

- підвищення кваліфікації педагогів у галузі інновацій та підтримка мають бути засновані на компетентнісному підході;
- процес професійного становлення педагога, який займається інноваційною діяльністю, повинен бути безперервним, оскільки формування інноваційної практики процес, що постійно змінюється;
- професійне становлення педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти, орієнтованого на ведення інноваційної діяльності, відбувається за рахунок його участі у цій діяльності та спеціально організованих рефлексивно-аналітичних, проєктувальних, творчих та освітніх процесів;
- самоосвіта педагогічного працівника, який формує свою діяльність на основі інновацій, має бути організована як безперервний процес досягнення, під час якого йде вирішення поставлених завдань та оформлення нових;
- будь-яка діяльність людини включає в себе вирішення завдань, тому доцільно організовувати підтримку професійного становлення фахівця на основі вирішення ним завдань, властивих даному виду діяльності;
- для здійснення процесу професійного розвитку кожному педагогу закладів професійної (професійно-технічної) освіти необхідно сформувати уявлення про інноваційну діяльність у майбутньому, а також розробити спільну майбутню діяльність та організувати освоєння знань, навичок, способів, необхідних для реалізації цього процесу [1].

Заходи щодо прогнозування найближчих етапів інноваційної діяльності, колективна робота з майбутньої діяльності мають освітню значущість, оскільки педагоги освоюють способи програмування та проєктування власної діяльності, способи роботи з уявленнями інших людей, удосконалюють комунікативні вміння та навички, що є складовою процесу професійного становлення педагога. Це є основою інваріантної частини індивідуальної освітньої програми педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти [2].

Сутність процесу професійного розвитку педагога полягає у поповненні індивідуальних освітніх дефіцитів, що виникають у процесі його професійного розвитку. Цей процес включає збагачення знаннями та навичками, формування професійної компетентності, необхідної для успішної реалізації інноваційної діяльності шляхом підготовки та реалізації індивідуальних освітніх програм.

Для готовності до інноваційної діяльності у процесі професійного розвитку невід’ємним є створення умов для формування науково-дослідних та комунікативних компетенцій, рефлексивних навичок, мотивації педагога для ведення інноваційної діяльності.

Вимагає перегляду стратегія підготовки педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти до інноваційної діяльності, передбачена чинним соціальним становищем, практикою сучасної освіти, зміною цінностей.

Педагогічна діяльність відноситься до групи професій «людина-людина», яка вимагає володіння наступними якостями: бажання спілкуватися; вміння легко вступати у контакт; стриманість під час роботи з людьми; доброта; чуйність; витримка; вміння контролювати свої емоції; здатність аналізувати свою поведінку та поведінку інших людей, щоб розуміти їх наміри та настрої; здатність розуміти взаємодію людей, щоб регулювати розбіжності між ними, організовувати їхню взаємодію; здатність подумки поставити себе на місце іншої людини; вміння слухати та враховувати думки інших; вміння правильно використовувати своє мовлення, вирази обличчя, жести; здатність знаходити спільну мову з різними людьми; переконувати людей; акуратність; пунктуальність; самодисципліна; знання людської психології [4].

У результаті проведеного аналізу наукових праць щодо особливостей інноваційної діяльності можна виділити ряд критеріїв для професійного розвитку педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти в процесі інноваційної діяльності:

- формування професійної компетентності, представленої такими компонентами: мотиваційний та ціннісний, комунікативний, організаційний, управлінський, методичний, науково-дослідний та рефлексивний;
- оволодіння компонентами загальної освіти, основами теорії та практики інноваційної технології, з якою необхідно працювати.

Вимоги до сучасного педагога закладів професійної (професійно-технічної) освіти, до його здатності швидко та відносно безболісно пристосуватися до постійного прискорення розвитку суспільства посилюють цінність його готовності до роботи з інноваціями.

Головна мета інноваційної діяльності – розвиток педагога як творчої особистості, переключення його з репродуктивного типу діяльності на самостійний пошук методичних рішень, перетворення педагога на розробника та автора інноваційних методик і реалізуючих їх засобів навчання, розвитку та виховання. Участь педагога в інноваційній діяльності є суперечливою. З одного боку, це має бути корисно для його професійного розвитку, оскільки дозволяє освоїти нові педагогічні технології, набутти нового педагогічного досвіду, а з іншого боку – інноваційна діяльність пов'язана з подоланням труднощів різного типу, у тому числі й здатних привести педагога до професійного розвитку.

Високі досягнення педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти у професійній діяльності суттєво розвивають його особистість. Займаючись інноваційною діяльністю, розвиваючи інноваційну активність, створюючи щось значне, нове, цікаве, педагог і сам зростає, оскільки «у творчих, доблесних справах людини – найважливіше джерело її зростання».

Список використаної літератури

1. Авшенюк Н. Міжнародний вимір соціального партнерства у професійній освіті / Н. Авшенюк, Н. Креденець. – Режим доступу: <http://www.khnu.km.ua/root/Res/2-7003-23.pdf>. – Загол. з екрану. – Мова укр.
2. Борова Т.А. Теоретичні засади адаптивного управління професійним розвитком науково-педагогічних працівників вищого навчального закладу: монографія / Борова Т.А. – Харків: Компанія СМІТ, 2011. – 384 с.
3. Взаємодія суб'єктів управління професійно-технічною освітою: теорія і практика: монографія / В.І.Свистун та ін.; Нац. академія пед. Наук України, Ін-т проф.-тех. освіти. – К.: Пед. думка, 2012. – 303 с.
4. Гриценко І.А. Основи інституційного розвитку навчального закладу в умовах децентралізації професійної освіти: конспект лекції з курсу підвищення кваліфікації керівних і педагогічних кадрів професійно-технічних навчальних закладів за очно-дистанційною формою навчання / І.А.Гриценко. – К.: ТОВ «Етіс Плюс», 2008. – 144 с.

Михайло ГРЕЛЬ,

викладач професійно-теоретичної підготовки
Державного навчального закладу «Деражнянський центр професійної освіти»

СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Оновлення змісту освіти сьогодні вимагає розв'язання складної проблеми: як перетворити велику кількість знань у індивідуальне надбання та знаряддя кожної особистості. Реалізація будь-якої ідеї залежить виключно від людини та її бажання. Відповідно реформа освіти залежатиме від особи самого педагога, який постійно перебуває в контакті з учнем. Електронні освітні ресурси (ЕОР) допомагають і полегшують роботу викладача під час уроку.

Основні види ЕОР

Електронні документи у вигляді електронних навчальних видань, до яких належать:

- електронний словник — електронне довідкове видання упорядкованого переліку мовних одиниць (слів, словосполучень, фраз, термінів, імен, знаків), доповнених відповідними довідковими даними;

- електронний довідник — електронне довідкове видання прикладного характеру, в якому назви статей розташовані за абеткою або в систематичному порядку;

- електронний навчальний посібник — навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник;

- електронний підручник — електронне навчальне видання із систематизованим викладом навчального матеріалу, що відповідає освітній програмі, містить цифрові об'єкти різних форматів та забезпечує інтерактивну взаємодію[1];

- електронні методичні матеріали — електронне навчальне або виробничо-практичне видання роз'яснень з певної теми, розділу або питання навчальної дисципліни з викладом методики виконання окремих завдань, певного виду робіт.

Інформаційні системи у вигляді:

- депозитарію електронних ресурсів, що забезпечує зосередження в одному місці сучасних ЕОР з можливістю надання доступу до них через технічні засоби, у тому числі в інформаційних мережах (як локальних, так і глобальних);

- курсу дистанційного навчання, який є достатньою для навчання окремим навчальним предметам за допомогою опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних

та інформаційно-комунікаційних технологій;

- електронного лабораторного практикуму, що є інтерактивною демонстраційною моделлю природних і штучних об'єктів, процесів та їх властивостей із застосуванням засобів комп'ютерної візуалізації.

- електронні дидактичні демонстраційні матеріали — електронні матеріали (презентації, схеми, відео- й аудіозаписи тощо), призначені для супроводу освітнього процесу;

- комп'ютерний тест — стандартизовані завдання, представлені в електронній формі, призначені для вхідного, проміжного і підсумкового контролю рівня навчальних досягнень, а також самоконтролю та/або такі, що забезпечують вимірювання психофізіологічних і особистісних характеристик випробовуваного, обробка результатів яких здійснюється за допомогою відповідних програм;

- електронний освітній ігровий ресурс – різновид ЕОР навчально-го призначення, що поєднує пізнавальну та розвивальну функції, містить цілісний теоретичний матеріал та компетентнісні завдання з навчального предмета, подані в ігровій формі [2].

Сьогодні в Україні відбувається повне реформування освіти, зокрема педагогічної. Необхідним стає освоєння нового змісту освіти, здійснюється пошук прогресивних технологій і гнучких організаційних форм навчання в системі професійної (професійно-технічної) освіти.

Функціональна класифікація ЕОР

За функціональною ознакою, що визначає значення і місце ЕОР в освітньому процесі, їх можна класифікувати як:

- навчально-методичні ЕОР (навчальні плани, робочі програми навчальних дисциплін, розроблені відповідно до навчальних планів);

- методичні ЕОР (методичні вказівки, методичні посібники, методичні рекомендації для вивчення окремого курсу та керівництва з виконання проєктних робіт, тематичні плани);

- навчальні ЕОР (електронні підручники та навчальні посібники);

- допоміжні ЕОР (збірники документів і матеріалів, довідники, покажчики наукової та навчальної літератури, наукові публікації педагогів, матеріали конференцій, електронні довідники, словники, енциклопедії);

- контролюючі ЕОР (тестуючі програми, банки контрольних питань і завдань з навчальних предметів та інші ЕОР, що забезпечують контроль якості знань).

До ЕОР ставляться наступні вимоги:

- відповідність програмі з навчального предмета, для вивчення якого розроблено ЕОР;

- наявність відповідних методичних рекомендацій щодо використання ЕОР у професійній діяльності вчителя/викладача;

- дотримання чинних санітарних норм та ергономічних, програмно-технічних вимог до ЕОР;

— дотримання законодавства України щодо захисту авторських прав.

ЕОР не потребують обов'язкового дублювання у паперовому варіанті.

При розробленні ЕОР використовуються довільні інструментальні програмно-технічні та апаратні засоби за умов дотримання вимог щодо створення і використання об'єктів авторського права і суміжних прав. Зберігання, поширення, забезпечення доступу до ЕОР та їх описів здійснюється за допомогою їх тиражування на фізичних носіях інформації, а також шляхом їх розміщення в електронних депозитаріях, які надають вільний доступ до ЕОР усім учасникам освітнього процесу, а також на інших локальних і мережевих інформаційних ресурсах.

ЕОР, які я використовую на уроках професійно-теоретичної підготовки:

- Правила дорожнього руху України (<https://green-way.com.ua>) – використовується під час уроку «Правила дорожнього руху».
- Будова тракторів онлайн (<https://budova-tractoriv.com.ua>) – використовується під час уроку «Трактори».
- Файловий архів (<https://studfile.net/preview/9362121>) – використовується під час уроку «Сільськогосподарські машини».
- Контент-бібліотека системи ПТО України (http://mechanic.pto.org.ua/index.php?option=com_k2&view=item&layout=item&id=4628&Itemid=1564) – використовується під час уроку «Будова та експлуатація вантажного автомобіля».
- Ліцензійний диск з навчальним матеріалом з предметів: «Матеріалознавство», «Система технічного обслуговування», «Комплексна система технічного обслуговування», «Слюсарна справа».

Використання ЕОР покращує якість освітнього процесу в умовах дистанційного та змішаного навчання, полегшує працю викладача та підвищує зацікавленість учнів у вивченні навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. ДСТУ 3017-95 Видання. Основні види. Терміни та визначення.
2. ДСТУ 7157:2010 Інформація та документація. Видання електронні. Основні види та вихідні відомості.

Володимир ГРИГОР'ЄВ,

викладач Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВУ

Анотація. Публікація присвячена проблемі організації освітнього процесу в закладах освіти в умовах війни.

Ключові слова: дистанційне навчання, освітні on-line платформи, інтерактивне навчання.

Постановка проблеми. 2022/2023 навчальний рік ввійде в історію середньої освіти України з такими викликами: по-перше, воєнний стан в Україні; по-друге, епідемія коронавірусу; по-третє, складна цьогорічна вступна кампанія; по-четверте, зменшення державних витрат на освіту; по-п'яте, значна соціальна і психологічна напруга.

Багато дослідників приділяло увагу зростанню ролі дистанційної освіти в сучасному суспільстві (К.Колін, Б.Шуневич, О.Краснова). Проблеми використання дистанційних технологій навчання розглядають М.Агєєв, Т.Скуф'їна, питання розробки програмного забезпечення для дистанційної освіти – Б.Дерешко, С.Лук'янов, С.Белкін [5].

Мета: охарактеризувати окремі інноваційні аспекти організації дистанційного навчання історії України та Всесвітньої історії в закладах освіти.

Виклад основного матеріалу.

Наша держава переживає складні часи, кривава війна несе значне руйнування та знищення міст, сіл, житлового фонду, підприємств, доріг та іншої інфраструктури. Станом на початок листопада 2022 року пошкоджено 2405 закладів освіти в Україні, з них повністю зруйновано – 270, а 1170 – знаходяться на тимчасово окупованій території.

У період воєнного часу як ніколи необхідні кваліфіковані кадри для запобігання продовольчої кризи в Україні і світі, а також відбудови нашої держави. Особлива потреба уже відчувається у кваліфікованих кадрах для відновлення усіх галузей господарства, зокрема харчової.

Тож найперше завдання усіх освітян, у тому числі колективу нашого коледжу, в жодному разі не зупиняти освітній процес і підготовку кваліфікованих кадрів, забезпечити якість освітнього процесу у новому навчальному році та зберегти життя і здоров'я студентів і викладачів у складних умовах воєнного стану.

«Профтехосвіта — це один із найважливіших рушіїв до відбудови України, і важливо розуміти, що хоча там вже старші діти навчаються. Це є виробниче навчання. Тобто, коли учень має на практиці навчитись щось

робити. І залишити професійні заклади, наприклад, на онлайні — це не-реально, бо потім вони не зможуть бути, поварами, малярами, слюсарями чи токарями» [5].

Організуючи дистанційне навчання історії, прагнемо синхронізувати вивчення історії України та Всесвітньої історії. Простір для організації дистанційного навчання забезпечує такі функції: проведення онлайн-занять; доступ до різноманітних електронних навчальних матеріалів; отримання робіт студентів (тести чи виконані практичні завдання); оцінювання та зворотній зв'язок щодо виконаних робіт.

Упровадження сучасних інноваційних методів традиційного і інтерактивного навчання за допомогою інтерактивних методів і різних аудіовізуальних програм (Skype та Webex, відеоконференції на базі платформи Zoom, а також MOODLE, Viber, YouTube, Telegram, Instagram та ін.) є трудомістким процесом, оскільки навчальні програми повинні бути розроблені на належному рівні, щоб гарантувати високу якість навчання. Однією з важливих проблем використання дистанційного навчання є забезпечення контролю.

Цікавою та ефективною є платформа GIOS. Досвід викладачів свідчить про ефективність застосування цієї платформи для організації дистанційного навчання, оскільки учні, які з певних причин пропустили якусь тему, або мають проблеми у її засвоєнні, можуть переглянути відеоуроки, тренуватись виконуючи згенеровані тести необхідну кількість разів. При цьому учні можуть відразу бачити, які завдання виконані правильно, а які ні. Важливим мотиваційним аспектом платформи є можливість учнів змагатися між собою, оскільки вони бачать кількість набраних балів. Вважаємо за доцільне використовувати платформу також для підготовки учнів до тематичної контрольної роботи [1].

Дистанційне навчання включає в себе сучасні форми і методи конструювання та відображення змісту навчання, елементи модульного і комп'ютерного навчання, теорії та практики, самостійної роботи учнів, застосування у навчанні сучасних інформаційних технологій, комп'ютерів, телекомунікацій і являє собою цілеспрямований інтерактивний процес взаємодії учнів і педагога [4].

До переваг дистанційного навчання відносять асинхронність, доступність інформації, зменшення соціальної дистанції. У ньому виділені такі принципи забезпечення якості:

- Заохочення контактів між учнями і викладачем.
- Розвиток співробітництва учнів.
- Використання активних засобів навчання.
- Швидкий зворотній зв'язок.
- Ефективне використання часу.
- Висока мотивація.
- Врахування здібностей учнів та використання індивідуальних маршрутів навчання [2].

Провідні напрямки роботи з використання дистанційної технології навчання під час роботи над проблемною темою:

1. Робота з обдарованими дітьми.
2. Робота з невстигаючими учнями.
3. Робота з профільних курсів.
4. Робота під час канікул або карантину.
5. Перспективні напрямки подальшої роботи [3].

Висновки. Таким чином, бачимо, що в сучасних умовах (воєнні дії, епідемія) дистанційна освіта відіграє та буде відігравати все вагомніше значення.

Список використаних джерел

1. Ачкан В.В., Годованюк Т.Л., Мотиваційно-ціннісний компонент готовності майбутніх учителів математики до інноваційної педагогічної діяльності. Зб. наук. Праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. – Умань: Вид-во УДПУ, 2018. – №1. – С. 7-17.
2. Алієв Х.М. Дистанційні освітні технології: сутність, ознаки, особливості / Педагогічний альманах. – 2017. – Вип. 35. – С. 36-40. – URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pedalm_2017_35_7.
3. Думанський Н.О. Класи сучасних технологій дистанційної освіти. – URL: <http://vlp.com.ua/files/12.pdf>
4. Осадча К., Осадчий В., Спірін О., Круглик В. Реалізація індивідуалізації та персоналізації навчання засобами MOODLE / Молодь і ринок. – 2021. – №1 (187). – С. 38-43. – URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/228274/227419>
5. Світовий досвід розвитку дистанційних форм освіти у вітчизняному контексті. Аналітична записка. – URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/gumanitarniy-rozvitok/svitoviy-dosvid-rozvitku-distanciynikh-form-osviti-u>

Інна ГРУШЕЦЬКА,
викладач професійного циклу
Вищого професійного училища № 25 м.Хмельницького

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ЗМІШАНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ НА УРОКАХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Сучасний урок – це твір мистецтва, де педагог уміло
використовує всі можливості для розвитку особистості учні.
(Василь Сухомлинський)*

XXI століття – час прискореного розвитку інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасний педагог має вільно володіти ІКТ, щоб не просто передавати знання, а й навчити якісно користуватися новітніми технологіями.

Локальні і мережні електронні засоби навчального призначення: навчальні Web-ресурси, спеціалізовані сайти, електронні колекції, бібліотеки, збірки навчальних матеріалів; електронні бази даних і знань навчального призначення; системи і платформи електронного навчання, у тому числі дистанційного і віртуального.

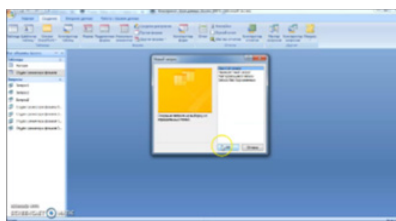
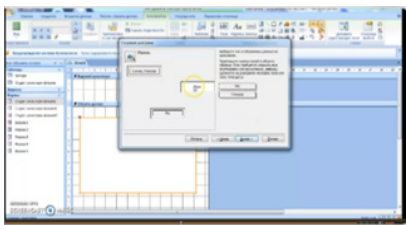
Існують засоби, які призначені для підтримування проведення уроків: лекцій, практичних та лабораторних робіт, самостійної роботи, навчально-дослідницької діяльності учнів, оцінювання знань.

Електронні ресурси використовуються при поясненні нового матеріалу, опитуванні, закріпленні, позаурочній формі навчання.

Для створення навчальних презентацій використовую такі ресурси:

- Genial – <https://app.genial.ly/>
- Canva – <https://canva.com/>
- Presi – <https://prezi.com/>
- PhotoStory – програма для створення потокових відеопрезентацій.

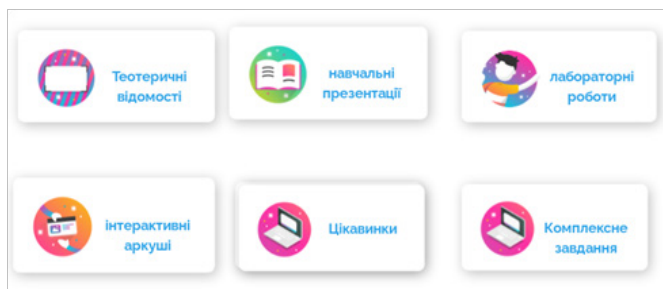
Скрінкасти – це цифровий відеозапис інформації, виведеної на екран комп'ютера. Скрінкаст – набагато практичніший, ніж текстовий опис, ін-



струкція чи посібник, адже учні одразу бачать, як потрібно виконувати дії, про які йдеться у відеодемонстрації. Скрінкасти створюю на онлайн-ресурсі: <https://screencast-o-matic.com/>

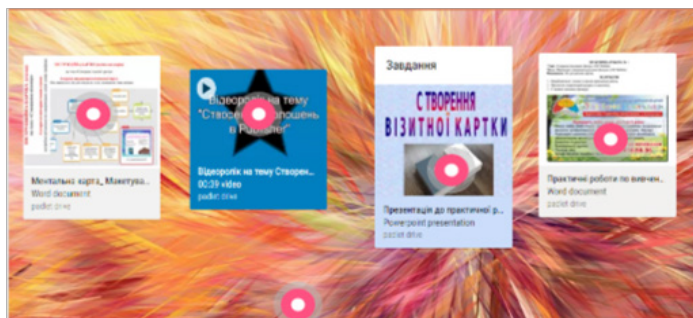
Інтерактивна «жива книга» – «Жива книга «Інформаційні технології» містить навчальні матеріали як текстового, так і графічного та інтерактивного подання.

«Жива книга «Інформаційні технології» містить:



Google Jamboard – інтерактивна віртуальна дошка, яка дозволяє демонструвати ключову інформацію під час уроку в Zoom чи Google Meet, а також одночасно взаємодіяти з усією групою чи окремою групою учнів у режимі реального часу.

Віртуальна дошка дозволяє зібрати та систематизувати інформацію за потрібною темою. На стіні можна розміщувати все: текстове повідомлення, світлини, аудіофайли, приєднати до повідомлення інший текстовий документ.



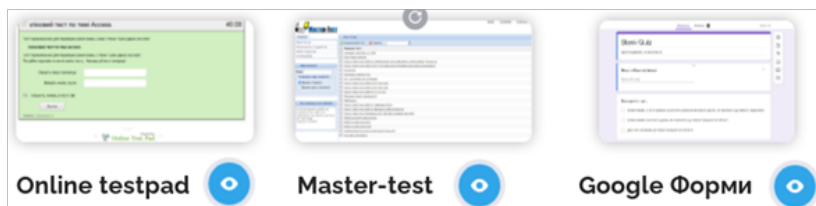
Чат-бот – це програма штучного інтелекту, яка імітує інтерактивну розмову людини за допомогою ключових, заздалегідь розрахованих фраз

Чат-боти створюю на платформі Smart Sende.

LearningApps.org – ресурс для створення інтерактивних вправ. Він інтерактивний – учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу; легкий у використанні як для педагогів для створення завдань, так і для учнів для їх виконання.

[illegible]

57



Хочу закінчити свій виступ словами польського письменника Януша Вишневського: «В Інтернеті все на відстані витягнутої руки. Треба тільки знати, як витягнути руку».

Список використаних джерел

1. Редько В.В. Інтерактивні технології навчання іноземної мови / Рідна школа. – 2011. – №8-9. – С.28-36.
2. Гладун М.А., Сабліна М.А. Сучасні онлайн-інструменти інтерактивного навчання як технологія співробітництва. – Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2018. – 11 с. – URL: <https://openedu.kubg.edu.ua>article>download/125-Текст%20статті-397-1-10-20180601.pdf> (дата звернення: 24.04.2017).
3. Сайт навчального порталу «eLearners.com». – URL: <http://www.elearners.com>
4. Вікіпедія. – URL: <https://de.wikipedia.org/wiki/LearningApps>

Валентина ДЕНИСЕНКО,
методист Професійно-технічного училища № 44
м. Миргорода Полтавської області

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ У КОНТЕКСТІ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ ОСВІТИ

У статті автор говорить про розвиток інформаційно-цифрових компетентностей педагогічних працівників як інструменту реформування системи освіти та оновлення її змісту. На прикладі роботи закладів професійної (професійно-технічної) освіти демонструє впровадження в освітній процес ІКТ як інноваційної технології, спрямованої на активізацію освітньої діяльності здобувачів освіти.

Інноваційно-цифрова компетентність, діджиталізація, хмарні технології, освітні Інтернет-ресурси.

Сучасний розвиток цивілізації характеризується прискоренням прогресом технологій, що викликають закономірні зміни в житті людства і стосуються всіх сфер діяльності, зокрема й освітньої.

На сьогодні конкурентоспроможність держави визначається не природними ресурсами, а існуванням кваліфікованої робочої сили, здатної створювати й застосовувати сучасні технології, здійснювати інноваційний пошук, діяти на випередження. Тому перетворення знань на важливий чинник економічного розвитку країни має враховуватися в модернізації національної системи освіти й трансформуватися в конкретні програми професійної підготовки фахівців [1, с.4].

XXI століття – ера цифрових та нанотехнологій – стало знаковим, адже відзначилося появою нового інтернет-покоління як феномена інформаційної доби. Його представники народились і виросли в епоху цифрових технологій, а отже, знають про комп'ютери та інтернет набагато більше, ніж їхні батьки та педагоги. Таким чином, сучасний педагог, викладач – це, насамперед, фахівець, який повинен не лише орієнтуватися в методиці викладання свого предмета, а й уміти вільно користуватися інтернет-ресурсами та сучасними цифровими технологіями.

У зв'язку з цим одним із важливих завдань сучасної професійної (професійно-технічної) освіти є формування високого рівня інформаційної культури (медіаграмотності) учасників педагогічного процесу, адже для більшості молоді сучасні медіа (особливо інтернет) важать набагато більше, ніж традиційні засоби пізнання навколишнього світу.

Нині зростає попит на фахівців з оригінальним мисленням, здатних до нестандартних рішень, таких, які вміють орієнтуватися в інформаційному просторі, працювати в динамічних умовах. Саме тому змінюються пріори-

тети у вимогах до змісту освіти та компетентностей працівників.

На сучасному етапі розвитку системи освіти в Україні пріоритетним завданням є підвищення її якості, що виступає основою формування соціально зрілої творчої особистості. Цьому сприяє організація освітнього процесу, яка здійснюється на основі компетентнісного підходу.

У Законі України «Про освіту» [2, с.4] зазначено, що метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей, виховання відповідальних громадян, здатних до свідомого суспільного вибору та спрямування своєї діяльності на користь іншим людям і суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу українського народу, підвищення освітнього рівня громадян задля забезпечення сталого розвитку України та її європейського вибору.

У Концепції Нової української школи зазначається, що інформаційно-цифрова компетентність – це впевнене та водночас критичне застосування інформаційно-комунікаційних технологій для створення, пошуку, обробки, обміну інформацією на роботі, в публічному просторі та приватному спілкуванні; інформаційна медіаграмотність, основи програмування, алгоритмічне мислення, робота з базами даних, навички безпеки в інтернеті та кібербезпеки; розуміння етики роботи з інформацією (авторське право, інтелектуальна власність тощо) [3, с.6].

Досягнення мети освіти забезпечується на основі формування й розвитку таких ключових компетентностей, яких потребує кожен для особистої реалізації, активної громадянської позиції, відповідальності, що забезпечить особисту реалізацію та життєвий успіх упродовж усього життя.

Однією з десяти ключових компетентностей Нової української школи визначено інформаційно-цифрову, необхідну кожній сучасній людині для успішної професійної діяльності, швидкого та ефективного опанування новітніх технологій, застосування їх для власних потреб.

Компетентнісний підхід як «формування ключових освітніх компетенцій, що трактували як сукупність умінь, знань, нормативно-ціннісних установок, необхідних для ефективного вирішення особистісних і соціально значущих проблем у певних сферах діяльності і культури» є одним із найважливіших у розвитку компетентності у майбутніх кваліфікованих робітників. Це відбувається через використання в освітньому процесі хмарних технологій, освітніх інтернет-ресурсів, інтерактивних додатків, віртуальних та цифрових лабораторій.

Цифрова трансформація освітнього процесу – це насичення фізичного простору освітньої установи електронно-цифровими пристроями, засобами, системами та впровадження педагогічних технологій на засадах використання інформаційно-комунікаційних, хмарно-орієнтованих технологій

та технологій доповненої й віртуальної реальностей.

У рамках реалізації заходів із діджиталізації професійної (професійно-технічної) освіти Програми EU4Skills «Кращі навички для сучасної України» за фінансової підтримки ЄС та його держав-членів Німеччини, Естонії, Фінляндії та Польщі 5 закладів освіти Запорізької та Полтавської областей отримали понад 100 ноутбуків, а також комплектів із проекторів, серверів та інших девайсів.

Одним із них є Професійно-технічне училище №44 м. Миргорода Полтавської області. У сучасних умовах дане обладнання доречно використовувати з метою вирішення проблем в організації освітнього процесу в умовах дистанційного навчання. Це значною мірою вирішить проблему забезпечення професійної (професійно-технічної) освіти ІТ-обладнанням, що є дуже актуальною в регіоні.

На сьогодні освітній процес неможливий без застосування цифрових та інформаційних технологій. Це нашоє педагогів до самоосвіти, оволодіння новими технологіями навчання та створення сучасних цікавих уроків. Тому протягом 2021 року у ПТУ №44 м. Миргорода проводилися навчання педагогічного колективу за програмним комплексом Microsoft Office 365 A1, що розгорнута в училищі в рамках пілотного проєкту EU4Skills «Кращі навички для сучасної України». Навчання пройшли понад 50 викладачів та майстрів виробничого навчання, які отримали навички роботи із програмним забезпеченням, що входить до складу даної програми, зокрема Microsoft Teams, Sway, SharePoint, Office 365.

Курс надає можливість отримати навички роботи у хмарному середовищі. Розрахований на підвищення кваліфікації педагогічних працівників різних спеціальностей за умов наявного достатнього рівня інформаційно-цифрової компетентності. Метою навчання є підготувати педагогічних працівників до якісного формування хмаро-орієнтованого навчального середовища закладу освіти; впроваджувати хмарні сервіси Microsoft Office 365 як інструмент ефективного використання ресурсів мережі Інтернет в освітньому процесі.

Програмою діяльності Кабінету Міністрів України у частині реформування освіти передбачено підвищення якості загальної середньої освіти, а реформування її змісту передбачає створення сучасних електронних освітніх ресурсів. Це стосується і професійної (професійно-технічної) освіти.

Цифрова трансформація сучасної освіти передбачає перехід від використання цифрових технологій лише на уроках інформатики до їх застосування кожним педагогом і кожним здобувачем освіти на уроках загальноосвітніх, спеціальних предметів, виробничого навчання та поза межами закладу освіти в будь-який час. Тому використання цифрових та інформаційних технологій на уроках сприяє творчому, гармонійному розвитку особистості, вчить вчитись, здобувати знання та оперувати ними у стандартних та творчих ситуаціях [4, с.3].

Володіння комп'ютерними технологіями багато в чому визначає кваліфікацію спеціаліста будь-якої сфери діяльності, що потребує відповідного рівня інформаційної культури. Тому все більшого значення в сучасній освіті набуває технологічний аспект: молодих людей, які вступають у життя, потрібно навчати інформаційних технологій. При цьому технології не змінюють педагога, а доповнюють його. Використання засобів ІТ-простору у сукупності із правильно підібраними технологіями навчання створюють на заняттях необхідний рівень якості, варіативності, диференціації й індивідуалізації навчання й виховання.

З усього, викладеного вище, можна зробити висновок, що застосування цифрових технологій у ПТУ №44 м. Миргорода дозволяє інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Вони перетворюють навчання на мобільний, диференційований та індивідуальний процес.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Теоретико-прикладний сенс компетентнісного підходу у педагогіці // *Виховання і культура*. – 2009. – №12 (17,18). – С.5-7.
2. Закон України від 5 вересня 2017 року №2145-VIII «Про освіту». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
3. Нова українська школа: концепція. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/>
4. Пітух Л. Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів на уроках професійно-теоретичної підготовки економічного профілю засобами ІТ-простору / Л.Пітух // *Матеріали I Всеукраїнського відкритого науково-практичного форуму «Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії: Open Forum-ITME-CRS-2019»* / за заг. ред. О.Є.Стрижака, М.Л.Ростоки, Г.К.Барвіцької, О.А.Блажка, В.М.Косик. – Одеса: Екологія, 2019. – 222 с.

Олена ДІДЕНКО,
методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти
у Харківській області

EDPUZZLE – ПРАКТИЧНИЙ ОНЛАЙН-СЕРВІС ДЛЯ СТВОРЕННЯ ВІДЕОУРОКІВ

Хочу порадити цікавий і корисний сервіс, використання якого в ЗП(ПТ)О буде зручним при дистанційному або змішаному навчанні здобувачів професійної освіти. Заняття в ньому має нетрадиційну, гнучку структуру та орієнтоване, головним чином, на підвищення інтересу здобувачів освіти до навчання за допомогою нової форми організації їх навчальної діяльності.

EDpuzzle – безкоштовний сервіс, що дає змогу за лічені хвилини створити навчальні матеріали на основі відеороликів. Уроки з відеоматеріалами мають багато переваг, зокрема ігрові елементи під час навчання, інтерактив, підвищення технологічної грамотності учнів, комунікативно-діяльнісний та індивідуальний підхід. У сервісі EDpuzzle можна працювати не лише на персональному комп'ютері, а й на будь-якому девайсі. За допомогою цього сервісу можна:

- монтувати відео;
- додавати голосові та текстові коментарі;
- створювати завдання, буктрейлери, опитування, вікторини;
- керувати навчальною діяльністю.

EDpuzzle – простий, зручний, багатофункціональний сервіс. Має пошукову систему та бібліотеку відеоуроків. Дає змогу:

- вирішувати проблемні завдання;
- створювати кейси;
- організовувати групову роботу;
- вести статистику виконання завдань здобувачами освіти;
- виконувати контроль навчальної діяльності.

Педагоги ЗП(ПТ)О вже впевнились, що використання навчального відео із поєднанням інтерактивних методів навчання є доцільним в освітньому процесі. На основі відеофрагментів можливо створювати проблемні питання, які посилюють мотивацію учнів. Відео допомагає вирішенню завдань до уроку, кейсів чи просто закріпленню отриманих знань.

Сервіс дає змогу організувати групову роботу. При цьому педагогу доступна статистика виконання здобувачами освіти завдань та контроль за їх діяльністю. Крім того, відеоурок можна поєднати із формувальним оцінюванням, яке є інструментом не контролю, а підтримки, оскільки такі компетентності, як повага до професії або відповідальність за особисту безпеку неможливо оцінити за балами.

Таким чином, педагог визначає досягнення у навчанні учнів і яким чином рухатись далі. За допомогою багатьох технологій формувального оцінювання навчальна діяльність в EDpuzzle може перевірятися уточнювальними запитаннями і здобувачі освіти демонструють своє розуміння теми (наприклад, при застосуванні технології «Вимірювання температури»), а також обмірковують поняття, визначають, що не зрозуміли (технологія «Трихвилинна пауза»); наприкінці можна здійснити рефлексію.

Відеурок з легкістю вбудовується на сторінку сайта або блогу педагога за допомогою запропонованого коду. Існують мобільні версії сервісу для iPhone та iPad. Є тільки один мінус – це англomовний інтерфейс сервісу. Але в Google-браузері можна відразу перекласти.

Пропонуємо алгоритм роботи в EDpuzzle:

- переходимо за посиланням: <https://edpuzzle.com>;
- для зручності перекладаємо з англійської мови;
- проходимо реєстрацію «Зареєструватися» або «Sign up»;
- проходимо реєстрацію за пропозицією сервісу: «I'm a – teacher» (Я – вчитель);
- далі вхід-авторизація, використовуючи акаунт Google, створення свого закладу, вибір або додавання своєї теми.

Зверніть увагу на зміст функцій сервісу. У верхньому куті знаходиться «Мій вміст» – там зберігаються завдання, контент, який створювали, оцінки, результати опитувань, «мої класи» (здобувачі, яких ви зареєструєте). Можна додати Google Classroom, в якому обираємо групу для EDpuzzle.

Щодо створення завдання: в EDpuzzle можна заборонити пропуск завдань учням і встановити строки виконання завдань. Щоб зробити публікацію в гугл-клас (Post on Google Classroom), необхідно натиснути «Призначити» (Assign). Далі необхідно приєднати групу в Google Classroom (в ньому ви створили курс або в існуючі класи додали EDpuzzle).

У здобувачів освіти з'являться завдання на призначену дату. Необхідно імпортувати здобувачів для отримання їх відповідей. Для перегляду результатів натискаємо Gradebook (залікова книжка), там ви бачите їх бали, скільки хвилин вони дивилися відео, крім того можна побачити, на які питання правильно відповів певний здобувач. Результат автоматично з'явиться у здобувача в Google Classroom. Максимальний бал – 100, але можна зробити таблицю відповідності за 12-бальною системою або визначити відсоток виконання роботи.

З чого починається створення відео?

При створенні відеороку спочатку підбираємо готовий відеоролик (або своє відео з комп'ютера завантажити, шукаємо відео в бібліотеці сервісу, або в YouTube). Знаходимо ролик, натискаємо «поділитися», копіюємо посилання і у вікно EDpuzzle вставляємо. Для створення відеороку у папці «Мій вміст» (контент) необхідно натиснути на необхідний файл, при цьому

відкриється сторінка для роботи з відео.

Відео можна редагувати: натиснувши «Редагувати», потрапляємо на сторінку з монтажною стрічкою. Необхідний фрагмент відео можна скоротити повзунком, воно автоматично обріжеться. Під час редагування користуємось інструментами для озвучення і додавання аудіокоментарю, підготовки завдання для перевірки знань (питання, тести).

Як створювати запитання чи коментарі?

Для цього є закладка Questions (питання) і відео зупиняється в місці, де нам необхідно дати коментар або задати питання.

Існує три опції:

- задати питання з варіантами відповідей, яке схоже на гугл-форми;
- задати відкрите питання і у віконці здобувачі можуть дати відповідь у текстовому вигляді вручну. Тобто відповідь не автоматично перевіряється, а потім вам треба буде перечитати й оцінити її;
- примітка – ваш супровід, коментар, картинка, аудіокоментар, який можна навіть записати, там є мікрофон. Наприклад, можна написати: «Зверніть увагу!». Можна додавати корисні посилання на ресурс для додаткового ознайомлення (наприклад, із нормами затрат матеріалів, правилами, вимогами), фото, картинку тощо. Після збереження питання під відео з'явиться крапочка. Потім продовжуємо відео і знову у необхідному місці ставимо питання, наприклад, якесь проблемне із професійним спрямуванням, на встановлення причинно-наслідкових зв'язків або висновків.

До речі, натиснувши на олівець та крапочку можна відредагувати час задавання питання до секунди. Після закінчення редагування необхідно зберегти відео, натиснувши «Finish». Відео, яке знайшли в YouTube, можна перейменувати, натиснувши зверху на олівець. Отже, для кращого сприйняття, розуміння як працює сервіс раджу подивитися приклади відеоуроків у бібліотеці сервісу, використавши функцію пошуку.

Як можна застосувати сервіс EDpuzzle на уроках професійно-теоретичної підготовки?

Наприклад, на уроках з предмета «Охорона праці» для закріплення знань здобувачів освіти під час вивчення теми: «Основи пожежної безпеки», «Технологія штукатурних робіт» або під час професійно-практичної підготовки під час виробничого навчання із застосуванням відео і використанням в необхідних місцях питань або завдань. До речі, майстер в/н може створити своє відео, знявши прийоми робіт, і змонтувати його за допомогою сервісу EDpuzzle.

Посилання на створене відео із завданнями:

<https://edpuzzle.com/media/62d7de312ae1e64117cd7376> (короткий коментар).

<https://edpuzzle.com/media/636d29f42e2dfb413db64d52>

Сервіс EDPuzzle дає можливість не тільки урізноманітнити форми проведення уроків для покращення засвоєння здобувачами професійної освіти навчального матеріалу, а й розширити можливості проведення контролю знань, умінь, для отримання результатів навчання, а значить формувати професійні компетентності майбутніх робітників.

Список використаних джерел

1. <https://educationpakhomova.blogspot.com/2020/02/edpuzzle.html>
2. <https://edpuzzle.com>

Тетяна ДРІМКО,

викладач професійно-теоретичної підготовки
будівельного профілю

Державного професійно-технічного навчального закладу
«Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти»

ЗАСТОСУВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ КЕЙСІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

На сьогодні збільшився обсяг інформації настільки, що донести її звичайними традиційними методами навчання дуже важко, а інтеграція України в європейський науковий та освітній простір зумовлює зміни до реформування системи освіти, зокрема професійної (професійно-технічної) і це є невід’ємною складовою державної політики.

Метою закладів професійної (професійно-технічної) освіти є підготовка кваліфікованого робітника, який володіє професійною компетентністю, навичками швидкої адаптації до умов неперервного оновлення виробництва, здатних до постійного самовдосконалення, зацікавлених у професійному зростанні шляхом поліпшення своєї фахової підготовки.

Основним якісним показником формування професійних компетентностей кваліфікованих робітників є високий рівень самостійного оволодіння новими знаннями, уміння пошуку корисної навчальної інформації із різних джерел та практичне використання її для набуття професійної майстерності, для безперервного навчання. Тому педагогічна інноватика знаходиться в постійному пошуку, впровадженні нових ефективних технологій навчання і виховання, які б дозволили передавати великий обсяг знань і при цьому забезпечували високий рівень оволодіння цими знаннями.

Одним із засобів підвищення ефективності пізнавальної активності та інтенсивного навчання здобувачів освіти є використання в освітньому процесі закладу професійної (професійно-технічної) освіти інтерактивних технологій навчання. Наприклад, кейс-метод мобілізує та активує діяльність і здобувачів освіти, і викладача, дозволяє засвоювати значні обсяги знань, формувати професійні якості здобувачів освіти. Використання даної педагогічної технології дає можливість розвивати інтелектуальні навички майбутніх кваліфікованих робітників, які будуть їм потрібні в подальшому навчанні і в професійній діяльності, сприяє досягненню успіхів у формуванні їхньої технологічної культури.

Застосування кейс-методу базується на єдності дидактичних принципів:

- індивідуальний підхід до кожного здобувача освіти;
- забезпечення достатньою кількістю наочних матеріалів;
- максимальна свобода в навчанні;

- формування навиків самостійності, самоорганізованості, уміння працювати з інформацією;
- концентрація на основних положеннях, а не на великому об'ємі теоретичного матеріалу;
- акцентування уваги на розвитку позитивних і необхідних для подальшого удосконалення якостей майбутнього кваліфікованого робітника.

Кейс-технології засновані на самостійному вивченні друкованих і мультимедійних навчально-методичних матеріалів, що надаються здобувачеві освіти в спеціальній формі, кейсі. Суть технології полягає у використанні конкретних ситуацій для спільного аналізу, обговорення або вироблення рішень з певного розділу дисципліни. Ефективність методу в тому, що він достатньо легко може бути поєднаний з іншими методами навчання, тобто кейс-метод дасть змогу доповнити арсенал методичних прийомів.

Кейс-технологія одночасно відображає і практичну проблему, актуалізує певний комплекс знань, необхідний для вирішення цієї проблеми, а також вдало суміщає навчальну, аналітичну та виховну діяльність. Кейс-метод дає змогу навчитися поєднувати теоретичні знання з реаліями життя, перетворювати абстрактні знання у цінності і вміння [1].

Кейс – інтелектуальний продукт, результат науково-методичної діяльності викладача, що має свої джерела: суспільне життя з усією багатогранністю є джерелом сюжетів, проблем і фактів кейсу. Проєктування і конструювання кейсів являє собою доволі складний процес та розвиваються стихійно, що стримує розвиток нового, прогресивного.

Основною проблемою в справі впровадження кейс-технологій в освітній процес підготовки кваліфікованих робітників є відсутність розроблених кейсів із спеціальних предметів, забезпечення навчально-методичною літературою як конструкторів кейсів, так і викладачів, які використовують їх у своїй діяльності [2].

Також проблемою впровадження кейс-технологій в освітній процес закладу професійної (професійно-технічної) освіти впливають наступні недоліки: можливість лише епізодично використовувати методику в освітньому процесі; великий обсяг підготовки у порівнянні з традиційною методикою та невідповідність цієї роботи та заробітної платні педагогічного працівника; складність добору креативних груп з огляду на психологічні особливості та рівні підготовки особистості; відсутність у здобувачів освіти (через низький рівень шкільної підготовки) належного рівня загальних знань, креативності, загальнонавчальних умінь та навичок (аналізу, синтезу, усного мовлення тощо); недостатній рівень умінь і можливостей вербального відтворення думки у здобувачів освіти.

Потенціал кейс-методу значно вищий, ніж педагогічний потенціал традиційних методів навчання. Розглядаючи роботу з кейсом, на перший погляд здається, що роль і значення викладача відходить на другий план, уся робота лягає на плечі здобувачів освіти. Утім, одним із аргументів проти

застосування методу конкретних ситуацій є саме нова роль викладача в процесі навчання. Роль викладача під час роботи з конкретними ситуаціями в тому, що він керує процесом, який приведе до відкриття, контролює, власне, «некеровану» діяльність групи.

Викладач має підготувати збірку кейсів, які відповідатимуть завданням конкретного курсу, зважаючи на вимоги до певних ситуацій. Для ефективної роботи здобувачів освіти треба продумати домашнє завдання, яке передбачатиме або підготовку питання до конкретної ситуації, або письмовий аналіз самого кейсу. Також можна запропонувати огляд додаткової літератури з проблем, що стосуються конкретної ситуації [3].

Викладач спрямовує бесіду або дискусію, наприклад, за допомогою проблемних запитань і контролю часу роботи над проблемою, узагальнює, пояснює, нагадує теоретичні аспекти або робить посилання на відповідну літературу.

Кожний крок роботи над кейсом може реалізовуватися різними методами. Ефективність проведення уроку кейс-методом на пряму залежить від методичного забезпечення як для самостійної роботи здобувачів освіти, так і для проведення самого уроку.

Сукупність джерел інформації, навчальної документації, підручників, які забезпечують оптимальні умови для активної пізнавальної навчальної діяльності здобувачів освіти становить збірник інформаційно-методичних матеріалів.

Кейс-метод має великий виховний потенціал з позиції формування особистісних якостей: креативності; працьовитості; готовності взяти на себе відповідальність за результати власного аналізу ситуації і за роботу всієї групи; впевненості в собі; розвиток вольових якостей, цілеспрямованості; здатності до конкурентоспроможності; соціально активної і життєво компетентної особистості, здатної до саморозвитку, самовдосконалення і самореалізації [1].

Перевага кейс-методу відносно традиційних, що застосовуються в освітньому процесі, є незаперечною. Кейс-метод дозволяє зацікавити учнів процесом навчання, формує сталий інтерес до конкретного навчального предмета, сприяє активному засвоєнню знань та навичок. Проте кейс-метод має певні недоліки:

- недостатньо досліджений у педагогіці;
- не сприяє глибокому вивченню педагогічних проблем і завдань;
- вимагає більших затрат часу;
- потребує від викладача певного досвіду, глибоких знань у проведенні дискусії та аналізу «кейсової» ситуації;
- викладач повинен вміти відмовитися від власних суджень та упереджень.

Досвід використання кейс-технологій дозволив визначити основну перевагу цієї групи технологій над традиційними формами навчання – це

можливість більш оперативного керівництва здобувачем освіти, його виховання в процесі спілкування з викладачем і групою [4].

Великий неструктурований кейс-урок «Технологія шпалерних робіт» за авторством Дрімко Т.І., викладача професійно-теоретичної підготовки будівельного напрямку; Кіслухіна Г.О., викладача загальнопрофесійної підготовки ІТ-направку Державного професійно-технічного навчального закладу «Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти».



Список використаних джерел

1. Пашенко Т.М. Кейс-технології навчання кваліфікованих робітників будівельної галузі / Модернізація. – №5, р. II. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://cutt.ly/M1DiwmF>
2. Наумова М. Использование метода case-study в преподавании экономических дисциплин в высших учебных заведениях / М.Наумова, Л.Гладкова. – Электронный ресурс. – Режим доступа: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gnvp/2012_8_2Z9.pdf.
3. Пашенко Т.М. Методика застосування навчальних кейсів у професійно-технічних навчальних закладах будівельного профілю // Педагогічна освіта. – 2015. – №9/5(14). – С.65-67. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://core.ac.uk/download/pdf/32308245.pdf>
4. Сікора Я.Б. Кейс-технології при вивченні «Методів оптимізації». Науково-дослідна робота молодих учених: стан, проблеми, перспективи: матер. II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф., присв. 95-річчю Херсонського держ. ун-ту. – С.244-248.

Людмила КЕРНИЦЬКА,

викладач професійної підготовки

Державного навчального закладу

«Деражнянський центр професійної освіти»

НОВІТНІ ІНТЕРНЕТ-СЕРВІСИ В РОБОТІ ВИКЛАДАЧА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сьогодні викладач стикається з тим, що учнів дуже важко зацікавити і здивувати, оскільки вони – покоління інформаційного століття і мають величезні, необмежені можливості до доступу різної інформації. А кожен викладач стурбований якістю результатів своєї діяльності і регулярно ставить перед собою питання: «Як зробити ефективним процес навчання?», «Як зробити урок цікавим і корисним?». Ось тоді до нас на допомогу і приходять різні інтерактивні сервіси, за допомогою яких можна урізноманітнити свій урок, зробити процес виконання домашнього завдання цікавим і легким, зацікавивши тим самим не тільки учнів, а й самих себе. Я в своїй практиці використовую різні методи і форми навчання.

Найбільш цікавими вважаються інтерактивні методи навчання, де викладач втрачає центральну роль, він стає організатором освітнього процесу. Визначає загальний напрямок, контролює час і порядок виконання наміченого плану, дає консультації, допомагає. Учні, в свою чергу, на таких уроках взаємодіють один з одним, а я піклуюсь про те, щоб їх зусилля були спрямовані на позитивний результат.

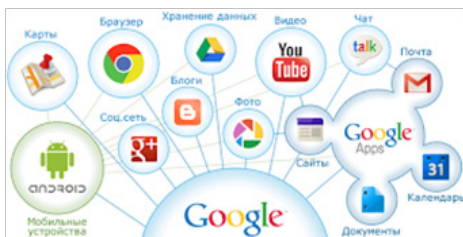
Набуває популярності використання інтернет-сервісів для створення цікавих дидактичних матеріалів з будь-якої теми з використанням текстів, зображень, відео- та аудіофайлів, у тому числі інтерактивних. Дані сервіси стають зручним інструментом для створення електронного супроводу уроку, заняття. Вони дають можливість зібрати всі необхідні ресурси для уроку чи заняття: файли, веб-сайти, Google документи, вбудувати потрібні файли та онлайнові вправи.

Сьогодні від учнів вимагає не тільки уміння відразу ж застосовувати отримані знання і навички на практиці, але й створювати щось нове на базі отриманої інформації. Майбутній фахівець – це, передусім, людина творча, з великим потенціалом саморозвитку та самореалізації. Цих цілей практично неможливо досягти без використання методів навчання, які робили б учнів не пасивними слухачами, а активними учасниками освітнього процесу. Саме така можливість з'явилася з використанням сучасних інтерактивних технологій навчання. В своїй практиці я використовую інтерактивні презентації, які, в свою чергу, стали традицією сучасного уроку, різноманітні інтернет-сервіси.

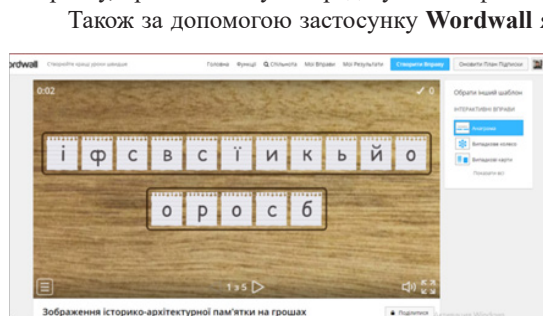
Використання інтернет-сервісів дозволяє урізноманітнити дидактичні

матеріали для мережевої навчальної діяльності з акцентом на інтерактивні форми.

Використання сервісів Google дає можливість організувати колективну роботу. Документи, розміщені в мережі Інтернет, може редагувати група учнів за допомогою смартфону та комп'ютерів.



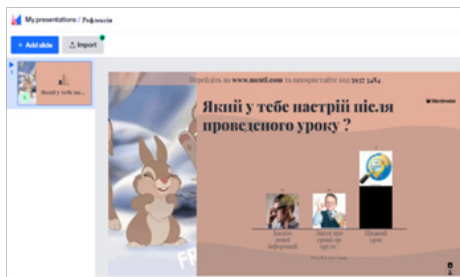
Презентації Google – це сервіс для створення презентацій, на основі яких можна провести цілий інтерактивний урок або ж просто опитування. Я розробляю презентацію на певну тему і надаю доступ учням, а учні працюють з нею безпосередньо на уроці зі смартфонів, планшетів чи комп'ютерів. Презентація Google також дає можливість працювати, навіть якщо в учнів відсутнє підключення до інтернету, просто активуючи редагування офлайн.



Також за допомогою застосунку **Wordwall** я створюю цікаві вікторини, вправи для співставлення, ігри зі словами для закріплення певних професійних навичок. Інтерактивні вправи учні відтворюють на будь-якому пристрої, що має доступ до інтернету: на комп'ютері, планшеті, телефоні.

Створивши ігрову вправу, я надаю посилання учням, вбудувавши посилання у свій блог. Завдання легко можна персоніфікувати, тобто учень вказує своє прізвище. Завдяки цьому відстежується результат роботи кожного учня. Ігрові вправи використовую, як тренажер при повторенні.

Mentimeter – це сервіс для простого опитування під час рефлексії, який дає змогу проаналізувати настрій учнів після проведеного уроку або наприклад: «Чи зрозуміли ви нову тему?».



Основні можливості та обмеження безкоштовної версії сервісу:

- за одним кодом доступу можна дати учням доступ не більше, ніж до двох опитувань загального

або просунутого типу;

- викладач може створювати необмежену кількість опитувань різного типу за різними кодами доступу, а також організовувати їх у своєму профілі в папки;

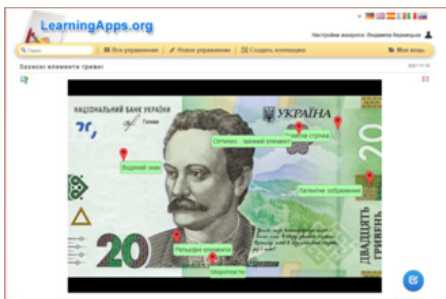
- можна створювати онлайнві презентації із необмеженою кількістю текстових слайдів, до яких можна додавати також зображення чи лінки, а також вбудовувати відео і, звичайно, додавати опитування;

- для створення та демонстрування опитувань чи слайдів у Mentimeter потрібен безперебійний доступ до інтернету;

- для участі в опитуваннях учасники мають увійти зі свого пристрою (мобільний телефон, планшет, комп'ютер) на сайт menti.com або ввести цифровий код опитування у скачаний заздалегідь застосунок;

- немає обмежень на кількість учасників, які беруть участь в опитуваннях, тому цей інструмент можна використовувати навіть під час дуже масштабних подій.

LearningApps.org – онлайн-новий сервіс, який дозволяє створювати інтерактивні вправи. Він є конструктором для розробки різноманітних завдань на уроках виробничого навчання. Конструктор LearningApps призначений для розробки, зберігання інтерактивних завдань, за допомогою яких учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі, що сприяє формуванню їх пізнавального інтересу.



Сервіс LearningApps надає можливість отримання коду для того, щоб інтерактивні завдання можна розмістити на сторінках власного блогу.

Сервіс працює на декількох мовах, зараз українську мову додано до переліку мов інтерфейсу сервісу: перекладені загальні текстові рядки та всі рядки, що стосуються різноманітних вправ. Вправу можна запозичити з будь-якого мовного середовища і переробити під український варіант або ж використовувати мовою оригіналу.

Кожен із ресурсів можна використати на своєму занятті, змінити під власні потреби, розробити схожий чи зовсім інший навчальний модуль, його можна зберігати у власному «кабінеті», створивши свій акаунт в даному онлайн-овому середовищі.

ThingLink – це сервіс, що дозволяє створювати мультимедійні плакати, а іншими словами, «розмовляючі картинки», на які наносяться маркери. Можна створювати:

- комплекти електронних дидактичних матеріалів до уроку;
- технологічні схеми для виконання певного виду завдань;

- мультимедійні конспекти лекцій;
- інтерактивні блок-схеми будови будь-яких механізмів, приладів, пристроїв;
- тематичні збірники ресурсів у мережі Інтернет та медіаколекції;
- маршрутні карти або карти подорожей;
- інтерактивні плакати у вигляді проєктів з певної тематики;
- інтелектуальні карти для мозкового штурму з внесенням міток і коментарів.

Значно полегшує роботу викладача генератор QR-кодів. Саме активне використання в повсякденному житті, легкість зчитування та кодування, наявність смартфонів у більшості учнів, стали причиною популярності використання QR-кодів на уроках професійної підготовки. Я генерую QR-код за допомогою будь-якого генератора QR-кодів в інтернеті, вставляю туди:

- надто довге посилання з інтернету, потрібне для навчання або посилання на відео з YouTube;
- приховану підказку для тих учнів, яким складно виконати вправу, розв'язати задачу;
- посилання на вікторини, інтерактивні вправи, тести та анкети;
- підказки для квесту.

Використання інтернет-сервісів в освітньому процесі є невід'ємною складовою для зацікавленості сьогодишнього покоління. Дозволяє підвищити інтелектуальний рівень учнів, полегшує вирішення практичних задач.

Список використаних джерел

1. Баліцька Н.Г. Використання цифрових технологій навчання в професійній підготовці майбутніх учителів: монографія / Н.Г.Баліцька, О.А.Біда, Г.П.Волошина та ін. / Уман. держ. ун-т ім. П. Тичини. – К.: Наук. світ, 2003. – 138 с.
2. Берназюк О.О. Проблема наукового визначення поняття цифрових технологій у праві // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. – 2017. – Випуск 47. – Том 2. – С.83-86.
3. Горгош Л.І. Інтеграція інноваційних та традиційних технологій в навчально-виховному процесі початкової школи // Розкажіть онуку. – 2009. – №1-2. – С.4-14.
4. Давидюк Н.М. Проблеми активізації творчого потенціалу особистості // Науковий вісник Чернівецького університету імені Юрія Федьковича. Серія: Педагогіка і психологія. – 1999. – Вип. 43. – С.127-130.

Світлана КІСЬ,

заступник директора з навчально-виробничої роботи
Державного навчального закладу «Регіональний центр професійної освіти
інноваційних технологій будівництва та промисловості»

ЦИФРОВИЙ КЕЙС ВИКЛАДАЧА ІНФОРМАТИКИ ЯК СУЧАСНА ІННОВАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Найважливішими завданнями реформування освіти в Україні є підготовка освіченої, творчої особистості в умовах дистанційного навчання. Сучасне покоління потребує нових знань, умінь та компетенцій, які часто не може запропонувати освітня система. Саме тому виникла потреба в нових навчальних методах за допомогою кейсового навчання.

Аби підготуватися до заняття, викладач часто витрачає часу навіть більше, ніж триватиме саме заняття. Дібрати наочність, матеріали, інтерактивні вправи – це лише частина підготовки. А ще й зібрати в одному місці різноманітні допоміжні матеріали.

Під час роботи з учнями ми активно використовуємо можливості сучасних цифрових технологій. Зокрема, вдаємося до так званої кейс-технології – це інтерактивна технологія для короткострокового навчання (урок) на основі аналізування реальної ситуації, яка спрямована не тільки на засвоєння знань, а й на формування нових якостей і вмінь. Кейс метод є групою, методів і прийомів навчання, заснованих на вирішенні конкретних проблем, завдань.

Кейс-метод – це навчання дією. Викладач вчить учнів шукати та обробляти додаткову інформацію; проводити аналіз отриманої інформації, ефективно діяти в певний час та за певною інформацією, наприклад під час виконання інтерактивних вправ; працювати командою, виконувати підготовку презентацій та публічно виступати.

Під час проведення уроку інформатики кейс-метод включає в собі:

1. Дослідження запропонованої ситуації (кейса) – формування теми та мети уроку.
2. Збір та аналіз інформації, якої не вистачає – презентація, електронний підручник, інтернет-ресурси.
3. Обговорення можливих варіантів вирішення проблеми – урок.
4. Знайдення спільного рішення або найдоцільнішого варіанта відповіді на проблемне питання – результат (засвоєння знань, формування умінь).

Цифровим кейсом ми називаємо добірку методичних матеріалів, згрупованих за темами й збережених в одному місці, наприклад, у «хмарі» на Google Диску.

Можна визначити такі переваги цифрового кейса:

- легкість використання;
- мобільність;
- варіативність.

Викладач може сформувати цифровий кейс за різною тематикою та різним напрямом. Освітні платформи, мультимедійні підручники та посібники, інтерактивні вправи, використання месенджерів – все це є сучасна освіта, яка допомагає нам удосконалюватися та йти в ногу з часом інформаційних технологій.

Google Диск – хмарне сховище даних, яке належить компанії Google, що дозволяє користувачам зберігати свої дані на серверах «у хмарах» та ділитися ними з іншими користувачами «хмар» в інтернеті.

Доцільність використання Google Діску:

- Сервіс безкоштовний, має українськомовний інтерфейс.
- Забезпечує доступ до файлів з будь-якого місця.
- Є безпечним онлайн-сховищем для файлів.
- Можливість завантажувати документи з ПК.
- Вбудовані редактори: Документи, Таблиці, Презентації, Малюнки,

Форми.

- Можливість перегляду файлів у понад 40 популярних форматах.
- Зручне керування спільним доступом до файлів.
- Автоматичне зберігання інформації.

Відповідно до рішення педагогічної ради від 31.08.2022 (протокол №1) та наказу по нашому закладу освіти затверджена єдина платформа Google Classroom, проведення відеоуроків з використанням ZOOM, Telegram-каналу та Viber.

Google Клас – безкоштовний освітній сервіс, за допомогою якого можна створювати курси, а також призначати і перевіряти завдання. Сервіс економить викладачам час, спрощує організацію освітнього процесу та комунікацію з учнями.

Google Клас надає можливість:

- учням бачити на сторінці завдання, роботи, які ще не виконано;
- автоматично систематизувати структуру папок і документів на

Діску;

- інформація про здані роботи оновлюється в реальному часі;
- викладач може планувати та розсилати посилання на відеоурок.

Одним з інструментів, найбільш пристосованих для навчання та зручних у використанні, є ZOOM. Платформа ZOOM надає можливість планувати, проводити та записувати відеоурок. Наш заклад має ліцензії на платформі ZOOM, а я є адміністратором. Дана платформа надає можливість: демонстрації матеріалів на робочому столі ПК під час занять; планування занять заздалегідь і можливість запрошувати учасників; запис заняття за участі учнів і особистих звернень; організація загальних і приватних чатів для листування та обміну матеріалами; за допомогою посилок в онлайн-

форматі виконувати інтерактивні вправи, переходити в документи Google Сервісу.

На сьогодні повсякденне поширення месенджерів є загальноприйнятим каналом комунікації. Даний факт не міг не привернути увагу та зацікавити, прагнути до оптимізації, поліпшити і модернізувати освітній процес.

Месенджери і можливість організації в них чатів є однією з форм навчальної діяльності. Найбільш популярними майданчиками для комунікації є такі месенджери, як WhatsApp, Telegram, Viber, Skype, Facebook, Messenger і деякі інші. Кожен з них може бути використаний у процесі навчання.

Але я в своїй діяльності використовую Telegram, який, на перший погляд, ідентичний іншим, включаючи в собі листування, обмін фото і відео – все як у всіх. Однак, на відміну від інших, Telegram пропонує ряд відмінностей: передача файлів будь-якого формату – RAR-архів, таблиці в Excel, інструкція в PDF, MP3 і відео. Обмеження розміру файлів – до 1,5 Гб; Cloud зберігання даних; синхронізація з пристроями. А також месенджер може працювати на платформах iPhone, Android, WindowsPhone. Також є можливість заходити до свого облікового запису з декількох пристроїв: кількість одночасних сесій необмежено; швидка доставки повідомлень і файлів; створення великих загальних чатів до 5000 одночасних учасників; висока безпека і приватність.

Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес передання і засвоєння знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчання у спеціалізованому середовищі, яке створене на основі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Із визначення дистанційного навчання можна зробити висновок про те, що поняття уроку при такій формі навчання зазнає змін, що, передусім, стосується єдиного місця та часу проведення навчальних занять. Проте, в аспектах логічної завершеності та цілісності, дистанційному уроку притаманні такі ж властивості, що й традиційному.

При підготовці повноцінного дистанційного курсу постає завдання відтворити уроки різних типів у системі дистанційного навчання. Розглянемо детальніше етапи уроків та їх відображення у системі дистанційного навчання.

Для цього мною розроблена КАРТА УРОКУ ДЛЯ УЧНЯ з використанням сервісів Google, де учень може ознайомитися з темою уроку, його етапами. Така картка уроку розміщується в Telegram.

Під час організаційної частини відповідно до посилання учні мають можливість зареєструватися на уроці, ознайомитися з критеріями оцінювання даного уроку, а також по завершенні відповісти на запитання та надіслати їх на електронну пошту викладача.

Підготовка до засвоєння, актуалізації опорних знань відбувається за наступним посиланням під час фронтального опитування.

Мотивація та первинна перевірка засвоєних знань передбачає формування в учнів потреби вивчення конкретного навчального матеріалу. Виникненню мотивів для навчання сприяє чітке усвідомлення його мети – кінцевого, запланованого результату спільної діяльності викладача й учнів.

Мотивація навчальної діяльності дуже важливий етап уроку, зокрема дистанційного, оскільки від нього залежить ефективність уроку загалом. Зацікавити учня вивченням певної теми краще за допомогою мультимедійних та інтерактивних матеріалів, для цього я використовую: online-пазли; online-вправи LearningApps; Kahoot; Wordwall.

Пояснення нового матеріалу полягає не тільки у викладанні, а й у керуванні процесом засвоєння учнями нових знань. Для успішного засвоєння учнями нових знань викладачеві необхідно подбати про їх сприймання, розуміння, закріплення і застосування. Бажано, щоб під час пояснення нового матеріалу між учнями і викладачем існував зворотний зв'язок для з'ясування незрозумілих моментів. Викладати навчальний матеріал можна у презентації, поєднаній із демонстрацією прийомів роботи у певному програмному середовищі, а також текстовими матеріалами у формі посилання на сторінки паперового чи електронного підручника або підготований викладачем ресурс.

Для структурованого подання навчального матеріалу використовуються такі модулі, як урок та книга – вони дозволяють викладати матеріал, що складається із різноманітних текстових, графічних, анімаційних та інших об'єктів з можливим поточним контролем під час опрацювання матеріалу.

Закріплення, узагальнення та систематизація здійснюється за допомогою вибіркового фронтального опитування учнів, або за допомогою невеликої самостійної роботи з використанням Google Форми. Для цього викладач повинен підібрати питання, завдання, які сприятимуть приєднанню нових знань до системи засвоєних раніше знань, умінь та навичок. На цьому етапі уроку необхідно забезпечити осмислення зв'язків і залежностей між елементами вивчаного.

Безумовно, у дистанційному навчанні поняття уроку відрізняється від його традиційного трактування і бачення. Проте, перевірена досвідом система організації навчальних занять у формі уроків має у розпорядженні величезну кількість розробок та педагогічних ідей, які необхідно враховувати при підготовці навчальних ресурсів для дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Основи кейс-технологій в освітньому процесі школи. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1203-qqq-17-m2-08-02-2020-osnovi-keys-tehnology-v-osvtnomu-protses-shkoli>
2. Цифровий кейс педагога: як просто підготуватися до занять. URL:

http://netreabcentr.at.ua/publ/metodichna_storinka/cifrovij_kejs_pedagoga_jak_prosto_pidgotuvatisja_do_zanjat/2-1-0-124

3. Урок через Zoom та Google Meet: цікавинки для проведення дистанційних занять. URL: <https://naurok.com.ua/webinar/urok-cherez-zoom-ta-google-meet-cikavinki-dlya-provedennya-distancijnih-zanyat>

4. Telegram-канал в освітньому середовищі: практикум із використання. URL: <https://naurok.com.ua/webinar/telegram-kanal-v-osvitnomu-seredovischi-praktikum-iz-vikoristannya>

Світлана КОВАЛЕНКО,
викладачка Люботинського професійного
ліцею залізничного транспорту

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ПЛАТФОРМ І ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ ВИКЛАДАЧА НА ШЛЯХУ ЗМІН В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

*Ми змінили своє оточення так радикально,
що тепер повинні змінювати себе,
щоб жити в цьому новому оточенні.
Норберт Вінер*

Забезпечення належного рівня математичної освіти набуває нині особливої актуальності та потребує нових підходів до навчання математики. З усіх завдань, що стоять перед закладами освіти, основним є активізація навчально-пізнавальної діяльності тих, хто навчається. Тому дуже важливо перетворити аудиторію із пасивних спостерігачів на активних учасників освітнього процесу. Вирішити це важливе завдання можна за допомогою технологій Web 2.0, що дає можливість викладачу у своїй роботі використовувати активні форми та методи навчання на різних етапах уроку з метою підвищення його ефективності та розвитку зацікавленості здобувачів освіти до вивчення предмета.

Створення освітнього простору (предметно-естетичного, емоційно-естетичного, інтелектуального) – активний засіб підвищення ефективності освітнього процесу. Визначальний вплив на становлення, розвиток особистості має формотворчий вплив середовища (природного, інтелектуального, морального, духовного, естетичного). Для створення такого середовища на уроках, в позаурочній роботі з предмета, під час виховних заходів використовують освітні платформи та онлайн-інструменти для створення електронних книг, QR-кодів, кросвордів, пазлів, анаграм, філвордів, ребусів, хмар слів, інтерактивних робочих зошитів, інтерактивних вправ тощо.

Такі завдання активізують присутніх на уроці, спонукають до проблемно-пошукової роботи, розвивають їх творчість та креативність. Яскрава картинка, яка запам'ятовується краще, ніж будь-який інший вид інформації, – запорука активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти під час освітнього процесу.

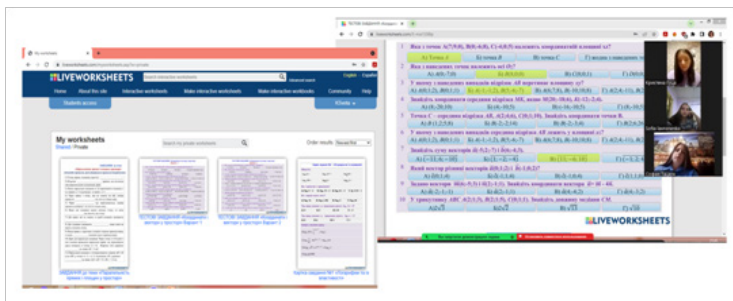
Для створення дидактичних матеріалів використовують різні онлайн-сервіси:

► **Ourboox** – це проста повністю безкоштовна платформа для створення електронних книг. Зручно трансформувати об'єкти за обсягом опорні

конспекти. Використовую в режимах і онлайн, і офлайн як подачу навчального, узагальнюючого або матеріалу для повторення.



► **Liveworksheets** дозволяє перетворювати традиційні друковані робочі аркуші (doc, pdf, jpg ...) в інтерактивні онлайн-вправи з самокорекцією, які називаються «інтерактивними робочими аркушами». Здобувачі освіти можуть заповнювати робочі аркуші та відправляти свої відповіді викладачу. Мотивує учня, економить час викладача, економить папір для навколишнього середовища!



► **Навчальний сайт з математики** <https://formula.co.ua/uk> дає можливість не тільки закріпити пройдений матеріал, а й скористатися онлайн-сервісами (калькулятор, побудова графіків, словник) для вирішення завдань, увівши відомі параметри, одним натиском кнопки обчислити шукане значення. Вправи сприяють формуванню культури мислення і графічного чуття.

► **YouTube-канал «Математика»** містить відеопояснення навчальних тем та підготовку до ЗНО, також користуюся **YouTube-каналами Топ Школа, МОНУ, освітня платформа EdEra** в період дистанційного навчання, чи потрібне додаткове роз'яснення теми, а також у разі, коли учень/учениця хворіла деякий час.

► **Онлайн-тести ЗНО** <https://zno.osvita.ua/mathematics/> – база тестів минулих років для самопідготовки здобувачів освіти – домашнє завдання, індивідуальна робота, консультації.

► **«Хмари слів»** <https://wordcloud.pro/> – це такий вид роботи, який дозволяє створити на уроці ситуацію успіху, зацікавленості, активізує процес навчання та сприяє кращому засвоєнню знань. Можна подати епіграф до уроку, словник термінів за темою, «знайдіть зайві слова»; технологію «Асоціативний куш» (можливо з професійно-практичною спрямованістю) застосовую при актуалізації опорних знань, постановці задач вивчення теми, при підведенні підсумків уроку чи вивчення теми, при проведенні позаурочних з предмета та виховних заходів. Можна, щоб і здобувачі освіти створювали «хмари слів» в якості творчого домашнього чи випереджаючого завдання.



► **Генератор пазлів** <https://www.jigsawplanet.com> Використання пазлів на уроках математики – це дієвий спосіб підвищити мотивацію учнів / учениць до виконання завдань. Складаємо різні пазли: визначаємо тему уроку; характеризуємо зображення на ілюстрації – асоціації геометричних тіл з вузлами будови вагонів та рухомого складу, чи навколишнього середовища – професійно-практична спрямованість та міжпредметні зв'язки. Щоб пазл був не тільки грою, можна додати до зображення завдання, яке мають виконати учні, коли складуть пазл. Ефективно спрацює елемент змагання на уроці: хто перший складе пазл та виконає завдання! Більшість здобувачів освіти мають смартфони із постійним доступом до інтернету, тому вони легко можуть виконувати ці завдання на своїх гаджетах. І ось смартфон – ефективний інструмент навчання!

► **Сайт** <https://childdevelop.com.ua/> стане в нагоді для створення анаграм, філвордів, кросвордів. Ці цікаві завдання ефективні як під час перевірки домашнього завдання, так і для закріплення матеріалу.

– **Генератор анаграм** <https://childdevelop.com.ua/generator/letters/anagram.html>

Анаграми – це не лише стародавній літературний прийом із багатою

історією, а й чудова можливість потренувати мислення, логіку, кмітливість, зосередженість і грамотність. Це безладна перестановка букв у слові, що створює інше слово.

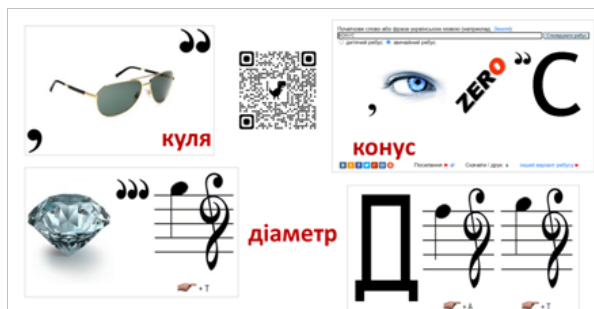
– **Генератор філвордів** <https://childdevelop.com.ua/generator/letters/puzzle.html>

Філворд – угорський кросворд, головоломка, в якій потрібно знайти всі слова, вписані в квадратну сітку. На перший погляд, літери вписані хаотично, але, насправді, всі вони є частиною слів. Слова можуть бути записані й читатися в будь-якому напрямку під прямим кутом (вверх-вниз, вліво-вправо), але не перетинатися один з одним.

– **Генератор кросвордів** <https://childdevelop.com.ua/generator/letters/cross.html>

Розгадування кросвордів – відмінний спосіб підвищити свою ерудицію, кмітливість, розширити свій кругозір, тренувати пам'ять і логічне мислення.

► **Генератор ребусів** <http://rebus1.com/ua/index.php?item=main> Ребус – це загадка, в якій слова, що розгадуються, зображено у вигляді комбінації малюнків з літерами та іншими знаками.



Для ефективності виховної роботи мною, як класним керівником, обрана **платформа Padlet** <https://padlet.com/> як віртуальна дошка, за допомогою якої можна організувати роботу в навчальній групі за принципом, який знайшла у словах Дуайта Ейзенхауера, американського військового і державного діяча «План

– ніщо, планування – все. Ваші плани застаріють, щойно вийдете з кімнати. Але під час планування ваша команда згуртується і, якщо ви зіткнетеся із несподіваними труднощами, ваші



люди знатимуть, як їх подолати».

Дошка доступна для роботи на різних пристроях в будь-який час і в будь-якому місці, як інструмент візуалізації та організації співпраці із здобувачами та здобувачками освіти, а також їхніми батьками, бо інформування на сьогодні – ще та важлива справа.

Технології Web 2.0 допомагають зробити кожного здобувача освіти активним учасником освітнього процесу, сприяють розвитку інтересу до пізнання та комунікативних вмінь і навичок, формують потребу здобувати знання. Використання завдань, створених на сервісах Web 2.0, знімає нервову навантаження учнів, дозволяє змінювати форми діяльності, розвивати творчі здібності, вдосконалювати ключові компетентності, створювати ситуацію успіху.

Застосування освітніх платформ та онлайн-інструментів є запорукою творчої співпраці учасників освітнього процесу, підвищення ефективності уроку та якості підготовки здобувачів освіти через розвиток життєвих компетенцій, оскільки покликано підготувати нове покоління до життя в сучасних інформаційних умовах, до сприйняття різної інформації, навчити людину розуміти її, опановувати способами спілкування на основі невербальних форм комунікації за допомогою технічних засобів і сучасних інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації / Упорядники: Коберник І., Звиняцьківська З. URL: <https://cutt.ly/gYiaWj>
2. Гриневич Л. Освіта після пандемії. Частина 1. Уроки, можливості, прогнози. URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-1-uroky-mozhlyvosti-prognozy/>
3. Гриневич Л. Освіта після пандемії. Частина 2. Тренди майбутньої шкільної освіти. URL: <https://nus.org.ua/view/osvita-pislya-pandemiyi-chastyna-2-trendy-majbutnogo-shkilnoyi-osvity/>

Тетяна КОВАЛЕНКО,

викладач предметів професійно-теоретичної підготовки
Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту

СУЧАСНІ ЕЛЕКТРОННІ ОСВІТНІ РЕСУРСИ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Дистанційне навчання – це сукупність технологій, що забезпечують доставку здобувачам освіти основного обсягу навчального матеріалу, інтерактивна взаємодія здобувачів освіти і педагогічних працівників у процесі навчання, надання здобувачам освіти можливості самостійної роботи з навчальними матеріалами, а також у процесі заняття.

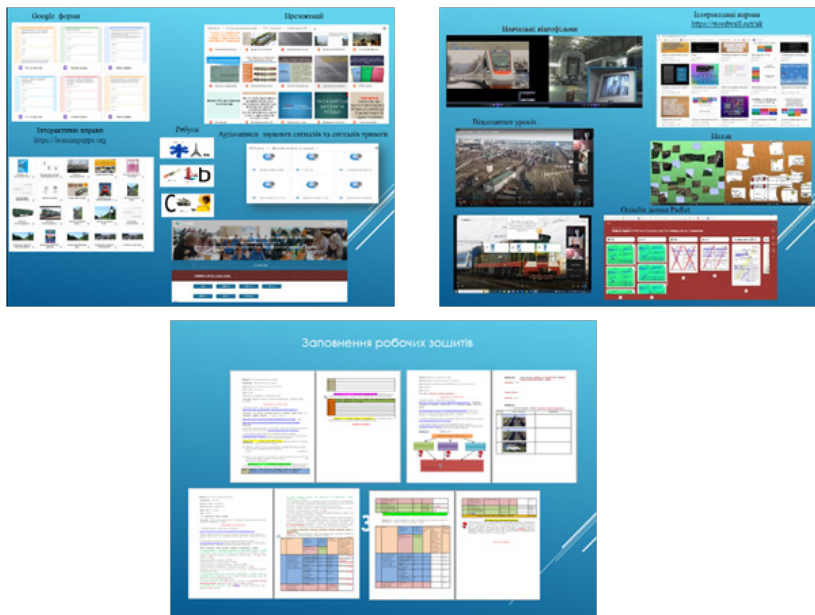
Під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій.

Під час проведення уроків професійно-теоретичної підготовки для опрацювання нової теми використовую синхронний режим, для закріплення теми уроку – асинхронний режим дистанційного навчання. Викладаю предмети: «Правила технічної експлуатації і інструкції» для всіх професій залізничного профілю; «Комерційна експлуатація залізниць», «Тарифи і таксування», «Організація роботи касира товарного (вантажного)» для касирів товарних вантажних.

Використовую різні інструменти дистанційного навчання.

Сайт дистанційного навчання – для розміщення матеріалів уроків; ZOOM – для проведення та відеозапису уроків та консультацій; тестові завдання – для проведення проміжних, тематичних атестацій, комплексних кваліфікаційних робіт тощо (Google форми); інтерактивні вправи: <https://learningapps.org>, <https://wordwall.net/uk>, онлайн-кресворди, філворди, ребуси, пазли тощо – для закріплення матеріалу уроку; посилання на навчальну літературу з предметів (підручники, довідники, нормативні документи, посібники тощо); онлайн-дошку Padlet для розміщення облікової, звітної та поїзної документації; опорні конспекти, мультимедійні презентації, навчальні відеофільми; аудіозаписи уроків, звукових сигналів та сигналів тривоги; сайти Укрзалізниці <https://www.uz.gov.ua/> та ПАТ Крюківського вагонобудівного заводу <https://www.kvsz.com/index.php/ua/>; робочі зошити (Google документи), які містять різноманітні завдання (розшифрувати залізничні скорочення, дати визначення термінам чи поняттям, заповнити чи доповнити таблицю, доповнити вимоги Правил технічної експлуатації, Інструкції з руху поїздів та маневрової роботи, Правил перевезень вантажів

стосовно ...; описати порядок дій ...; скласти алгоритм ...; підготувати доповідь ...; виконати розрахунки ... тощо).



Внаслідок стрімкого збільшення обсягу навчальної інформації актуальним стає завдання опанування здобувачами освіти засобів самостійного здобування й активного засвоєння знань. Рішення позначеного завдання зумовлює застосування нетрадиційних методів і засобів навчання. В умовах дистанційного навчання виникає необхідність розвитку електронних робочих зошитів (далі – ЕРЗ), які виступають як найбільш мобільні та особистісно-орієнтовані серед інших навчальних видань.

Головною метою використання ЕРЗ у професійно-теоретичній підготовці є оптимізація та підвищення ефективності навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти на всіх етапах освітнього процесу. ЕРЗ можна застосовувати у ролі помічника в конспектуванні теоретичного матеріалу та створенні орієнтовної основи дій здобувачів освіти при виконанні практичних завдань різного рівня, контролера засвоєння навчального матеріалу, організатора самостійної роботи. ЕРЗ можна використовувати як під час дистанційного навчання, так і під час аудиторних занять, а також для виконання домашніх завдань, а у разі потреби – для індивідуального навчання.

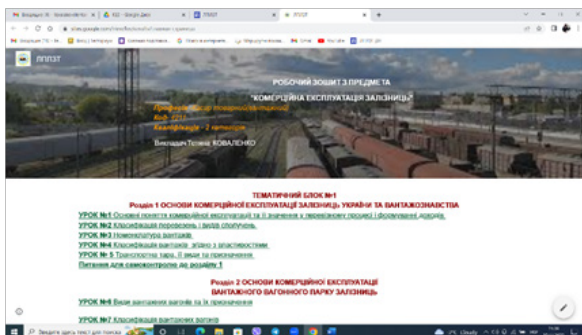
ЕРЗ відрізняється від звичайного учнівського зошита наявністю друкованої основи. Під час роботи у такому зошиті учню необхідно дописати, докреслити, добудувати, дорисувати безпосередньо на сторінках зошита.

При вивченні теоретичних положень друкована основа дає змогу здобувачу освіти сконцентрувати свою увагу на сутності навчального матеріалу та заощаджує час на конспектування. Тому завдяки ЕРЗ навчальний матеріал легше сприймається. При виконанні практичних завдань виключається механічна робота. За той самий час здобувач освіти виконує більшу кількість завдань, збільшується обсяг його розумових і практичних дій. Крім того, методично грамотна побудована основа зошита спрямовує дії здобувача освіти при виконанні завдань, привчає діяти за визначеним алгоритмом.

Останнім часом на залізничному транспорті України відбулися докорінні зміни в усіх сферах виробничої та комерційної діяльності. Практично цілком оновлена нормативно-правова та інформаційна база з перевезень вантажів залізничним транспортом України і країн СНД. Впроваджуються автоматизовані робочі місця (АРМ), розвивається система АСК ВП УЗ – Є (єдина Автоматизована система керування вантажними перевезеннями Укрзалізниці), впроваджується електронний документообіг при вантажних перевезеннях. Як наслідок, видана раніше навчальна програма з предмета «Комерційна експлуатація залізниць» застаріла. Тому виникла потреба в її оновленні.

Оновлена програма базується на законодавчій та нормативній базі України щодо управління залізничним транспортом, а також на міжнародних угодах і рішеннях міжнародних організацій з питань організації перевезень вантажів. Вона містить у собі 15 розділів (тем), які розкривають основи управління вантажною та комерційною роботою, умови та правила перевезень вантажів, раціонального використання вантажних вагонів і контейнерів і заходи щодо ефективної організації вантажних перевезень на залізницях України.

У жодному підручнику немає сучасної навчальної інформації з програми предмета «Комерційна експлуатація залізниць» або вона рознесена по багатьох навчальних посібниках. Унаслідок цього я змушена подавати значний обсяг навчального матеріалу в ЕРЗ <https://sites.google.com/view/kezkovaltv/%D0%B3%D0%BB%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D0%B0%D1%8F-%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D0%B0>



ЕФЕКТИВНІ ФОРМИ, МЕТОДИ, ЗАСОБИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ ЗА ДИСТАНЦІЙНОЮ ФОРМОЮ НАВЧАННЯ, ЩО ЗАСТОСОВАНО ПРИ ВИКЛАДАННІ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В усі часи найкращим є і буде очне (оф-лайн) навчання, тому що під час живого спілкування педагога й учня відбувається швидка і якісна передача знань та їх засвоєння. В умовах війни, коли усі заклади освіти змушені були перейти на змішане та дистанційне навчання, перед педагогами знов постали виклики щодо надання якісних освітніх послуг: це і пояснення нового навчального матеріалу, і проведення факультативних занять та консультацій, і здійснення контролю знань здобувачів освіти, і перевірка їх робіт тощо.

Освітні послуги під час дистанційного навчання педагоги мають можливість надавати за допомогою Internet-ресурсу. Наприклад, у додатку Google Classroom для кожної групи з усіх предметів можна: створити окремі групи; завантажити різноманітні навчальні матеріали: підручники, посібники, збірники, довідники, повні та опорні конспекти, навчальні фільми та відеоролики; вести електронні журнали кожної групи; перевіряти роботи учнів, зберігати їх, виставляти оцінки, надсилати коментарі щодо роботи учнів; у визначений день та час проводити синхронні контрольні роботи з надсиланням кожному учню окремого варіанта.

Після завершення дистанційного навчання, усю базу даних можна архівувати та повернутись до неї у будь-який час.

Важливою складовою освітнього процесу є здійснення контролю знань учнів. У сучасних умовах мобільного зв'язку та необмежених властивостей інтернету, під час кожної контрольної та самостійної роботи важливим є виконання учнем індивідуального завдання, що спонукає здобувачів освіти до відповідального та старанного опрацювання навчального матеріалу.

Тому мною було розроблено пакети контрольних робіт з хімічного модуля природничих наук для 10 (<https://vseosvita.ua/library/zbirnik-kontrolnih-robot-z-neorganichoi-himil-289416.html>) та 11 класу на 30 варіантів (<https://vseosvita.ua/library/pidsumkova-kontrolna-robota-z-himil-11klas-49651.html>)

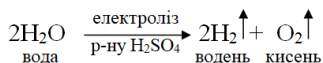
Контроль знань учнів доцільно здійснювати і з використанням онлайн-ресурсу «Liveworksheets» (що означає інтерактивний робочий аркуш), у якому можна виконувати тестові завдання, лабораторні роботи, біологічні, фізичні, хімічні диктанти тощо. Наприклад, було розроблено хімічний

диктант з теми: «Неметали. Сполуки неметалів» у вигляді інтерактивного робочого аркуша (<https://www.liveworksheets.com/l-cz1692940ho>).

Освітній процес у сучасних умовах можна також здійснювати за допомогою онлайн-інструменту для створення інтерактивного та анімованого контенту GENIALLY. Наприклад, для проведення навчально-тренувальних занять з предмета «Захист України» з використанням технологій дистанційного навчання було створено інтерактивний плакат за використанням електронного освітнього ресурсу GENIALLY <https://view.genial.ly/62601dca4943b200115c5477/interactive-image-navchalno-trenuvalnizanyattyu>, на який було завантажено багато різноманітних фільмів, тестових завдань, презентацій, тренінгових занять тощо.

Слід підкреслити, що викладання навчального матеріалу з професійним та екологічним спрямуванням, сприяє формуванню в учнів цілісного, системного світогляду, актуалізації особистісного ставлення до питань, що розглядаються на уроці. Такі інтегровані уроки є особливою формою наскрізного STEM-навчання. Наприклад, при вивченні теми: «Сульфатна кислота та її солі» для учнів з професій «Слюсар з механоскладальних робіт», «Слюсар з ремонту колісних транспортних засобів», «Електромонтер з ремонту та обслуговування електроустаткування» додатково (за затвердженням методичної комісії) доцільно розглядати реакції електролізу, що відбуваються в розчині електроліту під час роботи акумулятора, а саме:

1) Електроліз розчину сульфатної кислоти. Оскільки сульфатна кислота є оксигеновмісною, то електролізу підлягає тільки вода:



За даною реакцією можна зробити такі висновки професійного спрямування:

а) вода в акумуляторі під дією електричного струму постійно розкладається, до того ж вона ще й випаровується, тому рівень електроліту необхідно доводити тільки дистильованою водою, а не розчином електроліту;

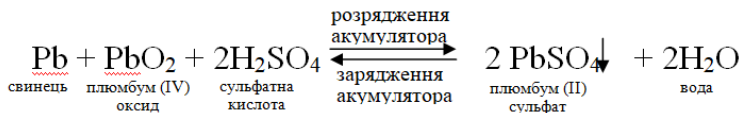
б) у результаті реакції виділяються гази, акумулятор нібито «кипить». А якщо акумулятор «кипить», необхідно забезпечити його «дихання» (тобто з'єднання його з атмосферою) за допомогою вентиляційних отворів або мікропористих матеріалів;

в) у результаті даної реакції утворюються гази кисень і водень, які при звичайній температурі не взаємодіють між собою, але при $t = 700^\circ\text{C}$ реагують із вибухом, тому за вимогами техніки безпеки не можна оглядати акумулятор, маючи поруч відкрите полум'я, адже може статись вибух;

г) для приготування розчину електроліту не можна брати водопровідну чи пом'якшену воду, тому що така вода містить різні солі, що в результаті електролізу дадуть багато побічних речовин, у тому числі газ хлор Cl_2 , що

є отруйним, кристали йоду I_2 , що можуть спровокувати вибух, а також гідроксид-аніони OH^- , що будуть нейтралізувати кислоту. Отже, для приготування розчину електроліту необхідно використовувати тільки дистильовану воду.

2) Друга реакція електролізу. За будовою акумулятор уявляє собою систему гальванічних елементів з чистими свинцевими електродами та свинцевими електродами, які вкриті плюмбум (IV) оксидом, що занурені у розчин сульфатної кислоти.



Як бачимо, під час розрядження акумулятора сульфатна кислота витрачається на реакцію, в результаті якої утворюється білі кристали плюмбум сульфату, що осідають плівкою на електродах. У процесі зарядження $PbSO_4$ видаляються з електродів, і вони відновлюються до початкової форми. Але це суто теоретично. Практично частина кристалів $PbSO_4$ шоразу залишається на електродах і поступово накопичується у вигляді товстого шару солі $PbSO_4$, що виявляє значний електричний опір. Цей процес має назву сульфатації акумулятора.

З даної реакції можна зробити наступні висновки:

а) кислота в акумуляторах витрачається на реакцію утворення солі $PbSO_4$, тому її концентрація поступово зменшується і з часом виникає потреба у заміні розчину електроліту;

б) з часом відбувається сульфатація акумулятора, що потребує його заміни;

в) оскільки термін служби акумуляторних батарей приблизно 4 роки (або 75000 км пробігу), то уявіть собі автомобільний парк усіх країн світу, у якому кожному авто раз на чотири роки потрібно міняти акумулятор. Тому в світі накопичено вже цілі гори відпрацьованих акумуляторів. І це є ще одна екологічна проблема, над якою працюють науковці.

Отже, проведення уроків з професійним спрямуванням надає учням розуміння, що хімічні властивості речовин не тільки зумовлюють будову обладнання, його роботу та догляд за ним, а ще й диктують правила техніки безпеки. Проведення інтегрованих уроків робить навчальний матеріал більш доказовим, розвиває в учнів спостережливість, вчить мислити логічно, науково, захоплює учнів і формує у них інтерес до наукових знань.

Пояснення навчального матеріалу здійснюю ще й за допомогою навчального посібника «Хімія в таблицях» (<https://naurok.com.ua/publ/168930>), що був розроблений мною і затверджений Науковою радою Науково-методичного центру професійно-технічної освіти та підвищення

кваліфікації інженерно-педагогічних працівників у Хмельницькій області. У посібнику подано навчальний матеріал теоретичного та практичного спрямування, приклади розв'язування різноманітних завдань різного рівня складності відповідно до загальноосвітньої програми курсу неорганічної та органічної хімії. Навчальний посібник містить більше 30 різноманітних таблиць. Робота з посібником сприяє зростанню в учнів інтересу до навчання та самоосвіти, формує розвиток логічного, аналітичного та критичного мислення. А критичне мислення є необхідною умовою професійного розвитку, відповідно, загальноосвітня підготовка є його основою, фундаментом. Тому для педагога є важливим створення такого освітнього середовища, у якому кожен учень є не пасивним об'єктом, а рівноправним суб'єктом і головною дійовою особою навчально-пізнавальної діяльності.

Використання цифрових технологій в освітньому процесі створює кращі умови формування в учнів таких компетентностей: предметної, загальнокультурної, інформаційно-цифрової, соціальної та громадянської; розвиває вміння вчитись та вміння спілкуватись державною мовою, а також сприяє зростанню в учнів інтересу до навчання та самоосвіти, формує розвиток логічного, аналітичного та критичного мислення і надає можливість підготовки конкурентоспроможної особистості, яка здатна до самореалізації та самоствердження у житті. Тому і дистанційне навчання не тільки ставить виклики перед педагогом, але й спонукає його до саморозвитку та самовдосконалення, пошуку нових форм і методів надання якісних освітніх послуг, покращення цифрової грамотності та підвищення рівня фахової майстерності.

Список використаних джерел

1. Методична розробка: «Підсумкова контрольна робота з хімії (11 клас)». URL: <https://cutt.ly/fjznnV1>
2. Збірник контрольних робіт з неорганічної хімії». URL: <https://cutt.ly/HjznWYs>
3. Навчальний посібник з хімії «Хімія в таблицях». URL: <https://cutt.ly/rjznRF3>
4. Хімічний диктант з теми: «Неметали. Сполуки неметалів» у вигляді інтерактивного робочого аркуша. URL: <https://www.liveworksheets.com/1-cz1692940ho>
5. Інтерактивний плакат GENIALLY. URL: <https://view.genial.ly/62601dca4943b200115c5477\interactive-image-navchalno-trenuvalni-zanyattya>

Ольга ЦЮПАК,

майстер виробничого навчання

Вищого професійного училища № 25 м.Хмельницького

Тетяна КОРЖАН,

майстер виробничого навчання

Вищого професійного училища № 25 м.Хмельницького

ЕЛЕКТРОННІ СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ЗАХИСТУ ТВОРЧИХ РОБІТ УЧНІВ ІНТЕРГОВАНОЇ ПРОФЕСІЇ «СЕКРЕТАР КЕРІВНИКА. ДІЛОВОД. АДМІНІСТРАТОР»

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕМИ

Технологія застосування кейсів або «кейс-стаді» (case-study – з англійської кейс – випадок, кейс-стаді – навчальний випадок), ситуація, яка реально існує. Кейс, це завжди моделювання життєвої ситуації. При використанні кейс-технології конкретні відповіді на проблемні запитання здобувачі освіти знаходять самостійно, що дозволяє залучити власний досвід, або здобувати його в процесі проходження виробничої практики, формувати висновки, застосовувати на практиці отримані знання, пропонувати власний (або груповий) погляд на проблему. У деяких випадках потрібно знайти не лише рішення, але і сформулювати завдання.

Як інтерактивний, кейс-метод використовує засоби ІКТ і може застосовуватися під час виробничої практики при закріпленні знань та вмінь, що були отримані здобувачами освіти на заняттях, розвиткові навичок аналізу та критичного мислення, зв'язку теорії та практики. Кейси допомагають у перенесенні навчального середовища з аудиторії на робочі місця.



МЕТА СТВОРЕННЯ КЕЙСІВ

Ситуаційні вправи (кейси) мають чітко визначений характер і мету – оцінка теоретичних знань та практичних навичок здобувачів освіти у сфері документального забезпечення. Вони пов'язані з проблемою чи ситуацією, яка існувала чи й зараз існує. При цьому проблема чи ситуація або вже мали якесь попереднє рішення, або їх вирішення є необхідним і нагальним, а тому потребують аналізу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Кейс – комплект навчально-методичних матеріалів, розроблених на

основі виробничих ситуацій. Для захисту виробничої практики здобувачам освіти за професіями: «Діловод. Адміністратор. Касир (на підприємстві, установі)», «Секретар керівника» пропонуються кейси, розроблені у 30 варіантах різного рівня складності, структурований опис яких базується на ситуаціях з практичного досвіду, моделюванні життєвої ситуації.

Зміст кожного кейса містить проблемні питання у теоретичному викладі та практичну частину, результатом виконання якої є власноруч створений навчальний відеоролик процесу роботи відповідно до ситуації.

Кейси загострюють інтерес учнів до питань, з якими ті стикаються, підкреслюють їх значущість та необхідність вирішення, вдосконалюють майстерність учнів у вирішенні проблем.

ВИСНОВКИ

При створенні кейсів нами проведений аналіз складної творчої роботи та з'ясування питань їх аналізу з використанням науково-дослідного методу. Для цього необхідно ретельно підготувати методичне забезпечення для самостійної роботи здобувачів освіти.

Діяльність педагога в групі: виступає із вступним і заключним словом, організовує дискусію, підтримує діловий настрій у групі, оцінює роботу здобувачів освіти і аналіз ситуації.

Проведення вступної частини заняття – короткий вступ педагога професійного навчання. Донести до учасників кейса сутність даного методу, озвучити основні етапи подальшої роботи учнів, визначити способи й критерії оцінки їхньої роботи за даним методом. На цьому етапі учасникам роздають кейси, подається інструкція по роботі з ними, озвучується чітке формулювання завдання.

Розбір кейса в малій групі складом 3-6 осіб. Перед початком цього етапу обов'язково необхідно озвучити часові межі, завдання роботи, у якому вигляді повинен бути оформлений результат, звіт про роботу, обговорити аналіз висновків, які мають бути зроблені за матеріалами кейса самостійно.

Була проведена дискусія при захисті робіт у групі. Представники кожної з підгруп виступали зі своїм аналізом кейса. Основним завданням даного етапу було виявити різні точки зору, й тим самим забезпечити об'єктивний аналіз пропонованої ситуації.

Список використаних джерел

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: навчальний посібник. – Київ: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Програма «Персонал 6.0. Професіонал».
3. Програма «Сотрудники предприятия 2.7.5» з підсистемою кадров; з каталогом співробітників.
4. Програма LeaderTask або онлайн-органайзери (NoteSpace, Календар Google, Календар-органайзер, Органайзер Inmybook, Evernote,

ToDoList – список справ, OrganizeIt) одного робочого дня діловода, адміністратора чи секретаря керівника.

5. Програма «Реєстрація документів організації 3.2». URL: <http://araxgroup.ru/content/view/100/48/>

6. Програма Virtual Fashion Professional.

7. Програма "Ассоль-дизайн" (для моделювання одягу). URL: <http://soft.mydiv.net/win/files-Virtual-Fashion-Professional.html>

8. Сервіс Looklet – студія стилю.

9. Програма Metail, НМ, KnickerPicker і Fits.me.

10. Програма «ДЕЛО». URL: <http://www.eos.com.ua/eos/ru/products/delo/>

11. Програма для ведення електронної картотеки «Электронная карта-тека v3.0». URL: <https://www.trizway.com/art/cards/212.html>

12. Для демонстрації роботи з поштовими сервісами. URL: http://cbs.rv.ua/dir/korisni_posilannja/poshtovi_servisi_novogo_pokolinnja/1-1-0-91; <http://onlinetestpad.com/ru-ru/Test/Oprosnik-Bassa-Darki-6/Default.aspx>;

13. Запропоновані Інтернет-ресурси для проходження психологічного онлайн-тестування за Д.Юнгом; за тестом Баса-Дарки. URL: http://test.msk.ru/psy2_test/test_kettella.htm; за тестом Р.Кеттел. URL: <http://onlinetestpad.com/ru-ru/Go/Metodika-opredeleniya-tipa-kharaktera-po-K-YUngu-852/Default.aspx>

14. Програма «Архів».

15. Програма для обліку робочого часу. URL: <http://hrliga.com/index.php?id=803&module=profession&op=view>

16. http://osvita.ua/vnz/reports/gov_reg/18487/

17. <http://refs.co.ua>

18. <http://uk.wikipedia.org>

19. <http://www.civeng.carleton.ca/ECL/workshop/cmech.html>

Вікторія КОСТИУКОВИЧ,

методист Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАЛЬНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНКИ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ

*Якщо ми навчатимемо сьогодні так,
як ми вчили вчора, ми вкрадемо у дітей завтра.
Джон Дьюї*

Сучасні стандарти загальної, професійної (професійно-технічної) освіти пред'являють до процесу навчання нові вимоги, головна відмінність стандартів другого покоління – це орієнтованість на результат навчання.

Відповідно до цього знання здобувачам освіти потрібно пред'являти у вигляді нестандартних текстів, що підлягають подальшому дослідженню, щоб учень під час навчання змінив себе, набув нових знань, умінь, здібностей – що є результатом його навчальної діяльності.

На сьогоднішній день існує безліч можливостей, які можуть допомогти викладачу у плануванні та оцінюванні його роботи. Вони дозволяють миттєво отримати зворотний зв'язок від здобувачів освіти та адаптувати свою роботу відповідно до індивідуальних потреб учнів. А різноманіття платформ та додатків, назви яких все частіше зустрічаються в українській освіті, відповідають багатьом вимогам педагогів.

Раніше основною функцією оцінювання було визначення рівня засвоєння здобутих знань здобувачем освіти. У рамках нової парадигми освітніх стандартів мета оцінювання – стимулювати навчання. Отже, перед педагогом стоїть завдання пошуку такої форми оцінювання досягнень, яка б сприяла підвищенню навчальної мотивації, індивідуалізації освітнього процесу та розвивала самостійність у навчанні. І тому використовується поняття формувального оцінювання, під яким розуміється оцінювання у процесі навчання, і навіть аналіз знань, умінь, ціннісних установок, оцінки та поведінки здобувача освіти; встановлюється зворотний зв'язок викладач – учень.

Формувальне оцінювання допомагає кожному викладачеві отримати інформацію про те, наскільки успішно навчаються його учні. Педагоги можуть на основі отриманого зворотного зв'язку переорієнтувати викладання так, щоб здобувачі освіти навчалися більш активно та ефективно. Його мета – відстеження прогресу, діагностика та коригування в процесі навчання. При включенні його у свої уроки викладач зможе побачити, яка частина матеріалу вже засвоєна, а з якою ще виникають труднощі, і самі

здобувачі освіти зможуть бачити свій прогрес і те, над чим ще варто попрацювати.

Виходить, що аналіз уроку все більше і більше повинен набувати діагностуючого характеру, тобто будуватися таким чином, щоб не тільки виявляти факт неузгодженості (якщо він є) між програмними вимогами до рівня підготовки здобувачів освіти та дійсним станом справ, а й встановлювати за можливістю причини прогалин, що виявляються. З такими вимогами допомагають справлятися форми оцінювання з використанням електронних ресурсів, які дозволяють зберігати в собі отримані дані та будувати за ними аналітику. Ми хотіли б розглянути кілька з них, а саме: Quizizz, Plickers і Classflow.

Quizizz – один з найпоширеніших сервісів для створення опитувань та вікторин, який ефективно використовується викладачами для оцінки якості ефективності уроку.

Викладач створює тест (як правило, це завдання з множинним вибором) за потрібним матеріалом на своєму комп'ютері, а здобувачі освіти відповідають на ці запитання зі своїх пристроїв (телефон, планшет, комп'ютер). Щоб розпочати роботу, учням необхідно зайти на сайт і приєднатися до опитування, ввівши вказаний педагогом код. Усі учні отримують доступ до тесту з однаковим запитом, але послідовність цих завдань може змінюватись.

Безумовною перевагою цього сервісу є можливість роботи з тестовими питаннями у своєму темпі, а також те, що відповіді здобувача освіти бачить лише він сам на екрані свого носія. За правильні відповіді учню нараховуються бали. Викладач теж має право бачити процес і результат індивідуальної роботи кожного здобувача так само, як і роботу всієї навчальної групи (класу у школі). Функція, яка дозволяє побачити допущені учнями помилки, є дуже важливою. Вона дозволяє викладачу акцентувати увагу на проблемних місцях та опрацювати їх.

Plickers – один із найбільш зручних інструментів для блискавичного зворотного зв'язку. Все, що потрібно зробити здобувачеві освіти, це правильно показати картку з QR-кодом, а викладачу сканувати коди за допомогою свого телефону.

До початку роботи викладачу необхідно зареєструватися на сайті та завантажити програму на свій мобільний телефон. На сайті створити класи та тести (питання на множинний вибір), роздрукувати картки з QR-кодами. Далі викладач призначає навчальній групі (класу) необхідний тест і роздає пронумеровані картки, номер картки відповідає номеру учня у списку навчальної групи (класу). З появою питання на екрані здобувачі освіти піднімають картку потрібною стороною (А, В, С, D) вгору, а викладач сканує картку камерою свого телефону, на екрані якого показані відповіді учнів: зелені – правильні, червоні – помилкові. Викладач може показати правильну відповідь, натиснувши кнопку свого телефону. Результати зберігаються

у базі даних і доступні на сайті та телефоні для миттєвого аналізу. Після сканування викладач бачить повну статистику кожного учня, що дозволяє грамотно проектувати наступний урок. Сервіс дозволяє роздруковувати дані тестів за класами із зазначенням відсотка за тест кожного учня.

ClassFlow – це унікальний багатофункціональний хмарний сервіс, який поєднує кілька функцій: інтерактивна дошка, конструктор інтерактивних уроків, конструктор тестів, опитувань, дидактичних ігор і цифрове портфоліо учня, де викладач відзначає індивідуальні досягнення кожного здобувача освіти, стимулюючи досягнення позитивних результатів.

Даний сервіс забезпечує зворотний зв'язок із навчальною групою (класом) як для тестування, так і для спільної діяльності під час уроків. Викладач оперативно отримує результати виконання учнями будь-яких навчальних завдань, учні можуть побачити на інтерактивній дошці свої проєкти, виконані під час уроку. Цей сервіс дає можливість виконувати завдання у своєму індивідуальному темпі.

Починаємо роботу зі створення облікового запису та класів на платформі, після чого у викладача з'являється можливість відстежувати активність здобувачів освіти на платформі. Код класу необхідно роздати учням, щоб вони могли виконувати будь-які завдання викладача, зокрема й індивідуальні. Маючи результати рефлексії минулого уроку, педагог може проєктувати новий, складаючи індивідуальні завдання учнів. Для організації моментального опитування на уроці, викладач має кілька інструментів: текст, вибір відповіді, число, так-ні, фіксація на шкалі своєї відповіді. Для рефлексії уроку можна ознайомитися з думкою учнів, результати опитування можуть бути представлені у вигляді діаграми.

Як бачимо, застосування сучасних цифрових технологій можливе на різних етапах уроку, а саме: актуалізації знань, поясненні нового матеріалу, первинному закріпленні знань, узагальненні, систематизації та контролі знань, а також є необхідною умовою для оцінки ефективності сучасного уроку. Використання інформаційно-комп'ютерних технологій відкриває педагогу нові можливості у викладанні свого предмета, а здобувачам освіти дає можливість брати участь у створенні елементів уроку, що активізують пізнавальну діяльність, розвивають творчі здібності учнів, сприяють удосконаленню практичних умінь та навичок. Цифрові технології формуального оцінювання дозволяють викладачу оцінити поточний стан навченості та позначити шляхи подальшого розвитку учня, оскільки мета формуального оцінювання – особистий прогрес здобувача освіти у навчанні.

Список використаних джерел

1. Генсерук Г.Р., Мартинюк С.В. Цифрові технології формуального оцінювання. URL: <https://cutt.ly/w1r673o> (Дата звернення: 24.11.2022).
2. Гладун М.А. Використання цифрових технологій для формуального оцінювання. URL: <https://cutt.ly/Q1r60tF> (Дата звернення: 24.11.2022).

3. Мамедова І.О., Соколова Е.Т. «Європейський досвід формувального оцінювання у вимірі цифрових технологій». URL: <https://cutt.ly/w1r6XMZ> (Дата звернення: 24.11.2022).

4. Морзе Н.В., Барна О.В., Вембер В.П. Формувальне оцінювання: від теорії до практики. Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах. 2013. №6. С.45-57. URL: <https://cutt.ly/p1r6UJw> (Дата звернення: 24.11.2022).

Ірина КОЦЮР,

викладач хімії, біології і екології

Державного професійно-технічного навчального закладу

«Харківське вище професійне училище будівництва»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ВИКЛАДАЧА ХІМІЇ, БІОЛОГІЇ І ЕКОЛОГІЇ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ПРЕДМЕТІВ ПРИРОДНИЧОГО НАПРЯМКУ

Оновлення умов дистанційного навчання для учнів і викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти під час воєнного стану в нашій країні має забезпечуватись за рахунок взаємодії цілої низки комплексів компетентісно-орієнтованих завдань з використанням сучасних освітніх сервісів і технологій.

«Викладач на сьогодні – це освітній лікар, який оцінює, тестує, робить діагностику і передбачає на майбутнє». Крім того він має «бути на ти» з цифровими технологіями та вміти тримати увагу учнів через екран монітору, орієнтуватись на потреби учнів – чути і розуміти кожного, постійно самовдосконалюватись та бути прикладом для наслідування [1].

Учні, які самостійно обрали професію, наш заклад освіти, визначились щодо власного майбутнього – теж особливі. Усі вони зазнали глобального стресу у зв'язку з повномасштабною війною, навчилися адаптуватися до нього та намагаються шукати способи оволодіння професійними навичками і предметними компетентностями. Невисокий рівень навчальних досягнень переважно І-ІІ у здобувачів освіти за шкільним свідоцтвом, підтверджують моніторингові дослідження результатів перевірок контрольних робіт, проведених у вересні з предметів загальноосвітньої підготовки.

Навчання у дистанційному форматі стало вимогою часу. І хоча така форма завдяки пандемії 2019 року знайома усім учасникам освітнього процесу, вона має свої особливості.

Серед викликів:

- попит на короткотривалі форми навчання (обмеження в часі, швидкості Інтернету, особливості сприйняття);
- цифрова трансформація вимагає навчання або перекваліфікації (адаптація до роботи онлайн);
- середня тривалість концентрації уваги значно зменшилась з 12 хв до 8 хв (розробка навчальних матеріалів – урахування особливостей сучасних учнів) [2];
- інтернет – це середовище, яке сприяє побіжному читанню, поспіху та відволіканню [3].

Усі ці чинники накладають певні відбитки на сформований кожним з

наш стиль викладання предмета. Це зона нашого інформаційного, творчого розвитку в якому має місце санітарний регламент та технічні (наприклад, вимкнення світла) обмеження.

Освітні сайти, які значною мірою допомагають мені у підготовці до уроків, – це проекти «Всеосвіта» і «На урок». Вони містять широкий спектр інструментів педагога: бібліотеку методичних матеріалів, конструктори тестів, уроків, лабораторних робіт, веб-квести, QR-коди, олімпіади та конкурси. Вважаю доцільним пристосування вже розроблених методичних наробок до дистанційних вимог. Так, презентації розроблені в програмі PowerPoint адаптую до використання шляхом зменшення об'єму навчального матеріалу, кольорового насичення і збільшення концентрації змістовності. Понятійні терміни поєдную зі схемами, таблицями на порівняння, малюнками. Намагаюсь подавати інформацію лаконічно, коротко, стисло, структуровано: схема, флеш-карта, таблиця, чек-лист і максимально візуалізовано.

ЗРАЗКИ МАТЕРІАЛІВ

СХЕМА до проекту на тему «БІОГАЗ»

БІОГАЗ - газ, який утворюється при мікробіологічному розкладанні метановим угрупованням біомаси чи біовідходів твердих і рідких органічних відходів: на звалищах, болотах, каналізації, вигрібних

Запитання №2

Тест до теми "БІОСФІТА"

До якого рівня організації живої матерії належить об'єкт?

Запитання №5

Тест до теми "Системний розвиток та раціональне природокористування"

Забудування довкілля оцінюється шляхом проведення **екологічної експертизи** за конкретними параметрами ...

(Варіанти:п(важк. Ме), t, n(CO2), n(CO2), вологість, P, n(ксенобіотиків), F, Tl)

Таблиця «Назви кислот»

Назва кислоти	Формула кислоти	Формула кислотного залишку	Назва іону кислотного залишку
Фтороводнева або фторидна	HF	F ⁻	фторид-
Хлороводнева або хлоридна	HCl	Cl ⁻	хлорид
Бромоводнева або бромідна	HBr	Br ⁻	бромід
Йодоводнева або йодидна	HI	I ⁻	йодид
Сірководнева або сульфідна	H ₂ S	HS ⁻ S ²⁻	гідросульфід сульфід
Сульфатна або сірчана	H ₂ SO ₄	HSO ₄ ⁻ SO ₄ ²⁻	гідросульфат сульфат
Нітратна або азотна	HNO ₃	NO ₃ ⁻	нітрат
(Орто)фосфатна або (орто)фосфорна	H ₃ PO ₄	H ₂ PO ₄ ⁻ HPO ₄ ²⁻ PO ₄ ³⁻	Дигідрофосфат гідрофосфат фосфат

Запитання №10

(Катег) Екологічні сукцесії

Вкажіть правильну послідовність етапів екологічних сукцесій

№ ... зріла екосистема

№ ... піонерне угруповання

№ ... первинне заселення,

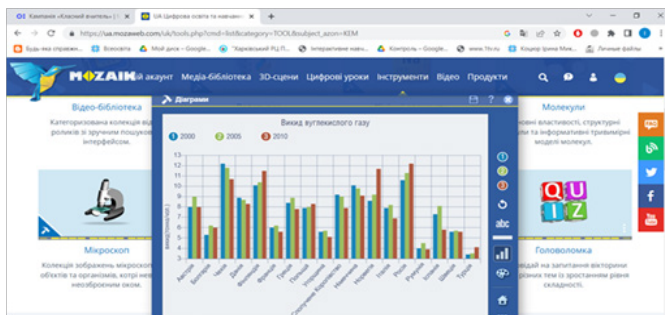
№ ... проміжне угруповання,

Перевірка домашнього завдання	
Тест - опитування	
Варіант 1	Варіант 2
1. Позначте азоту, що займається добуванням заліза та його сплавів: А. Колорова металургія; Б. Чорна металургія; В. Металотермія; Г. Алюмінотермія.	1. Як називається спосіб добування металів, якщо метал відновлюють із руд за високої температури: А. Електрометалургія; Б. Прометалургія; В. Газометалургія; Г. Алюмінотермія.
2. Установіть відповідність між назвою мінералу, що утворює руду, та формулою основного його компонента: 1. Галіт А. $Al_2O_3 \cdot nH_2O$ 2. Вазнік Б. $NaCl$ 3. Боксит В. Fe_2O_3 4. Червоний залізняк Г. $CaCO_3$ 5. Бурый залізняк Д. $FeO \cdot nH_2O$	2. Установіть відповідність між назвою мінералу, що утворює руду, та формулою основного його компонента: 1. Пірит А. KCl 2. Сильманіт Б. Fe_2O_3 3. Доломіт В. Fe_2O_3 4. Магнітний залізняк Г. FeS_2 5. Червоний залізняк Д. $CaCO_3 \cdot MgCO_3$
3. Допишіть суми реакцій: 1) $CaO + CO \rightarrow$ 2) $MnO_2 + H_2 \rightarrow$ 3) $Fe_2O_3 + Al \rightarrow$ 4) $NaCl \xrightarrow{\text{електроліз}}$	3. Допишіть суми реакцій: 1) $V_2O_5 + Ca \rightarrow$ 2) $WO_3 + H_2 \rightarrow$ 3) $FeO + CO \rightarrow$ 4) $CaCl_2 \xrightarrow{\text{електроліз}}$
4. Здійснити перетворення: $ZnS \rightarrow ZnO \rightarrow Zn \rightarrow ZnCl_2$	4. Здійснити перетворення: $CuS \rightarrow CuO \rightarrow Cu \rightarrow CuCl_2$

Корисним є онлайн-редактор на платформі Canva – ресурс, який дозволяє створювати оформлення слайда одночасно з кількома учасниками з будь-якого мобільного пристрою, оздоблюючи її світлинами, графіками, відео (за наявності інтернету). Для проєктної діяльності здобувачів освіти – це просто знахідка. Головне, навчити їх взаємодіяти у групі, домовлятися про свій простір для створення елементів презентації й давати оцінку продукту у вигляді проєкту [4].

Сервіс Mozaweb дозволяє використовувати 3D-моделі, діаграми та анімації як для знайомства з будовою окремих атомів, молекул або сприйняття форми, руху, орієнтації у просторі мікросвіту бактерій, вірусів та ін. об'єктів, які мають надзвичайно малі розміри так і з метою систематизації знань. В асинхронному режимі навчання – це доступний та цікавий спосіб викладу матеріалів у вигляді уроку з коментарями 3D-сцен українською мовою, з відповідним відео та цікавими завданнями, які пропонують учням у вигляді досліду чи експерименту в домашніх умовах [5].

Є потреба в простих, але дієвих інструментах, які дозволяють: швидко дати завдання для великої кількості учнів, надавати зворотний зв'язок та перевіряти виконану роботу. Сервіси Google займають центральне місце у дистанційному середовищі освітнього процесу. Google Диск – віртуальне





сховище даних, надає можливість систематизувати навчальний матеріал за темами організувати спільну роботу з колегами й учнями груп. Google Клас дозволяє мені, як викладачу двох предметів, організовувати дистанційну форму навчання в асинхронному режимі. Google Документи, Таблиці – є гарним засобом для порівняння, оцінювання табличних даних, оформлення електронних журналів теоретичного навчання в онлайн просторі [6].

Відеоматеріали до лабораторних або практичних робіт, розроблені Міністерством освіти і науки України, цифрові можливості Всеукраїнської школи онлайн допомагають в організації синхронного та асинхронного режимів.

Дистанційна форма навчання надала широкий арсенал інструментів і можливостей для розвитку ключових компетентностей учнів і педагогів.

Список використаних джерел

1. Кампанія «Класний вчитель». URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinska-shkola/kampaniyi-klasnij-vchitel> (дата звернення: 27.10.2022).
2. Як інтернет змінив сучасних дітей. URL: <https://ukr.media/science/272956/> (дата звернення: 27.10.2022).
3. Технологія мікронавчання на синхронних та асинхронних уроках. URL: <https://naurok.com.ua/webinar/tehnologiya-mikronavchannya-dlya-sinhronnih-ta-asinhronnih-urokiv> (дата звернення: 12.11.2022).
4. Створення презентацій на платформі Canva. URL: https://www.canva.com/ru_ru/sozdat/prezentatsiya/ (дата звернення: 22.10.2022).
5. Цифрова освіти та навчання від Mozaik. URL: https://www.mozaweb.com/uk/lexikon.php?cmd=getlist&let=3D&active_menu=3d (дата звернення: 01.11.2022).
6. Організація онлайн-взаємодії учнів за допомогою можливостей Google (Документів, таблиць, презентацій, Jamboard). URL: <https://naurok.com.ua/webinar/organizaciya-onlayn-vzaemodi-uchniv-za-dopomogoyu-mozhливостей-google-dokumentiv-tablic-prezentacij-jamboard/learn>. (дата звернення: 29.11.2022).

Юлія КРИВОРУЧКО,

викладач української мови та літератури, англійської мови
Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ІНСТРУМЕНТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ, АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Дистанційне навчання – це технологія, що базується на принципах відкритого навчання, використовує комп'ютерні навчальні програми та створює за допомогою сучасних ІКТ інформаційне освітнє середовище для постачання навчального матеріалу здобувачам освіти та здійснення спілкування між учасниками освітнього процесу [1].

Протягом останніх років дистанційне навчання стало неймовірним поштовхом для розвитку освітнього процесу. Воно розкрило ще більший спектр використання сучасних освітніх ресурсів, які урізноманітнюють навчальний матеріал.

Завдяки дистанційній освіті зміст уроку може бути насиченим різними формами роботи. У цьому допомагають онлайн ресурси, які мотивують і зацікавлюють учнів, а також розширюють можливості в опрацюванні того чи іншого віртуального навчального середовища.

Серед інструментів дистанційного навчання ефективно впливають на організацію якісного освоєння матеріалу української мови та літератури, іноземної мови наступні: Google форми та презентації, інтерактивний аркуш Wizer.me, інфографіка Pictochart, хмари слів WordArt, ментальні карти Coggle.

Google форми – широкоживаний та досить популярний електронний ресурс в освітньому процесі. За допомогою цих форм можна швидко перевірити, як учні засвоїли ту чи іншу тему уроку; проводити самостійні та контрольні роботи, конкурси та олімпіади; виконувати домашнє завдання.

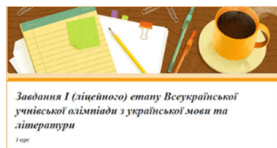


Рис. 1

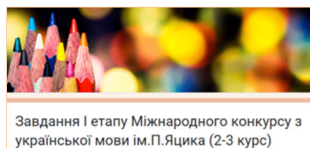


Рис. 2

Google презентації допомагають створити цілісну картину уроку, а також вмістити практичні завдання для виконання чи покликання на них. Їх можна переглядати без доступу до інтернету та опрацьовувати самостійно.

Ще один корисний і привабливий інструмент, який слугує як наочний засіб під час вивчення нового матеріалу та інструмент для його закріплення і перевірки засвоєння, – це інтерактивний аркуш Wizer.me. Він надзвичайно практичний та легкий у використанні, дозволяє створювати інтерактивні робочі аркуші, які можна використовувати під час дистанційного навчання, для домашніх робіт, роботи в класі на інтерактивній дошці. Ресурс Wizer.me має англomовний інтерфейс, однак його можна легко перекласти.

Інтерактивні аркуші можна застосовувати на різних етапах роботи, особливо на етапі опрацювання матеріалу та рефлексивно-оцінювальному етапі. Також вони є досить зручним інструментом для проведення самостійних і контрольних робіт під час дистанційного навчання.

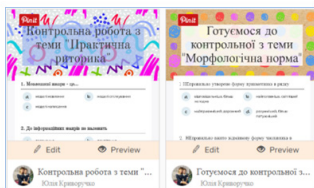


Рис. 3

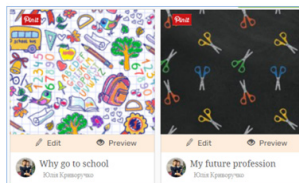


Рис. 4

Інтерактивний аркуш містить різні види вправ, які дають змогу перевірити знання вивченого матеріалу й самостійно готуватися до контрольних. Перевагою цього інструменту є автоматичне оцінювання робіт здобувачів освіти, що значно заощаджує час викладача.

До прикладу використання ресурсу Wizer.me ілюструються різновиди вправ, спрямовані на різні види роботи:

1. Вправи з вибором однієї правильної відповіді або декількох відповідей.

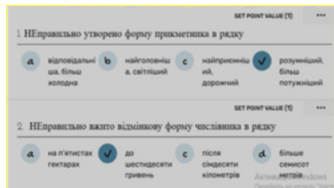


Рис. 5

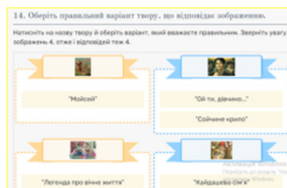


Рис. 6

2. Вправи на встановлення відповідності.



Рис. 7

3. Вправи на заповнення пропусків.

4. Choose the correct form of the verb.	
1. He _____	to read.
2. Kate _____	to be a painter.
3. I _____	the poem by heart.
4. We _____	about these facts from our teacher.
5. I _____	this documents very carefully.
6. Alan _____	at school.
7. He _____	to write.
8. Kate _____	to be a doctor.

Рис.8

4. Вправи з інтерактивним малюнком.

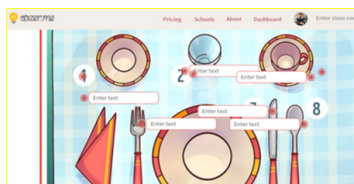


Рис. 9

Отже, інтерактивні робочі аркуші Wizer.me сприяють якісному та структурному підходу до викладу матеріалу.

Онлайн-інструмент інфографіка Pictochart – це ресурс, за допомогою якого створюються інформаційні візуалізовані картки до уроків, плакати, схеми, моделі тощо. На одному аркуші можна розмішувати зображення, текстову інформацію, покликання на різні матеріали – відео, аудіокнижки, подкасти тощо.



Рис.10

(<https://create.piktochart.com/teams/24750473/infographic/saved/54467037>)

Інфографіка візуально структурує матеріал, чітко його відображає та є гарною зоровою опорою для підготовки учнів до ЗНО.

Ще один інструмент, який візуалізує навчальний матеріал – «хмари

слів» «WordArt». Це швидкий спосіб привернути увагу до тексту за допомогою спеціальних ефектів. Створюючи «хмари слів», можна обирати форму, колір, шрифт. Форма роботи із «хмарию слів» допомагає створити асоціативний куцц та узагальнити опрацьований матеріал.

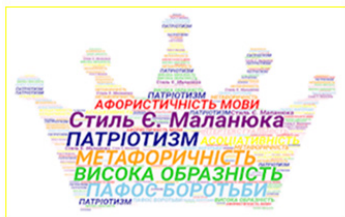


Рис. 11



Рис. 12

Серед усього різноманіття цифрових інструментів слід також виокремити ментальні карти. Це діаграма, на якій відображають слова, думки, завдання або інші елементи, розташовані радіально навколо основного слова або ідеї. Використовуються для генерування, відображення, структурування та класифікації ідей, і як допоміжний засіб під час організації навчання, розв'язання проблем, прийняття рішень тощо [3]. Ментальні карти, зокрема Coggle, можна візуалізувати, додавши до них зображення та активні покликання.



Рис. 13

Таким чином, цифрові засоби навчання стали потужним чинником мотивації учнів до вивчення української мови та літератури, іноземної мови, оскільки вони підвищують актуальність та новизну вмісту навчання, тому що цифровий навчальний матеріал можна постійно додавати та оновлювати.

Крім того, ІКТ відповідають інтелектуальним інтересам сучасних здобувачів освіти, які люблять виконувати завдання на смартфонах та персональних комп'ютерах. Використання зазначених інструментів сприяло подальшому розвитку цифрових навичок (вміння працювати з різноманітними онлайн-платформами та цифровими інструментами, знання правил поведінки та вміння ввічливо спілкуватись онлайн (нетикет); критичне ставлення до матеріалів у мережі Інтернет; пошук необхідної інформації в інтернеті;

пошук та усунення несправностей під час відеоконференції [2, с. 116].

Отже, використання широкого спектру інструментів у дистанційному навчанні забезпечує не тільки організацію ефективного освоєння загально-освітніх предметів, а й підвищення та результативність освітнього процесу; пізнання навколишнього світу; розвиток аналітичного та критичного мислення; розвиток практичних навичок; формування предметних компетентностей; організацію групової роботи.

Список використаних джерел

1. Тарнавська Т.В. Сутність інформаційних технологій в освіті. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. 2013. Вип. 108. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2013_1_108_31
2. Тарнавська Т.В. Цифрові технології у навчальній, дослідницькій та інноваційній діяльності закладів вищої освіти. Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер.: Психолого-педагогічні науки. 2013. № 2. С. 110-117.
3. Що таке ментальна карта? URL: <https://sites.google.com/site/ucnivskijproekt/instrukciie/so-take-mentalna-karta>

Любов ЛЕЦЮК,
майстер виробничого навчання
Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ QR-КОДІВ В ОСВІТНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку суспільства відбувається трансформація освітнього процесу закладів професійної (професійно-технічної) освіти під впливом такого тренду, як мобільне навчання – навчання за допомогою гаджетів та смартфонів. Освітні програми, платформи, онлайн-курси, віртуальні екскурсії на виробництво, майстер-класи провідних фахівців, вебінари, веб-квести органічно вплітаються в сучасний освітній процес і стають невід'ємною його частиною. Сьогодні серед різноманіття можливих засобів окремо можна виділити використання QR-коду в освітній діяльності закладів П(ПТ)О.

Під QR-кодом розуміють двомірний штрих-код або іншими словами матричний код, який надає закодовану інформацію для швидкого розпізнавання за допомогою камери смартфона. Він був розроблений та представлений японською компанією Denso-Wave у 1994 році. Спочатку QR-код був призначений для японської автомобільної промисловості, потім його популярність настільки зросла, що він став широко використовуватися і в інших сферах: логістиці, туризмі та навіть в освіті.

Основним завданням QR-коду є зберігання великого обсягу даних при невеликій площі їх розміщення. Візуально він виглядає як чорно-білі квадрати. На відміну від звичайного штрих-коду, QR-код не сканується тонким променем, а зчитується камерою смартфона або спеціальним датчиком.

Із залученням QR-кодів можна зашифровувати та отримувати швидкий доступ фактично до будь-якої інформації у мережі інтернет: відео на YouTube, певної геолокації на Google картах, e-mail, посилання на сторінку профілю у соціальних мережах, аудіофайл, книгу тощо. Або у такий спосіб може бути закодовано невеличкий текст чи номер телефону, який можна «зчитати» навіть без доступу до інтернету.

Переваги використання QR-кодування:

- швидко: дозволяє отримати миттєвий доступ до закодованої інформації;
- зручно: вміщує великі об'єми відомостей у невеликому зображенні (4296 символів, а це більше, ніж 2 аркуші машинописного тексту);
- просто: розмішувати код можна на будь-якій рівній поверхні (аркуш, стіна, підлога, бетонowane подвір'я закладу освіти тощо).

QR-коди широко використовуються багатьма відомими компаніями

та брендами в торгівлі, маркетингу та рекламних проектах. Також QR-коди надають безліч можливостей в освітньому процесі, причому будь-якого закладу освіти. Так, наприклад, у закладах П(ПТ)О їх можна включати як до аудиторної, так і до позааудиторної діяльності, використовувати при офлайн- та онлайн-навчанні. За допомогою QR-кодів можна урізноманітнити освітній процес наступним чином:

- викладач чи майстер виробничого навчання може закодувати домашнє завдання для кожного здобувача освіти або групи, тим самим індивідуалізувати процес навчання та виключити можливість списування;

- педагогічний працівник для вирішення стандартних завдань може закодувати підказки (QR-коди з відеоінструкцією з вирішення професійних задач зі спецпредметів), які можна розмістити на сайті педагога або роздрукувати та вклеїти у робочі зошити здобувачів освіти;

- педагогічний працівник може створити QR-вікторину, а потім роздруковані QR-коди розташувати в аудиторії;

- при створенні проєктів педагог може запропонувати здобувачам освіти відобразити якусь частину інформації у вигляді QR-коду, наприклад, замість стандартного списку літератури або мультимедійних посилань розміс– педагогічний працівник може організувати QR-екскурсію: QR-коди можуть містити посилання на фотоальбоми, аудіо або відео;

- педагог може створити інтерактивне оповідання з використанням QR-кодів самостійно або спільно зі здобувачами освіти, яке може мати різні відгалуження, як у комп'ютерній грі: наприклад, «відскануйте код 1, щоб ...» і таке інше;

- педагогічний працівник може закодувати за допомогою QR-кодів оголошення, розклад занять, плакати;

- педагог може розмістити QR-код з посиланнями на додаткові навчальні матеріали на інформаційних стендах.

Отже, включення QR-кодів в освітній процес закладу П(ПТ)О дозволяє досягти низки навчальних цілей:

- запровадити використання електронних ресурсів на навчальному занятті чи виховному заході;

- посилити мотивацію здобувачів освіти до самостійної пізнавальної діяльності;

- підвищити загальну технічну грамотність.

Для того, щоб включити QR-код в освітній процес, педагогічному працівнику необхідно надати вступну інформацію здобувачам освіти: ознайомити з історією створення QR-коду, сервісами-генераторами, способами розшифрування, а також розповісти про можливі види навчальної діяльності з використанням цього коду.

Педагог може рекомендувати здобувачам освіти використовувати такі генератори та розшифровувачі: Visualead, QR coder, QRMania, ColorQRcode, Reader Kaiwa, Neoreader, QR Droid, QReader.

Коди можна зберігати у вигляді графічного зображення у форматах jpeg, png, tiff, svg, eps, pdf, роздрукувати, розміщувати в будь-якому документі чи на сайті (в блозі), пересилати електронною поштою тощо. Для створення коду у вікно QR-генератора (веб-сервісу) вводять дані, після чого автоматично генерується QR-зображення. Деякі генератори дозволяють обирати колір, розмір, рівень корекції помилок та деякі інші додаткові параметри.

Таким чином, за допомогою QR-кодів педагогічний працівник закладу П(П)ТО може урізноманітнити навчання. Використання цього засобу під час навчальних занять додатково заохотить здобувачів освіти до спільної роботи з педагогом, дозволить зробити заняття більш захоплюючими та ефективними. Крім того, вміння використовувати QR-коди допоможе майбутнім фахівцям будь-якої галузі добре орієнтуватися у сучасному інформаційному світі.

Список використаних джерел

1. Воронкін О.С. Можливості використання системи QR-кодів у вищій школі / О.С.Воронкін // FOSS Lviv 2014: збірник наукових праць четвертої міжнародної науково-практичної конференції (24-27 квітня 2014 р., м. Львів). – Львів, 2014. – С.145-149.
2. Можливості використання QR-кодів у навчальному процесі. URL: <https://vseosvita.ua/library/mozlivosti-vikoristanna-qr-kodiv-u-navchalnomu-procesi-59429.html> (дата звернення: 20.11.2022).
3. Прохорчук О. Доцільність застосування QR-кодів у навчальному процесі закладів професійно-технічної освіти. Електронне наукове фахове видання з педагогічних наук «Теорія і методика професійної освіти». 2018. С.14. URL: <https://jrnls.ivet.edu.ua/index.php/3/article/view/562> (дата звернення: 20.11.2022).
4. Тренди освіти: як використовувати QR-коди у навчанні. URL: <https://naurok.com.ua/post/trendi-osviti-yak-vikoristovuvati-qr-kodi-u-navchanni> (дата звернення: 20.11.2022).

Олена ЛІШАНОВА,

заступник директора з навчально-виробничої роботи
Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

ВИКОРИСТАННЯ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій призводить до гострої дискусії про місце та роль соціальних мереж у сучасному освітньому процесі закладів загальної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти. Зауважимо, що сьогодні йдеться вже про мобільне, віртуальне навчання, тобто про зміну освітньої парадигми в цілому, про настання так званої епохи електронної педагогіки.

Зрозуміло, як і раніше, «найпросунутішими» Інтернет-користувачами є представники молодого покоління. На жаль, їх більше приваблюють не навчальні матеріали, а сайти, що мають розважальну спрямованість, до яких можна віднести і всілякі соціальні мережі. Соціальна мережа – це онлайн-сервіс, що дозволяє створювати соціальні зв'язки, будувати взаємини, поширювати різноманітну інформацію.

Слід зазначити низку відмінних рис соціальної мережі від сайту. По-перше, індивідуальні профілі з особистою інформацією, яку можна відкрити (або обмежити) для загального доступу. По-друге, додавання інших користувачів до «друзів» та відстеження їх оновлень. По-третє, здійснення комунікації у вигляді, як особистих повідомлень, і спілкування у групах, чатах, спільнотах, мікроблогах, коментарях. По-четверте, поширення та обмін усіма видами інформації.

Безумовно, сьогодні ні в кого не викликає сумніву той факт, що здобувачі освіти замість виконання домашнього завдання та підготовки до іспитів значну кількість вільного часу проводять у різних соціальних мережах: спілкуються, переглядають фотографії своїх знайомих, читають стрічку оновлень у спільнотах та групах, а також використовують ігрові програми. Тому не випадково сучасні викладачі замислилися про можливість використання соціальних мереж в освітньому процесі, щоб наблизити до себе здобувачів освіти, підготувати їх до самоосвіти.

Проведений аналіз наукової та методичної літератури показує, що на сьогоднішній момент можна виділити такі напрямки щодо використання соціальних мереж в освітньому процесі закладів загальної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти.

Як відомо, соціальні мережі було створено з метою віртуальної взаємодії людей, налагодження комунікації. Оскільки всі користувачі рівні за статусом, спілкування стає більш відкритим і невимусненим. Здобувач

освіти може без страху і праці поставити викладачеві питання щодо пройденої теми та отримати повну відповідь. Обговорення спільного проекту здобувачів освіти, зазвичай, відбувається у спеціально створених групах, діалогах чи режимі відеоконференції, де кожен висловлює свою думку та ідеї з виконання завдання. Здобувач освіти може здійснювати пізнавальну діяльність з конкретного предмета у межах створеного педагогом співтовариства (діяти без певного адресата, викладаючи результати своєї роботи у загальний огляд).

У свою чергу і викладач має додаткову можливість професійного зростання: обмін досвідом із колегами із соцмереж, демонстрація власних розробок та їх обговорення. Не варто забувати і про контакти з батьками з метою додаткової допомоги в освітньому процесі, для оповіщення батьків про стан успішності здобувача освіти, результати психологічних тестувань та спільного пошуку рішень проблем, що виникли. Отже, соціальні мережі є пунктом взаємодії реалізації навчально-виховних заходів.

Соцмережі можна використовувати як засіб безпосереднього управління процесом навчання. Від попереднього спрямування його відрізняє обов'язкова звітність здобувача освіти про поточний статус виконання запропонованого завдання. Основне завдання педагога – знайти та розмістити теоретичні матеріали у найбільш цікавій формі сприйняття (презентації, відеоролики, ігрові програми, аудіозаписи), а також викладати вправи на закріплення та (або) повторення теми та здійснювати моніторинг засвоєння знань (перевірка даних для вирішення завдань, тести та онлайн-опитування).

Більше того, соціальні мережі дозволяють обмінюватися опублікованою інформацією та зберігати її. Очевидно, використовуючи цю властивість, можна розпочати створення своєрідної «скарбнички» знань, причому пропозиції додаткових цікавих матеріалів переважно мають виходити від здобувачів освіти. Як відомо, найміцніші знання – це факти, відкриті самостійно. Ця творча діяльність сприяє розвитку внутрішньої мотивації до навчання, стимулює активізацію пізнавальної діяльності та нестандартного мислення. Зачіпає і певний аспект змагання, наприклад, проведення конкурсів зі створення яскравих тематичних відеороликів і презентацій. «Судійство» такого онлайн-заходу здійснюється членами спільноти за допомогою «лайків» та коментарів із критикою та пропозиціями удосконалення продукту інтелектуальної діяльності. Теоретичний довідник та банк завдань із докладними алгоритмами рішень, створені шляхом такої діяльності, без особливих зусиль залишаться в пам'яті здобувача освіти. Подібне застосування соцмереж в освітньому процесі стане чудовим помічником при підготовці не лише до чергового навчального заняття та контрольної роботи, а й до заключних випробувань – ЗНО, залік, екзамен, кваліфікаційні іспити.

Будь-яку соціальну мережу можна використовувати як віртуальну «дошку оголошень». В ідеалі розміщення організаційної інформації про заходи в рамках навчальної та позаурочної діяльності має здійснюватися як

куратором студентської групи (класним керівником у школі, училищі), так і здобувачами освіти.

Звертаємо увагу, що найпопулярнішими серед соціальних мереж в Україні на сьогодні є: Facebook Messenger, Instagram, Viber, Telegram. Педагогу, для успішного здійснення освітнього процесу, необхідно обрати ту соцмережу, яка за своїм функціоналом буде зручною як йому самому, так і здобувачам освіти та їх батькам. Для використання будь-якої соцмережі в освітньому процесі, на першому етапі, викладачеві необхідно створити нову сторінку користувача і обмежити публікацію особистої інформації, дотримуючись таким чином традиційної дистанції у спілкуванні. Наступний крок – додавання до «друзів» кожного здобувача освіти, що дозволяє налаштувати на довірчу атмосферу та комунікацію. Створення спільної розмови та групи, запрошення учасників, складання правил онлайн-спілкування та вибір адміністратора, відповідального за їх дотримання – ключовий момент руху за першими трьома напрямками. Педагог та здобувачі освіти можуть пропонувати новини, коментувати записи товаришів, використовувати «фотоальбом» для виділення завдань особливої складності як «скарбничку» знань, створювати опитування та голосування з приводу теми, яку вони хотіли б повторити чи вивчити глибше. Для роботи у четвертому напрямку ефективним є використання публічної сторінки. Її застосування дозволить відображати в режимі «мікроблог» всю стрічку оголошень, що досить зручно і наочно.

Резюмуючи сказане вище, ще раз відзначимо основні позитивні моменти застосування соціальних мереж в освітньому процесі. Одним із них назвемо потенційну безперервність освітнього процесу, оскільки з'явилася можливість тривалої взаємодії викладачів та здобувачів освіти у будь-який потрібний для цього час. Педагог має можливість організовувати та спрямовувати пізнавальну і творчу участь кожного як у групі, так і індивідуально. Інформаційна підтримка навчальної програми у соціальній мережі дозволяє студентам-заочникам чи здобувачам освіти на домашньому навчанні, які пропустили заняття, не відставати від освітнього процесу, отримувати консультацію викладача та самостійно виконувати завдання. Теми та питання, які не були розкриті повністю під час лекції, можуть знайти продовження у спільному діалозі, що дозволяє з ініціативи здобувачів освіти переходити до поглибленого вивчення конкретного предмета.

Серед недоліків використання соціальних мереж в освітньому процесі можна вказати на неготовність деяких викладачів віддавати значну кількість свого вільного часу та сил з метою організації безперервності навчання, слабка ІКТ-компетентність викладачів з багаторічним досвідом роботи, утруднений доступ до соціальних мереж через ПК у провінційних та сільських закладах освіти, недостатня безпека соціальних мереж щодо проникнення інформації, не допустимої сприйняття неповнолітніми громадянами.

Таким чином, з розвитком науково-технічної бази з'являються і нові

інструменти для організації пізнавальної активності здобувачів освіти, в якості яких можна використовувати соціальні мережі. Багато методистів скептично ставляться до використання даного об'єкта інформаційних технологій як педагогічного засобу навчання, оскільки у традиційному уявленні соціальна мережа сприймається як антагоніст освіти, середовище відпочинку, легковажності та розваг.

Проте, з їх допомогою можливе вирішення низки завдань, таких як дистанційна організація спільної роботи навчального колективу, тривала наукова/проектна діяльність, проведення вебінарів та онлайн-консультацій (індивідуальних та масових), що є дуже корисним для розвитку інтелектуального та творчого потенціалу здобувачів освіти.

Дидактичні можливості використання сучасних соціальних мереж, з одного боку, і нові освітні завдання, що стоять сьогодні перед закладами загальної, професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, з іншого боку, вже не дозволяють орієнтуватися лише на лекційно-семінарські заняття (звичайні уроки в школі, училищі), які становлять основу традиційного процесу навчання студентів (учнів) та недооцінка цієї обставини може позбавити вітчизняне утворення стратегічної переваги.

Список використаних джерел

1. Використання соціальних мереж для навчання студентів у закладах вищої освіти. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/methodics/article/view/2538> (дата звернення: 26.11.2022).
2. Статистика використання соціальних мереж у 2022 році: скільки людей буде використовувати соціальні мережі? URL: <https://www.bloggersideas.com/uk/social-network-usage-stats/> (дата звернення: 26.11.2022).
3. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки. URL: <https://cutt.ly/11oEZwe> (дата звернення: 26.11.2022).
4. Сучасний стан використання електронних соціальних мереж учителями загальноосвітніх навчальних закладів України. URL: <https://cutt.ly/O1oW3an> (дата звернення: 26.11.2022).

Ірина ЛОЗИЦЬКА,

викладач спеціальних дисциплін Державного професійно-технічного навчального закладу «Покровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»

ДІЛОВА ГРА ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ УРОКУ

Кожному уроку теоретичного навчання потрібна відмінна підготовка, сучасні методи, висока якість. Здобувач освіти чекає на цікаві доступні методи набуття знань та вмінь.

Щоб знайти методи та форми навчання, які сприятимуть вихованню творчої особистості, потрібно насамперед визначитися із сучасними методами. У своїй практиці я визначилася із методом навчальної (ділової) гри, адже вважаю, що саме гра найбільш сприяє розвитку креативності сучасного здобувача освіти.

Гра як метод побудови освітнього процесу з метою освоєння соціальної реальності містить наступні компоненти: ігрові ролі і їх прийняття, побудова за визначеними правилами ігрової дії, моделювання ігрового процесу і супутнього йому емоційного напруження (технологія гри). Головним компонентом гри виступає роль і її сприйняття. Прийняття ролі здійснюється на когнітивному, емоційному і поведінковому рівнях. Вони реалізуються через присвоєння зовнішніх рис і норм поведінки, а також задач, притаманних ролі, її виконанню.

Доцільність використання дидактичних ігор на різних етапах уроку різна. При засвоєнні нових знань можливості дидактичних ігор поступають-ся більш традиційним формам навчання. Тому їх частіше застосовують при перевірці результатів навчання, виробленні навичок, формуванні вмінь. У цьому ж зв'язку розрізняють навчальні, контролюючі і узагальнюючі дидактичні ігри.

Уроки теоретичного навчання з використанням елементів гри корисні тим, що забезпечують високий рівень розумової діяльності, активізують учнів, дають підключити змогу до роботи пам'ять, емоції, уяву, мову. Ігри допомагають опрацьовувати матеріал так, щоб учні зрозуміли сутність теми уроку.

Характерною рисою застосування імітаційних методів, зокрема ділових ігор, на уроках теоретичного навчання є формування й удосконалення теоретичних знань, щоб у подальшому можна було їх застосовувати на практиці.

Антон МАКАРОВ,
майстер виробничого навчання
Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

ПОРТФОЛІО ЯК СУЧАСНИЙ ЗАСІБ ОЦІНЮВАННЯ

Перевірка та оцінка досягнень здобувачів професійно-технічної та фахової передвищої освіти є дуже суттєвою складовою процесу навчання та одним із важливих завдань педагогічної діяльності викладача Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету. Цей компонент поряд з іншими компонентами освітнього процесу має відповідати сучасним вимогам суспільства, педагогічної та методичної наукам, основним пріоритетам та цілям професійно-технічної та фахової передвищої освіти.

Система контролю та оцінки не може обмежуватися утилітарною метою – перевіркою засвоєння знань та вироблення умінь та навичок з конкретної навчальної дисципліни. Вона ставить найважливіше соціальне завдання: розвинути у здобувачів освіти вміння перевіряти і контролювати себе, критично оцінювати свою діяльність, знаходити помилки та шляхи їх усунення.

Тому педагогічні працівники Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету перебувають у пошуку нових підходів до оцінювання. В освітній процес впроваджуються такі цікаві і ефективні форми, як рефлексивне якісне самооцінювання, критеріальне оцінювання. Останні п'ять років в освітній практиці закладу освіти використовується ефективний інструмент оцінювання, що надає активну і відповідальну роль самим здобувачам освіти і забезпечує постійний моніторинг їх індивідуальних досягнень, – навчальне портфоліо.

Портфоліо (портфель досягнень) – це спосіб фіксування, накопичення та оцінки індивідуальних досягнень здобувача освіти у певний період його навчання. Портфоліо дозволяє враховувати результати, досягнуті учнем/студентом у різноманітних видах діяльності (навчальній, творчій, соціальній, комунікативній та інших) і є важливим елементом практико-орієнтованого підходу до як професійно-технічної, так і до фахової передвищої освіти.

У педагогічній літературі портфоліо характеризується як:

- колекція робіт здобувача освіти, що всебічно демонструє не лише його навчальні результати, а й зусилля, докладені до їх досягнення;
- виставка навчальних досягнень здобувача освіти з даної дисципліни (або кількох дисциплін) за даний період навчання (семестр, рік).

Для коледжу використання портфоліо, по-перше, дає можливість забезпечувати оцінювання за умови, що критерії оцінки заздалегідь обгово-

рені зі здобувачами освіти, і, по-друге, дозволяє учню/студенту планувати результати та проєктувати види, форми та засоби власної навчальної діяльності. Здобувач освіти може самостійно чи спільно з викладачем чи майстром виробничого навчання вибирати, які роботи, документи, сертифікати та інші свідоцтва досягнень помістити у портфоліо.

Таким чином, для здобувача освіти стає зрозумілою цінність портфоліо: портфоліо – це робочий інструмент, що дозволяє ефективно контролювати, планувати та оцінювати свої досягнення.

Для педагогічного працівника, портфоліо або портфель досягнень є інструментом:

- відстеження індивідуального прогресу здобувача освіти протягом тривалого навчання;

- оцінювання його освітніх досягнень та доповнення результатів тестування, а також інших традиційних форм контролю;

- обліку досягнень, отриманих здобувачем освіти в коледжі, у широкому освітньому середовищі, у різних життєвих ситуаціях, у системі додаткової освіти, на олімпіадах і конкурсах.

Не менш важливим є й те, що портфоліо полегшує вирішення завдань, які можна назвати стратегічними для нової освітньої ситуації, оскільки допомагає:

- заохочувати активність та самостійність здобувачів освіти, розширювати можливості навчання та самонавчання;

- розвивати навички рефлексивної та оціночної діяльності учнів/студентів;

- формувати вміння вчитися – ставити цілі, планувати та організовувати власну навчальну діяльність;

- підвищувати обґрунтованість вибору професії/спеціальності.

Залежно від цілей створення портфоліо бувають різних типів:

- перший тип портфоліо – це «папка досягнень», спрямована на підвищення власної значущості здобувача освіти, що відображає його успіхи;

- другий тип – рефлексивне портфоліо, що розкриває динаміку особистісного розвитку здобувача освіти, допомагає відстежити результативність його діяльності, як у кількісному, так і якісному плані;

- третій тип портфоліо – тематичний, створюваний у процесі вивчення будь-якої великої теми, розділу, навчального курсу.

Слід зазначити, що чітких правил (державного зразка), що описують те, як має виглядати портфоліо здобувача професійно-технічної та фахової передвищої освіти, на даний момент немає.

Таким чином, портфоліо як засіб оцінки відповідає всім вимогам до оцінювання – воно базується на суб'єкт-суб'єктному підході, поєднує самооцінку із зовнішньою оцінкою, обов'язково передбачає не лише кількісне, а й якісне оцінювання. На основі портфоліо відбувається оцінювання як стандартного набору знань здобувача освіти, так і його «індивідуалізованої» кар-

ти знань, та навіть процесу розвитку у співвіднесенні з його можливостями. Усе це сприяє придбанню знань і умінь та становленню особистісних, соціальних, професійних компетентностей здобувачів професійно-технічної та фахової передвищої освіти Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету.

Список використаних джерел

1. Гутич Е.Ю. Портфоліо як нетрадиційний метод оцінювання навчальних досягнень учнів. URL: <https://genezum.org/library/portfolio-yak-netradysyynu-metod-osinyuvannya-navchalnyh-dosyagnen-uchniv> (дата звернення 22.11.2022).
2. Технологія портфоліо. Сайт «Педкабінет». URL: <https://pedkab.wordpress.com/> (дата звернення 22.11.2022).
3. Лисенко Б.В. Нетрадиційні інструменти (есе, портфоліо тощо) оцінювання навчальних результатів. URL: <https://kazedu.com/referat/179177> (дата звернення 22.11.2022).

Ірина МАКАРОВА,

директор Бердянського економіко-гуманітарного коледжу
Бердянського державного педагогічного університету

ТЕХНОЛОГІЇ, ЯКІ ПОЛІПШУЮТЬ ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ

Коли пандемія вибухнула на початку 2020 року, світ раптово завмер. Офіси, магазини, театри, розважальні центри в усьому світі закрилися, щоб стримати поширення інфекції. Заклади освіти швидко наслідували цей приклад, і, зрозуміло, якість навчання помітно постраждала. Однак, коли початковий шок пройшов, підприємства та цілі галузі економіки вигадали інноваційні способи стати на ноги. Виявилося, багато установ та підприємств можуть працювати ефективно, навіть якщо частина їх співробітників працюватимуть віддалено. З'явилися навіть економічні вигоди.

Для сучасної освіти рятувальним кругом стало дистанційне навчання. Сьогодні, в умовах воєнного стану, запроваджененого у зв'язку зі збройною агресією проти України, дистанційна освіта об'єднує мільйони учнів, студентів та викладачів і сприяє безперервному навчанню, незважаючи на надзвичайні обставини.

Прямо зараз дистанційне навчання виходить далеко за рамки звичайного полегшеного режиму занять на онлайн-платформах. Воно дозволяє здобувачам освіти виконувати домашні завдання в режимі реального часу, отримувати оцінки за свою роботу. Педагоги можуть забезпечити зворотній зв'язок зі здобувачами освіти та їхніми батьками, використовувати онлайн-тестування як інструмент формування оцінювання, отримувати регулярні звіти про хід віддаленого освітнього процесу та багато іншого.

Завдяки технологіям дистанційної освіти учні, студенти мають можливість навчатися, навіть коли школи, коледжі та виші закриті, Україна може уникнути катастрофічних втрат.

Таким чином, дуже важливо розуміти, що відбувається зараз і що чекає на країну попереду на фронті сучасних освітніх технологій, які саме технології найбільше впливають на якість дистанційного навчання і можуть допомогти Україні вийти після закінчення війни без чутливих втрат.

Серед позитивних аспектів дистанційної освіти слід відзначити наступні: індивідуалізація та інтерактивність навчання, доступ до онлайн-даних у хмарі, гейміфікація, управління даними та аналітика, доступність для всіх.

У нових умовах активно розвивається такий напрямок технологій дистанційного навчання, як індивідуалізація навчання – надання доступу до індивідуального контенту. Ряд технологій дистанційного навчання сприяє персоналізації навчання, в рамках яких здобувачі освіти мають можливість

навчатися того, чого вони хочуть і чого можуть. Вони можуть вибрати області знань, що становлять для них інтерес, а не дотримуватися стандартної навчальної програми. Вони набувають максимально корисних для них умінь і навичок, які можуть стати в нагоді в майбутньому.

Використання сучасних інформаційно-освітніх систем змінило спосіб передачі знань. Це вже не просто передача теоретичних фактів та інформації, а зосередження уваги на практичних способах їх застосування, розширення можливостей здобувачів освіти у придбанні необхідних умінь та навичок. Наприклад, здобувачі мають доступ до хмарних рішень, які дозволяють їм виконувати моделювання поза приміщенням, за межами аудиторії, використовувати симулятори, тренажери, отримати доступ до віртуальних лабораторій. Інтерактивні системи сприяють створенню всебічного навчального середовища, яке перетворює здобувачів освіти не лише на знавців фактичної інформації, а й водночас отримати можливість практичного вирішення змодельованих проблем.

Основою дистанційного навчання стали хмарні технології. Важко уявити собі освіту без книг та навчальних матеріалів. На щастя, здобувачі освіти та викладачі можуть покладатися на віддалений доступ до хмарного файлового сервера. Це дозволяє їм витягувати ці матеріали в будь-якому місці та з будь-якого підключеного пристрою. Інформація, що зберігається та спільно використовується у хмарі, легко поєднує здобувачів освіти, викладачів та освітні заклади. Здобувачі освіти можуть подати у хмарі свої завдання, а викладачі можуть поділитися навчальними матеріалами. У той же час, установи можуть розміщувати в хмарній платформі важливі повідомлення та інформацію, які вони хочуть передати всім зацікавленим особам.

Найбільша проблема дистанційного навчання — це залучення учнів, студентів до віртуального навчального середовища, тому що в якийсь момент викладачі обов'язково відчують, що здобувачі освіти відключилися від сприйняття навчальної інформації. Технології гейміфікації, створення цифрових дидактичних ігор та вправ вирішують цю проблему, залучаючи здобувачів освіти до участі у віддалених навчальних заняттях в ігровій формі. Як правило, ігрові технології гарантують, що кожен здобувач освіти уважний, мотивований та доступний для дистанційного навчання. Додатки та рішення для гейміфікації призначені для того, щоб залучити здобувачів освіти до участі в освітніх заходах та отримувати, як правило, результати, оцінки, засновані на їхньому ступені участі в ігровому навчанні. Найчастіше ігрові технології дозволяють утримувати увагу здобувачів освіти, зберегти їхню діяльну участь у віддаленому навчанні.

Управління даними є ще одним важливим аспектом дистанційної освіти. Такі технології полегшують виконання різних освітніх завдань, наприклад, дозволяють викладачам видавати здобувачам освіти домашні завдання. Крім того, педагоги можуть планувати та контролювати виконання завдань та іспитів. У поєднанні з аналітикою управління даними також до-

звояє точно відстежувати та оцінювати успішність окремих учнів, студентів. Крім цього, викладачі можуть точно визначити здобувачів освіти, яким потрібна додаткова допомога, та гарантувати, що вони її отримують.

Сучасні технології дистанційного навчання ставлять в основу доступність для всіх, оскільки враховують потреби здобувачів освіти з особливими потребами. Таким здобувачам умови воєнного стану можуть ускладнити доступ до навчання. Спеціальне освітнє програмне забезпечення є частиною системи, щоб допомогти у навчанні таких учнів та забезпечити рівність між усіма здобувачами освіти. Наприклад, деякі програми дозволяють завантажувати аудіозаписи, щоб учні, студенти, які погано бачать, могли отримати доступ до навчального матеріалу. Або читати з екрану спеціальні ресурси для здобувачів освіти з вадами зору. Так само використання відеозаписів із субтитрами надає велику допомогу здобувачам освіти із проблемами слуху.

Дистанційні технології зробили освіту більш стійкою і здатною протистояти викликам часу. В найближчому майбутньому освіта стане цифровою, тому здобувачі освіти та викладачі можуть бути впевнені, що навчання ніколи не припиниться, незалежно від того, які нові обставини можуть вплинути на форми організації навчання: наживо чи віддалено.

Список використаних джерел

1. Дистанційний формат взаємодії суб'єктів освітньої діяльності: методичні рекомендації / за ред. І.В.Удовиченко. – Суми: НВВ КЗ СОІППО, 2021. – 198 с.
2. Дистанційні технології в освіті: збірник науково-методичних рекомендацій щодо організації виховання, навчання та розвитку учасників освітнього процесу під час карантину / під ред. Ю.О.Бурцевої, Д.В.Малєєва. – Краматорськ: Відділ інформаційно-видавничої діяльності, 2020. – 95 с.
3. Організація дистанційного навчання у школі: методичні рекомендації / МОН України, 2020. URL: <https://cutt.ly/o1e3apI> (дата звернення 23.11.2022).

Лариса МАРТИНЕНКО,

викладач української мови та літератури
Державного навчального закладу «Криворізький центр підготовки та
перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі»

ВИХОВНА РОБОТА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: ОСНОВНІ АСПЕКТИ

Якою має бути робота класного керівника в умовах війни? Як усе організувати та зробити це правильно? Адже потрібно врахувати безліч нюансів: хтось із здобувачів освіти знаходиться за кордоном, хтось буде працювати лише дистанційно, хтось приїхав із регіонів, де ведуться активні бойові дії тощо... У будь-якому випадку зрозуміло одне: підходи до освітнього і виховного процесу мають змінитися. Старі методи та прийоми більше не діють (або дають обмежено). Потрібно шукати нові ідеї та рішення.

Виховна робота завжди була невід'ємною складовою освітнього процесу, а зараз, в умовах військової агресії РФ проти України, її важливість складно переоцінити. Усе, що відбувається зараз – виклик для освіти, для викладачів та здобувачів освіти. Звісно, постає питання: як саме працювати просто зараз, як розставити акценти?

Особлива роль в організації виховної діяльності в закладі освіти належить класним керівникам. Діяльність класного керівника регламентується «Положенням про класного керівника навчального закладу системи загальної середньої освіти», затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 6 вересня 2000 року №434, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 26 вересня 2000 року за №659/4880 (зі змінами) [3].

Найважливішими напрямками виховної роботи зараз мають стати:

- психологічна та емоційна підтримка здобувачів освіти;
- навчання правил поведінки в умовах воєнного стану (під час повітряних тривог, поводження з вибухонебезпечними предметами, перша медична допомога тощо);
- адаптація та підтримка здобувачів освіти-ВПО;
- розвиток критичного мислення та медіаграмотності;
- національно-патріотичне виховання.

Зараз здобувачі освіти найбільше потребують підтримки та розуміння, академічні успіхи та оцінки відходять на другий план. Той факт, що учні, на жаль, поступово вимушено звикають до нових реалій, не означає, що вони можуть обійтися без підтримки дорослих. Вони як ніколи її потребують. Їм потрібна наша впевненість у тому, що все буде добре, наша стійкість та віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності.

Проводьте години спілкування у форматі тренінгів, спрямованих на стабілізацію психологічного та емоційного стану учнів, навчаєте здобувачів

освіти прийомам, які допоможуть їм швидко опанувати себе у критичних ситуаціях (і, звісно, практикуйте їх самі!). До речі, не обов'язково відклада-ти тематичні вправи лише до годин спілкування, ви можете виконувати їх разом із здобувачами освіти на початку чи наприкінці заняття.

Нова реальність диктує нові правила життя. Тепер одне з найважливі-ших завдань – навчити учнів правилам безпеки, які допоможуть зберегти життя.

Здобувачі освіти мають знати:

- які заборони та обмеження діють під час воєнного стану;
- що таке «тривожна валіза», як її зібрати, що туди покласти;
- як діяти під час повітряних тривог (що робити, якщо сигнал застав удома/на вулиці/в магазині тощо);
- як поводитися під час обстрілів;
- що робити у випадку виявлення вибухонебезпечних предметів;
- як надавати першу домедичну допомогу [2].

Тепер, в умовах повномасштабної війни, яку розв'язала рф проти України, вже ні в кого не викликає сумнівів той факт, що зараз ми маємо приділити особливу увагу національно-патріотичному вихованню. Саме тому надзвичайно важливо:

- Проводити заходи національно-патріотичної спрямованості.
- Займатися волонтерською діяльністю.
- Розповідати учням про українську культуру.
- Влаштовувати акції пам'яті.
- Проводити години спілкування, присвячені війні рф проти України.
- Створювати навчальні проекти, присвячені борцям за незалеж-ність та свободу нашої країни.
- Організовувати зустрічі із ветеранами АТО, ООС та війни рф про-ти України.

Стежте за тим, аби заходи були позбавлені проявів шароварщини та надмірного пафосу – він надто часто сприймається як нещирість, а здобува-чі освіти гостро на це реагують. Краще говорити з учнями щиро та відверто, це допоможе їм зрозуміти важливі речі [1].

Список використаних джерел

1. <https://naurok.com.ua/post/vihovna-robota-v-umovah-viyni-vazhlivi-aspekti>
2. http://sokolove-nvk.kh.sch.in.ua/vihovna_robota/
3. <http://vlada.pp.ua/goto/aHR0cHM6Ly9pcHMubGlnYXpha29uLm5ldC9kb2N1bWVudC9SRTEyNjY1/>

Алла МОРОЗ,
викладач зарубіжної літератури,
української мови та літератури
Закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Богодухівський регіональний центр професійної освіти
Харківської області»

ІНТЕГРАЦІЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ В УРОКИ ФІЛОЛОГІЧНОГО ЦИКЛУ

У сучасних умовах розвитку суспільства, технологізації в усіх галузях життєдіяльності велике значення надається якості освіти, підвищенню рівня знань та розвитку ключових компетентностей здобувачів освіти. Зростають вимоги до професійної компетентності сучасного викладача.

Ключовим завданням європейської педагогічної освіти стає підготовка педагога нової генерації, здатного орієнтуватися у зростаючому потоці інформації, ефективно інтегрувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освітній процес та використовувати їх для власного професійного розвитку.

Використання ІКТ у процесі навчання сприяє розвитку творчих здібностей здобувачів освіти, формуванню у них умінь вчитися і ключових компетентностей, мотивує та активізує навчальну діяльність, робить освітній процес більш гнучким. Основою сучасної освіти є компетентнісне навчання.

Однією із ключових для ідеальної моделі здобувача освіти є формування інформаційної компетентності та медіаграмотності.

Інтеграція у сучасному освітньому процесі відбувається в усіх напрямках. Інтегруються предмети, навчальний матеріал у єдиному курсі, освітні технології, засоби навчання.

На сучасному етапі інтеграція домінує над диференціацією і розглядається як перспективний напрямок вдосконалення сучасної освіти (рис.1).

Аллан Каррінгтон запропонував концепцію комп'ютерно орієнтованої педагогіки, яка спрямована на розкриття дидактичного потенціалу онлайн-сервісів та комп'ютерних програм на шляху до досягнення вищих рівнів якісної освіти, зокрема спрямованих на глобальну інформатизацію якостей випускника та відповідної трансформації навчання. Він створив ПАДагогічне колесо (від



Рис.1

І Pad-інструменту планування педагогічної діяльності). Своє колесо науковець додав до таксономії Блума, у якому розмістив онлайн-ресурси, програми, які можна використовувати за різними категоріями: запам'ятовування, розуміння, застосування, аналіз, оцінка, створення (рис.2).



Рис.2

Які ж онлайн-сервіси є моїм методологічним інструментарієм та інтегруються в уроки філологічного циклу? Сучасний урок чи в очному, чи в синхронному, чи в асинхронному режимі неможливий без цифрових інструментів. Покоління Z, центеніалів, покоління гаджетів і соцмереж, не сприймає лінійних текстів. Для них ефективними є тексти «нової» природи (біоадекватна технологія), креолізовані тексти, у яких повідомлення переважно представлені вербально та іконічно. Візуальна інформація швидше систематизується, а кольорові образи завдяки включенню емоційної складової ліпше сприймаються.

Сервіс Canva — це онлайнвий інструмент для створення дизайнів і публікації матеріалів, запущений у 2013 році, завдання якого — надати всім людям можливість створювати будь-які дизайни та публікувати їх де завгодно.



Рис.3

Використовую для створення артбуку, інфографіки, флеш-карток, стрічки часу, діаграми Ісікави (фішбоун), анімованих логотипів, образонів, допису в Instagram, навчальних карток, інтелект-карт, сертифікатів, дипломів та для створення відеоконтенту (рис.3).

MindMeister — безкоштовний сервіс для створення карт пам'яті. Його також можна використовувати для узагальнення та систематизації матеріалу, а також як інструмент для планування проєктів та проведення «мозкового штурму» (рис.4 на стор.127).

Міро — це дошка й інструмент використовується також для створення ментальних карт.

Word Art, Imagechef (мозаїка із слів або символів) (рис.5).

Інтерактивні аркуші та онлайн-вправи. Для актуалізації знань, закріплення, засвоєння матеріалу використовую інтерактивні аркуші, створені у

Liveworksheets (<https://www.liveworksheets.com/worksheets/en/Art>), BookWidgets (<https://www.bookwidgets.com/a/widgets>) та Wordwall (<https://wordwall.net/ru>) (рис.6).

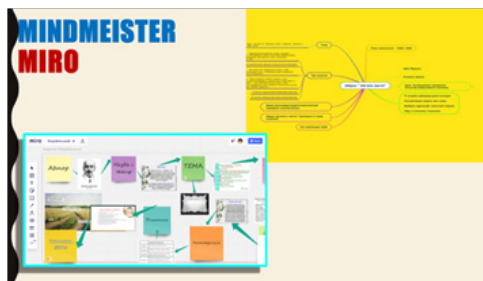


Рис.4

Сервіси та продукти Google. Jamboard — віртуальна дошка, яка слугує як для фронтальної та групової роботи у синхронному режимі, так і для створення дидактичних матеріалів.

Google-форма — створення тестів для перевірки рівня навчальних досягнень здобувачів освіти.

Google-подкасти, які використовуються для лінгвістичного аналізу тексту, дискусії, як тексти для усного переказу, ознайомлення з теоретичним матеріалом, біографією письменників, художнім текстом.

GoogleArts@Culture — медіаресурс для віртуальних екскурсій, використання репродукцій на уроках мови та літератури, створення культурологічних фреймів, у проєктній діяльності.

Google-презентації — для презентації теми уроку, практичних вправ.

Універсальний онлайн-сервіс Classtools, який можна використовувати



Рис.5

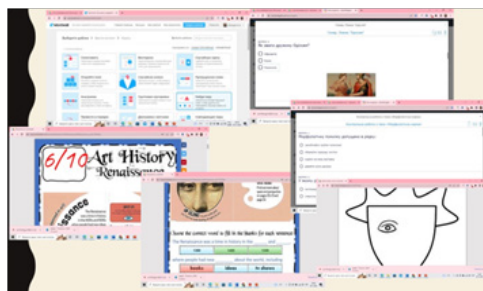


Рис.6

для створення фішбоун, діаграми Венна, а також для гейміфікації освітнього процесу, генерування кросвордів, головоломок, кольорових розкадровок.

Гра «Вихор» (www.classtools.net/vortex/8-tPwrH) для перевірки знань з усіх галузей.

«Відображення 30-



Рис. 7

FakeBook-фейкбук — віртуальна сторінка, яка створюється в онлайн-режимі та існує, як сторінка користувача соцмережі Фейсбук. Інтерфейс сторінки однаковий. Можна створювати соціальний профіль будь-кого, наприклад письменника. Розміщувати матеріал для викладу нового матеріалу у вигляді відео, аудіо, репродукцій, дописів, а також коментарів. Варто лише поділитися посиланням (<https://www.classtools.net/FB/202211-vR9YCs>) (рис.7).

Для повторення вивченого матеріалу та практичних вправ у синхронному, асинхронному режимах використовую Тренажер з правопису української мови (<https://webpen.com.ua/>), а також сервіс LearningApps (<https://learningapps.org/>).

Створенню креативних завдань допомагає онлайн-застосунок Емоїї (<https://uk.piliapp.com/emoji/list/>) (рис.8).

На теренах інтернету дуже багато ілюстрацій, репродукцій, фото,

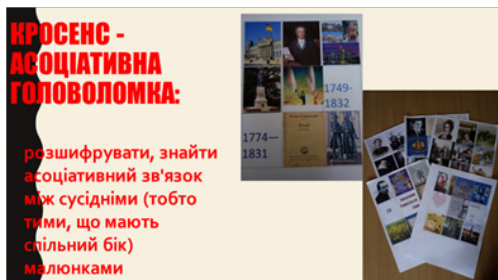


Рис. 9

браження» (<https://www.classtools.net/reveal/202211-67R7Nb>). Мета — якомога швидше відкрити віконця та відгадати, який письменник, персонаж, епізод літературного твору зображено. При цьому можна ускладнювати завдання — назвати літературний твір, жанр, епоху, цитату.

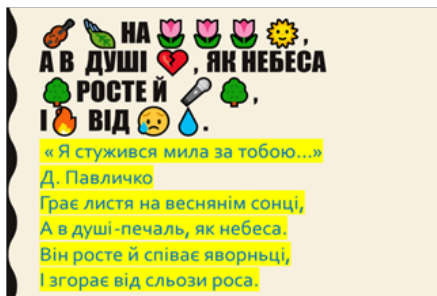


Рис. 8

які можна використати при створенні дидактичних матеріалів технології едьютеймент, наприклад, карти Пассаторе, асоціативна головоломка-кросенс. Кросенс може бути використаний на будь-якому етапі уроку. У цьому випадку головоломка буде мати конкретну методичну мету (рис.9).

STREAM-освіта також інтегрується в уроки філологічного циклу, а також у продуктивну та проєктну технологію із застосуванням онлайн-сервісів. Частиною проєкту став кардмейкінг — мистецтво виготовлення листівок своїми руками. Здобувачі освіти вибирають цитату, шукають ілюстрації до неї та виготовляють листівки своїми руками.



Рис.10

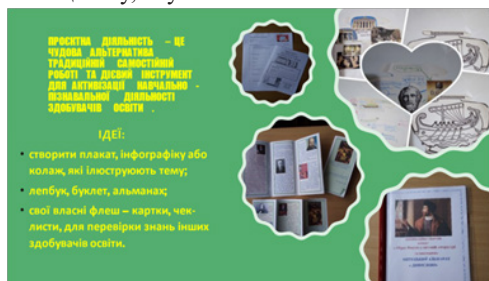


Рис.11

страції до неї та виготовляють листівки своїми руками (проєкт «Шеченкіана», «Образ Фауста у світовій літературі та мистецтві») (рис.10).

Проєктна діяльність — це чудова альтернатива традиційній самостійній роботі та дієвий інструмент для активізації навчально-пізна-

вальної діяльності здобувачів освіти (рис.11).

Padlet <https://uk.padlet.com/dashboard> — мультимедійний ресурс для створення, спільного редагування та зберігання інформації. Це віртуальна стіна, на яку можна прикріплювати фото, файли, посилання



Рис.12

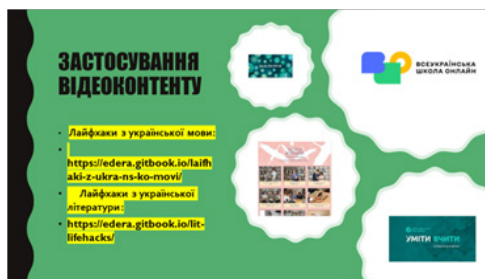


Рис.13

на сторінки Інтернет, замітки (рис.12).

Застосування відеоконтенту на уроках філологічного циклу: Всеукраїнська школа онлайн МОНУ, експрес-уроки освітньої платформи «Тисяча журавлів», експрес-уроки Олександра Авраменка, добірка ресурсів освітньої плат-

форми «Уміти вчити» та інші (рис.13 на стор.129).

Сучасний освітній процес, формування ключових компетентностей здобувачів освіти, входження у європейський освітній простір неможливі без особистісного та професійного розвитку педагога. Цифрова компетентність педагога власне і є їх показником.

Список використаних джерел

1. Богосвятська А.-М. Практика роботи з текстами «нової природи» на уроках літератури // Зарубіжна література в школах України. – 2018. – №6.
2. Горбаль І. «Хмарка слів» // Зарубіжна література в школах України. – 2018. – №6.
3. Ємельянова С. Методика використання інтелект-карт // Зарубіжна література в школах України. – 2018. – №6.
4. Лотоцька А., Пасічник А. Методичні рекомендації «Організація дистанційного навчання в школі». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf>
5. Цифрова компетентність сучасного вчителя нової української школи 2020: збірник матеріалів всеукраїнського науково-практичного семінару ЖДУ ім. І. Франка, м. Київ, Україна. ISBN 978-966-485-272. URL: https://lib.iitta.gov.ua/720023/?fbclid=IwAR3Oe345PL8yEqRrUJu0y-i9-nvDkqp8i2WnZTcfwuPIRHm0X_7LIQ1CMus
6. Глобальні виклики і пріоритети освіти XXI століття. URL: <http://dlse.multycourse.com.ua/ua/page/15/50>
7. Пріоритети в освіті: критичне та креативне мислення. Всеукраїнська інтернет-конференція «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/conference/cr-cr-thinking>
8. Методичний марафон: ТОП-25 онлайн-сервісів для ефективної роботи вчителя-філолога. Вебінар. URL: <https://svitfilologa.com.ua/downloads/>
9. Дистанційне та змішане навчання в умовах війни. Всеукраїнська інтернет-конференція «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/conference/blended-distance-ed/study>

Людмила МОСІЙЧУК,

методист Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області

ВИКОРИСТАННЯ ПЛАТФОРМИ MOODLE ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ УЧНІВ ЗП(ПТ)О В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Виклики сучасного суспільства, зокрема воєнний стан в Україні вносять свої корективи в систему дистанційної освіти. Вона стає більш затребуваною, зростає актуальність проблем, пов'язаних з організацією навчання різних груп здобувачів освіти, з вибором інтернет-платформ для організації освітньої діяльності учнів, поєднанням традиційних методів навчання зі специфічними для дистанційної освіти. Дистанційне навчання відрізняється від традиційних форм навчання високою динамічністю, що пов'язано з гнучким вибором навчальних елементів, великим обсягом самостійної роботи, різноманітністю форм навчально-методичного забезпечення, орієнтованих на підвищення ефективності освітніх процесів. Але суттєвим аспектом є те, що основним суб'єктом у дистанційній формі набуття професійної освіти є учень та основна форма його навчальної діяльності – цілеспрямована і контрольована самостійна робота.

Найбільш ефективними програмними засобами для дистанційного навчання є електронні системи, які забезпечують інтерактивну взаємодію педагогів з учнями. Одним з таких інформаційних середовищ є безкоштовний спеціалізований програмний продукт Moodle. Це універсальна, нескладна у використанні платформа дистанційного навчання, яка не потребує фінансових затрат на обладнання чи програмне забезпечення. Простий та ефективний веб-інтерфейс платформи має великий набір модулів – складових елементів для створення дистанційних курсів з теоретичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників [1].

Великий набір можливостей платформи Moodle забезпечує повноцінну підтримку освітнього процесу, різноманітні способи подання навчального матеріалу, перевірки знань і контролю успішності та надає змогу педагогам професійного навчання реалізовувати інтерактивність дистанційного навчання, здійснювати тьюторську підтримку, використовувати засоби аналітики і звітності тощо [2].

Переваги використання навчальної платформи Moodle для професійної підготовки учнів ЗП(ПТ)О під час дистанційного навчання полягають у можливості максимального спрощення педагогами підготовки навчального матеріалу, змістовного наповнення та корегування наповнення дисципліни безпосередньо викладачем, з урахуванням останніх технічних новинок, додавання навчальних матеріалів під час освітнього процесу, оновлення

змісту теоретичного матеріалу, практичних занять, тестових завдань, методичних вказівок та інших навчально-методичних матеріалів, а також надання можливості отримання різноманітної аналітичної інформації щодо учня або навчальної групи, що сприяє прийняттю обґрунтованих педагогічних рішень; автоматизація навчальних процесів, що дає можливість забезпечити особистісно-орієнтовану розвивальну педагогічну систему; покращення якості засвоєння навчального матеріалу.

Для предметів професійної підготовки особливо важливо, щоб здобувач освіти уявляв технологічні процеси на виробництві, тому можливість монтування відеоматеріалів (аудіовізуальний метод) на платформі Moodle є безперечною перевагою цієї зовнішньої оболонки. Окрім цього учень має доступ до чисельних ресурсів в будь-який час у режимі онлайн та може самостійно опрацьовувати матеріал, поданий викладачем, ознайомитись з темами наступних теоретичних та практичних робіт, пройти тестування із вивченого матеріалу, отримати власні об'єктивні результати тестування відразу після його проходження, подавати виконанні домашні завдання та отримувати інформаційні розсилки від викладача в зручний для нього час [3].

Заклади професійної (професійно-технічної) освіти Рівненщини активно використовують можливості Moodle для створення власних дистанційних навчальних курсів з дисциплін циклу професійної підготовки. На сайті Навчально-методичного центру професійно-технічної освіти у Рівненській області функціонує платформа дистанційних навчальних курсів, що дає можливість педагогам ЗП(ПТ)О області безкоштовно використовувати її для своїх потреб: знайомства, вироблення навиків роботи із системою, створення власних дистанційних курсів та використання їх в освітньому процесі. Наповнення дистанційних курсів містить матеріали для підготовки за професіями: «Електрозварник ручного зварювання», «Вишивальник», «Оператор комп'ютерного набору», «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів», а також містяться навчальні матеріали з предметів «Інформатика», «Технології», «Обробка графічної інформації».

На основі платформи навчального середовища Moodle у ДНЗ «Дубенське вище художнє професійно-технічне училище» створено та активно функціонує електронне середовище дистанційного навчання «Віртуальний вчитель». На платформі розміщено матеріали для професій «Оператор з обробки інформації і програмного забезпечення», «Обліковець з реєстрації бухгалтерських даних», «Електрогазозварник»: лекції, практичні завдання, відеоматеріали, тести, функціонує система електронного оцінювання та обліку навчальних досягнень учнів.

Цю ж систему в якості платформи для модулів дистанційного навчання обрали в ДПТНЗ «Сарненський професійний аграрний ліцей», де створена та ефективно діє портал дистанційного навчання (<http://nauka-spal.info/>) для підготовки здобувачів освіти за професією «Тракторист-машиніст с/г/лісо-

господарського виробництва». Структура навчального курсу налічує понад 90 елементів: текстових сторінок, тестів, практичних завдань. Наповнення містить матеріали з предметів: електротехніка, слюсарна справа, трактори, основи галузевої економіки та підприємництва.

Напрацьовані навички роботи в середовищі Moodle дозволили педагогам ЗП(ПТ)О Рівненщини взяти участь у рамках проєкту Міжнародної організації праці на замовлення МОН України у розробці онлайн-курсу «Діагностика механізмів і систем електричного та електронного обладнання автомобіля» за професією «Майстер з діагностики та налагодження електронного устаткування автомобільних засобів», кваліфікація 5 розряд на 30 годин. На платформі дистанційних навчальних курсів Moodle на сайті НМЦ ПТО у Рівненській області можна переглянути теоретичний навчальний контент даного курсу <http://moodle.nmc-ptov.rv.ua/course/view.php?id=42>.

Електронні навчальні комплекси для професійної підготовки здобувачів, розроблені на базі віртуального середовища Moodle, дозволяють ефективно організувати освітній процес, зокрема і під час дистанційного навчання, за рахунок повнішого формату представлення навчального матеріалу порівняно з охопленням під час аудиторних занять, можливості вибору кожним учнем індивідуальної траєкторії вивчення матеріалу, тренінгу та самоконтролю, використання мобільної прозорої системи діагностики, корекції та контролю знань учнів [4]. Це дозволяє впевнено говорити про високу перспективність розвитку даного педагогічного підходу та необхідність його впровадження у освітній процес закладів професійної освіти.

Список використаних джерел

1. Майборода Л.А. Методика використання елементів дистанційного навчання для теоретичної підготовки кваліфікованих робітників. Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка: зб. наук. праць. 2018. Вип. 16. С.115-121.
2. Базелюк О.В. (2016) Структурний аналіз способів реалізації дистанційного навчання у ПТНЗ Ін: Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання ІПТО НАПН України, м.Київ, Україна. С.117-120. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/107242> (дата звернення 23.11.2022).
3. Вишнівський В.В., Гніденко М.П., Гайдур Г.І., Ільїн О.О. Київ: ДУТ, 2014. 140 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/l_786_40131752.pdf (дата звернення 26.11.2022).
4. MoodleMoot Ukraine 2016. Теорія і практика використання системи управління навчанням Moodle. Київський національний університет будівництва і архітектури, Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України. URL: <http://2016.moodlemoot.in.ua/> (дата звернення 26.11.2022).

УДК 159.9.019.4:377.1

Ірина НАГАСВСЬКА,
методист Навчально-методичного кабінету
професійно-технічної освіти у Житомирській області

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ПРОГРАМИ ІЗ РОЗВИТКУ АСЕРТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ, САМОПІЗНАННЯ, САПОМОПОВАГИ ТА ПІДНЕСЕННЯ ВЛАСНОЇ ЧЕСТІ ТА ГІДНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

Анотація. У статті представлено структуру просвітницької програми з розвитку асертивної поведінки, самопізнання, самоповаги та піднесення власної честі і гідності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О; особливості реалізації програми в освітньому процесі.

Доцільність запропонованих методів, форм, технік, вправ просвітницької програми, обґрунтовано та підтверджено результатами формувального експерименту під час дисертаційного дослідження.

Ключові слова: здобувачі освіти, заклад професійної (професійно-технічної) освіти, асертивна поведінка, самопізнання, самоповага, честь, гідність, інформаційне повідомлення, дискусія, міні-лекція, метод когнітивних карт, SWOT-аналіз, психологічний колаж, концепт-карти проблемних ситуацій, мозковий штурм, асоціативний ряд.

Вступ. У сучасних умовах, пов'язаних із війною, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, істотно зростає роль психологічної служби у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Виникає нагальна потреба переосмислення і здійснення системних заходів просвітницької діяльності, спрямованої на формування у здобувачів освіти національних та європейських цінностей, моральної поведінки; популяризацію ненасильницької моделі поведінки; активної життєвої позиції, єдності слова і діла в особистості, готовності брати активну участь у житті своєї держави [1]. Одним із шляхів вирішення даної проблеми є впровадження практичними психологами та соціальними педагогами розробленої та апробованої просвітницької програми з розвитку асертивної поведінки, самопізнання, самоповаги та піднесення власної честі і гідності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О.

Мета статті полягає у теоретичному обґрунтуванні доцільності впровадження розробленої та апробованої просвітницької програми з розвитку асертивної поведінки, самопізнання, самоповаги та піднесення власної честі і гідності здобувачів освіти ЗП(ПТ)О в сучасних умовах, пов'язаних із війною. Теоретико-методологічна база запропонованої програми ґрунтується на методиці особистісно-орієнтовних технологій у виховному про-

цесі з формування особистісних цінностей як складових образу «Я» учня у процесі розв'язання соціально-моральних завдань І.Д.Беха; методиці духовного розвитку особистості Е.О.Помиткіна; стратегії аксіоінтраутропсихологічної діяльності В.В.Рибалки; методиці та техніці розвитку усвідомлення себе, здатності свідомо вибудовувати свою поведінку, емпатії та розширення Я-концепції особистості через активізацію особистісного потенціалу А.Маслоу та К.Роджерса; методиці усвідомлення своїх почуттів та повного їх вираження Ф.Перлза; методиці розвитку критичного мислення та профілактики психологічного маніпулювання О.Л.Мерзлякової; методиці формування емоційної компетентності І.М.Матійків та умовно-рефлекторної терапії А.Сальтера; методиці розвитку соціальної ініціативи Н.В.Карпан; впевненості та соціальної сміливості В.Г.Ромека; методиці розвитку асертивності С.Бішопа; методиці розвитку моральної самосвідомості Г.П.Васяновича [2, с.203-104].

Запропоновані заняття програми розраховані на 25 годин, складаються із 10 занять, включають 4 розділи. Основними завданнями занять програми є: ознайомлення здобувачів освіти ЗП(ПТ)О із роллю психології та етики в сучасному житті, соціально- та індивідуально-психологічними особливостями честі та гідності; базовим розумінням структури та ролі асертивної поведінки у житті людини; розкриття сутності моральних вимог до особистості, значення морально-етичних цінностей та основних моральних небезпек сучасного суспільства; сприяння самопізнанню та самоусвідомленню здобувачами освіти наслідків своїх вчинків; створення умов для розкриття соціальної природи особистості, усвідомлення національних особливостей різних людей, їх прав та обов'язків.

Реалізація програми передбачає наступні методи форми роботи, техніки, вправи: інформаційне повідомлення, дискусія, міні-лекція, метод когнітивних карт, SWOT-аналіз, психологічний колаж, концепт-карти проблемних ситуацій, мозковий штурм, робота в мікрогрупах, рольові ігри, асоціативний ряд.

Перший розділ – «Психологія та етика у нашому житті. Самопізнання» – присвячений розкриттю сутності понять «психологія», «психологія особистості», «мораль», основним категоріям та формам моральної самосвідомості. Учасники програми в практичній частині заняття мають змогу проаналізувати запропоновані притчі, визначити особистісні риси свого морального ідеалу, створити колаж структури свого «Я», визначити пріоритетність власних цінностей.

Другий розділ – «Основні моральні небезпеки сучасного суспільства. Мої права та обов'язки» – відображає актуальні питання кризи моралі сучасного суспільства, основні небезпеки для молодого покоління – майбутнього нашої держави, знайомить учасників із основними правами та обов'язками; дозволяє набути навички створення концепт-карти проблемних ситуацій та колажу загальної декларації прав людини, декларації прин-

ципів толерантності.

Третій розділ «Особистість, її індивідуальні особливості. Потреба самопізнання та самовдосконалення» – укладено з метою ознайомлення учасників із механізмами самопізнання; сприяння усвідомленню своєї індивідуальності та неповторності; важливості асертивної поведінки у між-особистісній взаємодії, оволодінню прийомami і засобами піднесення честі та гідності.

Четвертий розділ – «Соціалізація особистості. Українські традиції та цінності» – є підсумковим. Його завдання – навчити учасників аналізувати соціальну та асоціальну поведінку; ознайомити із формами рольової ідентичності, статусно-рольовими характеристиками особистості, порівняти особливості різних етнічних груп, їх культуру, мову та психологічні особливості; виділити домінуючі риси українського національного характеру; проаналізувати особливості українських традицій, цінностей; розвивати навички асертивної та толерантної поведінки за допомогою рольової гри та психологічних вправ.

З метою розкриття співвідношення понять «людина», «індивід», «особистість», «індивідуальність» у заняття включені інформаційні повідомлення з теми «Пізнання себе. Шляхи удосконалення». Вони акцентують увагу на основних завданнях психології та етики з вирішення проблем суспільства; активному впливі моралі на суспільні процеси, необхідності морального вдосконалення, прагнення до високого рівня духовності; розкривають роль самоповаги та адекватної самооцінки для людини, деструктивність егоцентризму та необхідність у самоактуалізації через розкриття особистісного потенціалу. Міні-лекції, які використовуються під час просвітницьких занять сприяють стислому представленню основної інформації про права людини та її обов'язки, відповідальність громадянина перед державою за свої вчинки, особливості взаємовідносин держави та людини.

Метод когнітивних карт дозволяє здобувачам освіти створити суб'єктивну картину з певними зв'язками між такими поняттями, як «Істина», «Добро», «Краса», «Цінності», виділити морально етичні цінності як фундамент духовного зростання людини, сформувати відповідну картину світу. Під час дискусії, методу вербального обміну ідеями, думками між учасниками, аналізуються різні позиції до розуміння значення понять «честь», «гідність», «совість», «сором», «покаяння».

SWOT-аналіз, як метод структуризації знань про поточну ситуацію та можливі її перспективи, сприяє глибинному та системному аналізу учасниками власних цінностей (аналіз зовнішніх впливів, аналіз внутрішніх впливів); виявленню своїх слабких сторін та необхідних ресурсів, стратегій духовного зростання. Основна мета використання концепт-карти проблемних ситуацій – створення образів-концептів та відповідних карт ситуацій (пов'язаних з кризою моралі сучасного суспільства), виділення позитивних і негативних сторін представлених проблем, визначення факторів, які здій-

снюють на них потенційний вплив, обґрунтування можливих сценаріїв їх розв'язання та вибору найоптимальнішого варіанту розвитку подій.

Складання асоціативного ряду пов'язаного з поняттям толерантність дозволяє зрозуміти життєві погляди учасників, особливості їх ставлення до почуттів, поглядів, вірувань, звичаїв інших людей. Вправа може використовуватись для оцінки рівня розуміння особистістю даного поняття та об'єднання у ряді слів спільних за основним значенням. Психологічний колаж структури власного «Я» акцентує увагу учасників на створенні образу «Я» кожного учня за допомогою різних матеріалів (журнали, газети, фарби, олівці, кольоровий папір) та дозволяє поєднати в ньому різні фізичні, інтелектуальні, соціальні характеристики особистості.

Висновки. Запропонована просвітницька програма складається з тем, які відображають логіку ознайомлення від найпростіших понять та категорій теоретичних положень психології та етики до більш складних, змістовно насичених, із врахуванням сучасних проблем суспільства в даному напрямі, особливостей української національної свідомості, культури, звичаїв та традицій. Важливий акцент зроблено на психологічну просвіту здобувачів освіти щодо морально-етичних цінностей, категорій та форм моральної самосвідомості, моральних небезпек сучасного суспільства, ролі толерантної та асертивної поведінки, соціально- та індивідуально-психологічних особливостей честі та гідності особистості.

Список використаних джерел

1. Щодо діяльності психологічної служби у системі освіти в 2022/2023 навчальному році: Лист МОН України» від 02 серп. 2022 р. № 1/8794-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/shodo-diyalnosti-psihologichnoyi-sluzhbi-u-sistemi-osviti-v-20222023-navchalnomu-roci> (дата звернення: 02.11.2022).

2. Нагаєвська І.О. Психологічні умови розвитку асертивної поведінки в учнів професійно-технічних навчальних закладів: дис. ... канд. псих. наук: 19.00.07. Київ, 2017. 262 с.

Тетяна НАЗАРОВА,
методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти
у Харківській області;
Катерина СУРОВА,
викладач професійної підготовки
Регіонального центру професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та
сервісних технологій Харківської області

ПРЕЗЕНТАЦІЯ ІНТЕРАКТИВНОГО ЦИФРОВОГО ІНСТРУМЕНТУ THINGLINK

ThingLink – це онлайн-сервіс, можливості якого дозволяють на звичайному зображенні робити спеціальні мітки для вбудови мультимедійного контенту. До мітки можна додавати текст, відео з популярних хостингів (наприклад, YouTube, VimeoVideo, SoundCloud), світлини, аудіо, малюнки, посилання на інші ресурси. Цей сервіс інтерактивний та цікавий він дозволяє створювати мультимедійні плакати, інфографіку, відео 360, іншими словами, як кажуть розробники, «малюнки, що говорять». Розглянемо створення інтерактивного плаката.

Інтерактивність – це тренд сучасності. Інтерактивний плакат можна використовувати як на етапі знайомства з новим матеріалом, так і при повторенні, а також можна провести весь урок, взявши за основу інтерактивний плакат, або використати його як додаткову допомогу при виконанні домашнього завдання, або як частину дистанційного курсу.

Використання інтерактивного плаката дозволяє, по-перше, наочно демонструвати здобувачам освіти навчальний матеріал, який зібраний в одне єдине ціле: це інфографіка, набір ілюстрацій, інтерактивні малюнки, анімації, відеофрагменти, конструктор, навігація. По-друге, забезпечує максимальну взаємодію учня з вмістом даного дидактичного матеріалу на всіх етапах засвоєння інформації. Його використання допоможе в цікавій та доступній формі ознайомитися з новим матеріалом, засвоїти ключові поняття, загальні закономірності, а також активізує пізнавальну діяльність учнів. Групова робота з плакатом під час онлайн-навчання забезпечить інтерес здобувачів освіти та зосередить увагу на освітньому матеріалі.

Упровадження інтерактивних плакатів надає можливість подавати одну й ту ж інформацію, враховуючи різні типи сприйняття цієї інформації. Отримуючи інформацію у зручному вигляді, здобувач освіти буде почувати себе комфортно, що дуже важливо за нинішніх умов.

Як створити інтерактивний плакат за допомогою сервісу ThingLink?
Якщо ви ще не працювали з даним інструментом, вам потрібно зареєструватися на <http://www.thinglink.com/> та натиснути кнопку «get started now».

Сервіс англomовний, але в налаштуваннях профілю можна обрати російську мову або скористатись Google-перекладачем.

Зареєструватися можна за допомогою класичного варіанта, використовуючи свою електронну пошту, або спрощеного, через наявні вже у вас акаунти Фейсбук, Твітер або інші.

Далі натискаєте кнопку «Створити акаунт» (CREATE ACCOUNT) і потрапляєте в налаштування. Вам потрібно покроково обрати налаштування, потрібне вам для подальшої роботи і завершити заключними деталями про себе.

Після реєстрації ви готові до реалізації ваших творчих задумів. Натисніть кнопку «створити» («create»). Перед вами відкриється вікно з набором варіантів. Далі із переліку запропонованих варіантів обираєте, який саме тип інтерактивного вмісту ви хочете створити. Цей інструмент має дуже широкі можливості: 15 типів вмісту, за допомогою яких можна створювати насправді інтерактивні та яскраві освітні продукти.

На головній сторінці у лівому кутку є вкладка «Навчальний центр», на якій можна більш детально розглянути як користуватися сервісом. Рекомендуємо час від часу відвідувати цю сторінку, щоб отримати нові приклади та ідеї проєктів від інших творців вмісту.

Для прикладу обираємо «чисте полотно», на яке завантажуюмо декілька зображень. Як це зробити? Щоб створити новий вміст (в нашому випадку – це плакат), просто натисніть у правому верхньому куті кнопку «Створити». Ви побачите вікно, в якому буде великий перелік різноманітного контенту, який можна створювати. Виберіть один із варіантів і натисніть «Продовжити» – ви перейдете до наступного кроку.

Тут ви можете натиснути головну область, щоб вибрати файл із жорсткого диска, або скористатися інтеграціями сторонніх розробників, наприклад: Google Диск, OneDrive, «Дизайн із Canva», Unsplash.

Сторінка «Мій вміст» — це головна інформаційна панель, де ви можете створювати нові, як розробники називають, «сценарії» і потім керувати наявним вмістом. Мабуть, вони обрали саме таку назву, тому що цей сервіс дозволяє створювати не лише плакати, а безліч різноманітних інтерактивних продуктів.

Перейдемо саме до наповнення обраного фону інтерактивною складовою. Ліворуч ви бачите панель інструментів, за допомогою яких створюються різноманітні інтерактивні мітки. Натискаючи на верхню кнопку, виглядає вона як плюсік, під назвою «add tag» (додати тег), у вас автоматично з'являється мітка. За бажанням ви її можете переміщувати в будь-яку область плаката. Після натискання у вас з'являються шаблони, за допомогою яких ви будете наповнювати саме цю мітку вмістом. Зараз коротенько розглянемо їх функціонал.

Натискаючи **перший шаблон** під назвою «Додати текст та медіа», він досить змістовний, ви можете змінити зовнішній вигляд цієї мітки та її колір, додати назву мітки, текстовий опис до неї, посилання та малюнки. При цьому, малюнок може бути або один, або декілька у вигляді так званої

каруселі. По закінченні створення мітки обов'язково потрібно натиснути синю кнопку «done» (зроблено). Перший інтерактивний маркер з'явиться на вашій фотографії (тобто фоні).

Для створення нової мітки знову натискаємо «плюс», відкривається панель шаблонів, і обираємо **другий шаблон** під назвою «додати текстову мітку». Цей шаблон призначений для створення міток лише з коротеньким текстом. Натискаючи на шаблон, з'являється друга мітка, в цю мітку можна вписати невеличкий текст до 100 символів, як ви вже зрозуміли, більш нічого, окрім тексту ви сюди додати не зможете. Зберігаємо та переходимо до наступного шаблону.

Знову повторюємо процедуру натискання «плюсика» і переходимо до **третього шаблону** (Додати контент з іншого сайту). З його допомогою можна завантажити відео, яке буде відображатися одразу на плакаті. Нам потрібно скопіювати посилання, наприклад, відео з YouTube, вставити його у шаблон та зберегти. У нас на екрані з'явилась нова мітка з вбудованим відео.

Треба пам'ятати, що будь-яку створену вами мітку можна корегувати, або видаляти.

Наступний, **четвертий шаблон** призначений для переходу на інші плакати, які вже створені вами. Тобто, створити інтерактивний тур (або квест) кількома впорядкованими плакатами. Вивчаючи такий контент, учні не можуть перейти до наступного етапу, не виконавши завдання з попереднього.

Таких міток ви можете ставити дуже багато, при цьому використовувати шаблони, які вам подобаються, або доречні у даному випадку.

Однією з корисних опцій є можливість накладання звуку на плакат. Для накладання звуку вам потрібно на лівій панелі інструментів натиснути другу зверху кнопку «settings» (налаштування). При налаштуванні майте на увазі, що є можливість скористатися двома моделями, це накласти музику, або власний голос. Для накладання музики натискаємо «upload audio» (завантажити аудіо), а для накладання голосу натискаємо на мікрофон. По завершенні коментування голосом потрібно ще раз натиснути на мікрофон для зупинки запису.

А зараз перейдемо до управління наявним вмістом, який ви обрали. Наведіть курсор на медіафайл і натисніть кнопку з трьома крапками. Відкриється нове меню з кількома параметрами: «Поділитися», «Редагувати», «Налаштування конфіденційності», «Перейменувати», «Статистика», «Слопс», «Замінити фон», «Завантажити» та «Видалити».

Або ще один варіант управління наявним вмістом. Відкрийте медіафайл, натиснувши ескіз і скориставшись тими самими кнопками у верхньому правому куті.

Ділимося матеріалом. Уявімо, що ви створили інтерактивний плакат і тепер хочете надіслати його учням або колегам. Для цього натисніть кнопку «Share». Тут теж існує кілька опцій: вбудувати у сторінку сайта (Embed

media), поділитися посиланням (Share link) та опублікувати у соціальних мережах (Publish to social). Пам'ятайте, що заздалегідь потрібно налаштувати доступ.

От власне і всі кроки, які необхідно знати для опанування ThingLink. З досвіду практичного використання цього сервісу переконуємося, що він дозволяє прості зображення роботи цікавішими для сприйняття, активізувати навчальну діяльність учнів, підтримувати інтерес у здобувачів освіти під час уроку, а також зробити більш продуктивним виконання будь-якого завдання. Створені інтерактивні плакати можна використовувати як на етапі знайомства з новим матеріалом, так і при повторенні, а також як додаткову допомогу при виконанні домашнього завдання з певної теми або ж як частину дистанційного курсу. Плакат може використовуватися не на одному, а протягом декількох уроків. При використанні саме таких плакатів педагог ініціює нові форми взаємодії на уроці.

Кожен викладач або майстер виробничого навчання може самостійно визначити, на якому саме етапі зручніше використовувати той чи інший інтерактивний плакат. На сьогодні такі плакати взагалі знахідка, тому що дистанційно учні повною мірою можуть ознайомитися зі змістом, зображенням, схемами тощо. Створені вами плакати можуть використовуватися як при синхронному, так і асинхронному навчанні.

Отже, цей сервіс дасть вам змогу без зайвих зусиль створювати сучасний матеріал, співпрацювати з іншими викладачами та використовувати візуальну комунікацію в роботі з учнями. Кожен вміст по-своєму привабливий та цікавий, тож долучайтесь, пізнавайте, творіть.

Список використаних джерел

1. <http://www.thinglink.com/>
2. <https://naurok.com.ua/interaktivni-plakati-na-urokah-istori-ukra-ni-distanciynogo-navchannya-ukra-na-i-druga-svitova-viy-na-181806.html>
3. <https://vseosvita.ua/library/prezentacia-stvorennia-interaktivnogo-plakatu-thinglink-167363.html>
4. <https://ppt-online.org/1153213>

Тетяна НАУМЕНКО,

викладач-методист

Професійно-технічного училища №6 м.Дніпра

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАКЛАДІВ П(ПТ)О НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

В умовах євроінтеграції України, коли все більше розвиваються зв'язки між країнами, необхідні фахівці, які вільно володіють не тільки рідною, а й іншими мовами. Тому в закладах П(ПТ)О все більше уваги приділяється вивченню іноземних мов.

Сучасний урок іноземної мови неможливо уявити без використання інформаційних технологій. В умовах дистанційного навчання велика частка навчальної інформації припадає на відеоматеріали, робота з якими має певні особливості. Так, наприклад, я використовую відео для ілюстрації мовного матеріалу, створення проблемної і звичайної мовної ситуації, демонстрації лінгвокраїнознавчих реалій, які допомагають поглибити уявлення здобувачів освіти про країну, мову якої вони вивчають. Також здобувачі освіти беруть участь у пошуку відеоілюстрацій для певних ситуацій.

Комплексне використання відеоматеріалів сприяє підвищенню результатів вивчення іноземної мови, фонетичного відпрацювання вимови і міміки, властивих носіям мови, створює реальні комунікативні ситуації. Відповідно до поставленої мети вибираю різні форми роботи з відео.

Якщо мета – розуміння, демонструю сюжет без звуку, ставлю перед здобувачами освіти кілька питань: Хто? Коли? Як? Що? Відповіді на ці питання вони повинні знайти під час перегляду, при цьому коротко викладають свою думку про побачене. Під час другого перегляду зі звуком вони знаходять додаткову інформацію, обговорюючи сюжет, виправляють помилкову інформацію і стисло переказують зміст сюжету.

Якщо мета – розповідь, то перед переглядом сюжету, щоб уникнути лексичних труднощів, знайомлю з новими словами і задаю питання.

Особливості даного виду перегляду:

- I перегляд – розуміння загального змісту;
- II перегляд – здобувачі освіти знаходять додаткову інформацію і відповідають на питання;
- III перегляд – використовують нову лексику в відповідному контексті;
- IV перегляд – відповідають на більш детальні питання і переказують зміст.

Інформація освітнього процесу вимагає істотних змін вимог компетенції сучасного випускника, які повинні передбачати високий рівень ін-

формаційної культури, високий інтелект, уміння грамотно використовувати засоби інформаційних технологій.

Активні методи навчання, пошукові та дослідницькі методи наближають здобувача освіти до життя, тому що саме в умовах активного пошуку і дослідження на перший план виступає випереджаючий розвиток самої людини, формування особистості, яка проєктує й організовує своє життя і змінює навколишній світ. Бо що може бути кращим для становлення особистості, ніж відчуття успіху і власної значущості від результатів своєї роботи. У своїй практиці намагаюсь якомога більше застосовувати проєктну діяльність здобувачів освіти.

Зростання популярності методу проєктів в різних країнах веде до збільшення кількості різних підходів до тлумачення його сутності. Для методу проєктів необхідні:

- наявність освітньої проблеми, складність і актуальність якої відповідає навчальним запитам і життєвим проблемам здобувачів освіти;
- дослідницький характер пошуку шляхів вирішення проблеми;
- структурування діяльності відповідно до класичних етапів проєктування;
- моделювання умов для виявлення здобувачами освіти навчальної проблеми:

- її постановка;
- дослідження, пошук шляхів вирішення;
- експертиза та апробація версій;
- конструювання підсумкового проєкту;
- його захист;
- корекція і впровадження;
- самостійний характер творчої активності здобувачів освіти;
- теоретичне значення результату діяльності і готовність до практичного застосування;
- педагогічна цінність діяльності.

Найбільш перспективними видами проєктної діяльності, з огляду на потенційні можливості, є колективні міжпредметні проєкти. Перш ніж приступити до роботи за конкретним проєктом, треба визначити його значущість. Вивчаючи тему «Моя професія», здобувачі освіти здійснили проєкт «Словник будівельних термінів для здобувачів освіти ЗП(ПТ)О, що навчаються за фахом «Штукатур, облицювальник-плиточник, маляр» з використанням інформаційних технологій, знань отриманих на уроках спецдисциплін і виробничого навчання, української та англійської мови. Робота над проєктом проходила в кілька етапів.

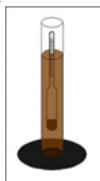
Перший етап – розробка науково-методичного супроводу. Він припускає колективне обговорення теми і мети проєкту, шляхів вирішення проблемної ситуації, визначення джерел інформації, учасників та партнерів проєктів. Інформацію передбачалося подати в формі творчих звітів.

Другий етап – проектування. Підібрані джерела інформації, розподілені обов'язки між учасниками проєкту. Здобувачі освіти сформували творчі групи. Отримана інформація була представлена у вигляді комп'ютерної презентації та у вигляді словника в друкованому варіанті, розміщена на сайті училища в розділі «Дистанційне навчання» за посиланням: <https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Fptu6.epizy.com%2Fuploads%2FSlovnyk.doc>

Презентація проєкту відбувалася на уроці. Його мета не тільки в демонстрації результатів проєктної діяльності здобувачів освіти, а й в демонстрації їх практичного застосування в професійній діяльності. Словник містить 50 термінів в алфавітному порядку українською та англійською мовами з поясненнями на обох мовах з картинками, що ілюструють кожен термін.

Наприклад:

- Ареометр – прилад для вимірювання густини.



Hydrometer – a device for measuring density

- База – нижня частина п'єдесталу колони.



Base – a low part of the column pyedestal (pyedestal bottom of the column).

- Бетон – суміш гравію, щебеню, гальки з розчином цементу або інших в'язких матеріалів, що здобуває після висихання велику твердість.



Результати показали професійну і дидактичну ефективність використання методу проєктів в процесі вивчення тем з професійною спрямованістю («Моя професія», «Перше робоче місце», «Підготовка резюме для співбесіди при прийомі на роботу»), а також для читання і розуміння написів і інструкцій при використанні матеріалів іноземного виробництва. Здобувачі освіти також побачили реальне застосування виконаної роботи при підго-

товці до конкурсів професійної майстерності і пріоритетному влаштуванні на роботу за кордоном.

Важливо, щоб навчальна праця приносила радість. Здобувач освіти, захоплений справою, яка йому подобається, проявляє наполегливість, силу волі, критичне ставлення до загальновідомого. У творчості здобувач освіти може реалізувати всі наявні у нього знання і здібності, формувати характер, розвивати світогляд, зв'язне мовлення, виявляти і реалізовувати індивідуальні здібності і як результат успішно адаптуватися на сучасному ринку праці.

Список використаних джерел

1. Комар Т.В. Методологія проектної діяльності: теоретичний аспект / Т.В.Комар // Хмельницький інститут соціальних технологій Університету «Україна»: [зб. наук. праць]. – 2013. – № 2. – С. 102-107.
2. Сидоренко В.Ф. Генезис проектної культури / В.Ф.Сидоренко // Питання філософії. –1985. – №10. – С.87-99.
3. Биков В.Ю. та ін. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології. – К.: Атака, 2006. – 288 с.
4. Варзацька Л.О., Кратосюк Л.М. Інтерактивні технології в системі особистісно зорієнтованої освіти. – Бібліотечка «Диво слова». – 2006. – №4. – 125 с.

Катерина ПАНЧУЛ,

викладач історії

Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОЇ РОБОТИ НА УРОКАХ ІСТОРІЇ

Сучасне інформаційне суспільство висуває вимоги до системи освіти, основні з яких можна сформулювати так: вміння самостійно знаходити, накопичувати і переосмислювати наукові знання; вміння учнів самостійно орієнтуватися в сучасному інформаційному суспільстві [1].

Якщо за традиційних форм навчання основним завданням учня було запам'ятати матеріал та потім його відтворити, то за умови застосування дистанційних технологій в учнів розвиваються уміння співставлення, синтезу, аналізу, оцінювання виявлення зв'язків, планування, групової взаємодії з використанням інформаційно-комунікаційних технологій та технологій дистанційного навчання.

У Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні зазначено, що «дистанційна освіта розширює і оновлює роль викладача, робить його наставником-консультантом, який повинен координувати пізнавальний процес, постійно удосконалювати ті курси, які він викладає, підвищувати творчу активність і кваліфікацію відповідно до нововведень та інновацій» [2].

Для ефективної роботи в цій системі викладач має бути компетентним не тільки в галузі класичної педагогіки, але й володіти знаннями в галузі інформаційних технологій, бути компетентним у методиці організації та проведення дистанційного навчання, враховувати психологічні особливості взаємодії з учнями в процесі дистанційного навчання.

Інструменти для організації ефективної роботи на уроках історії продемонстровані автором на прикладі вивчення теми «Радянська окупація України. УСРР. Політика «воєнного комунізму».

Доцільно використати онлайн-платформу «PlayPosit» (<https://app.playpos.it/go/share/1511395/1591435/0/0/>). Під час уроку здобувачі освіти переглядають навчальне відео (рис.1 на стор.147) і дають відповіді на запитання тесту. Під час перегляду відео цікавою є функція зворотного зв'язку зазначеної платформи: викладач може онлайн спостерігати за перебігом перегляду відео, а також отримувати результати правильності відповідей.

Можна також використати програму «Mentimeter» (<https://www.mentimeter.com/>). Це сервіс для створення та проведення опитувань, тестів, побудови графіків. Викладач у кілька кліків може завантажити на сайт одне чи декілька запитань. А потім дає учням посилання з кодом доступу чи можливість сканувати QR-код. Для онлайн-уроків історії цей сервіс є уні-

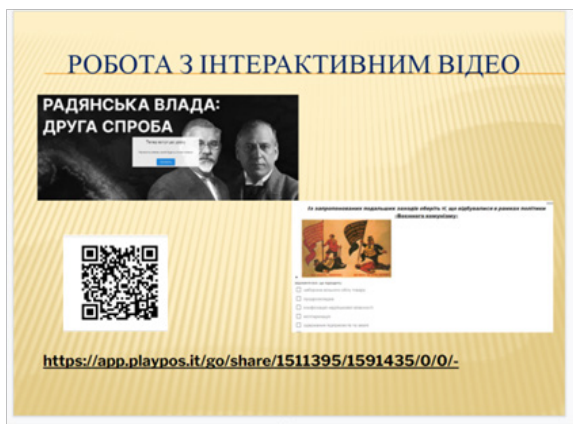


Рис. 1. Робота з інтерактивним відео

версальним інструментом задля залучення в навчальну діяльність якомога більшої кількості учнів (рис.2). На проведеному уроці було використано дві вправи в зазначеній вище програмі (рис.3).

Під час перевірки домашнього завдання дуже доречною стала плат-

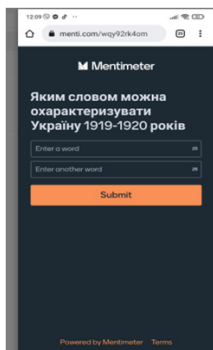


Рис. 2. Робота з сервісом «Mentimeter»

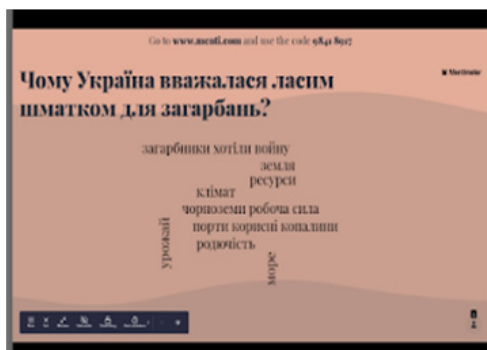


Рис. 3. Аналіз опитування в сервісі «Mentimeter»

форма «Learningapps» (<https://learningapps.org/>). Це один із найпростіших та найзручніших інструментів, що допомагає викладачу створити навчальні ігри та вправи, швидко здійснити формувальне оцінювання. Було проведено інтерактивну вправу «Складові політики «воєнного комунізму» (рис.4 на стр.148).

Сервіс для створення ребусів «Rebus» (<http://rebus1.com/>) – найпростіший онлайнний інструмент, який дозволяє за лічені хвилини створити для учнів цікаві ребуси, логічні ігри, загадки та багато іншого (рис.5 на стр.148).

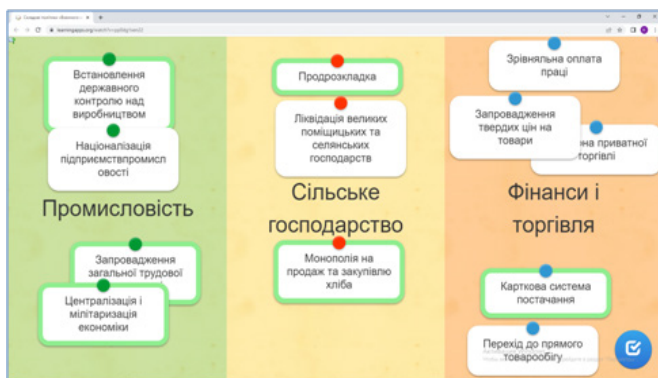


Рис. 4. Вправа в сервісі Learningapps



Рис. 5. Ребуси, створені в сервісі «Rebus»

Отже, при такій формі організації уроку лекції складають лише невелику частину, а процес навчання зорієнтований на творчий пошук інформації, вміння самостійно здобувати необхідні знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань з використанням сучасних технологій. Це сприяє формуванню компетентного здобувача освіти, а також розвиває інтерес до вивчення історії.

Список використаних джерел

1. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки: Закон України від 9.01.2007 № 537-V. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=537-16>
2. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000 р.) URL: <http://www.osvita.org.ua/distance/pravo/00.html>

Олена ПЕРОГАНІЧ,

викладач інформатики Державного навчального закладу
«Сумський хіміко-технологічний центр професійно-технічної освіти» м.Суми

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-СЕРВІСІВ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Особливістю кожного століття є нові відкриття, які кардинально змінювали уявлення людей про світ, а сам світ зазнавав суттєвих змін під тиском технологічного процесу. Суттєві зміни відбуваються і в освіті ХХІ століття – столітті стрімкого проникнення інформаційно-цифрових технологій в освітній процес. Ми стоїмо на порозі необмежених можливостей використання освітніх платформ, онлайн-сервісів на уроках, тому сучасний педагог повинен бути здатним ефективно застосовувати цифровий інструмент для проєктування власного навчального середовища, створити комфортні умови для набуття кожним здобувачем освіти предметних і ключових компетенцій. У цьому аспекті гостро постає питання готовності педагогів швидко опановувати цифрові технології, творчо й ефективно впроваджувати їх у практику та подолати існуючий цифровий розрив між викладачем та здобувачем освіти.

Центром освітнього процесу є здобувач освіти, який у сприятливому освітньому середовищі, створеному викладачем в умовах дистанційного навчання, повинен творчо і критично мислити, приймати нестандартні рішення, володіти ключовими компетентностями.

Сьогодні інформаційний простір заповнений безкоштовними Web-ресурсами, які можна використати не тільки для викладання будь-якого предмета, а й для створення дидактичного матеріалу. Поринувши в інформаційний простір, можна відмітити дуже багато онлайн-сервісів, які можна ефективно використовувати в умовах дистанційного навчання.

В Україні від 25.04.2013 затверджене Положення про дистанційне навчання, останні зміни до якого внесені 8.09.2020. За цим Положенням під дистанційним навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій [3].

Для планування онлайн-уроку, з метою формування ключових компетентностей здобувачів освіти, я використовую такі онлайн-сервіси: хмара слів, ментальні карти, інфографіка.

Хмара слів (хмара тегів) – це візуальне відтворення списку слів, категорій, міток чи ярликів на єдиному спільному зображенні [2]. Використовуючи

цей прийом, можна відмітити, що кольорова різної форми хмара зі слів привокє погляд учня, змушуючи його зосередитися на матеріалі та швидко його опанувати завдяки активному залученню зорової пам'яті.

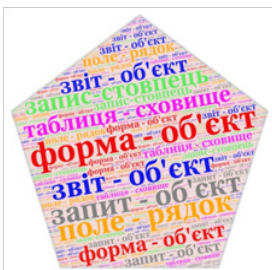
В інформаційному просторі існують онлайн-сервіси, які дозволяють створювати хмаринки слів-тегів: WordItOut (<https://worditout.com/>), WordArt (<https://wordart.com/>), ImageChef (http://www.imagechef.com/ic/ru/word_mosaic/), WordCloud (<https://wordcloud.pagemon.net>), Tagxedo-Creator (<http://www.tagxedo.com/>).

Word Art – англомовний сервіс для створення яскравих хмар слів різної форми. Перевага даного сервісу в тому, що він є багатофункціональним, а за допомогою простих кроків можна створити хмарку разом з учнями на уроці. Зручність його ще й у тому, що зареєструватися можна дуже швидко через соціальну мережу.

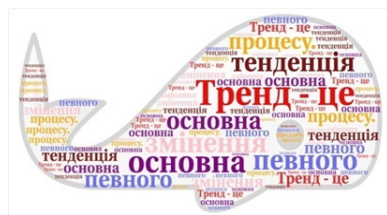
Після реєстрації потрапляємо в середовище сервера, де на вкладці «Галерея» представлено безліч створених іншими користувачами хмаринок різної форми. Можна вибрати одну з них, відредагувати на свій смак, або обрати вкладку «Створити зараз» і починати фантазувати. Робоче поле для створення хмаринки складається з таких вкладок: Words (завантажити текст, підібравши для кожного слова розмір та колір), Shapes (вибрати форму хмаринки), Fonts (вибрати шрифт), Layout (обирати розкладку слів: вертикальну, горизонтальну, під нахилом), Style (налаштувати колір слів під час збільшення, фон хмаринки, колір зображення на задньому фоні, колір тексту, який буде виділятися). Готову роботу можна поширити в соціальних мережах, скопіювати посилання, вбудувавши його у блог або сайт. Також є можливість скачати та роздрукувати створену хмаринку у вигляді зображення.

Використовувати хмару слів доречно на будь-якому етапі уроку, від оголошення теми до рефлексії. За допомогою хмар можна створювати різні вправи, наприклад: «Знайди зайве слово», «Злови помилку», «Поясни значення слів», «Скласти речення із слів хмари», «Закінчити речення словами із хмари», «Створити словникову вправу».

<https://wordart.com/e3k65yuciq8b/>
Вправа: злови помилку



<https://wordart.com/j8kylq7r5fw0/>
Вправа: скласти речення із слів хмари



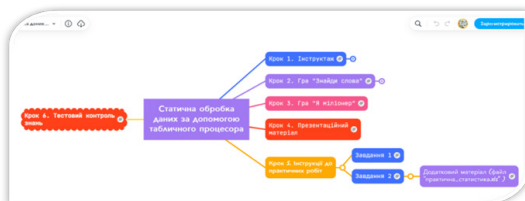
Працюючи з сервісом, здобувачі освіти самостійно вибирають форму хмари, колір тексту, стиль оформлення. Під час цієї діяльності розвиваються творчі здібності учнів, їх уява, фантазія, уміння виділити головні аспекти теми, а головне – краще запам'ятовується навчальний матеріал в умовах дистанційного навчання.

Ментальні карти – це спосіб вільної візуалізації думок, результатом якого є логічна схема або яскравий малюнок, де використовуються логічні та асоціативні зв'язки з термінологічними та приблизними образами.

Використання карт пам'яті є результативним в освітньому процесі, бо вони сприяють ефективному сприйняттю та запису вивченого матеріалу, конспектуванню з підручника, підготовці за певними темами, допомагають розв'язувати творчі задачі.

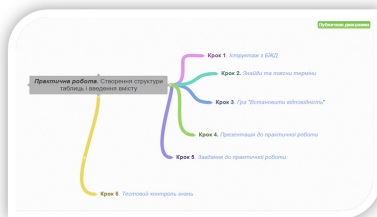
Для створення інтелект-карт існує велика кількість різноманітних програмного забезпечення, яке необхідно встановлювати, а також і додатки, можна створювати онлайн-вправи (використовуючи сервіси), а саме: сервіс MindMeister (<https://www.mindmeister.com>), Coogle (<https://coggle.it/>), Canva (<https://www.canva.com>), Mindomo (<https://www.mindomo.com>).

Карти знань ідеально підходять для використання в освітньому процесі під час дистанційного навчання, можуть бути застосовані на кожному етапі уроку та використані до будь-яких видів завдань. Наприклад, під час дистанційного навчання, можна представити весь матеріал уроку у вигляді ментальної карти.



<https://mm.tt/map/2480700061?t=VKehA5D430>

Ментальна карта визначає цілі, мету та зміст конкретного уроку. На карті легко побачити, що має бути вивчено на уроці, а що ще належить зробити. А головне, на карту можна приєднати інтерактивні вправи, які я створюю у сервісах LearningApps, Wordart та тестовий контроль знань.



<https://coggle.it/diagram/Y2PTb1wFSzU0hjCW/t>

Інтелект-карта не є лише одним прийомом навчання. На мою думку, на основі цього методу можна створити систему навчання, яка озброїть учня під час дистанційного навчання, найважливішим умінням – умінням самостійно здобувати знання і використовувати їх у своїй діяльності.

Інфографіка – це інтегрована платформа, що об'єднує різні напрямки діяльності [2]. У вузькому розумінні інфографіка є способом подачі інформації, що надає можливість для інтеграції різних складових у єдине ціле, у широкому, – це принципово новий спосіб організації даних в умовах постійно мінливого інформаційного поля. Найголовніше у створенні інформаційної графіки – це, перш за все, її сполучуваність з текстом, вона не повинна заважати його сприйманню. Також інформація має бути доступною та зрозумілою, хоча не дуже простою чи примітивною. Інфографіка сприяє економії місця й одночасно привертає увагу здобувачів освіти, спонукаючи їх до ознайомлення із зображенням. Конкурувати з інфографікою за увагу учня можуть лише великі заголовки та значні за обсягом фотографії.

Найпопулярнішими серед сервісів зі створення інфографіки є такі, як Easel (<https://www.easel.ly/>), Piktochart (<http://piktochart.com/>), Visual (<http://visual.ly/>) та ще багато інших.

Сервіс Easel призначений для швидкого створення інфографіки за допомогою різноманітних ефективних шаблонів. Перевага даного сервісу в тому, що в ньому можна працювати без реєстрації, проте якщо ви плануєте змінювати свої роботи, то потрібно створити свій обліковий запис. Зручність його ще й у тому, що можна заходити через Фейсбук чи Google. Після входу з'явиться стартова сторінка, на якій представлено безліч створених іншими користувачами плакатів. Можна вибрати один з них, відредагувавши на свій смак, або обрати пустий макет і починати фантазувати. На робочому полі наявний рядок меню з вкладками «Templates» (шаблони, 15 варіантів), «Objects» (це зображення людей, тварин, їжі, карт, музичних інструментів та ін.), «Media» (додавання зображень, які можна робити прозорими, переміщати на передній чи на задній план), «Backgrounds» (приклади фону), «Line» (набір ліній, стрілок, якими можна з'єднувати написи та зображення на своєму плакаті), «Text» (функція додавання тексту та його форматування), «Charts» (діаграми та графіки). Для подальшої роботи потрібна лише уява та навчальний матеріал.

Сучасність диктує свої правила та розставляє пріоритети в роботі педагогів. Сучасний педагог – це педагог, який володіє високою професійною компетентністю, сучасними освітніми технологіями, орієнтується в інформаційно-цифровому просторі, впроваджує в освітній процес Web-ресурси та створює свій власний цифровий освітній простір.

Для того, щоб навчати підлітків ХХІ століття, ми, педагоги, повинні бути мобільними, вільно володіти цифровими технологіями, які сприяли б розвитку в учнів навчально-пізнавальної активності, самостійності, а також формуванню ключових компетентностей в умовах дистанційного навчання.

Список використаних джерел

1. Адамова І., Головачук Т. Дистанційне навчання: сучасний погляд на переваги та проблеми. Витоки педагогічної майстерності. 2012. Випуск 10. С.3-6.
2. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
3. Положення про дистанційне навчання: наказ Міністерства освіти і науки України від 25.04.2013 №466. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#n18>

Мар'яна ПОВАР,
викладач, голова методичної комісії
професій ресторанного господарства
Державного професійно-технічного навчального закладу
«Луцьке вище професійне училище»

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У РОБОТІ ПЕДАГОГА ЗАКЛАДУ П(ПТ)О

Весь світ рухається до більшої інформатизації. Сучасні комунікаційні технології суттєво змінили комунікацію між здобувачами освіти, їх співпрацю, форми навчання. Застосування сучасного підходу до формування інноваційного середовища закладу П(ПТ)О – це чудовий спосіб підвищити рівень і якість знань здобувачів освіти, їх вміння та навички. Впровадження різних електронних освітніх ресурсів в освітній процес є необхідним і актуальним.

Електронними освітніми ресурсами (ЕОР) є навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах. Вони відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації освітнього процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами [1]. Враховуючи той факт, що всі учні активно застосовують мобільні телефони та іншу техніку, ЕОР повинні якісно відтворюватися на планшетах та інших гаджетах, бути зрозумілими і простими в користуванні.

Після проведеного опитування у ДПТНЗ «Луцьке вище професійне училище» було визначено, що деякі викладачі активно та систематично застосовують ЕОР в діяльності, проте більшість педагогів не знають, що електронні освітні ресурси мають багато різновидів. До ЕОР належать:

- електронний документ (документ, інформація в якому подана у формі електронних даних і для використання якого потрібні технічні засоби);
- електронне видання (електронний документ, який пройшов редакційно-видавниче опрацювання, наприклад, електронний журнал);
- електронний посібник (навчальне електронне видання, використання якого доповнює або частково замінює підручник);
- електронні методичні матеріали (електронні лабораторні практикуми тощо);
- електронний підручник (електронне навчальне видання із систематизованим викладом дисципліни (або розділу, частини), що відповідає навчальній програмі, може містити цифрові об'єкти різних форматів та забезпечувати інтерактивні режими взаємодії з усіма учасниками освітнього процесу);

– електронні дидактичні демонстраційні матеріали, які призначені для супроводу освітнього процесу (електронні презентації, технологічні схеми, відеорецепти тощо);

– інформаційна система (організаційно впорядкована сукупність документів, технологій, у тому числі з використанням технічних засобів, які реалізують інформаційні процеси і призначені для зберігання, обробки, пошуку, розповсюдження та передачі різної інформації) та репозитарій електронних ресурсів (система, в якій, в одному місці, зберігається колекція електронних ресурсів: педагога або закладу освіти тощо);

– комп'ютерні тести (наприклад, Google Forms);

– електронні довідники (в форматі «*.pdf»);

– електронні словники (наприклад, словник термінів з предмета для певної професії);

– електронні бібліотеки цифрових об'єктів (наприклад, з цифровими макетами технологічного устаткування);

– інтерактивні завдання (завдання, що створені за допомогою електронних освітніх ресурсів).

Електронні освітні ігрові ресурси (EOIP) є різновидом ЕОР, що поєднують розвивальну та пізнавальну діяльність, містять теоретичний матеріал, а також компетентісні завдання, які подано в ігровій формі.

Однією з платформ для створення інтерактивних вправ є **LearningApps.org** [2]. Наприклад, інтерактивна вправа, у якій необхідно розставити в правильній послідовності етапи приготування борщу. Або гра «Перший мільйон» тощо.

Можна створювати веб-квести за шаблонами, застосовуючи платформу Всеосвіта. Веб-квест (webquest) – це інтерактивний процес або інтелектуальна гра з сюжетною лінією із залученням головоломок та логічних завдань, які вирішуються за допомогою використання мережі Інтернет.

За допомогою **QR-коду** можна з легкістю перейти до розробленого веб-квесту з технології приготування страв з яєць та сиру.

Кожен із цих ресурсів створений з метою полегшити та урізноманітнити освітній процес та збільшити результативність навчання.

Використання сучасних інтерактивних методів і форм навчання має впроваджуватись через реформування системи освіти. Оскільки викладач або майстер виробничого навчання є організатором освітнього процесу, то його основною метою є пробудити і підтримати прагнення здобувачів освіти до пізнання, шукати шляхи урізноманітнення змісту, форм та прийомів навчання через використання інновацій.

Застосування ЕОР – це незмінна складова організації очного, дистанційного і змішаного навчання в закладі П(ПТ)О, яка дозволяє мотивувати



здобувачів освіти до вивчення нової інформації, до набуття сучасних професійних умінь та навичок, оскільки, самі по собі в XXI столітті, комп'ютерні технології вже є привабливими для учнів.

Потужна комп'ютерна техніка – це необхідний засіб для роботи і навчання, але треба, щоб електронні освітні ресурси (перш за все, контент) були якісні, щоб педагоги були орієнтовані на якість і результативність викладання. Маємо змінюватися відповідно до змін, що відбуваються в нашому суспільстві.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про електронні освітні ресурси | LIGA:ZAKON. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/Re22007?an=ul-1>
2. Детальніше про роботу з LearningApps.org. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=B-3xIkrG9eM>

Марина ПОЛОВИНКІНА,

викладач іноземних мов

Вищого професійного училища №25 м. Хмельницького

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ. ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Вивчення іноземних мов завжди мало свою специфіку та суттєво відрізнялося від викладання багатьох інших дисциплін, особливо в закладах П(ПТ)О. Спочатку, у зв'язку з непередбачуваною епідеміологічною ситуацією, наразі, у зв'язку з воєнним станом, проходять кардинальні зміни у підходах, методах та прийомах навчання. Все більше ми звертаємось до дистанційної форми викладання. Організація, адаптація, забезпечення ефективного освітнього процесу є надзвичайно актуальними як для педагогів, так і для здобувачів освіти та їх батьків.

Викладачі іноземних мов здійснюють пошук нових можливостей впровадження дистанційних технологій в освітній процес. Ці можливості в своїх роботах висвітлювали такі педагоги і лінгвісти, як Н.М.Болубаш, В.П.Демкин, В.Ю.Гнезділов, В.П.Голубєва, І.М.Ільїна, О.Г.Кіріленко, М.В.Коваль, Н.І.Муліна, В.Г.Маняхіна, О.В.Мірзабекова, О.Ф.Мусійовська, Н.Ю.Найденова, Є.М.Смирнова-Трибульська, Н.Ф.Телешева, І.В.Холодкова, П.І.Підкасистий, С.В.Шокалюк, Р.В.Шульміна та ін.

Ознайомившись з роботами вищеперерахованих науковців, беручи до уваги досвід своїх колег та спираючись на власний, можна виділити декілька аспектів, які перешкоджають повноцінному дистанційному уроку в сьогоденних умовах, а саме:

- матеріальні (відсутність гаджетів та засобів зв'язку в обох або в однієї із сторін учасників освітнього процесу);
- технічні (блекаути та перебої роботи інтернет-мережі та мобільних операторів, невчасна робота пошти, інші чинники);
- психологічні (неготовність або несприйняття учасниками процесу дистанційного навчання, небажання працювати он-лайн, несерйозне відношення до даного способу навчання, індивідуальні психологічні особливості тощо).

Враховуючи подані вище та інші перешкоди, ми пропонуємо наступні шляхи розв'язання проблем у практичні способи.

По-перше, якщо є можливість, необхідно проводити онлайн-уроки та заохочувати учнів до участі в них. За роботу на кожному уроці я пропоную ставити бали, а накопичені бали переводити у відповідні оцінки.

Для проведення онлайн-уроків я використовую наступні платформи: Zoom, Google Meet та Skype. При роботі з даними платформами важливо мати опцію «Демонстрація екрана» та функції «Zoom in» (збільшення зо-

браження) та «Zoom out» (зменшення зображення).

При поясненні граматичного матеріалу необхідно вміти записувати на екрані потрібні формули та нотатки. Далі, використовуючи принцип PPP в іноземних мовах, практично закріплювати граматичні та лексичні конструкції в чаті, коментуючи готові репродуктивні структури учнів. При цьому залучення інших учасників буде максимальним, адже не лише викладач, але й учні можуть виправляти помилки один одного, таким чином перетворюючи навчання з teacher-oriented на student-oriented.

При написанні диктантів он-лайн, зручно використовувати паралельно із Zoom, наприклад, такі додатки для дзвінків і обміну повідомлень як Viber, WhatsApp тощо. Зручні вони є ще й тому, що час пересланого повідомлення фіксується, тобто робота відбувається в синхронному режимі. Якщо робота пересилається пізніше, викладач знижує відповідну кількість балів, про що учнів повідомляє заздалегідь.

Усна практика в режимі онлайн відбувається не лише за системою викладач-учень, але й в групах і парах за допомогою створених Chat-Rooms. Спочатку викладач дає приклад базової основи, скажімо, діалогу. Можна показати перший приклад з сильним учнем, потім розбити учнів на групи або пари, враховуючи розумові здібності здобувачів освіти. Підготовка в Chat-Room обмежується в часі, після чого варто перевірити завдання вибірково.

Для розвитку монологічного мовлення підходить додаток Google Keep. На прикладі спайдерграми «Digital Storytelling» можна побачити конструкцію побудови зв'язної оповіді.

Навички письма в неформальний спосіб відпрацьовуються за допомогою Google Jamboard. Учні самостійно створюють історії та легенди, оповідання та короткі замальовки. Замість слів використовуються графічні зображення, колір слів може варіюватися. На прикладі «Emoji story writing» бачимо відмінність даного виду роботи від стандартного письма.

Для сприйняття мови на слух (аудіювання) радимо варіативні завдання з аудіювання від British Council (<https://learnenglish.britishcouncil.org/>). Завдання викладача в даному випадку – самостійно підібрати тексти для прослуховування відповідно до рівня знань учнів та створити власну електронну папку з посиланнями. Завдання для аудіювання повинні виконуватись синхронно, з певним лімітом у часі. Я раджу розташовувати їх в Classroom.

Ще однією електронною папкою викладача мають стати Video Files. Вдалий і доречний підбір відеороликів – це показник сумлінної праці викладача, надалі результативність залежить від учнів. Перед переглядом відео мають бути подані завдання до них, і лише потім слід дивитися ролики, тривалість яких не має перевищувати 20 хв. Як приклад, можна навести «Home Reading Lesson», який є складовою частиною кожної теми підручника М.А.Нерсисян для 10 та 11 класу.

Для перевірки та оцінювання знань я раджу наступні електронні сай-

ти: <https://www.liveworksheets.com/>, <https://naurok.com.ua/>, <https://vseosvita.ua/> тощо. Неперевершеною відмінністю цих сайтів є те, що педагог сам може створювати та завантажувати сюди власні матеріали, якими можуть користуватися інші.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю., Кухаренко В.М., Сиротенко Н.Г., Рибалко О.В., Богачков Ю.М. Технологія створення дистанційного курсу: навчальний посібник / За ред. В.Ю.Викова та В.М.Кухаренка. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.
2. Гуревич Р.С. Формування освітнього інформаційного середовища для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах / за заг. ред. Г.С.Гуревича. – Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2015. – 426 с.
3. Технології дистанційного професійного навчання. Методичний посібник / О.В.Базилук, О.М.Спірін, Л.М.Петренко, С.Г.Кравець. – Київ: Ін-т проф.-тех.освіти НАПН України, 2017. – 150 с.

Лариса ПРОСТОВА, Оксана БІЛА,
Сергій МАЛАЙ, Надія СОЛОНЕЦЬ,

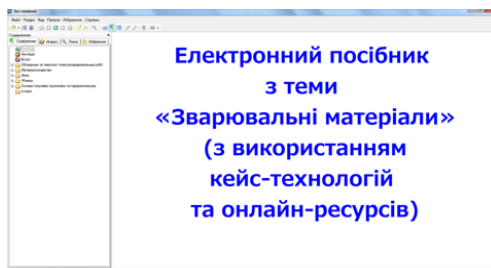
викладачі професійно-теоретичної підготовки
Державного професійно-технічного навчального закладу «Дніпровський
регіональний центр професійно-технічної освіти»

КЕЙС 3 ТЕМИ «ЗВАРЮВАЛЬНІ МАТЕРІАЛИ»

Сучасне суспільство живе в ситуації постійних змін цінностей та ідеалів, при високому ступені невизначеності умов прийняття рішень і неоднозначності багатьох життєвих виборів. У зв'язку з цим велике значення набуває цілеспрямована робота з формування підрастаючого покоління.

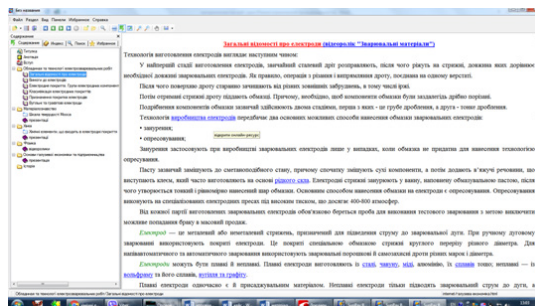
Кейс розроблений у програмі SunRay BookEditor.

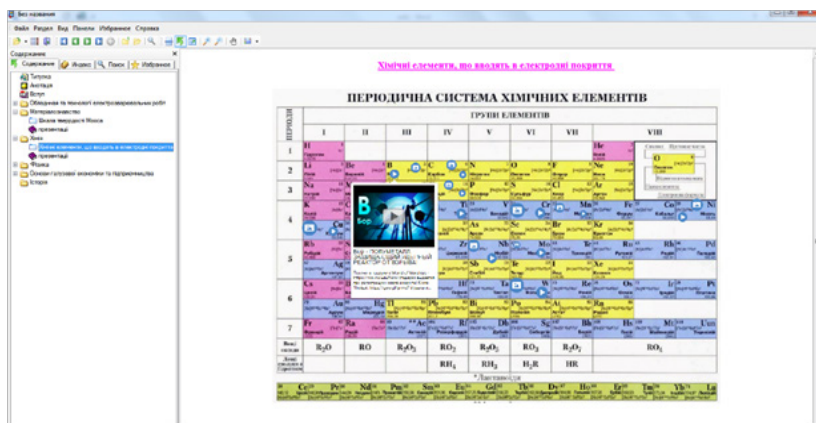
Дана робота розкриває використання кейс-методу для вивчення теми «Зварювальні матеріали», показані міжпредметні зв'язки з обладнання та технології електрозварювальних робіт, матеріалознавства, хімії, фізики, основ галузевої економіки та підприємництва та історії.



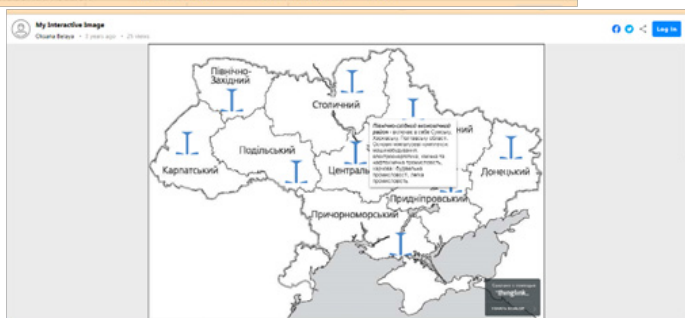
У посібнику використовуються онлайн-ресурси:

1) Програма ThingLink, яка дозволяє робити зображення більш інтерактивними, залишаючи на них позначки з посиланнями. Після редагування зображень у ThingLink, ними легко ділитися в соціальних мережах або вставляти в блоги.

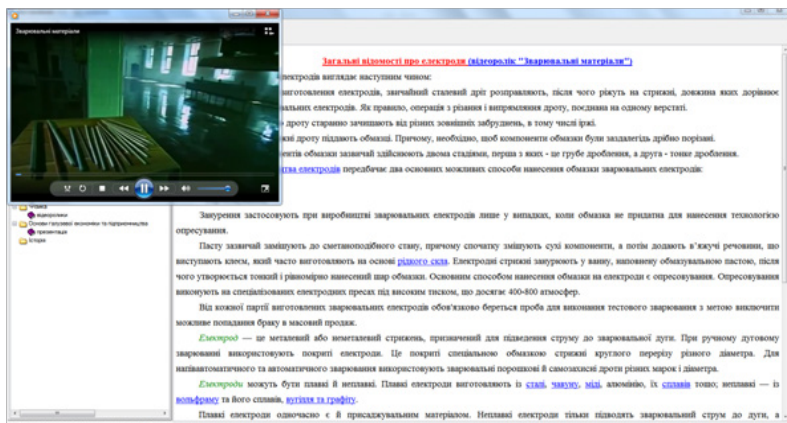
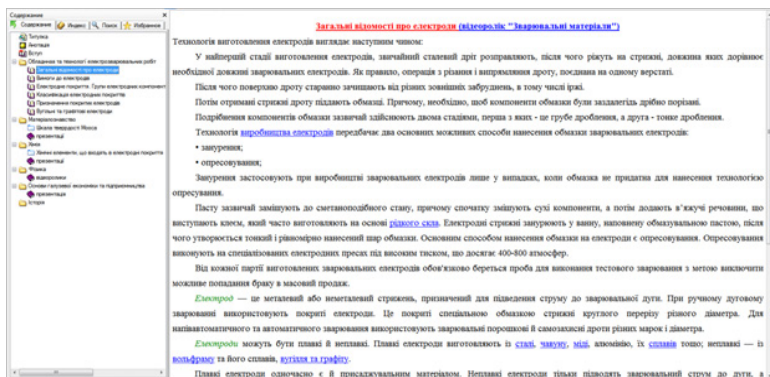




За допомогою онлайн-ресурсу Thinglink, здобувачі освіти мають змогу ознайомитися з властивостями хімічних елементів, що входять в електродні покриття (предмет «Хімія»), з виробництвом і продажом електродів для зварювання або економічними регіонами України (предмет «Основи галузевої економіки та підприємництва»).



При перегляді відеороликів на каналі YouTube можна увімкнути субтитри і перекладати їх на різні мови.



2) Програма Jigsaw Planet – створення пазлів. Цей онлайн-ресурс використовуються при вивченні предметів «Хімія» та «Основи галузевої економіки та підприємництва». Це дає можливість мотивувати учнів до навчання та використовувати на уроках і вдома їх улюблені гаджети, тому що учні звикли дивитися яскраві зображення, відео і читати короткі прості повідомлення, бо це навчає їх візуалізувати інформацію.

Кейс з теми «Зварювальні матеріали» – яскравий приклад інтерактивних технологій, розвиток логічного мислення учнів, умінь аналізувати, робити висновок. Проведення кейсу сприятиме розвитку професійної компетентності майбутніх фахівців, оскільки в ньому пропонується цікавий для вивчення матеріал. Зобов'язання учня полягає в тому, щоб збагачуючи своєю творчою енергією освітній процес, прийняти на себе частку відповідальності за його результативність.

Робота призначена для учнів та викладачів з професії «Електрогазозварник. Електрозварник на автоматичних та напівавтоматичних машинах».

Список використаних джерел

1. Бобров В.Я. Основи ринкової економіки і підприємництва: Підручник – К.: Вища школа; 2003. – 719 с.
2. Власенко А.М. Основи зварювання / А.М.Власенко. – Вінниця: ВЕТУ, 2007. – 106 с.
3. Гуменюк І.В. Обладнання та технології зварювальних робіт: навч. посіб./ І.В.Гуменюк. – К.: Грамота, 2014. – 120 с.
4. Гуржій А.М. та ін. Електротехніка з основами промислової електроніки: Підруч. для учнів проф.-техн. навч. закладів / А.М.Гуржій, А.М.Сільвестров, Н.І.Поворознюк. – К.: Форум, 2002, 382 с.: іл.
5. Фізика і астрономія (рівень стандарту, за навчальною програмою авторського колективу під керівництвом О.І.Ляшенка) підручник для 11 класу закладів загальної середньої освіти / авт. М.В.Головко, І.П.Крячко, Ю.С.Мельник, Л.В.Непорожня, В.В.Сіпій. – Київ: Педагогічна думка, 2019. – 288 с.: іл.
6. Хімія (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. закладів загальної середньої освіти / Павло Попель, Людмила Крикля. – Київ: ВЦ «Академія», 2019. – 248 с.: іл.
7. <https://www.thinking.com/scene/1139269347718463490>
8. <https://www.thinking.com/scene/1142150415144452098>
9. <https://www.thinking.com/scene/1143851179625676801>
10. <https://www.jigsawplanet.com/?rc=play&pid=10b1b96bbf20>

Микола РОМАНОВ,

викладач професійної-теоретичної підготовки
Державного навчального закладу
«Деражнянський центр професійної освіти»

ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

Стаття ознайомить із сучасними цифровими інструментами при викладанні правил дорожнього руху – інформаційно-комунікаційними технологіями, які допомагають викладачу зробити навчання цікавим, різноманітним та ефективним.

Викладач у своїх висновках спирається на власний досвід роботи.

Вступ. Сучасні інформаційно-комунікаційні технології поступово й докорінно змінюють світ навколо нас. Переваги їх упровадження відчуваться практично у кожній сфері діяльності. Розвиток новітніх засобів виробництва вимагає від фахівців постійного удосконалення і навчання. Тому сучасній людині вже недостатньо мати певну суму знань, а необхідно сформувати ряд життєвих компетентностей, які забезпечать успіх у професійній діяльності та самореалізації у житті.

Сучасний стан розвитку освіти визначає цифрові інструменти як незамінні для організації спільної діяльності педагогів і учнів, адже завдяки їх використанню вдається розв'язати велику кількість дидактичних завдань. Цифрові технології є інструментом розвитку інтелектуальних здібностей, формування цифрової грамотності, потенціалу і готовності здобувачів освіти до розв'язання на творчій основі комунікативних і комунікаційних завдань, які постають перед ними сьогодні та очікують у майбутньому в професійній діяльності.

Важливою складовою ефективного використання сучасних освітніх технологій для організації співпраці на уроці є вміння підбирати відповідні інструменти та створювати контент. Педагог повинен вибрати програмне забезпечення, яке відповідає потребам саме того предмета, який він допомагає учню вивчити.

У ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» готують кваліфікованих робітників з професії «Слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва; водії категорії «С1».

Здобувачі професійно-технічної освіти мають володіти певними якостями, компетенціями:

- вміти використовувати знання як інструмент для розв'язання життєвих проблем;
- бути гнучкими, мобільними, вміти інтегруватись у динамічне суспільство, презентувати себе на ринку праці;

- критично мислити;
- генерувати нові ідеї, приймати нестандартні рішення й відповідати за них;
- володіти комунікативною культурою, уміти працювати в команді;
- уміти виходити з будь-яких конфліктних ситуацій та уникати їх;
- цілеспрямовано використовувати свій потенціал як для самореалізації у професійному й особистісному плані, так і в інтересах суспільства, держави;
- уміти здобувати, аналізувати інформацію, отриману з різних джерел, застосовувати її для індивідуального розвитку й самовдосконалення.

Швидкоплинність суспільного прогресу, динамічних змін зумовлює потребу постійної роботи над собою, посилення відповідальності за своє майбутнє, можливість досягнення життєвого успіху.

При проведенні уроків постійно застосовую мультимедійні засоби навчання, використання яких дає змогу забезпечити заняття динамічною наочністю, збільшити темп виконання учнями робіт (диференціацією їхньої діяльності, наявністю зворотного зв'язку, об'єктивністю контролю, підвищенням мотивації навчання, можливістю продемонструвати учням розроблені комп'ютерні презентації з предмета «Правила дорожнього руху»).

Для педагогів є чимало додатків, які допомагають зробити уроки більш інтерактивними та цікавими.

Для здійснення комунікації з групою учнів допомагає програма Skype. Використовую її на уроках та надаю навчальну інформацію більш широкому колу учнів, маючи приєднаний комп'ютер до мережі Інтернет, щоб учні, які відсутні на уроці, могли за допомогою Skype навчатися дистанційно, в режимі реального часу.

Онлайн-інструмент Padlet – призначений для створення та наповнення контентом віртуальної дошки (простору) з можливістю спільного редагування. Використовую дошку Padlet для організації групової роботи учнів під час проведення «мозкового штурму», узагальнення й систематизації знань, рефлексії; для розміщення навчальної інформації або завдань для її пошуку; як місце розміщення ідей для проєктів та їх обговорення; як інструмент для організації спільної діяльності учнів під час заняття та поза ним. Використання даного онлайн-інструменту дозволяє бачити учням і викладачу результати роботи всіх груп, одразу їх аналізувати і діяти згоди зі спірних питань у режимі онлайн.

QR-коди дозволяють залучити учнів до навчання, організовувати ігрову та дослідницьку діяльність учнів, організовувати QR-квести та багато іншого.

Онлайніві навчальні матеріали допомагають додатково вмотивувати учнів, урізноманітнювати уроки та робити їх більш сучасними. Більшістю з них можна користуватися на мобільних пристроях учнів, а ще вони містять бібліотеки готових вправ. Наприклад, на уроках пропоную

учням LearningApps – онлайн-застосунок зворотнього зв'язку, у якому учні визначають наскільки добре вони засвоїли навчальний матеріал, які питання їм незрозумілі. Сервіс заснований на роботі з шаблонами: від роботи з картами до розгадування кросвордів і створення карт знань.

Canva – платформа графічного дизайну. Графічний редактор дає доступ до вбудованої бібліотеки шаблонів, фотографій, ілюстрацій і шрифтів. Дозволяє створювати графіку, презентації та інший візуальний контент.

Wordart.com – web-сервіс для візуалізації, створення хмари слів. За допомогою хмар слів візуалізую термінологію з певної теми у більш наочний спосіб. Це сприяє швидкому запам'ятовуванню інформації.

Вікторини та тести допомагають зацікавити учнів темою, полегшити її сприйняття, засвоєння й перевірити знання.

Google Форми – ресурс, що має велику кількість шаблонів оформлення, що дозволяє створювати форми до заняття будь-якої теми. За допомогою цього сервісу створюю тести або проводжу опитування. Також у налаштуваннях можна увімкнути режим оцінювання і позначити правильні варіанти відповідей у кожному з питань. Можна доповнити кожне питання коментарем. Для учня стане зрозумілим, на яких аспектах теми варто зосередитись, а які – вже не потребують докладного розгляду.

Online Test Pad – сайт, де після реєстрації можна безкоштовно працювати з конструкторами для створення тестів, кросвордів, опитувань і з діалоговими тренажерами.

Quizizz – онлайн-інструмент для створення тестів/вікторин. Під час проходження учні відповідають на запитання, рухаючись у своєму темпі, а також не залежать від швидкості відповідей інших учасників. Вікторину в сервісі можна запланувати і запропонувати учням виконати її як самостійну роботу.

Застосування вищеперелічених web-сервісів у практичній діяльності педагогічного працівника надає можливість інтенсифікувати процес навчання, підвищити рівень професійної підготовки викладача, сприяє розвитку наскрізних умінь учнів.

Висновок. Теперішнє покоління не уявляє свого життя без гаджетів, а багато хто з дітей – і без комп'ютерних ігор. Боротися з цим сенсу немає, а от використовувати деякі ігри для навчання можна цілком успішно.

Викладач має бути на одній хвилі з учнями. Знати досконало теорію свого предмета – це сьогодні вже надто мало для того, щоб заволодіти увагою здобувачів освіти. Потрібно використовувати сучасні технології, щоб запускати в колективі інтерактиви типу вікторини чи опитування, урізноманітнити деякі уроки, бо учням властиво гратися, то, чому б не використати комп'ютерні ігри з користю, для навчання?

Перевага ІТ-інструментів у тому, що вони допомагають доступніше пояснювати складні теми та демонструвати цікаві приклади. Але ці інструменти ніколи не будуть йти попереду суті викладання, вони просто нададуть

йому більшій якості, сучасності та актуальності.

Впровадження цифрових технологій в освіті – це не лише використання нових онлайн-інструментів, це створення середовища існування, яке відкриває нові можливості для навчання в будь який час як для педагогів, так і для учнів, це безперервна освіта, проєктування індивідуальних освітніх маршрутів, розробка та поширення власних освітніх продуктів. Тому є необхідність у розвитку та удосконаленні рівня володіння цифровою компетентністю педагога, сформованість якої дозволяє йому використовувати електронні освітні ресурси, онлайн-інструменти з метою пошуку, логічного відбору, систематизації, використання навчального матеріалу та організації результативного освітнього процесу.

Віталіна РОТАР,

викладачка української мови та літератури, зарубіжної літератури,
в.о. заступника директора з НВР Державного навчального закладу
«Старокозацький професійний аграрний ліцей»

КЕЙС-ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ПІДВИЩЕННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Основною метою ЗП(ПТ)О є формування в учня пізнавальних стратегій самонавчання та самоосвіти, що є основною та невід'ємною частиною майбутньої професійної діяльності. Будь-який фахівець-початківець повинен мати фундаментальні знання, професійні вміння і навички, тобто повинен бути компетентним у своїй професії. Важливе значення у придбанні цих знань, умінь та навичок мають досвід творчої, дослідницької та самостійної діяльності, що дозволяє майбутньому випускнику ЗП(ПТ)О визначити свою позицію з того чи іншого професійного питання чи проблеми; формувати відповідну компетентність [1].

На сьогодні дуже важливо підготувати кваліфікованих кадрів ЗП(ПТ)О. Для цього педагог повинен вільно володіти своєю професією та мати високорозвинені професійні компетенції навчально-професійного, науково-дослідного та організаційно-технологічного характеру, які дозволять ефективно здійснювати педагогічну діяльність.

Важливими завданнями педагога ЗП(ПТ)О є: підвищення зацікавленості та зростання успішності учнів; стимулювання їхнього професійного зростання; виховання їх творчої активності та ініціативи, а також розвиток навичок самостійної роботи.

Тому для досягнення високого рівня науково-практичної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників необхідно змінити підхід до організації їхньої самостійної роботи, що, безумовно, дозволить підвищити якість навчання, розвинути творчі здібності учнів, їхнє прагнення до безперервного набуття нових знань. Однією з таких сучасних педагогічних технологій, спрямованих на організацію самостійної роботи учнів, є кейс-технологія.

Для того, щоб підготовка майбутніх кваліфікованих робітників була якіснішою, необхідно реалізувати дві умови впровадження кейс-технології в освітній процес. По-перше, розробити ефективний кейс, а по-друге, розробити методику його використання у освітньому процесі.

У перекладі англ. «кейс» означає портфель, дипломат, кейс. Case-study – техніка навчання, що використовує опис реальних економічних та соціальних ситуацій (від англ. study – «ситуація, випадок»): це письмовий опис якоїсь конкретної реальної ситуації; учнів просять проаналізувати

ситуацію, розібратися в суті проблем, запропонувати можливі рішення та вибрати найкраще з них.

Основна робота викладача у впровадженні кейс-технології в освітній процес спрямована на розробку індивідуальних кейсів.

Кейс вперше розроблений у 20-х роках у Гарварді. В США – це метод ситуаційного аналізу, застосовуваний на отримання навичок у пошуку рішень і що ґрунтується на реальних ситуаціях. Логіка розв'язання: ознайомлення з описом організаційної проблеми; самостійний аналіз ситуації; діагностика проблеми та подання своїх знахідок та рішень у дискусії з іншими учнями.

Призначення кейсу в навчанні, в першу чергу, це навчальні конкретні ситуації, що спеціально розробляються на основі фактичного матеріалу з метою подальшого розбору на навчальних заняттях [3]:

- призначені для отримання знань з предметів;
- акцент навчання переноситься не на оволодіння готовим знанням, а на його вироблення;
- результатом застосування методу є не тільки знання, а й навички професійної діяльності.

Метод case-study або метод конкретних ситуацій – метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, що базується на навчанні шляхом вирішення конкретних завдань – ситуацій (вирішення кейсів).

Метод конкретних ситуацій (метод case-study) відноситься до неігрових імітаційних активних методів навчання.

Безпосередня мета методу case-study – спільними зусиллями групи учнів проаналізувати ситуацію; case, що виникає за конкретного стану справ, і виробити практичне рішення; закінчення процесу – оцінка запропонованих алгоритмів та вибір кращого в контексті поставленої проблеми.

Структура кейсу включає: ситуацію (випадок, проблема, історія з реального життя); контекст ситуації (хронологічний, історичний, контекст місця, особливості дії чи учасників ситуації); коментар ситуації, поданий автором [2].

Етапи вирішення кейсів наступне:

- Перший етап – знайомство із ситуацією, її особливостями.
- Другий етап – виділення основної проблеми (основних проблем), виділення факторів та персонажів, які можуть реально впливати.
- Третій етап – пропозиція концепцій чи тем для «мозкового штурму».
- Четвертий етап – аналіз наслідків ухвалення того чи іншого рішення.
- П'ятий етап – рішення кейсу – пропозиція одного або кількох варіантів (послідовності дій), вказівка на можливе виникнення проблем, механізми їх запобігання та вирішення.

Під функцією кейсу розуміється його можливе ефективне застосування з метою вирішення потреб людей. Кейс є певною функціональною системою, набір, в якому домінують ті чи інші функції.

Необхідність впровадження кейс-методу в практику підготовки кадрів ЗП(ПТ)О дуже загострена. Вона обумовлена двома тенденціями. Перша впливає із загальної спрямованості розвитку освіти, його орієнтації не так на отримання конкретних знань, як на формування умінь і навичок мисленнєвої діяльності, розвитку здібностей, серед яких особлива увага приділяється здатності до навчання, зміні парадигми мислення, вмінню переробляти величезні масиви інформації. Друга витікає з розвитку вимог до якостей особистості майбутнього кваліфікованого робітника, який, крім задоволення вимог першої тенденції, повинен мати також здатність оптимальної поведінки в різних ситуаціях, а особливо під час дистанційного навчання, відзначатися системністю та ефективністю дій в умовах воєнного стану чи карантину, тобто знову під час дистанційного навчання.

Хороший кейс повинен: відповідати чітко поставленій меті створення; мати відповідний рівень складності; не старіти надто швидко; бути актуальним на сьогодні; ілюструвати типові ситуації; розвивати аналітичне мислення; провокувати дискусію; мати кілька рішень.

Видача індивідуальних кейсів учням супроводжується з боку викладача інструктажем для роботи з ними. Основна інформація щодо виконання самостійної синхронної чи асинхронної дистанційної роботи міститься в кейсах. Учні самостійно виконують завдання, а викладач виступає у ролі консультанта.

При синхронних роботах консультування відбувається безпосередньо під час відеоконференції, а викладачем здійснюється контроль за виконанням кейс-завдань. За виконання самостійних робіт в асинхронному форматі дистанційного навчання консультації призначаються додатково.

Самостійна робота в асинхронному форматі дистанційного навчання на розсуд викладача може виконуватися учнями індивідуально або колективно, в групах по 2-3 особи. При цьому викладач має виходити із мети, обсягу, конкретної тематики самостійної роботи, рівня складності завдання, рівня сформованості знань та умінь учнів. Система та критерії оцінювання визначається викладачем самостійно[4].

Таким чином, описавши реалізацію вищевикладених умов, можна говорити про те, що впровадження кейс-технології у процес навчання навіть під час дистанційного навчання буде більш продуктивним в освітньому процесі та дозволить організувати самостійну роботу учнів.

Вплив кейс-методу на формування особистості здобувачів освіти ЗП(ПТ)О потребує додаткових досліджень. Однак, спираючись на світовий досвід, можна стверджувати, що цей метод сприяє формуванню таких якостей майбутнього випускника ЗП(ПТ)О, яких потребує ринкове суспільство.

Список використаних джерел

1. Інноваційні аспекти підготовки фахівців в умовах модернізації освітнього простору: Зб. наук. праць. – Новоград-Волинський, 2018. – Вип. 1. – С. 21-34.
2. Edway. URL: <https://edway.in.ua/uk/mpk/313/detail/>
3. Педрада. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/1203-qqq-17-m2-08-02-2020-osnovi-keys-tehnology-v-osvtnomu-protses-shkoli>
4. EduFuture 7W. URL: <https://ua.edufuture.biz/wpm/sluzhbova/keys-uroki/>

Світлана СИТНИК,

викладач-методист

Державного професійного навчального закладу

«Луцьке вище професійне училище»

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ. ЕЛЕКТРОННІ КЕЙСИ ДЛЯ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ХІМІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Курс держави на діджиталізацію, електронний документообіг накладе відбиток на освіту, у тому числі – на професійно-технічну, особливо в умовах дистанційного чи змішаного навчання.

Створення електронних кейсів дозволяє ефективно та швидко відшукати потрібний навчальний чи методичний матеріал, плани, нормативні документи, вправи та розрахункові задачі, методичні рекомендації, завдання до ЗНО та ДПА, задачі із професійним змістом, інноваційні форми контролю знань (самостійні та контрольні роботи, тестові завдання як в режимі онлайн, так і офлайн, тести в Google Формах тощо). Специфічними для викладача хімії є матеріали з безпеки життєдіяльності та охорони праці, а також вимоги до кабінету хімії.

Перший мій електронний кейс як викладача хімії був створений ще у 2016 році у найпростішій програмі Power Point з гіперпосиланнями у «Віртуальний кабінет хімії»:



Ця робота значно змінила мою викладацьку діяльність, внесла вагоме спрощення, оскільки завжди поруч були необхідні матеріали, які могли бути використані при підготовці до уроків та під час їх проведення. Увесь необ-

хідний матеріал був у межах доступності, починаючи від змісту навчального матеріалу і аж до критеріїв оцінювання.

Хімія – наука експериментальна. Важливу роль в ефективності уроків відіграють демонстраційні досліди, лабораторні та практичні роботи. І в цьому знову допомагає ефективний кейс викладача хімії, де розміщена підбірка віртуальних дослідів (віртуальна лабораторія), методика лабораторних та практичних робіт із візуалізацією завдання та його вирішення.

З розвитком ІТ-технологій в умовах пандемії електронний кейс викладача хімії змінив зовнішній вигляд, осучаснився, збагатився інформаційно та став незамінним у режимі роботи онлайн. З'явилися нові освітні платформи, що відкрили безліч цікавих і корисних моментів як для викладача, так і для здобувачів освіти.

Особисто мене на початку дистанційного чи змішаного навчання цікавила проблема моніторингу знань, зокрема, інноваційні форми контролю володінням знаннєвою компетентністю.

У цьому сенсі цікавими є інтерактивні програми видавництва «Ранок», де запропоновані онлайн-тести, які за наданим посиланням можуть виконувати здобувачі освіти. Обмеженням у цьому електронному ресурсі є те, що викладач не може вносити зміни у запропоновані редакцією навчальні матеріали, але на початку навчання в умовах пандемії цей ресурс був незамінний і значення його важко переоцінити (дякую розробникам за їх працю).

Разом з тим, відсутність можливості редагування запропонованих авторами завдань поставило проблему пошуку інших освітніх ресурсів, які давали б можливість коригувати існуючі запитання, вносити правки, а також створювати свої завдання. У цьому напрямку цікавим став портал «Всеосвіта», де можна в режимі реального або запланованого часу вирішувати завдання чи задачі у текстовому форматі. Більше того, за останні два роки вони суттєво покращили інтерфейс платформи, значно розширили можливості й ефективність застосування як викладачами, так і здобувачами освіти (електронний журнал, мої курси тощо).

У роботу зі створення електронного кейсу викладача хімії внесли свої корективи війна та воєнний стан, особливо проблеми з електропостачанням. Знову постало питання пошуку надійної освітньої платформи для онлайн-та офлайн-навчання в синхронному та асинхронному режимі. Я знову повернулась до Google Classroom і вважаю цей електронний ресурс одним із найкращих. Альтернативою розглядала платформи Moodle та Zoom, але продукт Google вважаю кращим, хоча і він має недоліки. Як викладач хімії, хочу відмітити, що жодна із платформ, відомих мені, не дозволяє легко і просто писати формули хімічних речовин та рівняння хімічних реакцій у ході онлайн-зустрічей у реальному часі, бо демонстрація готових наочних матеріалів, на мою думку, знижує ефективність освітнього процесу.

У цьому аспекті і Google Форми не є виключенням, оскільки має обмежену можливість форматування формул речовин, і через це значно усклад-

нують роботу як викладачів хімії, так і викладачів математики та фізики. Вважаю, що цей момент має бути врахований розробниками платформи, тоді це значно спростить викладання природничо-математичних предметів, зекономить час викладачів на підготовку навчальних матеріалів та завдань для здобувачів освіти, зменшить навантаження на педагога, оскільки не всі досконало володіють уміннями комп'ютерного набору, щоб розмістити навчальний матеріал на ресурсі.

Підсумовуючи вищевикладене, варто зазначити, що створення електронних кейсів у роботі ЗП(ПТ)О в умовах дистанційного навчання є необхідною можливістю для ефективної роботи викладачів як професійного, так і загальноосвітнього напрямку, і головне – зменшить паперовий документообіг, покращить екологічний аспект – збереже ліс.

Олександр СКОЛЮТА,
майстер виробничого навчання
Державного навчального закладу «Полтавський політехнічний ліцей»

MOZAIK EDUCATION – ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ЗАСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодення вимагає від нашого суспільства підлаштовуватися під обставини, що відбуваються в країні. Освіта теж не стоїть осторонь. Враховуючи обмеження, які створив спочатку COVID і вже майже рік війна, викладачі та учні вже адаптувалися до «нової» форми викладання-навчання.

У нових умовах організації освітнього процесу викладач покликаний експериментувати: здійснювати творчий пошук оригінальних, нестандартних підходів до вирішення різноманітних педагогічних завдань. Продуктом творчого пошуку можуть бути нові технології навчання. До них відносять інформаційно-комунікаційні, зокрема ті, що стосуються дистанційного навчання. Викладач може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші на свій вибір. Обов'язково мають бути рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю [4].

Вибір інструментів для організації дистанційного навчання має відповідати поставленим методичним цілям: наскільки певний сервіс чи ресурс може виправдати очікування учасників освітнього процесу.

Обираючи інструменти, потрібно звернути увагу на інтерфейс, який має бути простим та інтуїтивно зрозумілим для всіх. Бажано обирати українську мову. Потрібно зважати на індивідуальні потреби учнів, а також програмне та апаратне забезпечення кожного учасника освітнього процесу.

Перейти від звичного навчання до дистанційного було дещо незвично і кожен цю зміну сприймав по-різному. Але цифровий світ надав допомогу в цій ситуації – різноманітні онлайн-сервісів, які створені для підтримки освітнього процесу, які легко інтегруються в освітні веб-ресурси [4].

Розглянемо освітню платформу компанії «Mozaik Education», котра має 25-річний досвід роботи в Угорщині та є головним видавцем у сфері освіти. Напрямок діяльності – розробка цифрових платформ для інтерактивної дошки, організація дистанційного навчання, створення інтерактивних підручників.

EdPro – єдиний офіційний партнер Mozaik Education в Україні, що представляє інноваційні цифрові рішення в освітньому процесі та отримав гриф «Схвалено для використання у навчально-виховному процесі загальноосвітніх навчальних закладах» згідно з чинним законодавством України [1].

MozaBook. База електронних підручників, які окрім звичного ма-

теріалу, містять ігри, тематичні інструменти та інтерактивне наповнення (анімації, презентації та ілюстрації), що робить навчання цікавішим та зрозумілим.

MozaWeb. Містить 1200 тривимірних сцен, кілька сотень освітніх відео, малюнків, аудіо, додатків та ігор, що доступні в режимі онлайн, у будь-якому місці, через будь-який інтернет-браузер, не потребує встановлення програми.

MozaMap. Інтерактивна програма цифрових атласів містить різні типи мап, їх елементи можуть вільно замінюватися і складатися, що полегшує підготовку до уроку та його проведення.

MozaLog. Цифровий журнал, що являє собою навчально-інформаційну систему, яка робить можливим виконання щоденних адміністративних і організаційних завдань на єдиному інтерфейсі.

LabCamera. Програмне забезпечення для вивчення природничих наук та реєстрації даних, дозволяє проводити значні наукові спостереження та вимірювання за допомогою комп'ютера та вебкамери.

Euklides. Конструкторська програма площинної геометрії, що дає змогу легко, швидко і точно вирішувати різні геометричні завдання.

Euler3D. Програма показу просторових фігур і поверхонь просторової геометрії, дозволяє редагувати об'єкти з високим рівнем математичного контролю (фільтрація самоперетинів, перевірка площин тощо) [5].

Можливості mozaBook та mozaWeb

Створення зошитів легке і цікаве. У кілька простих кроків можна створювати інтерактивні електронні підручники. Зошити та книги можна доповнювати зображеннями, малюнками, інтерактивними 3D-сценами, освітніми відео, аудіоматеріалами й завданнями. Понад 100 тематичних додатків допоможуть у відпрацюванні та поглибленні навчального матеріалу.

Програма підтримує функції сенсорного екрана, а її інтерфейс може адаптуватися до розміру екрана користувача. Таким чином її можна успішно використовувати як на інтерактивних панелях чи дошках, так і ноутбуках.

Електронну PDF-версію підручника викладач може відкрити в mozaBook. Програма автоматично розпізнає в публікації графічні елементи і під час уроку дозволяє збільшити їх одним кліком. Можна самостійно створювати фрагменти сторінок, які необхідно буде збільшити під час занять. MozaBook проаналізує текст публікації та повідомить, який інтерактивний зміст рекомендується вставити в цей навчальний матеріал. У викладача є можливість відтворити рекомендований зміст, прийняти або відхилити його. Він може також самостійно здійснювати пошук змісту для вставки в медіатеці, на своєму комп'ютері або в Інтернеті.

3D-смартбуки створені для учнів, яким цікаво дізнаватися більше про світ. Якщо ви любите читати, а також бачити те, про що ви читаете, то це для вас. Анімовані вправи та вправи в ігровій формі можуть зацікавити учнів

молодшого віку відпрацьовувати набуті знання.

Якщо підручник або урок містить 3D-сцену, ви можете відтворити її, натиснувши значок 3D в онлайн-підручнику. Також ви можете знайти список всіх 3D-анімацій, розміщених у вашому підручнику, в меню Екстра. Моделі в сцені вільно обертаються і більшість 3D включають озвучені розповіді, вбудовані анімації та вікторини. Мітки, додані до частин анімації, доступні кількома мовами. Понад 1200 інтерактивних 3D-сцен.

Окрім багатьох додатків для розвитку навичок, ілюстрації і практики, ви також знайдете цілу віртуальну лабораторію.

Створені в програмі mozaBook зошити педагоги можуть завантажити в свої акаунти. Матеріал може відкриватися на будь-якому комп'ютері, де запускається mozaBook. Зроблені в зошитах зміни автоматично зберігаються в акаунті, таким чином домашні і класні зошити завжди будуть синхронізовані.

Створення цікавих завдань проходить швидко і легко за допомогою широкого діапазону запропонованих шаблонів (одна або багато відповідей, створення пар, ланцюжки, контурні мапи, заповнення таблиць, набори тощо). У лист завдань можна додавати вправи різних типів, а також встановлювати ліміт часу для їхнього виконання. А вбудовані теми оформлення завдань зроблять їх ще більш вражаючими.

За допомогою вбудованого редактора анімацій можна створювати вражаючі, динамічні анімовані презентації в зошитах. Основним матеріалом презентацій можуть бути тексти, свої малюнки, картинки, а також відео, 3D-сцени або інший інтерактивний зміст. Елементи змісту можна показати, приховати, анімувати за вбудованими схемами, а також відтворювати.

Вбудовані функції малювання mozaBook дозволяють вільно ілюструвати підручники та зошити. Це стосується як простого виділення тексту, малюнка від руки, так і додавання складних ілюстрацій. Інтуїтивний інтерфейс користувача візуального інструмента робить малювання простим і цікавим навіть для молодших учнів. З допомогою інструмента діаграми зв'язків можна створити професійні концептуальні мапи. Віртуальні інструменти геометрії, такі як циркуль і лінійка, можна використати для побудови більш точних і складних креслень та діаграм.

Для більш легкого засвоєння навчального матеріалу та ігрового поглиблення набутих знань є понад 100 тематичних додатків, пов'язаних з навчальними предметами. Кількість функцій регулярно розширюється та доповнюється новими. Створені інструменти та ігри призначені, насамперед, для розвитку необхідних навичок. Для учнів унікальною допомогою є інструменти для лабораторних дослідів, які можуть замінити повний арсенал обладнання. В деякі інструменти вбудовані анімовані завдання. Створені завдання і дослідне обладнання можна зберігати.

Я вважаю, що mozaBook та mozaWeb – це дуже якісний ресурс. Таке програмне забезпечення розроблене для використання на інтерактивних

панелях, використовується у всьому світі.

Цифрові уроки займають важливе місце в освіті сьогодення. І вибір платформ за викладачами. Розглянута освітня платформа – це сучасні навчальні матеріали: оригінальні інтерактивні елементи, вбудовані ілюстраційні, експериментальні програми, що розвивають й пробуджують інтерес учнів, допомагають легше засвоїти навчальний матеріал. Учні можуть досліджувати кожен тему за допомогою своїх пристроїв. Легка структура уроків, численні зображення, 3D-сцени, відео та вправи роблять навчання цікавішим.

MozaBook урізноманітнює інструментарій уроків численними ілюстраційними, анімаційними та творчими презентаційними можливостями. Вражаючі інтерактивні елементи й вбудовані додатки сприяють розвитку навичок, полегшують проведення дослідів, пробуджують зацікавленість учнів і допомагають у легкому засвоєнні навчального матеріалу. Незамінний інструмент для STEAM-проекту [1].

Програмне забезпечення можна завантажити та випробувати безкоштовно. Але для продовження використання після пробного періоду, вам потрібно буде придбати активаційний код. Це єдиний недолік даної програми.

Список використаних джерел

1. <https://edpro.ua/mozaik>
2. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pozashkilna/2020/Destantsiyne%20navchannya/Orhanizatsiya%20dystantsiynoho%20navchannya.pdf>
3. <https://osvitoria.media/experience/dystantsijka-perezavantazhennya-10-instrumentiv-yaki-zekonomlyat-chas-vchytelya/>
4. <https://www.airo.com.ua/osvitnij-veb-resurs-vchytelya-yak-efektyvnyj-instrument-dlya-organizaciyi-dystancijnogo-navchannya/>
5. <https://www.mozaweb.com/uk/mozabook>

Наталія СОКОЛЕНКО,

викладач фізики і астрономії

Державного закладу професійної (професійно-технічної)
освіти «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ ПІД ЧАС ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ З ФІЗИКИ

Сучасний урок фізики характеризується розв'язанням проблем мотивації навчальної діяльності здобувачів освіти, створюючи модель «навчання із захопленням» [2, с. 128]. Це, насамперед, урок, на якому викладач уміло використовує усі напрямки для розвитку та формування компетентної особистості, її активного розумового зростання, глибокого та осмисленого засвоєння знань.

Водночас сьогодення вимагає переходу від принципів стандартної класно-урочної системи до змішаних і дистанційних моделей навчання, де викладач займає позицію експерта, який цілком відповідає за управління процесом та його результат.

Дистанційне навчання передбачає таку організацію освітнього процесу, коли учень навчається самостійно за розробленою викладачем програмою і віддалений від нього у просторі чи в часі, однак може вести діалог з ним за допомогою засобів телекомунікації [3, с. 6]. Використання різноманітних ІКТ-технологій під час онлайн-уроків спрощує і мінімізує витрати часу, підвищує рівень мотивації, активізує діяльність, формує інформаційно-цифрову компетентність.

Одним із цікавих цифрових способів організації навчальної діяльності учнів за допомогою хмарних сервісів є програма Liveworksheets (<https://www.liveworksheets.com/>), яка дозволяє перетворити текстові документи в повноцінні інтерактивні робочі аркуші, а учнівські гаджети – на цифровий інструмент роботи під час дистанційного уроку.

Ця програма дозволяє об'єднувати створені інтерактивні аркуші в робочі зошити учня (рис. 1, 2 на стор.180) і забезпечувати повноцінне вивчення розділу, теми, уроку; організовувати ефективне виконання лабораторних робіт, домашнього завдання тощо.

Окрім того, цю програму можна використовувати як віртуальний клас. Результати виконаної роботи здобувача освіти автоматично зберігаються на сторінці викладача, який має



Рис. 1. Інтерактивний зошит

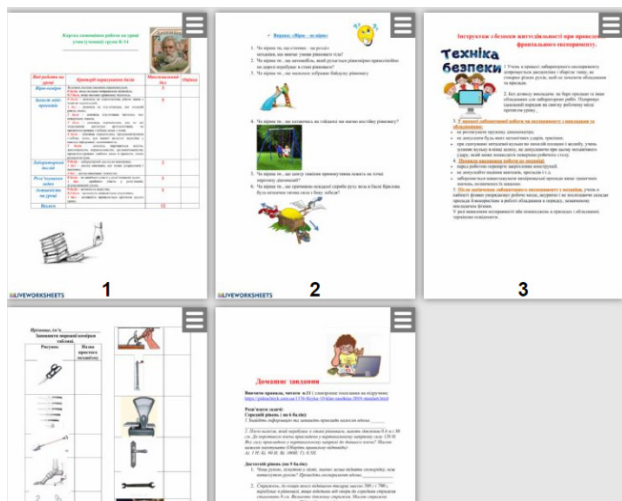


Рис. 2. Зміст зошита

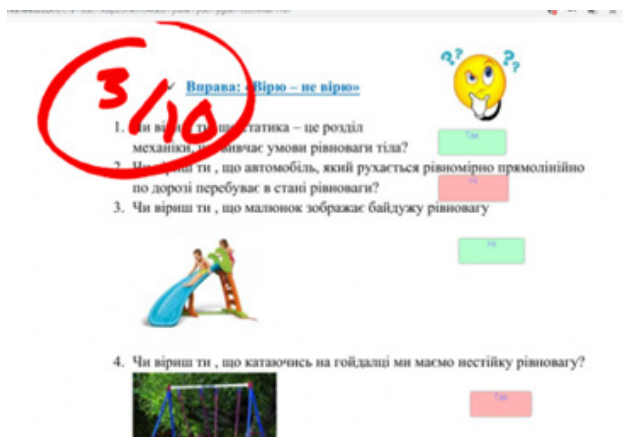


Рис. 3. Автоматична перевірка вправи

можливість переглянути її й оцінити. Дуже важливим є той факт, що під час організації такої роботи ми отримаємо зворотній зв'язок від учнів (рис. 3).

Автором пропонується зміст електронного зошита для організації дистанційного уроку з фізики за темою «Момент сили. Умови рівноваги тіла з віссю обертання», який проводився в навчальній групі з професії «Кухар» в синхронному режимі на платформі Zoom. Зошит дає можливість повноцінної організації роботи учня під час вивчення теми та складається з таких сторінок:

- картка самооцінки роботи учнів на уроці: <https://www.>

liveworksheets.com/aj444871md;

- бланк актуалізації опорних знань: <https://www.liveworksheets.com/yg444955hn>;
- інструктаж з безпеки життєдіяльності при проведенні фронтального експерименту: <https://www.liveworksheets.com/es629328at>;
- бланк лабораторного експерименту: <https://www.liveworksheets.com/df445197jh>;
- бланк роботи під час захисту проєктів: <https://www.liveworksheets.com/1-hg431448dz>;
- домашнє завдання: <https://www.liveworksheets.com/zo629425qh>.

Зручним майданчиком для розміщення необхідного матеріалу під час дистанційного навчання є віртуальна стіна Padlet. Її можна використовувати як віртуальний план уроку з вказаними формами й методами роботи та дидактичним забезпеченням кожного етапу уроку (рис. 4) (<https://padlet.com/sokolnatalia20/q8u5ajnu3vbf>).

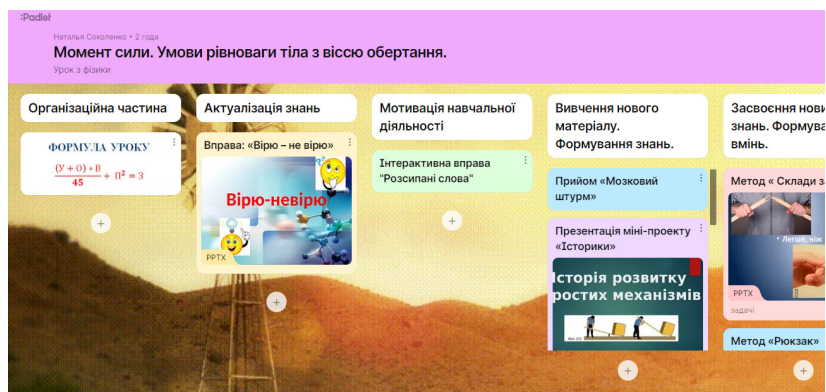


Рис. 4. Віртуальна стіна до уроку
«Момент сили. Умови рівноваги з віссю обертання»

Крім того, цей сервіс можна використовувати для організації проєктної діяльності учнів (<https://padlet.com/mssudarenko/gjf9tgtk754vrmjgr>).

Для здійснення зворотнього зв'язку та активного залучення усіх учасників онлайн уроку, корисною є програма <https://www.mentimeter.com/>; це простий та доступний інструмент, який дозволяє перевести в інтерактивну площину такі методи активізації пізнавального інтересу учнів, як: «Обмін завданнями», «Передавання тем», «Коло ідей», «Обговорення проблем», «Мозковий штурм», «Броунівський рух» тощо. Цей сервіс дає миттєву обробку та аналіз даних. Так, на пропонуваному уроці з фізики, матеріали якого презентовані вище, було проведено рефлексію: «Які з тих знань, умінь, навичок, способів дій, що отримані на уроці, я візьму із собою для

використання на інших уроках, у житті, у професії?»).

Автоматично здійснюється зворотній зв'язок, що дозволяє викладачу оцінити ефективність уроку (рис. 5).

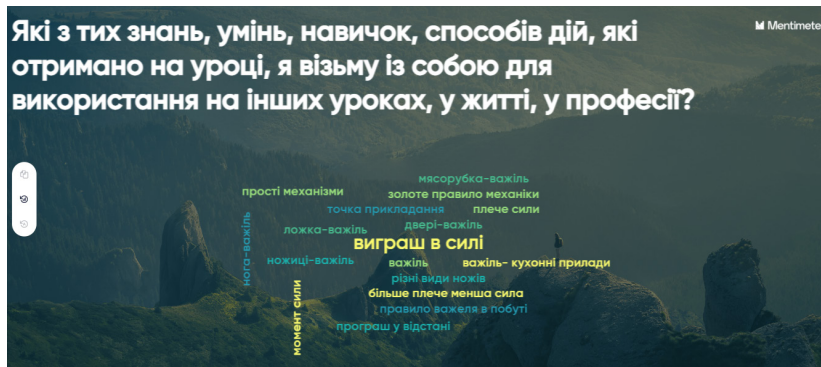


Рис. 5. Зворотний зв'язок з Mentimeter

Дистанційний урок обмежений у часі, та для створення якісного навчального продукту необхідне ґрунтовне, глибоке дослідження, яке передбачає активне залучення учнів у навчально-пізнавальну і науково-пошукову діяльність. Навички активного навчання та програмування під час дистанційного уроку з фізики ефективно розвивають технології «перевернутого» класу в поєднанні з проєктною. Головною метою якої є можливість самостійного набуття знань у процесі вирішення практичних завдань або проблем, які потребують інтеграції знань з різних сфер, тобто навчити учня навчатися та діяти самостійно і відповідально [1, с. 93].

Для реалізації моделі «перевернутого» класу шляхом методу проєктів, на уроці «Момент сили. Умови рівноваги тіла з віссю обертання» здобувачам освіти пропонувалось підготувати випереджувальне домашнє завдання у вигляді міні-проєктів: «Історія важеля», «Важіль у біології», «Експеримент з умов рівноваги з віссю обертання», «Прислів'я та приказки про важіль», «Умови рівноваги з віссю обертання на кухні». Мета цих проєктів: розкрити застосування простих механізмів, умов рівноваги з віссю обертання в конкретній галузі.

Отже, застосування інформаційних технологій під час дистанційного уроку має ряд переваг, таких як індивідуалізація навчання, інтенсифікація самостійної роботи здобувачів освіти, зростання обсягу виконаних за урок завдань, підвищення рівня мотивації та пізнавальної активності шляхом урізноманітнення форм роботи.

Список використаних джерел

1. Іжко Є.С. Метод проєктів як один із засобів оптимізації автоном-

ного навчання / Є.С.Іжко // Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2014. URL: <https://pedpsy.duan.edu.ua/images/PDF/2014/2/17.pdf>.

2. Смагіна Т.М. Теоретичні та практичні основи конструювання компетентнісного уроку / Т.М.Смагіна // Вісник Житомирського державного університету. Випуск 61. Педагогічні науки. 2011. URL: <http://eprints.zu.edu.ua/7464/1/61%2B%2B24.pdf>.

3. Триндаде А.Р. Информационные и коммуникационные технологии и развитие человеческих ресурсов / А.Р.Триндаде // Дистанционное образование. – 2000. – № 2. – С. 5-9.

Ольга СОЛОГУБ,
викладач математики
Зміївського професійного енергетичного ліцею

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ

Проводити уроки віддалено, не бачити учнів, не мати можливостей пояснити особисто й допомогти в момент виникнення проблеми – ще кілька років тому педагоги не могли й уявити таких ситуацій у своїй роботі. Але пандемія, що накрила весь світ, починаючи з 2019 року, а зараз війна в нашій країні, внесли несподівані корективи і змусили всіх терміново опановувати цифрові інструменти й нові педагогічні підходи та методики. Вимушене дистанційне навчання стало викликом для всіх учасників освітнього процесу: викладачів, здобувачів освіти та батьків.

Організувати якісне навчання з використанням цифрових технологій, надихати й мотивувати учнів, давати раду технічним проблемам виявилось зовсім непросто. Впровадження дистанційного навчання – вимога сьогодення і визнано одним з пріоритетних напрямів програми модернізації освіти. Така форма навчання потребує свідомого і вмотивованого підходу до отримання освіти та особливої самоорганізованості та вміння розраховувати свій час від учасників освітнього процесу.

Дистанційне навчання представляє собою нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Для того, щоб воно було максимально ефективним, його необхідно правильно організувати за допомогою системи організаційних, технічних, програмних та методичних заходів. Головним завданням дистанційного навчання є розвиток творчих та інтелектуальних



здібностей учнів за допомогою відкритого й вільного використання платформ, освітніх ресурсів, програм тощо.

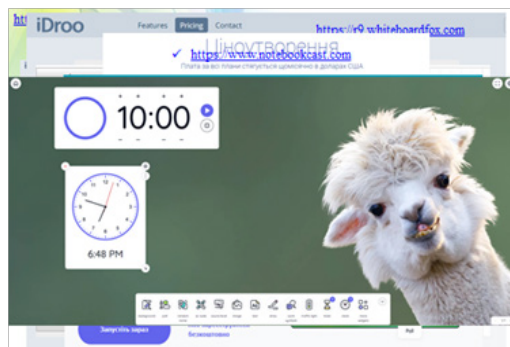
То ж я б хотіла вам представити добірку, на мою думку, цікавих інструментів для того, щоб вдало та ефективно організувати урок в сучасних умовах.

На сьогоднішні вже всі педагоги визначились з тим, яким саме сервісом вони користуються для того, щоб впорядкувати свої групи учнів та налагодити контакт з ними, тому зупиняюсь на таких платформах, як <https://classroom.google.com/>, <https://www.classdojo.com>, <https://moodle.edu.ee/>, <https://www.classtime.com/uk/> я не буду.

Я б хотіла поділитись з вами секретами саме організації і проведення онлайн-уроку.

Почну з онлайн-дошок, за допомогою яких можна гарно візуалізувати матеріал, який необхідно подати. Онлайн-дошка – це мережевий соціальний ресурс, призначений для організації спільної роботи зі створення й редагування зображень і документів, спілкування в реальному часі. Найчастіше я від колег чую про <https://jamboard.google.com>. Але існує ще багато цікавих інструментів. Вони всі приблизно схожі між собою, але кожен має певні особливості. Наприклад, мені припали до душі такі:

– <https://app.idroo.com>



IDroo – інтерактивна онлайн-дошка з повним набором інструментів для введення математичних формул і малювання. За допомогою цього ресурсу досить зручно проводити уроки алгебри, тому що можна з легкістю записати будь-який приклад та розв'язати його. Для цього існує спеціальний інструмент «Формула». На відміну від «jamboard», «idroo» нескінченна дошка. Тобто можна повертатись до попередніх записів, це дозволяє досить зручно покроково пояснювати розв'язання завдань, що потребують дій за алгоритмом або просто великі за обсягом. Інтерфейс дошки досить простий та зрозумілий. Можна писати від руки, малювати. Також присутня можливість на онлайн-дошці друкувати текст, змінюючи його колір або шрифт.

Щоб запросити учасника сесії потрібно лише відправити йому посилання-запрошення. Одночасно на дошці можуть працювати кілька користувачів. Існує кілька версій: безкоштовна та платна. В платних версіях є можливість додавати документи і зображення, змінювати фон дошки. Розміри дошок нескінченні. Створені дошки можна зберегти в PDF-файл або зображення.

– <https://r9.whiteboardfox.com>

Whiteboard Fox проста в налаштуванні і використанні, стає відразу ж доступна за посиланням на сайті. Вона схожа на листок із зошита з математики в клітинку, що допомагає рівно писати і малювати. Все дуже просто, а функції тільки основні – малювання, стирання, навігація і скасування намальованого. Підтримуються текст і вставка зображень, на відміну від app.idroo.com, але можливість друкувати формули відсутня. Існує кнопка «копіювати все», що дозволяє легко захопити все на сторінці і скопіювати її в буфер обміну. Не дуже широкий функціонал, зате малюнок виходить природним і точним. Усі зміни учасники бачать у реальному часі, з невеликою затримкою в секунду або дві.

Поділитися своєю дошкою і запросити учнів для участі або просто спостереження можна через згенероване посилання. Просто надішліть цей лінк поштою чи у месенджер своїм гостям, їм залишиться тільки перейти за нею. При реєстрації на сайті можна зберігати й обмінюватися своїми дошками.

– <https://www.notebookcast.com>

Notebookcast дуже проста, інтуїтивно зрозуміла й абсолютно безкоштовна програма для ведення онлайн-уроків в режимі реального часу. Є лазерний покажчик, який дозволяє в реальному часі вказувати на будь-який елемент інтерактивної дошки, щоб не плутатися, колір покажчиків кожного учасника відрізняється.

Можна створювати шаблони дошок і завантажувати зображення в якості фону на задній план віртуальної онлайн-дошки. Є можливість відключати дію олівця, що особливо корисно для планшетів і комп'ютерів з сенсорним екраном. У будь-який момент можна зробити скріншот онлайн-дошки і завантажити його. На жаль, є тільки текстовий чат всередині дошки, голосовий зв'язок не підтримується. Онлайн-дошки після роботи можна зберегти. Ця дошка має ще одну особливість: можна додати аудіонотатку, тобто ви самостійно можете створити аудіофайл та додати його на дошку.

– <https://classroomscreen.com>

Цю дошку розробив голландський вчитель – він хотів, щоб безліч інструментів для навчання перебували в одному місці. Користуватися дошкою можна безкоштовно.

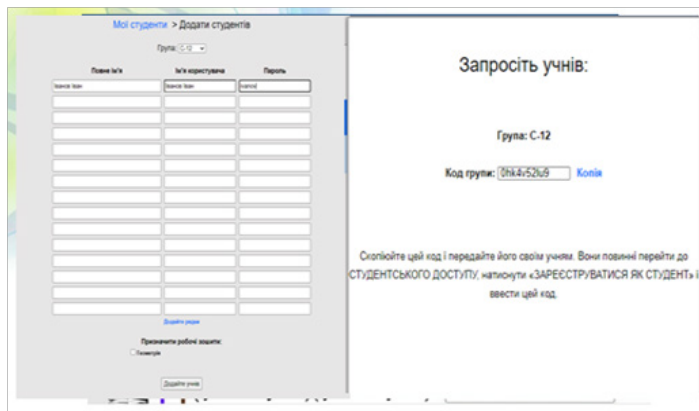
Працювати в додатку можна через браузер. Він має кілька функцій:

- можна вибрати фон, використовувати не тільки білу дошку, а й по-вноцінні зображення, їх можна завантажити з комп'ютера, наприклад, якщо це урок географії, на фон можна поставити карту;

- в текстове поле можна вводити інструкції до завдань;
- можна вибрати мову;
- є таймер – можна встановити певний час для вирішення конкретного завдання;
- є світлофор: учень може натиснути на червоний колір, якщо йому потрібна допомога, а педагог може включати зелений, щоб показати початок роботи, а червоний – кінець;
- режим малювання – для зображення можна використовувати ділянку дошки або всю її площу;
- можна встановити дозволений рівень шуму на занятті: тиша, можливий шепіт, запитати сусіда і спільна робота.

Особисто я не дуже широко використовую можливості цієї дошки, але мені подобається, що можна використовувати її таймер для учнів.

Наступний цікавий ресурс – це <https://www.liveworksheets.com/>. Liveworksheets дозволяє вам перетворювати ваші традиційні аркуші для друку (doc, pdf, jpg...) на інтерактивні онлайн-вправи з самовиправленням, які ми називаємо «інтерактивними аркушами». Учні можуть виконати робочі аркуші онлайн і надіслати свої відповіді викладачу. Це добре для учнів (це мотивація), для викладача (це економить час) і для довкілля (це економить папір).



Крім того, інтерактивні аркуші повною мірою використовують **нові технології, застосовані в освіті**: вони можуть містити звуки, відео, вправи перетягування, об'єднання за допомогою стрілок, множинний вибір і навіть розмовні вправи, які учні повинні виконувати за допомогою мікрофона. У безкоштовній версії обмежено кількість зошитів та класів, які можна додавати. Викладач може сам зареєструвати учнів, а може просто надати код доступу до певної групи і вони приєднаються самостійно. Після додавання

здобувачів освіти до групи, викладач зможе призначати завдання і зошити, які потрібно виконати. «Живі аркуші» можна використовувати і просто онлайн, не реєструючи учнів, достатньо скинути учням просто посилання на певну вправу, але тоді результат, який вони отримають після виконання можна буде дізнатись лише, якщо вони його повідомлять викладачу самостійно, наприклад, зробивши скріншот з оцінкою. Для того, щоб цим сервісом навчитись користуватись, прямо на сайті представлені відео з покроковою інструкцією.

Лілія СОЛОНЬКО,
викладач фізики і астрономії
Кропивницького вищого професійного училища

ВИКОРИСТАННЯ ОНЛАЙН-ПЛАТФОРМИ OURBOOX ДЛЯ СТВОРЕННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ЕЛЕКТРОННИХ КНИГ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ТА ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ

Поняття «книга» донедавна визначалось як неперіодичне видання у вигляді зброшурованих аркушів друкованого матеріалу, набір письмових, друкованих, ілюстрованих або порожніх аркушів, виготовлених з паперу, пергаменту або іншого матеріалу. На сьогодні електронна книга, як формат поширення інформації, поступово витісняє традиційні «паперові» аналоги. Це цілком закономірно. Адже в умовах розвитку новітніх інформаційних технологій третього тисячоліття сформувалася нова генерація людей цифрової ери, так зване «екранне покоління», котре вже не уявляє свого життя без технічних засобів та глобальної мережі, а різноманіття гаджетів робить доступ до необхідних матеріалів легким та незалежним від місця і часу їх прочитання.

З огляду на зазначене, ефективним засобом навчального призначення для учнів можуть слугувати електронні та інтерактивні книги, перевагами яких є:

- чітка структурованість змісту відповідно до етапів проєктної діяльності (організаційно-підготовчого, конструкторського, технологічного, заключного);
- різноманітність інформації (текстової, графічної, аудіо, відео);
- реалізація компетентнісного та особистісно зорієнтованого підходів у змісті методичного апарату;
- наявність інтерактивних елементів для співпраці та взаємодії;
- використання гейміфікації;
- ергономічність дизайну;
- мережева доступність та кросплатформеність.

Існує велика кількість програмних засобів та інтернет-сервісів для створення власних електронних та інтерактивних книг. Вони дають можливість зібрати в єдиному місці всі необхідні ресурси для уроку чи заняття: файли, веб-сайти, Google-документи, онлайн-вправи тощо.

Розробити власну цифрову книгу педагогічний працівник може за допомогою онлайн-платформи Ourboox. Це електронний освітній засіб нового типу, який забезпечує високий рівень задіявання інформаційних каналів сприйняття наочності навчального процесу. У цифрових освітніх ресурсах цього типу інформація представляється не відразу, вона розгортається за-

лежно від дій користувача, який управляє нею відповідними кнопками.

Електронна інтерактивна книга Ourboox дозволяє розмістити в одному документі теоретичний та ілюстративний матеріал, відео, інтерактивні вправи, активні посилання на інші сайти та документи із хмарних сховищ (наприклад, відео YouTube, вправи Learningapps, Google Forms тощо). Вони будуть відображатись та відтворюватись безпосередньо на сторінці книги без переходу на відповідний сайт. Це, в першу чергу, зменшує втрати у часі на перехід від одного джерела до іншого, з однієї веб-сторінки на іншу.

Сервіс Ourboox орієнтований на авторів-початківців та не потребує від них особливих навичок програмування. Інтерфейс платформи простий та інтуїтивно зрозумілий. Автор має змогу створити необмежену кількість різноманітних яскравих інтерактивних книг, сторінки яких можна «гортати».

Створення інтерактивної електронної книги за допомогою сервісу Ourboox відбувається в кілька етапів:

- створення облікового запису;
- введення назви книги, на основі якої формується її URL-адреса;
- створення сторінок та наповнення їх текстовою, графічною інформацією, мультимедійним контентом тощо;
- оформлення параметрів книги (обкладинки, опис змісту);
- збереження внесеної інформації та публікація в мережі.

Створені книги можна вбудовувати у блог чи сайт, а також сервіс автоматично створює QR-код, який можна надіслати учням або розмістити в соціальних мережах.

Автор може відстежувати кількість читачів і редагувати свої книги у будь-який час, навіть після публікації.

На уроці під час очного навчання книга демонструється на екрані за допомогою проектора. Учні можуть відкрити її на телефонах або планшетах, скориставшись QR-кодом або гіперпосиланням.

Після завершення уроку здобувачі освіти мають вільний доступ до книги, а отже, можуть ще раз опрацювати матеріал в особистому темпі, виконати вправи, самостійно провести роботу над помилками. Вона стане у пригоді і тим учням, які були відсутні на уроці, особливо під час дистанційного та змішаного навчання.

За новим Держстандартом здобувачі освіти повинні набувати навичок самостійної пошуково-дослідницької роботи. Вони стають активними учасниками проєктної діяльності, організованої викладачем як на уроці, так і в позаурочний час. В якості результату роботи над проєктом, можна запропонувати учням самостійно створити електронну книгу за допомогою платформи Ourboox.

Використання інтерактивних книг в освітньому процесі сприяє тому, що здобувачі освіти краще сприймають матеріал, підвищується інтерес до навчання та ефективність самостійної роботи.

Завдяки унікальним можливостям інтерактивної книги, таким як ані-

маційність, компактність, багатовимірність подання інформації, викладачі можуть широко використовувати їх в освітньому процесі. Створення таких книг є перспективним напрямом видавничої діяльності, оскільки вможливить відкрити нові горизонти та розвиватися відповідно до сучасних запитів. Але не слід забувати, що вони є тільки допоміжним інструментом, і мають доповнювати, а не замінювати викладача та традиційний підручник.

Список використаних джерел

1. Ourboox – проста безкоштовна платформа для створення електронних книг з ілюстраціями. URL: <http://internet-servisi.blogspot.com/2016/09/ourboox.html> (дата звернення: 15.11.2022).
2. Галик С.Д. Створення навчально-методичного забезпечення початкової школи з використанням сервісу Ourboox. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи: матеріали IV міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. м. Тернопіль, 7-8 лист. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 154-157.
3. Назаркевич М.А., Сторож О.В., Ключник І.І. Особливості розроблення інтерактивних електронних книг. Вісник Львівської політехніки. Комп'ютерні науки та інформаційні технології, 2018. С.332-347. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/12944/23-332-347.pdf>. (дата звернення: 20.11.2022).
4. Інноваційні педагогічні технології в цифровій школі: матеріали науково-практичної конференції молодих учених (15-16 травня 2019 р.) / за ред. Н.О.Пономарьової, О.А.Жерновникової. Х.: Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С.Сковороди, 2019. 270 с.

Вікторія СТАРИЧЕНКО,

викладач географії, біології й екології

Державного закладу професійної (професійно-технічної) освіти
«Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»

ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗМІСТУ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

COVID-19 вніс корективи в діяльність всіх учасників освітнього процесу, змусивши пристосовуватись та перелаштувати свою роботу на дистанційний режим. А війна в Україні привнесла нові виклики: руйнування шкіл, вимушено переселені здобувачі освіти та педагоги, які навчаються і працюють у нових для себе школах по всій Україні та за її межами, «випадання» з освітнього процесу окремих учнів та цілих класів через повітряні тривоги, бойові дії та інші причини, пов'язані з війною [1].

Тому саме дистанційне навчання набуло актуальності, маючи суттєві переваги: навчатися будь-де, навчатися будь-коли, можливість формування індивідуальної освітньої траєкторії, гнучкість графіка, форм роботи, розвиток навичок самоорганізації, структурованість, різноманіття цифрових ресурсів.

Українській освіті надана можливість використання синхронного режиму, при якому здобувачі освіти працюють разом із викладачами наживо, використовуючи засоби та технічні рішення зв'язку в реальному часі, дотримуючись встановленого закладом освіти розкладу занять. Основними рисами дистанційного навчання є інтерактивна взаємодія у процесі навчання із виокремленням часу для самостійного освоєння матеріалу, консультативний супровід у процесі навчання. Дистанційна освіта дозволяє більш зручне використання інтерактивних технологій, вирішує питання фактору відстані та транспорту, виключає фактори затримки у переміщенні до закладів освіти, дозволяє легше залучати в освітній процес здобувачів освіти та зручно освоювати навчальний матеріал [2].

Додатки Google є зручними, простими, безкоштовними та цікавими у використанні для організації ефективного дистанційного навчання.

Саме додатки Google найчастіше використовуються автором для ефективного освоєння здобувачами освіти змісту географії, біології й екології.

Google Sites – це платформа для створення веб-сайтів від Google. Безкоштовний додаток, на якому можна розмістити потрібну інформацію, систематизувати її та постійно оновлювати, а головне – має україномовний інтерфейс. Для користування доступ надається як окремим користувачам, так і всім, хто цього потребує (рис. 1 на стор.193): https://sites.google.com/d/1BCEhT1BLnm3pHDFqzUe28L3wMGa3HkHw/p/1L48_MV11VJIFgVcPYIFszQkmDRycmJZ9/edit?pli=1

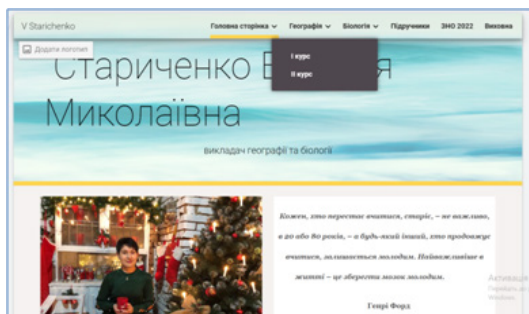


Рис.1. Головна сторінка Google Sites викладача

У практичному використанні має такі недоліки: швидко заповнюється Google Диск, неможливо простежити кількість переглядів, щоб з'ясувати, чи всі учні користуються платформою під час дистанційного навчання.

Google Forms – це безкоштовний онлайн-сервіс, який має простий дизайн, для користувачів доступні різні приклади і шаблони, на основі яких можна легко створювати власні варіанти тестових завдань для поточного і тематичного контролю (рис. 2), анкет, форм для реєстрації на заходи та отримання зворотного зв'язку. Вся інформація, яка вноситься респондентами, автоматично потрапляє до Google Таблиць, і завдяки такій функції можна швидко проаналізувати дані з мінімальними витратами часу та зусиль. Для того, щоб почати використовувати Google Forms, потрібно лише виконати вхід до облікового запису Google [3]: <https://docs.google.com/forms/d/1PYJLGaRnnHXkEbZ39UqP0cizUThDHBSYMBfiiYYmT1w/edit>

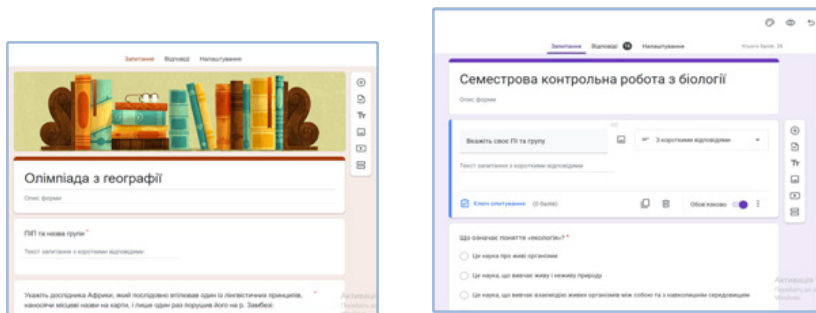


Рис.2. Приклади використання сервісу Google Forms

Google Презентації – безкоштовний додаток, за допомогою якого можна зручно демонструвати цікавий матеріал під час онлайн-зустрічі, надавати посилання, щоб учні опрацьовували матеріал самостійно в зручний час, створювати і редагувати колективні презентації та обмінюватися ними (рис. 3 на стор.194): <https://docs.google.com/presentation/>

d/1BxJ9nzvjWgxeNMpoSR2Ldku0sBa_sPe/edit#slide=id.p1

З додатком можна працювати як на комп'ютері, планшетах, так і на смартфоні, а також створювати або редагувати презентації можна будь-де й будь-коли, навіть у режимі офлайн.

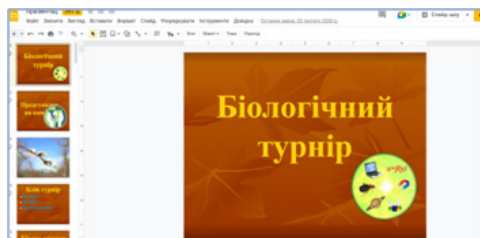


Рис.3. Приклад Google Презентації

Google Classroom – безкоштовний веб-сервіс, створений Google для закладів освіти з метою спрощення створення, поширення і класифікації завдань безпаперовим шляхом. Основна мета сервісу – прискорити процес поширення файлів між педагогами та здобувачами освіти. Об'єднує в собі: створення і обмін завданнями, Google Docs, Sheets and Slides для їх написання, Gmail для спілкування, Google Calendar для розкладу та інші веб-сервіси. Здобувачі освіти можуть бути запрошені до класу через приватний код, чи автоматично імпортуватися з сайту закладу. Кожен клас створює окрему папку на Google Диску відповідного користувача Google Drive, куди подається робота, яку оцінює викладач (рис. 4). Мобільні додатки, доступні на iOS і Android, дозволяють користувачам робити фото та прикріплювати їх до завдань, ділитися файлами з інших додатків та мати офлайновий доступ до інформації. Педагог може відстежувати прогрес кожного здобувача освіти, а після оцінки його роботи повернути її, супроводжуючи коментарями [4].

З додатками Google дистанційне навчання стає легким, цікавим, доступним та сучасним.

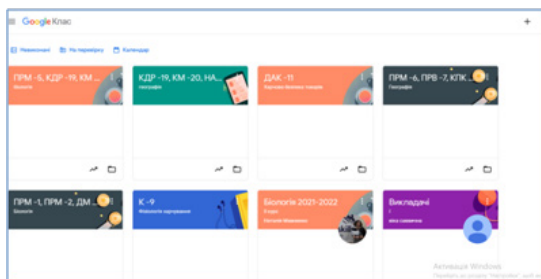


Рис.4. Приклад використання сервісу Google Classroom

Окрім додатків Google автор використовує ще й інші цифрові ресурси, серед яких: Padlet, Wizer.me, Wordart.com, LearningApps, Canva, YouTube канал, QR-коди, «На урок» тести (<https://padlet.com/starichenkovika/m3rkkv7ci79xzg68>,

https://padlet.com/starichenko_vika5/me3jvvyk85ot, <https://app.wizer.me/category/worksheet/QCPFQY-misce-avstraliyi-u-sviti-ta-regioni.-prirodno-resursniy-potencial.-naselennya>).

Зазначені вище онлайн-ресурси використовуються також при проведенні очного та змішаного навчання.

Розвиток цифрової компетентності особистості – одна із затребуваних компетентностей уже сьогодишнього ринку праці та майбутнього.

Поєднання цифрових ресурсів з інтерактивними формами, методами і прийомами навчання, професійне спрямування при викладанні біології й екології та географії – це ознаки компетентнісного навчання, це засіб підвищення рівня мотивації пізнавальної діяльності здобувачів освіти і, відповідно, рівня якості освітнього процесу.

Список використаних джерел

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B5_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F
2. <https://sqe.gov.ua/yakisne-distancyne-navchannya-v-umovakh/>
3. <https://fotc.com/ua/blog/google-forms-10-lajfhakiv-dlya-maksimalnogo-efektu/>
4. https://uk.wikipedia.org/wiki/Google_Classroom

Тетяна ТАБУНЩИК,
викладач математики Вознесенського професійного
аграрного ліцею Миколаївської області

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ПРЕДМЕТІВ

Функціонування системи освіти в критичних умовах (пандемія, військовий стан) можна охарактеризувати інтенсивним пошуком нових підходів до навчання, інноваційних форм організації освітнього процесу, ефективних педагогічних та інформаційних технологій. Крім того, сучасні здобувачі освіти також хочуть навчатися швидко, ефективно та мобільно і один із способів надати їм таку можливість – запроваджувати в закладах освіти систему змішаного навчання.

Під час змішаного навчання відбувається поєднання різних підходів, способів подачі матеріалу, видів роботи. Одне спілкування здобувачів освіти із їхніми наставниками та доцільне застосування можливостей сучасних цифрових технологій сприяє оптимізації освітнього процесу, робить його більш ефективним. Здобувачі освіти мають більше контролю над часом, місцем і швидкістю навчання, таким чином створюються умови для самостійної роботи з джерелами інформації, освітніми ресурсами тощо.

Стало зрозумілим, що для успішної професійної діяльності та реалізації освітніх цілей кожен педагог має не тільки опанувати новітні цифрові технології, а й вміло інтегрувати їх в освітній процес.

Вперше про необхідність структурування процесу навчання та навчальних цілей заговорив Бенджамін Блум. Ідея полягала у тому, що конкретні завдання, з яких складається будь-який освітній курс повинні поступово формувати основні когнітивні процеси учня, а саме: мисленнєві навички вищого (аналіз, оцінювання, створення) та нижчого (запам'ятовування, розуміння, застосування) порядків.

Алан Керрінгтон, австралійський професор, осучаснив дану технологію та розробив Педагогічне колесо, за допомогою якого кожен викладач може чітко окреслити освітні задачі та виміряти їх результативність, залежності від рівня когнітивного процесу, на який було спрямовано цілі уроку.

Колесо розвивається навколо навичок та характеристик учня. У такий спосіб викладач, насамперед, орієнтується на особливості здобувача освіти, для якого, рухаючись колесом, підбирає відповідні інструменти для навчання і розвитку мисленнєвих навичок.

Серед широкого різноманіття україномовних соціальних мереж

сервісів особливу увагу слід приділити додаткам Google, адже Google надає користувачам інтернету велику кількість продуктів, сервісів та послуг, які можна застосовувати для організації освітнього процесу. Компанія Google розробила близько 30 застосунків для освіти, найпопулярніший з яких Google Classroom. У Класі налаштована інтеграція з багатьма об'єктами Google Диска (Gmail, Google Документами, Google Презентаціями, Google Календарем), можна організувати відеозустрічі (Google Meet) та є можливість прикріплювати до завдань для опрацювання різних матеріалів відео з YouTube, Google Forms, Google Slides та інших об'єктів Google.

Сьогодні, реалізуючи діяльнісний підхід до навчання, вже нікого не здивувати інтерактивними методами із використанням наочних засобів. Одним із найпопулярніших таких інструментів є інтерактивна дошка (онлайн-дошка), яка являє собою хмарне середовище, з можливостями розмістити будь-які матеріали уроку та організувати живу взаємодію між педагогом та здобувачами освіти. Найбільш популярними серед онлайн-дошок є: Miro, AWWApp, IDroo, Classroomscreen, Jamboard.

Швидко та ефективно перевірити рівень засвоєння учнями матеріалу та автоматично конструювати статистичні дані з успішності за підсумками проведених робіт допомагають сервіси, за допомогою яких можна створювати тести та інші завдання у найрізноманітніших форматах: МАЙСТЕР-ТЕСТ, LEARNINGAPPS, ONLINE TEST PAD, CLASSMARKER, QUIZZZ, KAHOOT!, WORDWELL.

До загального програмного забезпечення, яке використовується в процесі створення електронних освітніх ресурсів, можна зарахувати цілу низку сучасних програмних засобів візуалізації даних.

- Створювати інтелект-карти можна за допомогою таких програмних засобів, як XMind, MindMeister, MindMup, MindJet Mindmanager, iMind Map та ін.

- Найпоширенішими програмними продуктами для створення скрінкастів є Screencast-o-matic, Movenote і програма для запису екрана мобільного пристрою Mobizen Screen Recorder та ін.

- Існує багато різних сервісів у мережі Інтернет для створення інфографіки, зокрема Draw.io Pro, Piktochart, Easel.ly, Visual.ly, Caco.

- Навчальні фільми можна створювати за допомогою таких програмних засобів, як iSpring Suite, GoAnimate, SparkolPro, PowToon, Moovly, Plotagon.

- Стосовно створення інтерактивних віртуальних плакатів і дошок, варто зазначити зручні мережні ресурси ThingLink, Padlet, WikiWall, Glogster та ін.

- Для візуалізації математичних процесів та побудови «живих креслень» створено програмове забезпечення GeoGebra, яке поєднує динамічну геометрію, алгебру, математичний аналіз, фізику та статистику. Крім того, програма володіє багатьма можливостями для роботи з функціями (побудо-

ва графіків, обчислення коренів, екстремумів, інтегралів тощо).

Перевага цифрових інструментів у тому, що вони допомагають доступніше пояснювати складні теми та демонструвати цікаві приклади. Але ці інструменти ніколи не будуть йти попереду суті викладання, вони просто нададуть йому більшої якості, сучасності та актуальності.

На сайті Digital-competence кожен бажаючий може провести аналіз власної цифровізації та створити колесо сформованих цифрових компетентностей. Мета «Колеса» – надати огляд і запропонувати конкретні інструменти, за допомогою яких ці компетенції можна підвищити та вдосконалити.

А для виміру ефективності використання цифрових технологій у конкретному закладі освіти та визначенні на якому етапі цифрового розвитку знаходиться даний заклад – допоможе онлайн-інструмент SELFIE (Self-reflection on Effective Learning by Fostering the Use of Innovative Educational Technologies).

Цифрові технології в наш час – це інструменти, які відкривають нові можливості для реалізації завдань сучасної освіти: навчання в будь-який зручний час, реалізація компетентнісного та дослідницько-пізнавального підходів, проектного, особистісно-орієнтованого та адаптивного навчання, навчання впродовж життя, навчання без кордонів тощо.

Список використаних джерел

1. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації / Упорядники: Коберник І., Звиняцьківська З. URL: <https://cutt.ly/gYiaWjR>
2. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. К.: 2021. 92 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/pto/2021/11/30/Zmish.navch.u.zakl.PPT-O.30.11.pdf>
3. Цифрові інструменти для організації змішаного навчання в шкільній природничо-математичній освіті: науково-методичний посібник / Укладачі: Буряк О.О. та ін. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк». 2021. 122 с.
4. Методичні рекомендації щодо організації та здійснення дистанційного навчання вчителів фізики, математики, інформатики (матеріали із сайту Ліцею №34 м.Житомира). URL: <https://www.ztkolegium.org.ua/organizacziya-dystancijnogo-navchannya-z-fizyky-matematyky-informatyky/>
5. Падагогічне колесо Алана Керрінгтона – як викладачам деталізувати освітні цілі та підібрати ефективні технології навчання. URL: <http://gohigher.org/poster>
6. 7 сервісів для створення навчальних тестів та завдань онлайн. URL: <https://buki.com.ua/news/7-servisiv-dlya-stvorennya-navchalnykh-testiv->

ta-zavdan-onlayn/#OnlineTestPad

7. 12 інтерактивних онлайн-дошок для дистанційного навчання та спільної роботи. URL: <https://osvitanova.com.ua/posts/4181-12-interaktyvnykh-onlain-doshok-dlia-dystantsiinoho-navchannia-ta-spilnoi-roboty>

8. Ракута В.М. GeoGebra для вчителів математики. Стереометрія: навчальний посібник. 2021. 102 с.

Алла ТХОРИК,
викладач англійської мови
Вищого професійного училища №25 м.Хмельницького

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ: ІНСТРУМЕНТИ ДЛЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ЕФЕКТИВНОГО ОСВОЄННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Невпинний розвиток і зміцнення міжнародних зв'язків України із зарубіжними країнами у різних сферах життя свідчать, що потребою та необхідністю сьогодення є іноземна мова. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивним використанням інформаційно-комунікативних технологій в освіті і, зокрема, при викладанні іноземних мов.

Епідеміологічна ситуація і повномасштабна війна, з якими зіштовхнулася сучасна Україна, вимагає значних змін в освітньому процесі. Варто зазначити, що в цих непростих умовах, перед усіма педагогами професійної освіти постало завдання зробити освітній процес безпечним і при цьому не втратити якості та результативності навчання здобувачів освіти.

Сьогодні дистанційне навчання є однією з провідних тенденцій в освіті.

Основними функціями дистанційного навчання є забезпечення можливостей здобуття неперервної освіти будь-якого рівня та якості і створення умов для безперервного саморозвитку кожній людині незалежно від віку, статі, стану здоров'я і матеріального становища, індивідуально-психологічних особливостей тощо. Дистанційне навчання дозволяє практично реалізувати одне з головних соціальних завдань – забезпечити рівні права для кожної людини у сучасному.

Вивчення іноземної мови дистанційно – нова реальність не лише для викладачів, а й для учнів. У дистанційному навчанні учень має пройти шлях від сприйняття інформації до її розуміння, запам'ятовування, відтворення. Для учнів це дає нові можливості творчого самовираження, оскільки не всі легко почували себе безпосередньо в класі, підвищує ефективність самостійної роботи.

Протягом досить короткого часу педагоги ВПУ №25 м.Хмельницького перейшли з моделі занять в аудиторії у віртуальний простір. Освітянам довелося опанувати основи, необхідні для проведення онлайн-конференцій. Підготувати навчальний матеріал певного змісту і подати його в цікавому форматі учням.

Оскільки ми маємо справу з професійною освітою, в нас є певна специфіка проведення дистанційних уроків англійської мови.

При переході від звичних занять до дистанційного в перші місяці зіштовхнулися з певними проблемами, а саме: не кожен учень має високий

потенціал, необхідний для вивчення іноземної мови, відсутність швидкісного інтернету, щоб виходити на зв'язок у нормальній якості, технічне забезпечення учнів. Однією із проблем є, звичайно, різний рівень знань учнів, що впливає на швидкість виконання завдань і його розуміння. Оцінювання також не завжди є об'єктивним, оскільки учні можуть користуватися інтернет-перекладачами, різними ресурсами, які полегшують виконання завдань тестів.

У процесі дистанційного навчання використовуємо як синхронні, так і асинхронні засоби навчання. Найбільше віддаю перевагу платформам Meet, Zoom. Вони дають можливість працювати з підручниками, тестами, проводити усне опитування. На Zoom-уроках розділяю учнів на пари та міні-групи Breakout room, вони опиняються в окремих залах, при цьому групи не підслуховують один одного. Організатор конференції переміщується між залами і слухає відповіді учнів. Це сприяє кращій співпраці між педагогом і учнем.

Обов'язково на уроці є доступна для всіх JAMBOARD, на якій одночасно можуть писати кілька учнів, і матеріали зберігаються для повторення.

На онлайн-уроках використовую уроки з YouTube, інтерактивні презентації, вправи, власний електронний посібник та інформаційні ресурси.

Використовую <https://www.liveworksheets.com//> Це інтерактивний аркуш із завданнями, які дають змогу учневі перевіряти знання та оцінити правильність відповіді. Є завдання, які допомагають удосконалити навички слухання.

<https://wordwall.net/> – для більш сильніших учнів.

<https://quizlet.com/latest> – платформа дає змогу завдяки вправам засвоїти нові слова. Її зручно використовувати, оскільки учні зможуть почути та візуально запам'ятати нові слова.

<http://osvita.ua/school/method/technol/45747> – онлайн-тестування; онлайн-сервіси для створення тестів.

pppst.com (веб-сайт Pete's Power Point Station) – безкоштовні тематичні презентації, лексичні та граматичні вправи, лінгвокраїнознавчий матеріал для учнів усіх вікових категорій (<https://www.pppst.com/>). Завантаження будь-якої презентації значно зекономить час педагога, зробить процес навчання цікавим і сучасним, а візуалізація навчального матеріалу, яка буде використана під час презентації, значно покращить засвоєння теми учнями та сприятиме успішній реалізації очікуваним результатам уроку

Classroom – завантажую план кожного уроку з відеофільмами, таблицями, презентаціями.

learningapps.org – це система готових вправ та ще й з можливістю автоматичної перевірки системою. Педагог може створити свої вправи за допомогою цієї платформи, якщо готових йому не вистачило. Працювати з платформою треба за тим самим принципом, що й з іншими – надіслати посилення учням. Створіть папку класу, завантажте туди вправи – вже наявні

там чи створені вами. І можете моніторити виконання цих вправ.

<https://slides.com/> – тут ви створите крутезні інтерактивні онлайн-презентації. Можна легко підібрати дизайн, додати фото, зображення, посилання на відео. Окрім традиційних презентацій сервіс дає змогу створювати мультимедійні проєкти (невеликі історії з малою кількістю лаконічного тексту).

У нашому училищі навчаються учні різних професій. Тому для професійного спрямування створено навчально-методичний посібник для професій: «Діловод. Адміністратор. Касир». Він вміщує 31 текст з вправами і словником у кінці.

Оскільки зараз ми стикаємося з проблемами відсутності світла, то ці тексти даємо в Classroom і учні, за можливості, здають нам на платформу.

Розробляємо диференційні завдання з різних тем. Ці завдання теж даємо в Classroom відповідно до теми.

В Zoom проводимо різноманітні квести, виховні заходи, конкурси.

Обов'язковим етапом освітнього процесу є надання та отримання зворотнього зв'язку, незалежно від того, яку комунікаційну чи навчальну платформу обрано для дистанційного навчання. Зворотній зв'язок може бути автоматизованим (наприклад, аналіз правильності відповідей тесту) або викладач надає його індивідуально.

Отже, дистанційна форма навчання не зможе повністю замінити традиційну форму навчання, проте вона здатна стати ефективним доповненням звичних методів роботи.

Список використаних джерел

1. Синхронне й асинхронне дистанційне навчання. Освітній портал. URL: <https://osvita.ua/school/method/78950>
2. Кухаренко В.М., Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія /За ред. В.М.Кухаренка, В.В.Бондаренка. Харків, 2020. 409 с.

Івanna ФЕДОРОВИЧ,

викладач професійно-теоретичної підготовки
Державного навчального закладу «Деражнянський центр
професійної освіти»

ОСВІТНІ ВЕБ-РЕСУРСИ В ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

В наш час перед системою професійної освіти постає завдання підготовки фахівців, які вміють творчо мислити, володіють дослідницькими вміннями і навичками, здатні орієнтуватися в просторі наукової інформації і сучасних інформаційних технологіях [3, 41]. Роботодавці сьогодні потребують не просто робітників чи фахівців, а висококваліфікованих працівників, які володіють сучасними технологіями, технікою та обладнанням. І завдання кожного закладу освіти – підготовка таких фахівців через впровадження в освітній процес сучасних освітніх веб-ресурсів.

До освітніх веб-ресурсів належать електронні засоби навчання, основою застосування яких є веб-технології, що визначають як інформаційні технології, використання яких дає змогу здійснювати опрацювання та використання веб-ресурсів (текстових, графічних, звукових, відеоресурсів), зв'язаних між собою гіпертекстовими зв'язками і розміщених у веб-просторі комп'ютерних мереж [2, 16].

Нині веб-технології найкраще реалізовано в мережі Інтернет, яка охоплює більше 150 країн світу [1, 40]. Привабливість інтернет-технологій для сфери освіти в тому, що вони створюють середовище, яке сприяє розвитку творчих здібностей учнів завдяки стимулюванню допитливості, не регламентованості й багатоваріантності навчання, формуванню й розвитку нестереотипного мислення, зростанню мотивації [5, 142].

Можна класифікувати освітні веб-ресурси за метою застосування таким чином: для самостійної роботи здобувачів освіти; з метою підготовки викладача до занять; для самоосвіти педагога; з метою організації практичної роботи на занятті; для організації позаурочної роботи з дисципліни.

При цьому виділяють такі форми проведення занять із застосуванням веб-ресурсів: презентація, дослідження, віртуальний експеримент, лабораторна робота, тематичний проєкт, електронна вікторина, контроль знань, факультатив, мережевий проєкт, індивідуальне навчання, консультації, мережева гра, віртуальна екскурсія, прес-конференція, творчий звіт, дистанційні олімпіади, телекомунікаційні проєкти, веб-квести та ін. [6, 142].

Найбільш поширені освітні веб-ресурси

Google Classroom – безкоштовний сервіс для закладів освіти. Мета – спростити створення, поширення і класифікацію завдань, прискорити

обмін файлами між викладачами і учнями. Реєструватись окремо не потрібно, достатньо мати пошту на Gmail. Викладач може онлайн слідкувати за роботою учнів (тобто в режимі реально часу бачити документи, в яких учні виконують завдання чи виправляють помилки); можна коментувати роботи і виставляти оцінки; відправляти на повторну перевірку (після виправлення помилок) та отримати іншу оцінку. Основним елементом Google Classroom є групи.

Google Meet – це сервіс, де можна проводити високоякісні й безпечні відеозустрічі та дзвінки. Він доступний для всіх користувачів і пристроїв, має ряд переваг:

- у зустрічі можуть одночасно брати участь до 150 користувачів;
- заняття може тривати безперервно до 300 годин;
- є можливість демонстрації матеріалів на робочому столі ПК під час занять і семінарів;
- під час зустрічі можна надати доступ до свого екрана, щоб показати презентації або іншу інформацію на робочому столі;
- планування занять заздалегідь та прив'язка до Google-календаря;
- синхронізація запланованих занять виконується автоматично на всіх пристроях, тому почати зустріч можна на комп'ютері, а закінчити – на іншому пристрої, наприклад, телефоні;
- запис занять зі збереженням відео на Google Диск.

Google Forms – це зручний інструмент, за допомогою якого можна легко і швидко планувати заходи, складати опитування та анкети, а також збирати іншу інформацію. Форму можна підключити до електронної таблиці Google, і тоді відповіді респондентів будуть автоматично зберігатися в ній. Google Форми – можливість тестового контролю та збору інформації шляхом анкетування за допомогою електронних форм для збору, узагальнення та аналізу інформації. Якість навчання, результативність надання знань неможливі без діагностики та моніторингу.

Zoom – це сервіс для організації онлайн-конференцій та відеозв'язку. Zoom – підходить для індивідуальних та групових занять. Користувачі можуть використовувати додаток як на комп'ютері, так і на планшеті чи смартфоні. До відеоконференції може підключитися будь-який користувач за посиланням або ідентифікатором конференції. Заняття можна запланувати заздалегідь, а також зробити посилання для постійних зустрічей у певний час. У платформу вбудована інтерактивна дошка, яку можна демонструвати учням. Крім того, є можливість легко й швидко перемикатися з демонстрації екрана на інтерактивну дошку.

YouTube – один з найпопулярніших сервісів такого типу, у якому є доступна пошукова система, що дозволяє за ключовими словами знаходити релевантні відеоматеріали. Велика кількість матеріалів різними мовами, різної тематики, автентичних та навчальних, дозволяє широко використовувати YouTube як на аудиторних заняттях, так і в самостійній роботі й само-

освіті [6, 135].

Microsoft Teams – це онлайн-сервіс для командної роботи, який забезпечує в одному робочому просторі функції спілкування, управління задачами, контентом та додатками. Будучи віртуальною платформою для проведення зустрічей, Teams містить функції та інструменти, які здатні забезпечити продуктивну спільну роботу команд, у тому числі, забезпечувати організацію і здійснення дистанційного навчання. Microsoft Teams є цифровим центром, який поєднує в одному рішенні розмови, контент, завдання та програми, дозволяючи педагогам створювати умови для ефективного навчання. Спільні заняття, професійні зв'язки в освітніх спільнотах – усі ці можливості вам доступні в єдиному рішенні, яке пропонується безкоштовно педагогам і учням.

Отже, професійно-технічна освіта знаходиться в постійному пошуку шляхів осучаснення на основі новітніх технологій через широке впровадження в освітній процес інформаційно-комунікативних технологій, формування в молоді рис, необхідних для успішної адаптації та самореалізації в інформаційному суспільстві після завершення навчання в системі професійно-технічної освіти.

Список використаних джерел

1. Биков В.Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України // Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби технології: монографія / [В.Ю.Биков, О.О.Гриценчук, Ю.О.Жук та ін.] / Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. – Київ: Атіка, 2015.
2. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н.Клокар // Шлях освіти. – 2007. – №4 (46). – С.38-41.
3. Польона О. Крок за кроком до професійної компетентності / О.Польона // Професійно-технічна освіта. – 2015. – №2. – С.18-19.
4. Пометун О.І. Інтерактивні методи та система навчання. – Київ: «Шкільний світ», 2017.
5. Стахмич Т.М. Інтегрований підхід до підготовки кваліфікованих робітників в професійно-технічних навчальних закладах: автореф. дис. канд. пед. наук / Т.М.Стахмич. – Вінниця, 2011.
6. Шишкіна М.П. Формування хмаро орієнтованого середовища навчання / М.П.Шишкіна, М.В.Попель // Інформаційні технології в освіті. – 2016. – №1 (26). – С.148-165. URL: <http://ite.kspu.edu/home>

Людмила ХАРЛАМПОВИЧ,

викладач професійно-теоретичного курсу

Володимир-Волинського центру професійної освіти

ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО БЛОГУ ВИКЛАДАЧА ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО, ЗМІШАНОГО Й ОЧНОГО НАВЧАННЯ

На сьогоднішній день уже нікого не дивує використання цифрових технологій. Педагогічний колектив нашого центру професійної освіти використовував такі цифрові ресурси, як мультимедійні презентації, відеоролики, опитувальники Google Forms і до обмежень, які пов'язані як з пандемією Covid-19, так і з воєнним часом. Це був, хоч невеликий, але позитивний досвід використання цифрових технологій.

З введенням карантинних обмежень перейшли на дистанційне навчання активно використовуючи саме цифрові технології. В першу чергу, на сайті нашого ЦПО була створена окрема сторінка «Дистанційне навчання», на якій були розміщені: скоректований розклад; скоректовані під «дистанційку» навчальні плани із загальноосвітньої і професійної підготовки; персональні блоги і сайти викладачів і майстрів виробничого навчання з активними посиланнями на них. Для створення завдань, надання теоретичних матеріалів, проведення тестування були створені групи в Google класі, для проведення онлайн-уроків стали активно використовувати платформу для проведення відеоконференцій Zoom. Користувались також і месенджерами Viber, Skype. Разом з тим у Facebook була створена сторінка «Дистанційне навчання ВПУ», через яку здобувачам освіти передавали посилання на класні кімнати, надавали завдання.

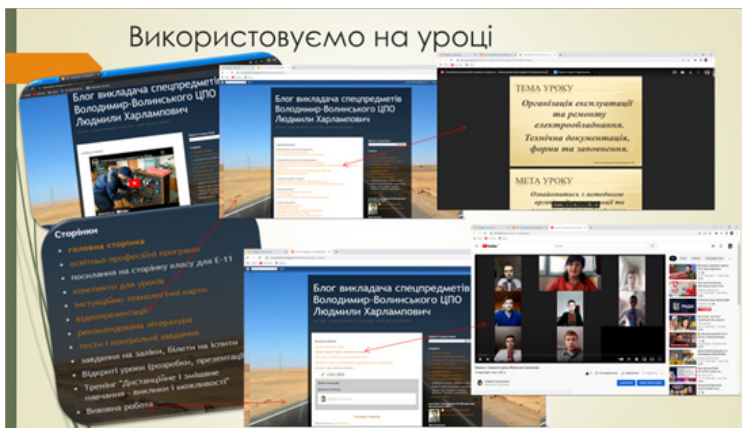
Перехід на дистанційне навчання у професійній освіті, як на мене, дався досить жорстко. Сформованих курсів професійного спрямування в просторах інтернету не так вже й багато і реально використовувати щось готове, даючи просто посилання, немає багато можливостей. Для прикладу, на сьогодні на сайті МОНУ з електромеханічної галузі ми можемо знайти лише 3 електронні підручники: спецтехнологія електромонтерів, електротехніка і основи радіоелектроніки. Тому кожен педагог професійної освіти створює свою підбірку матеріалів, яка відповідає навчальній програмі з предмета.

При викладанні теоретичного курсу предметів професійного спрямування я використовую власний блог: <https://vvvpuelektro.blogspot.com>.

На блозі я маю змогу розмістити як конспект уроків, так і відеопрезентації, рекомендовану літературу, посилання на ресурси, посилання на відеоматеріали як з YouTube, так і з власного YouTube каналу тощо. Для дистанційного навчання підключила Google клас: <https://classroom.google.com>.



Для зберігання навчальних матеріалів використовую Google Диск: <https://drive.google.com>, для оцінювання засвоєння здобувачами освіти матеріалу – Google Forms та Classtime, для проведення онлайн-уроків віддаю перевагу Zoom.



Ведення власного блогу дозволяє «вбити 2 зайці». Перше, це дещо легше дається відсутність мультимедійного обладнання: в закладах професійної освіти не достатньо ним забезпечені, а здобувачі освіти можуть просто з телефону зайти на блог і відкрити саме той матеріал, який на даний момент їм потрібний. І ще один плюс – це доступ здобувачів освіти до навчального матеріалу 24×7. Тобто, доступ є постійно і, коли є необхідність повторити чи вивчити щось, якщо не був на уроці, наприклад, здобувачі освіти вільно можуть це зробити будь-коли.

Створити блог викладача досить просто. Ось які можливості це дає:

1. Власний блог можна створити на платформі Google абсолютно

безкоштовно.

2. Налаштувати блог можна за власним бажанням, так як ми його «бачимо».

3. Можемо створювати матеріали як у вигляді публікацій, так і у вигляді посилань на певний навчальний матеріал, створюючи для цього необхідну нам кількість розділів (сторінок).

4. Через блог є можливість надавати навчальні матеріали, проводити опитування, контрольні роботи, різні вправи та ігри тощо.

Сучасні здобувачі освіти досить прогресивні, технологічні, навіть дещо залежні від інтернету і соцмереж. Якщо порівнювати час ще 10 років тому і сьогодні, молодь просто інша. Вони по-іншому сприймають інформацію, в них менше посидючості, але більше глобальності. Щоб найкраще підготувати їх до майбутнього, є необхідність розвивати в наших здобувачів освіти критичне мислення, комунікаційні навички, емоційний інтелект, аналітичні здібності і технічні навички.

Британські спеціалісти з питань освіти бачать ідеальний портрет сучасного здобувача освіти так:

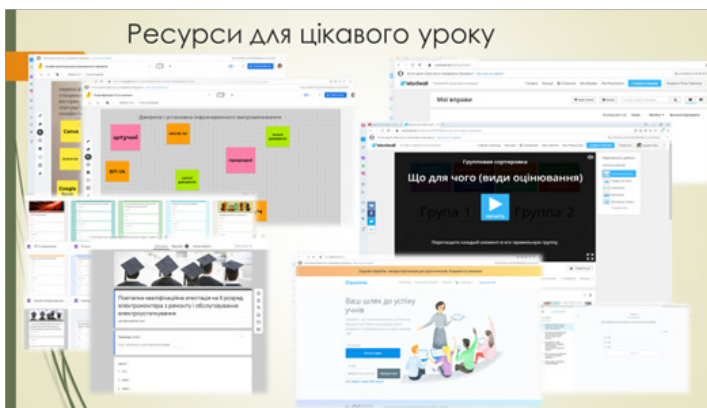
- він завжди мобільний;
- співпрацює завжди і з усіма;
- зростає у соцмережах;
- навчається скрізь і будь-коли.

І, як наслідок, педагоги нового покоління:

- мають бути не трансляторами даних, а спрямовувати освітній процес. Здобувач освіти навчається сам;
- мають активно працювати в команді. Педагог не «ізолюваний» у межах предмета, а активно співпрацює з педагогами інших спеціальностей;
- навчають здобувачів освіти у співпраці в класі;
- вважають технології «надбудовою» в навчанні та активно їх використовують, а не просто «вивчають».

Використання освітніх електронних ресурсів стає звичним способом надання освітніх послуг. Викладачам необхідно орієнтуватись на сучасні технології, використовувати нестандартні методи і форми навчання, щоб змотивувати, зацікавити наших здобувачів освіти як при дистанційній і змішаній формі навчання, так і при очній формі також.

Щоб здобувачу освіти було цікаво «взяти» матеріал, який ми готові йому дати, цей матеріал треба «загорнути» ще й у цікаву «обгортку» методики, яка буде інтерактивною, яскравою, «зацепить» їх за живе. Тому важливо застосовувати різні ресурси для створення уроку: інтерактивну дошку, цікаву вправу у Wordwall чи Kahoot, опитування у Google Forms або Classtime, активно використовувати мультимедійні презентації або відеоролики тощо. Все це поживає урок, посилює зацікавленість здобувачів освіти до теми, що вивчається.



Саме створення викладачем власного блогу (сайту) дає йому можливість постійно і будь-де застосовувати у своїй роботі всі ці електронні ресурси, створювати і розміщувати на власному блозі цікаві матеріали і, надаючи посилання своїм здобувачам освіти на власний блог, підтримувати постійну їх зацікавленість до навчання.

Ніна ШАПОЧКА,
викладач Лозівського центру
професійної освіти Харківської області

ГЕЙМІФІКАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ПІЗНАВАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ УЧНІВ НА УРОКАХ ФІЗИКИ

Освітня система зазнає докорінної трансформації. Разом із технологіями подачі матеріалу педагогами здобувачам освіти зміниться і таймінг уроків, не розрахований на різний рівень сприйняття та концентрації уваги. Вважається, що із часом традиційне накопичення знань у вигляді оцінок буде відмінено, а освітній процес модернізується за рахунок нових, просунутих діджитал-рішень та гейміфікації.

Взагалі, в сучасних реаліях наше життя супроводжують стрімкі метаморфози, підсилені зовнішніми чинниками. За цих умов, мені спадає на думку афоризм Конфуція: «Коли дме вітер змін, одні зводять стіни, інші будують вітряні млини». Я вважаю за краще ставити вітрила, використовуючи обставини. Для мене важливо вчасно вловити сучасні тенденції в системі навчання та впроваджувати їх, готуючи здобувачів освіти для входження у ще невідомий, технологічно розвинений світ.

Зараз активно набирає обертів тренд, що підтримується технологічними монстрами, такими як Apple і Google. Про нього багато говорили фахівці під час Всесвітньої конференції для розробників на платформах Apple, розмірковуючи про модернізацію «Вулиці Сезам», відомої освітньої ТВ програми, що існує з 1969 року. Саме ініціатори «Вулиці Сезам» першими в світі зрозуміли, що набагато краще, ніж відірвати дітей від телевізорів, зробити телевізор корисним для них. І вони перемогли, адже проєкт успішно транслюється у 150 країнах світу. Завдяки йому «телескриня» стала для дітей свого роду соціальним паттерном щодо навчання методом ігор та казок.

Історія телевізорів відбувається і з гаджетами. Відірвати від них дітей неможливо. Це навіть сильніше, ніж приставки. Тому що доступніше: смартфон є в будь-якій родині, ігри на ньому безкоштовні або дешеві. Тепер постає питання: як вкласти в смартфони щось корисне, але так, щоб за формою це було так само круто, як «Фортнайт»?

На початку минулого століття вчені зробили перші спроби вивчення ігрових практик. У 1938 році була опублікована одна з перших робіт на цю тему – трактат Номо Ludens, «Людина, що грає» голландця Йохана Хейзінги, де він пояснює вплив ігор на суспільство і мотивацію індивіда. У 1980-х в США з'явилася філософія відеоігор, а трохи пізніше в Європі зародилася нова галузь досліджень – Game Studies.

Ігри – унікальне явище. Вони не просто мотивують грати, але й три-

валий час підтримують цю мотивацію. За статистикою 97% дітей, віком від 12 до 17 років грають у відеоігри. Така наполегливість – мрія викладачів, адже захопити здобувачів освіти на тривалий час – це справжнє мистецтво. Чому ж іграм це так легко вдається? Гра – це підхід до навчання, що стає все більш поширеним і популярним в освіті, то і являється альтернативою для багатьох з існуючих методів навчання. Використання даного методу в групі підвищує мотивацію, подовжує термін зацікавленості у вирішенні проблеми та збільшує ймовірність досягнення своєї мети.

Ігрофікація стає зараз дуже популярним явищем, не тільки в освіті, але й і бізнесі, науці, маркетингу та інших сферах.

Гейміфікація – (англ. «game» – гра) – це використання ігрових елементів та ігрових механік у неігровому контексті для досягнення реальних цілей.

Гейміфікація як система почала формуватися в 2000-х роках разом з розвитком цифровізації. У 2010-х її стали впроваджувати в бізнес і освіту – вона стала відповіддю на однотипність і консервативність процесів. Сьогодні гейміфікація – система, яка працює із зовнішньою стороною освітнього процесу.

Суть гейміфікації – замаскувати труднощі у веселі ігрові місії (наприклад: труднощі – монстри, контрольна робота – стихійне лихо). Мета – це сукупність цілей, яких має досягнути учень, після проходження вивченої теми; підвищити мотивацію та захопленість учнів. Елементи гри, які можна використовувати на уроці – це окуляри, шкала прогресу, рейтингова система та інші елементи. Також підтримується психологічна поведінка в групі, за порушення якої в правилах гри можуть бути прописані і штрафи. Тому учні зосереджуються не тільки на навчанні, а й на вмінні вчитися контролювати свою поведінку.

Є багато сервісів з ігровими технологіями. Перш ніж обрати сервіс ми повинні самі його досконало переглянути та опрацювати. Наша мета – допомогти здобувачам освіти не залишатися на тому ж рівні розвитку, зробити так, щоб вони почали послідовно рухатись далі. Гра повинна бути цікава.

Classcraft – безкоштовна освітня рольова онлайн-гра, в яку викладач і учні грають під час опанування освітнього матеріалу. Гру було розроблено ще у 2013 році канадським вчителем фізики Шоном Янгом з метою підвищення мотивації до навчання в учнів, а також покращення їхньої дисципліни під час уроків. Гра відрізняється сучасною графікою. Функціонал сервісу постійно оновлюється. Одним з ключових партнерів Classcraft є корпорація Google, тому усі розроблені нею застосунки відмінно генеруються з цією ігровою платформою.

Сенс гри – виконання квесту, кожен з етапів яких відповідає темі уроку та попередньо розроблений викладачем у межах платформи. У кожне завдання можна вставляти посилання на відео з YouTube, створювати Google Форми, інтегрувати з інтерактивною дошкою сервісу LearningApps

та онлайн-конструкторами завдань OnlineTestPad тощо.

Умовно весь процес організації такої форми навчання можна поділити на кілька етапів.

1 етап – підготовчий. На даному етапі викладач проходить реєстрацію на сайті та стає Майстром Гри, створює клас. Список класу можна внести з таблиці Excel або експортувати з Google Classroom. На сайті гри існує інтеграція з усіма програмами Google.

2 етап – підписання пакту Героя. Здобувачі освіти отримують запрошення, на яких вони офіційно стають гравцями Classcraft та погоджуються з умовами гри.

3 етап – правила гри. У гри створюється перелік правил, за які гравці можуть отримати винагороду чи покарання. Правила стосуються навчальної діяльності та поведінки на уроці. Обговорення правил спільно зі здобувачами освіти дозволяє встановити більш довірливі стосунки.

4 етап – вибір гравцями свого героя. Здобувачі освіти встановлюють на телефони або інші гаджети безкоштовний додаток Classcraft, отримують від Майстра Гри свій унікальний код та пароль, які відкривають їм доступ до гри, вибирають свого персонажа. В гри три типи героїв: Воїн, Маг та Цілитель. Кожен із героїв вже має певний набір здібностей, що в процесі гри розвиваються.

5 етап – створення команд. З гравців формуються команди, обов'язково до однієї команди повинні потрапити всі типи героїв. Команди створюються викладачем, чисельний склад залежить від завдань, передбачених для групової роботи. Як показує практика, оптимальна кількість учасників команди – 4. Команди можуть вигадати свою назву і вибрати свою емблему.

6 етап – створення квесту. На сайті гри є карти, в яких створюється маршрут проходження квесту. В нашому випадку тема квесту «Механічний бум», яка розбита на сім етапів – завдань. Кожне завдання присвячено вивченню, повторенню чи закріпленню певної теми.





У вікні кожного завдання є кілька вкладок:

- «Мета» із постановкою мети завдання.
- «Завдання», в якому розміщено його опис, можуть розміщуватись навчальні матеріали, посилання на навчальні ресурси, посилання на тренажери або інтерактивні вправи.
- «Умови та нагороди», де зазначено терміни виконання та нагороди у вигляді окулярів здоров'я та досвіду, а також золотих монет.
- «Звіти та дискусії» – у цій вкладці Герої можуть вносити відповіді на питання, вести спільне обговорення проблемних, дослідницьких або розрахункових завдань за завданням даного етапу, розміщувати фотозвіти з виконання завдань, звертатися за допомогою до гравців або до викладача.
- «Прогрес» – вкладка в якій відображається виконання завдання усіма гравцями.

За виконання навчальних та творчих завдань на уроці, домашніх завдань, дотримання правил гри, участь у позакласних заходах, здобувачі освіти отримують окуляри здоров'я, досвід та золоті монети, які вони можуть використати на розвиток здібностей свого персонажу і покращити його зовнішній вигляд та спорядження.

На сайті Classcraft також є інструменти, які можна використовувати в організації урочної та позаурочної діяльності. Більшого ефекту запуску цих ігрових механізмів можна досягти, якщо вивести зображення на великий екран.

Початок уроку – важливий момент, в грі Classcraft він починається з «Випадкової події», який може бути позитивним (додавання очок) або не дуже (втрата очок), а може бути кумедним (всі мають звертатися один до одного «Мілорд» або «Міледі», воно стосується як окремого гравця, або команди, або викладача). Вибір тієї чи іншої події генерує гра, а список можливих варіантів редагується викладачем, коли створюються налаштування гри для групи. Такий момент на початку уроку привносить елемент несподіванки, сюрпризу та загалом створює позитивну атмосферу.

Інструмент «Колесо долі» випадково вибирає гравця або команду для відповіді на запитання чи виконання завдань як усно, так і біля дошки. Є інструменти зворотнього відліку часу та таймер, якщо необхідно враховувати

на уроці певний час для конкретного виду навчальної діяльності.

«Битва босів» – інструмент у вигляді вікторини із тестовими питаннями або короткою відповіддю, щоб організувати формуюче оцінювання на тему уроку, у ньому також випадково обирається гравець чи команда для відповіді. При неправильній відповіді герой втрачає окуляри здоров'я, але система відразу пропонує скористатися допомогою Цілителя зі складу команди, щоб відновити стан героя, що помилився.

На сайті Classcraft передбачено інструмент для організації зворотнього зв'язку індивідуально з кожним учнем, також існує можливість зробити оголошення всій групі. Наприклад, при організації уроку у моделі дистанційного навчання «ротація станцій» – гравці отримали інструкції з організації уроку та маршруту переміщення станціями, у зв'язку з чим вдалося значно заощадити час уроку на організаційних моментах.

При реалізації цієї форми роботи застосовувався сценарій «переворотного класу» та ознайомлення з навчальною інформацією, у вигляді невеликих відеороликів було винесено до домашнього завдання. Для самоперевірки учні використовували інтерактивні вправи і тренажери, а на уроках більшою мірою приділялася увага особливо значущим або важким моментам, а також виконання завдань, вправ на закріплення та відпрацювання теми, що вивчається, виконувались практичні та дослідні завдання, в тому числі фізичні експерименти.

За допомогою гри Classcraft успішно були реалізовані такі освітні завдання, як:

- продуктивна взаємодія здобувачів освіти в командах під час уроків та у мережевому співтоваристві для вирішення навчальних та творчих завдань;
- самоорганізація учнями власної освітньої траєкторії та набуття досвіду дистанційного навчання;
- закріплення навичок індивідуальної та спільної роботи у різних сервісах, зокрема хмарних;
- отримання швидкого зворотнього зв'язку від викладача та індивідуальної консультації щодо корекції прогалин у знаннях;
- підвищення якості знань з вивченої теми за підсумками тематичного контролю та зацікавленість освітнім процесом.

Креативність – наше все, або необхідна складова успішної людини. Це здатність бачити те, чого ще немає. Оскільки, дуже скоро, більшість рутинних операцій буде автоматизовано, від людини все більше вимагатимуться вміння мислити нестандартно і створювати новий продукт, відповідний сучасним вимогам. Люди майбутнього – генератори нових ідей. Креативні, ініціативні люди з гарною уявою, які можуть працювати завжди, скрізь і з усіма, для них немає вікових обмежень; вони не лякаються провалу, здатні застосовувати знання і досвід у різних соціальних і організаційних конфігураціях.

Для сучасних учнів, з їх бурхливою уявою, бажанням проявляти себе в різних ситуаціях, при правильному підході розвинути креативність просто. Але, педагогам, перш за все, слід розуміти, що розвиваючи креативність, вони відкривають простір свободи і можливостей для обдарованих дітей. А обдаровані діти, новатори, креатори – це інтелектуальний потенціал України.

Список використаних джерел

1. Освітній проект «На Урок», «Всеосвіта».
2. Вікіпедія.
3. <http://timso.koippo.kr.ua/hmura12/2016/10/16/hejmifikatsiya/>
4. <http://timso.koippo.kr.ua/hmura13/pryshlyak-olena-viktorivna-hejmifikatsiya-v-elektronnomu-navchanni-yak-sposib-pidvyschennya-piznavalnoji-aktyvnosti-uchniv-na-urokah-movy-ta-literatury/>
5. <https://www.ar25.org/article/top-10-prykladiv-geymifikaciyi-peretvorennia-u-gru-v-osviti-yaki-zminyat-nashe-maybutnye>

Марина ЮХИМЕНКО,

викладач англійської мови

Державного навчального закладу «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі»

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ОСВІТНІХ РЕСУРСІВ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Сьогодні навчання учнів відбувається у незвичних для нас умовах. Це виклик не тільки для дітей, сімей, а й для педагогів. У непрості часи війни діти так само переживають стрес і тривогу. Їх відчуття підсилені тим, що вони не завжди розуміють, що відбувається. Тому у нинішніх умовах необхідно отримувати інформацію з різних джерел, користуватися нею та створювати її самостійно задля того, щоб урок був цікавим, сучасним, наповненим та інтерактивним, адже такі уроки, як свято для учнів, які відвернуть увагу від теперішніх подій. Окрім того, широке використання електронних освітніх ресурсів відкриває нові можливості для педагога у викладанні іноземної мови.

Викладач іноземної мови повинен вміти добре орієнтуватися у величезній кількості інтернет-ресурсів, які забезпечують оволодіння іноземною мовою в єдності з культурою її носіїв, а також значною мірою полегшують роботу викладача, підвищують ефективність навчання, дозволяють покращити якість викладання.

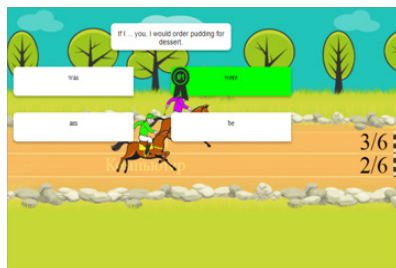
Електронні освітні ресурси – засоби навчання на цифрових носіях будь-якого типу або розміщені в інформаційно-телекомунікаційних системах, які відтворюються за допомогою електронних технічних засобів і застосовуються в освітньому процесі. Електронні освітні ресурси створюються для забезпечення модернізації освітнього процесу, надання рівного доступу учасникам освітнього процесу незалежно від місця проживання та форми навчання.

Практичне використання електронних освітніх ресурсів було апробовано під час викладання англійської мови у Державному навчальному закладі «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі», зокрема LearningApps, Quizlet, ELLLO, LIVEWORKSHEETS, Wordwall та ін.

LearningApps (<https://learningapps.org/>) – це зручний, інтуїтивний у роботі онлайн-сервіс створення інтерактивних вправ для використання як на уроках, так і в позаурочний час, застосування яких сприятиме кращому сприйманню матеріалу, підвищенню пізнавального інтересу, формуванню вмінь як самостійної, так і спільної роботи тощо. Він є конструктором для розробки, зберігання інтерактивних завдань з різних предметних дисциплін, за допомогою яких учні можуть перевірити і закріпити свої знання в ігровій формі. Перевагами використання LearningApps є активізація на-

вчальної діяльності учнів, підвищення мотивації до навчання; економія навчального часу; розвиток логічного мислення, пам'яті. Його використання у виховних заходах з англійської мови дозволить формувати пізнавальний інтерес, забезпечити високий рівень наочності, спростити процес взаємодії між учнями та викладачем.

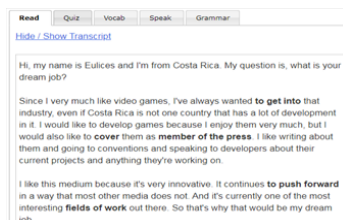
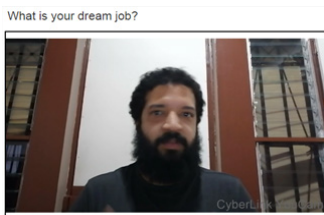
На сайті <http://learningapps.org/> можна детальніше ознайомитись із різними вправами та спробувати створювати власні.



Quizlet (<https://quizlet.com>) – онлайн-сервіс для створення та застосування флеш-карток та навчальних ігор у різних категоріях. Це найпростіший спосіб вивчати, практикувати та освоювати досконало будь-який потрібний матеріал. Існують декілька способів вивчення інформації: віртуальні картки, введення відповідей на письмові або звукові підказки. На даному сайті можна працювати в різних режимах для запам'ятовування лексики, таких як: «Cards», «Speller», «Learn», «Test», «Scatter», «Race».

ELLLO (<https://ello.org>) – ресурс, завдяки якому ви можете прослухати інтерв'ю різних людей з різних країн світу. Саме завдяки цьому ресурсу ви можете навчитися сприймати мову і розуміти людей з різними акцентами. ELLLO – це багатюща аудіотека зі всілякими матеріалами англійською мовою для прослуховування і тренування навички сприйняття англійської інформації на слух. Усе мовлення людей, у яких беруть інтерв'ю, є більш живим і природним, ніж ті аудіоматеріали, які пропонують курси або всілякі підручники. Також ресурс подає добірку відеоматеріалів з субтитрами.

На порталі представлена колекція всіляких ігор, які також допоможуть вам поліпшити навичку сприйняття мови на слух. Крім того, ELLLO допоможе вам запам'ятати вимову окремих слів, особливо тих, які мають багато різних значень і найбільш часто вживаються в мові.



LIVEWORKSHEETS (<http://www.liveworksheets.com>) – це платформа, за допомогою якої можна створювати інтерактивні робочі аркуші. Завдання, які можна додавати до свого робочого аркуша: додавання полів для введення тексту, вибір правильної відповіді, вікторина з вибором правильної відповіді, зіставлення, перетягування правильної відповіді, завдання на прослуховування, на вимову, відкриті питання, додавання MP3 файлів, відео з YouTube, посилань.

На платформі існує велика кількість готових для використання аркушів. Після того, як учень пройшов тестування, на робочому аркуші буде виставлено оцінку.

Choose the definition for each word.

1. Desert B	A. An area of land with many trees
2. Grassland C	B. A very dry area of land with few plants or animals
3. Forest A	C. A large area of land that is covered with grass
4. River F	D. An area of Earth with the same weather and the same types of living things.
5. Biome D	E. Everything around us including the air, land, water, plants, and animals
6. Environment E	F. A large body of water that flow into a lake or ocean

8/10

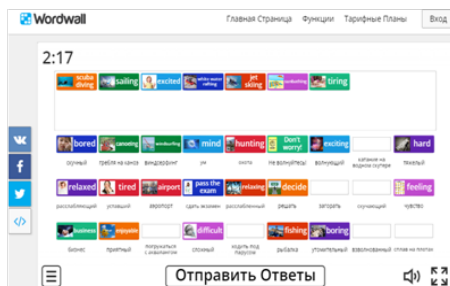
Plains and Ecosystems Vocabulary Quiz

Choose the definition for each word.

1. Desert B	A. An area of land with many trees
2. Grassland C	B. A very dry area of land with few plants or animals
3. Forest A	C. A large area of land that is covered with grass
4. River F	D. An area of Earth with the same weather and the same types of living things.
5. Biome D	E. Everything around us including the air, land, water, plants, and animals

Wordwall (<https://wordwall.net>) – багатофункціональний інструмент для створення інтерактивних дидактичних матеріалів та ігор. Сервіс Wordwall є сучасним інструментом для зацікавленості учнів і урізноманітнення власного уроку. На даному сервісі можна створювати як інтерактивні вправи, так і їх друковані версії, що спрощує роботу викладача, якщо немає комп'ютерів чи доступу до інтернету (можна завантажити файли *.PDF). Інтерактивні дидактичні ігри можна застосовувати для актуалізації опорних знань, для узагальнення та систематизації знань, для підведення підсумків уроку та рефлексії, контролю знань.

Однією з можливостей на платформі є використання готових вправ. Якщо викладач самостійно не може створити гру, можна використати розробки інших авторів, які є у вільному доступі.



Сучасний педагог – це генератор ідей, організатор, режисер, який визначає ролі і процес навчання, поєднуючи традиційні і новітні методики, прийоми і засоби. Він повинен знайти мотивацію для учня і побудувати його діяльність так, щоб в останнього виникло бажання пізнавати і відкривати нове.

Застосування електронних освітніх ресурсів наразі одна з найбільш важливих і стійких тенденцій розвитку світового освітнього процесу. Вони дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість та якість сприйняття, розуміння та засвоєння знань. Електронні ресурси дозволяють зробити процес навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. При цьому технології не замінюють викладача, а доповнюють його.

Список використаних джерел

1. Аман І.С. Інтернет-сервіс мультимедійних дидактичних вправ LearningApps. URL: <http://internet-servisi.blogspot.com/p/learning-apps.html> (дата звернення 21.10.2022).
2. Науково-методичний супровід функціонування інформаційно-освітнього простору регіону: Науково-методичний вісник №51. Кіровоград: КЗ «КОІППО імені Василя Сухомлинського», 2015.
3. Положення про електронні освітні ресурси: затверджене наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 01.10.2012 №1060 URL: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z1695-12> (дата звернення 21.10.2022).
4. <https://hi-news.pp.ua/kompyuteri/16989-dodatok-quizlet-yak-koristuvatisya.html> (дата звернення 22.10.2022).
5. <https://enguide.ua/magazine/top-5-resurov-dlya-audiovaniya-na-angliyskom> (дата звернення 22.10.2022).

Альона ЯСІНСЬКА,

викладач української мови та літератури

Державного навчального закладу

«Деражнянський центр професійної освіти»

ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ ПІД ЧАС ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Комп'ютерні технології на сучасному етапі розвитку освіти є платформою його вдосконалення і забезпечують нові можливості створення перспективних форм навчання. Існує думка, що коли навчаєшся дистанційно, легко писати праці та складати іспити – списав і надіслав. Цим більше страждає традиційне навчання. Мета дистанційного завдання не полягає у зубрінні матеріалу, а в його розумінні та застосуванні у житті.

Дистанційне навчання – нова організація освітнього процесу, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів навчання, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самостійного навчання, призначена для широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання, стану здоров'я. Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладення матеріалу, здобувати повноцінну освіту, підвищувати кваліфікацію співробітників у територіально розподілених місцях. Процес навчання може відбуватися будь-де і будь-коли, єдина умова – доступ до мережі Інтернет.

Переваги дистанційного навчання:

По-перше, навчання проходить за схемою «24x7» або «anywhere-anytime». Тобто, той хто навчається, може сам обирати час і місце навчання (з дому, з роботи тощо).

По-друге, індивідуальний підхід до кожного. Викладач дистанційної форми виступає більше у ролі помічника, наставника, радника, саме тому за кордоном він називається tutor (тьютор).

По-третє, обмежена тривалість при високій якості навчання.

Необхідні умови для дистанційного навчання:

По-перше, доступ до комп'ютера. По-друге, вихід до мережі Internet. Якщо такої можливості немає, можлива кейсова форма: коли учневі видається так званий «кейс», що містить усі необхідні навчальні матеріали і посібники.

По-третє, бажання навчатися і вміння працювати самостійно. Це дуже важливо, тому що саме від цих двох рис залежить ефективність усього освітнього процесу.

Існує чимало способів організації дистанційного навчання української мови і літератури для здобувачів освіти під час карантину. Звичайно, більшість з них потребує технічного забезпечення. Проте варто не забувати й про традиційні методи роботи зі здобувачами освіти на відстані.

По-перше, потрібно скласти календарно-тематичне планування, адаптоване до періоду карантину, врахувавши, які теми можуть бути винесені на самостійне вивчення учнями, а які потребують обов'язкового роз'яснення викладачем. Складні теми не варто пропонувати для самостійного опрацювання здобувачам освіти.

По-друге, мають бути завдання, що передбачають роботу з підручником. Їх список має містити чітко зазначені параграфи, сторінки та перелік вправ чи інших видів роботи. При цьому викладачі повинні не забувати про дозування змісту та обсягу завдань для самостійної роботи здобувачів освіти, аби уникнути перенавантаження.

Для організації дистанційного навчання з української мови і літератури є чимало електронних ресурсів, які стануть у пригоді викладачу-словеснику.

УКРАЇНЬСЬКА МОВА

– Сайт Олександра Авраменка – доцента Київського університету імені Бориса Грінченка: <http://xn--80aafnzkiym.xn--j1amh/>, <http://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky/>;

– «Лайфхаки з української мови», або Українська мова для дорослих і школярів: <https://edera.gitbook.io/laifhaki-z-ukra-ns-ko-movi/>;

– «Тренажер з правопису української мови»: <https://webpen.com.ua/>.

УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРА

Для опрацювання навчального матеріалу з літератури під час дистанційного навчання доцільно рекомендувати ознайомитися та скористатися матеріалами таких онлайн-ресурсів: <https://wisecow.com.ua/literatura/ukrayinska-literatura-v-imenax/>; <https://osvitoria.media/>.

Методика дистанційного навчання української літератури – нова форма й інший рівень взаємодії педагога й здобувачів освіти, який передбачає виконання завдань, прослуховування, тестування, слухання, читання текстів, і головне – зворотний зв'язок із викладачем у процесі навчання. Академічна свобода педагога дозволяє обрати словеснику форми й методи реалізації дистанційного навчання: онлайн-консультації викладачів, веб-квести, інтерактивні вправи, уроки через Skype, Meet, Zoom тощо.

Навчальні матеріали для дистанційного навчання:

https://hoippo.km.ua/?page_id=1409

Графік трансляцій курсів із підготовки до ЗНО:

<https://www.schoolife.org.ua/category/zno/>

Дистанційне навчання на телебаченні (трансляція відеоуроків)

– канал «Рада»: https://nus.org.ua/articles/dystantsijne-navchannya-po-televizori-kanal-rada-ta-montranslyuvatymut-videouroky/?fbclid=IwAR2Hb4GNNhpd2isHLQWHJL0KK2cjkfLB_4Lwlr4DN-hRq1P9kOgcoM-qAE

Лайфхаки з української мови:

https://edera.gitbook.io/laifhakizukransko14movi/?fbclid=IwAR0WA_GJBB7JwSnt_7iAYHpuSJmAmZAsNT05jURN0C0zYNxZzDea6D2KW4

Інструменти для дистанційної роботи:

https://drive.google.com/file/d/10GdsDosqMBcKaj_VVfp0zx99p9BrNX5S/view?fbclid=IwAR2gjQhU6sxYivMAVuG69M0HFWK6R6ezE2roZ3G1tk_fmXHomCTtFJjs642E

Факти з біографії письменників на ЗНО: <https://zno.if.ua/?cat=42>

Перелік слів із правильним наголосом до ЗНО-2020:

<https://osvita.ua/test/advice/65116/>

Цікавинки для створення оригінальних завдань: <https://padlet.com/Perinola/3a2gzque1rm6?fbclid=IwAR3CcVk2SV5N6QrnR09-6GNjuXqgR35UblL5iiZ0xiHA52XuHC5XoJtUKxw>

Безкоштовний подкаст до ЗНО з української літератури: <https://osvita.ua/test/70536/>

Експрес-уроки української мови О.Авраменка: <http://ippo.kubg.edu.ua/ekspres-uroky?fbclid=IwAR216NuNFi1jiqg1N7ZdloskYDtFPH50MeEQ8RmeTIgfgsaH0zv1W20Inw>

Онлайн-тести «На урок» (для повноцінної дистанційної перевірки знань, які здобули учні під час самостійної роботи): https://naurok.com.ua/post/organizaciya-distanciyno-roboti-pid-chaskarantinu?fbclid=IwAR1Lh30wnp-hxEOLPrceKKZaAwTnhMM8fgUaDr8z8Ifq_1t2EmE7-wapDs

Онлайн-сервіси для викладачів: <https://osvita-omr.gov.ua/onlajn-servisy-dlia-vchyteliv/>

Аудіодиктанти:

<https://moyamova.jimdofree.com/%D0%B0%D1%83%D0%B4%D1%96%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8/>

Структура дистанційного уроку:

При складанні плану дистанційного уроку, рекомендується дотримуватися такої моделі:

1. Мотиваційний блок. Мотивація – необхідна складова дистанційного навчання, яка повинна підтримуватися впродовж усього процесу навчання. Велике значення має конкретна мета, яка ставиться перед учнями.
2. Інструктивний блок (інструкції і методичні рекомендації).
3. Інформаційний блок (система інформаційного наповнення).
4. Контрольний блок (система тестування і контролю).
5. Комунікативний і консультативний блок (система інтерактивної взаємодії учасників дистанційного уроку з викладачем і між собою).

Зважаючи на таку важливість, для організації дистанційного навчання здобувачів освіти необхідно створити відповідні компоненти інформаційно-навчального середовища, тобто комплекс баз даних по навчально-методич-

ним матеріалам, що включають освітні стандарти, навчальні плани, робочі програми, конспекти уроків, самостійні і практичні роботи, програми перевірки знань учнів, WWW-сервер та веб-сторінки закладів освіти із загально-доступною електронною дошкою об'яв, телекомунікаційне середовище для передачі навчально-методичної та наукової інформації, електронні підручники з відповідних дисциплін.

На мою думку, дистанційне навчання – це технологія майбутнього. Воно може застосовуватися в усіх системах освіти, здійснювати широке коло завдань освіти, навчання, виховання та розвитку особистості. Тому необхідно розробляти та впроваджувати нові розробки для дистанційних форм навчання.

Список використаних джерел

1. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні (затверджено Постановою МОН України В.Г.Кременем 20 грудня 2000 р.).
2. Клокар Н. Методологічні основи запровадження дистанційного навчання в системі підвищення кваліфікації / Н.Клокар // Шлях освіти. – 2007. – №4 (46). – С.38-41.
3. Ковальська К.Р. Дистанційне навчання як перспективна форма розвитку предметно-орієнтованих професійних компетентностей учителів. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/>

II

**НАУКОВО-ПРАКТИЧНІ МАТЕРІАЛИ
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ У ЗП(ПТ)О В УМОВАХ
ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ**



Наталія СОЛОГУБ,
заступник директора
з навчально-методичної роботи НМЦ ПТО у Харківській області

ОРГАНІЗАЦІЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ЗП(П)ТО ЗА ТЕХНОЛОГІЄЮ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Навчання під час воєнного стану – це серйозний виклик для всіх учасників освітнього процесу. Майже всі заклади освіти перейшли на дистанційну (змішану) форму навчання.

Використання технологій дистанційного навчання вимагає від педагогічних працівників ґрунтовних знань в галузі сучасних інформаційних технологій, високого рівня інформаційно-аналітичної компетентності, цифрової культури, навичок роботи з веб-ресурсами.

Наразі педагогічні працівники потребують посиленої методичної підтримки щодо роботи з ресурсами дистанційного навчання. Це означає, що в даний період посилюється робота методистів, до посадових обов'язків яких входить:

- оновлення змісту професійної освіти;
- організація всіх форм методичної роботи;
- надання допомоги головам методичних комісій, викладачам,

майстрам виробничого навчання щодо підвищення якості професійного навчання і виховання здобувачів освіти, педагогічної та методичної майстерності педагогічних працівників, удосконалення освітнього процесу, освоєння новітніх виробничих та педагогічних технологій, розвитку педагогічної творчості.

Результативність освітнього процесу за дистанційною формою навчання значною мірою залежить від злагодженості дій усіх його учасників: педагогічних працівників, здобувачів освіти, батьків.

Дієвими засобами розвитку цифрової компетентності та підвищення рівня інформаційної культури є проведення методичною службою закладу освіти тренінгів, семінарів, відеозустрічей з наданням чітких і водночас простих інструкцій з методики використання цифрових технологій в освітньому процесі.

Окремими пунктами доцільно винести на такі зустрічі питання організації онлайн-спілкування, огляду ресурсів для розміщення навчальних матеріалів, розроблення онлайн-тестів для перевірки та оцінювання знань здобувачів освіти, виконання ЛПП в умовах віртуального простору.

Для закладів професійної (професійно-технічної) освіти достатньо важливим є й питання організації уроків виробничого навчання за дистанційною формою.

Адміністрація закладу, методична служба повинні всебічно сприяти підвищенню кваліфікації та самоосвітньої діяльності педагогічних працівників.

Правильно підібрані цифрові інструменти для організації дистанційного навчання дозволяють зробити освітній процес максимально комфортним і ефективним, в той час як неувага до них призводить до роздратування й витрати зайвих ресурсів (сил, енергії та часу) всіх учасників освітнього процесу.

Головні складності полягають у тому, що єдино правильних рішень не існує. Все залежить від конкретних запитів: кількості здобувачів освіти, бюджету, технічних можливостей і підготовки всіх учасників освітнього процесу.

Важливо на рівні закладу освіти застосовувати єдину **освітню платформу** та **однакові цифрові інструменти** задля того, щоб здобувачі освіти швидше їх опанували й не мали додаткових проблем під час їх застосування.

1. Визначитися з моделлю навчання: повністю електронне (асинхронне), електронне з вебінарами (синхронне), змішане.

Визначитися з моделлю навчання можуть допомогти запитання:

1. Яку кількість здобувачів освіти планується навчити?
2. Як багато часу здобувачі освіти можуть приділяти синхронному навчанню й самостійній роботі?
3. Наскільки в здобувачів освіти розвинені навички самоорганізації й самонавчання?
4. Чи є розрив у знаннях здобувачів освіти, який потрібно вирівняти для освоєння програми?

2. Дізнатися про технічне забезпечення учасників освітнього процесу

1. Якими технічними пристроями й як часто можуть користуватися педагогічні працівники та здобувачі освіти?
2. Чи мають учасники освітнього процесу стабільне підключення до інтернету?
3. Чи мають всі учасники процесу навчання веб-камери й мікрофони для участі в веб-конференціях?

3. Визначити умови організації освітнього процесу

Формат залучення педагогічних працівників

1. Чи очікується від педагога активна присутність онлайн?
2. Як часто педагог має підтримувати комунікацію зі здобувачами освіти: перевіряти завдання, відповідати на питання?

Організація вебінарів та спілкування

1. Яка максимальна кількість здобувачів освіти має бути при-

сутня онлайн?

2. Чи потрібен поділ на групи?

3. Чи потрібен загальний чат? Чи потрібно зберігати відеозаписи проведеного навчання?

4. Чи потрібно утримувати увагу здобувачів освіти шляхом опитувань і голосувань?

5. Якими месенджерами користуються здобувачі освіти та педагогічні працівники в повсякденному житті?

6. Чи достатньо їх функціоналу для комунікації в рамках освітніх завдань програми?

7. Які спеціальні функції мають бути у месенджера: підтримка ботів, інтеграція опитувань і тестів?

Управління проєктами і груповою роботою

1. Чи будуть здобувачі освіти працювати над проєктами?

2. Яким чином здобувачі освіти будуть працювати в командах?

3. Яким чином буде забезпечений контроль виконання проєктів?

4. Якою інформацією обмінюватимуться здобувачі освіти?

Спільна робота з документами

1. Який кінцевий продукт спільної роботи?

2. Чи буде функціонувати база даних?

4. Визначити формат та шляхи підготовки навчального контенту

1. Що необхідно знати для виконання завдань програми?

2. Що потрібно для виконання конкретного завдання? (чек-лист, шаблон документа)

3. Що здобувачі освіти можуть освоїти самостійно у вигляді текстів, відео- і аудіолекцій тощо, отримуючи відстрочені відповіді педагога, якщо щось незрозуміло?

4. Що вимагає синхронної взаємодії з педагогом або групою вчасно?

5. Що можна вивчати в інтерактивному форматі?

5. Визначити методи відпрацювання знань

1. Як забезпечити системність самостійної роботи: за допомогою автоматичних нагадувань, чек-листів, гейміфікації?

2. Яка підтримка потрібна здобувачам освіти від педагога: зворотний зв'язок за запитом, особиста мотивація, живий діалог, модерація командної роботи?

6. Визначити форми організації комунікації здобувачів освіти з педагогом

1. Які функції виконує педагог: експерт, наставник, тренер, фасилітатор, модератор, мотиватор, перевіряючий?

2. Чи може педагог відповідати в режимі 24/7 або є робочий час

для повідомлень?

3. Чи потрібен графік особистих онлайн-консультацій?

4. Чи має нагадувати педагог здобувачам освіти про виконання завдань? В якому режимі?

5. Як здобувачі освіти отримують організаційні повідомлення?

7. Визначити форми організації комунікації здобувачів освіти між собою

1. У чому здобувачі освіти можуть допомагати один одному?

2. Які навички здобувачі освіти можуть розвивати, працюючи разом?

3. Чи можуть здобувачі освіти одночасно бути в онлайн?

4. Чи потрібно педагогу об'єднувати здобувачів освіти у команди?

5. Скільки людей має бути в команді?

6. До якої командної ролі відноситься учасник команди?

7. Як педагог бере участь у спілкуванні всередині команд?

8. Чи повинно спілкування бути необхідною умовою виконання завдань або відбуватися тільки за бажанням?

9. Як педагог може ініціювати спілкування та співпрацю?

До цифрових інструментів та сервісів, які допомагають педагогічним працівникам вирішувати навчальні завдання під час організації дистанційного навчання відносяться:

Обрати потрібний цифровий інструмент може допомогти класифікація, їх порівняння та функціонал.

Призначення та приклади цифрових інструментів

Призначення цифрових інструментів	Приклади цифрових інструментів
Організації вебінарів	Zoom, Google Meet, Skype, Cisco Webex Meetings
Організація спілкування через месенджери	Viber, WhatsApp, Telegram, Slack
Управління навчальною групою роботою	Microsoft Teams, Granatum, TrainingSpace
Залучення та проведення опитувань	Kahoot!, Socrative, Plickers, Quizizz, Quizalize, Mentimeter
Організація спільної роботи з документами	Notion, G Suite
Інструменти для візуалізації	Visme, Easel.ly, Google Charts, Piktochart, Venngage, Canva
Інструменти для опитування	Classtime, Mentimeter, Kahoot!, Poll Everywhere, Google Forms, Edpuzzle, ClassMaker

Інструменти для створення презентацій	Prezi, Moovly, Emaze, Beautiful ai
Інструменти для створення ментальних мап	XMind, Mindmeister, Mindjet Coggle, WiseMapping, Mind42, FreeMind, Spider Scribe, Mindomo
Хронологія подій	Timeline JS, Tiki-Toki, TimeToast, Histropedia, Sutori
Хмарини слів	Tagul, Tagxedo, Wordle i Wordclouds
Віртуальні цифрові дошки	WikiWall, Tutorsbox, Glogster, Dabbleboard, Twiddla, Scribblar, Padlet, Educreations, Popplet, Realtimeboard (Miro), Twiddla

Особливий інтерес наразі мають **платформи масових відкритих онлайн-курсів**, а також сайти з навчально-методичним і дидактичним матеріалом.

Серед них:

- **Prometheus** – один із найбільших проєктів безкоштовної освіти в Україні, зокрема, на сайті подано курси для підвищення кваліфікації педагогічних працівників, а також підготовки до ЗНО;

- **Coursera** – портал, що містить онлайн-курси з різних дисциплін, у разі успішного закінчення яких користувач отримує сертифікат про проходження курсу;

- **EdEra** – студія онлайн-освіти. На сайті подано онлайн-курси, спецпроєкти, інтерактивні підручники та освітні блоги;

- **iLearn** – проєкт, створений командою громадської спілки «Освіторія», що пропонує вебінари, тести, навчальні курси;

- **На урок** – освітній проєкт, що містить розробки уроків, конспекти уроків, тести, методичні рекомендації, матеріали для позакласної роботи тощо;

- **Всеосвіта** – освітній проєкт, який містить онлайн-курси, вебінари, навчальні матеріали тощо;

- **Цікава наука** – Youtube-канал, що пропонує переклад й озвучення науково-популярних та освітніх відео на різні наукові теми з фізики, астрономії, біології, географії та математики;

- **Мій клас** – портал, що містить понад 7000 завдань з 6 навчальних предметів, теоретичний матеріал, завдання;

- **Каталог електронних освітніх ресурсів** Київського університету імені Бориса Грінченка – каталог електронних освітніх ресурсів містить розробки презентацій, відео, конспектів до уроків, що створюються вчителями шкіл та розміщуються на сайті;

- **UROK-UA** – освітній портал, на якому розміщено навчально-методичні матеріали з усіх загальноосвітніх предметів для педагогів, зокрема

підручники, навчальні посібники, методичні рекомендації, збірники завдань, конспекти уроків, презентації, дидактичний матеріал;

- **mozaBook** – інтерактивний програмний комплекс, що урізноманітнює інструментарій уроків ілюстраційними, анімаційними та творчими презентаціями. Комплекс є платним для використання, але є можливість завантажити 30-тиденну безкоштовну DEMO версію і спробувати всі функції програми.

Проект «Всеукраїнська школа онлайн» продовжує трансляцію уроків, які з нового навчального року почнуть транслювати українські телеканали та YouTube Міністерства освіти і науки.

На сайтах МОН України та Інституту модернізації змісту освіти МОН України подано підручники для 1-11 класів в електронному вигляді з можливістю завантаження Міністерством і Комітетом цифрової трансформації України створено освітній серіал «Інтерактивне навчання: інструменти та технології для цікавих уроків». Протягом 6 серій автори проекту намагаються надати відповіді на питання: Як організувати освітній процес поза рамками закладу освіти, застосовувати онлайн інструменти та сучасні гаджети і технології: відеоконференцз'язок, інтерактивні панелі та сучасне програмне забезпечення.

Перший досвід масового впровадження дистанційного навчання виявив такі **виклики перед системою освіти**, які потрібно врахувати під час проєктування освітнього процесу:

- зниження якості отриманих знань та вмінь здобувачів освіти при дистанційному навчанні;
- відсутність освітньої політики цифрової трансформації освіти на всіх ланках управління освітою (національний, регіональний, місцевий);
- відсутність єдиної національної освітньої платформи;
- недостатньо розвинута ІТ-інфраструктура закладів освіти;
- відсутність у значної кількості педагогічних працівників та здобувачів освіти комп'ютерів та цифрових гаджетів у власному користуванні;
- недостатня забезпеченість закладів освіти комп'ютерною технікою;
- слабкі потужності та швидкодія комп'ютерних мереж та обмежений доступ учасників освітнього процесу до мережі інтернет;
- більшість учасників освітнього процесу не володіють потрібним рівнем цифрових компетентностей;
- неефективна організація освітнього процесу при запровадженні дистанційного навчання і як результат – учасники освітнього процесу значно перевантажені, роздратовані й виснажені;
- невідповідність всіх освітніх ланок до проведення об'єктивного моніторингу результатів навчальної діяльності здобувачів освіти;
- нерозвинута академічна доброчесність у всіх учасників освітнього процесу;

- чітко не розподілена відповідальність за якість освітнього процесу серед здобувачів освіти – батьків – адміністрації;
- очевидними є перегини з використанням цифрових сервісів та інструментів – використання великої кількості різних, які часто не відповідають освітніх цілям і потребам здобувачів освіти;
- брак комунікації між учасниками освітнього процесу, недостатня підтримка здобувачів освіти з боку педагогів;
- недостатня підтримка, (в першу чергу технічна) педагогічних працівників з боку адміністрації закладу освіти;
- негативне ставлення та недовіра до дистанційного навчання з боку низки учасників освітнього процесу та батьків;
- тотальний контроль формальних речей з боку адміністрації закладу освіти тощо.

Крім того, варто назвати типові помилки під час організації дистанційного навчання:

- більшість закладів освіти не використовує шкільні освітні платформи для забезпечення навчання;
- адміністрація закладів освіти не забезпечує технічну підтримку дистанційного навчання; онлайн-уроки проводяться як звичайні уроки за тривалістю та використанням традиційних технологій навчання;
- здобувачі освіти не розуміють цінностей освітнього процесу в дистанційному форматі;
- педагогічні працівники продовжують «викладати», а не організують навчання учнів, зокрема, надають здобувачам освіти список завдань замість організації навчання, не забезпечують взаємозв'язок зі здобувачами освіти;
- фото виконаних завдань здобувачі освіти надсилають педагогам поштою або на месенджер;
- здобувачі освіти для виконання завдань використовують інтернет-ресурси або допомогу батьків чи однолітків, що свідчить про недостатній рівень сформованості академічної доброчесності;
- система оцінювання не є гнучкою й не враховує специфіку дистанційного навчання.

Процес впровадження технологій дистанційного навчання потребує кропіткої системної праці з боку методичної служби закладів освіти, розглянемо науково-методичний супровід освітнього процесу в умовах воєнного стану.

Лабораторно-практичні заняття

Метою лабораторно-практичних занять є формування навичок практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни.

Такі заняття можуть передбачати вирішення практичних завдань, виконання лабораторних робіт чи практикумів.

Для проведення лабораторно-практичних занять у форматі змішаного навчання можна обрати такі стратегії:

1. Заняття відбувається онлайн.

Кожна лабораторна робота виконується за траєкторією, яка максимально наближена до майбутньої професійної діяльності та складається з трьох етапів:

Змістовно-настановчий етап	актуалізація базових знань може відбуватися у синхронному форматі з використанням спеціалізованих інтерактивних ресурсів. Обов'язковою частиною такої роботи є обговорення траєкторії руху та визначення чіткого регламенту роботи на час лабораторно-практичного заняття.
Операційно-діяльнісний етап	відбувається як у синхронному, так і в асинхронному (з чітким регламентом) форматі. Він передбачає розв'язання типових і прикладних задач зі сфери майбутньої професійної діяльності, за можливості — виконання практичних завдань. Проте при роботі в синхронному форматі дуже важливо залишатися на зв'язку зі здобувачами освіти. Тому на першому етапі обов'язково визначасмося зі спільним онлайн-середовищем, у якому під час самостійної роботи здобувачі освіти можуть отримати від фасилітатора освітнього процесу поради та відповіді на питання (спільний чат, форум тощо).
Контрольно-рефлексійний етап	відбувається як у синхронному, так і в асинхронному форматі. Він передбачає обговорення отриманих результатів, надання звітної документації про виконання практичних робіт, контроль знань та отримання оцінки.

У такому разі здобувачам освіти надається можливість виконувати завдання самостійно, з використанням попередньо підготовлених інструкцій, методичних матеріалів, скрінкастів, а також – із консультативною підтримкою викладача. Взаємодія може відбуватись як у режимі реального часу, так і асинхронно. У будь-якому разі необхідно визначити час та спосіб поставити питання й отримати підтримку. Такий режим краще підходить для розв'язування завдань, виконання розрахункових робіт, опрацювання джерел тощо.

2. Заняття відбувається онлайн із використанням засобів цифрового моделювання.

Якщо існує доступне середовище з цифровими моделями, які відповідають навчальним цілям заняття, можна організувати віртуальний практикум. На жаль, спектр таких ресурсів доволі обмежений. Декілька доступних ресурсів розміщено у таблиці нижче.

Адреса ресурсу	Стислий опис
https://phet.colorado.edu/uk/	бібліотека онлайнних моделей та симуляцій з природничих наук та математики
https://www.mozaweb.com/uk/	українська бібліотека освітніх 3D-сцен
https://sketchfab.com/	бібліотека тривимірних моделей різних сфер та галузей
https://anatomyou.com/en/	вивчення анатомії в додатку віртуальної реальності
https://www.tinkercad.com/	тривимірне моделювання, робота з макетними платами
https://www.corinth3d.com/	бібліотека освітніх 3D-сцен (англійською, словацькою, польською та угорською мовами)

У деяких випадках доцільно переглянути традиційне формулювання лабораторних робіт і запропонувати здобувачам освіти виконати власне моделювання, наприклад, у SketchUp чи Tinkercad.

3. Заняття відбувається у лабораторії закладу освіти.

Якщо доступних цифрових інструментів моделювання предметної області немає, слід застосувати ротаційну модель змішаного навчання й провести лабораторне заняття у закладі освіти. У такому разі доцільно спланувати навчальний розклад так, щоб максимально продуктивно використати присутність здобувачів освіти та викладачів у лабораторії.

Наприклад, виконати підготовчі роботи онлайн, таким чином звільнивши час для виконання кількох лабораторних робіт впродовж одного заняття. Опрацювати отримані результати також можна онлайн.

Виробниче навчання

Можливість проходження виробничої практики на підприємстві насамперед залежить від його спроможності прийняти здобувачів освіти.

Під час виробничого навчання потрібно забезпечити доступ здобувачів освіти до часу, ресурсів, засобів та відповідного досвіду для безпечного вивчення та відпрацювання всіх вимог відповідно до запланованих результатів навчання.

У деяких випадках принаймні частину завдань виробничого навчання можна виконати онлайн. Наприклад, здобувачі освіти можуть провести дослідження галузі та визначити конкретні завдання, які їх цікавлять.

Запропонуйте здобувачам освіти дослідницькі завдання на розв'язання професійно орієнтованої проблеми. Для відпрацювання деяких вмінь можна використати змодельовані навчальні ситуації, які відтворюють реалістичне практичне середовище в контрольованому режимі.

Заклади освіти в співпраці з роботодавцями визначають процеси та

способи фіксації результатів навчання здобувачів освіти. Методи демонстрації компетентності мають якомога ближче відповідати автентичним робочим завданням та процесам, що дозволить оцінити професійні навички. Якщо це неможливо, демонстрацію та оцінку компетентності варто відкласти, відповідно змінивши навчальні плани. Залежно від обставин, можна розглянути стратегії реструктуризації навчального курсу, щоб опрацювати теоретично-орієнтовані модулі перед практичними, використовувати модельовані середовища з метою практики, а також відкласти підсумкове оцінювання на період очного навчання.

Звітність щодо виробничого навчання можна організувати за допомогою хмарних інструментів роботи з текстовими Google-документами.

За адресою <https://docs.google.com/document/> зі свого облікового запису G Suite for Education можна створювати документи й надавати різний рівень доступу до них різним користувачам та категоріям користувачів.

Так, у співпраці з іншими можна виконувати всі типові функції текстових процесорів, як-от форматування тексту, додавання таблиць, графічних об'єктів, списків різних видів, використання стильового оформлення для автоматичного створення змісту документу. За замовчуванням документ відкритий лише для його автора-власника. Це можна змінити, клацнувши кнопку Спільний доступ (документ при цьому необхідно назвати). Можна надати доступ користувачам і групам, вказуючи електронні скриньки певних користувачів та груп у відповідному полі. Кожен із цих користувачів може переглядати, коментувати або редагувати документ, залежно від встановлених налаштувань.

Альтернативно можна отримати посилання та поділитись ним із необмеженою групою користувачів. За замовчуванням це посилання відкрите лише для облікових записів домену G Suite for Education, проте це можна змінити при створенні такого посилання. Крім того, можна відкрити доступ у режимі перегляду, коментування чи редагування.

У контексті освітнього процесу доречно відкривати документ для:

- перегляду (наприклад, робоча навчальна програма курсу чи методичні вказівки щодо виконання робіт);
- коментування (наприклад, педагоги коментують виконані роботи здобувачів освіти або здобувачі освіти коментують текст, призначений для самостійного опрацювання);
- редагування (наприклад, спільне заповнення звіту про виробниче навчання здобувачем/здобувачкою освіти та керівником практики на підприємстві).

Для професійного розвитку педагога в умовах воєнного стану є необхідним науково-методичний супровід, що забезпечує фасилітативну підтримку духовного, професійно-фахового, інтелектуально-особистісного розвитку педагогічних працівників, їхньої творчої ініціативи на всіх етапах

міжкурсового періоду, максимально індивідуалізує навчання. Розбудова цілісної системи науково-методичного супроводу має ґрунтуватися на засадах науковості, прогностичності, гнучкості, мобільності, випереджувального характеру науково-методичного обслуговування, неперервності тощо.

Векторність і адресна спрямованість науково-методичного супроводу професійного розвитку моделюється залежно від індивідуальних запитів, потреб, мотиваційних детермінантів педагога, його професійних можливостей, компетентнісного досвіду (соціального, професійного й особистісного).

У системі методичної роботи різновекторність послуг для професійного розвитку педагогічних працівників реалізовується в супервізорському, дорадницькому, коучинговому, предметно-методичному, професійно-кваліфікаційному, соціальному, експертному, маркетинговому, інформаційно-комунікаційному, моніторинговому, психолого-мотиваційному напрямках.

Супервізія (лат. super – над, зверху, + visio – бачення; англ. supervisor, від to supervise – спостерігати)	передбачає надання професійної допомоги працівнику, спрямовану на подолання професійних труднощів, аналіз недоліків та вдосконалення організації роботи в нових умовах, підтримку мотивації до професійної діяльності, дотримання етичних норм та стандартів надання освітніх послуг, запобігання виникненню професійного вигорання, забезпечення емоційної підтримки, підвищення професійної кваліфікації тощо. Результатом такої діяльності методиста є новий досвід педагога, розвиток його компетентностей, що забезпечують вирішення професійних завдань, розуміння можливостей особистісного та професійного розвитку. У діяльності методичної служби супервізії стала синонімом методичного наставництва, недаремно її називають «терапією терапій».
Дорадницький напрям науково-методичного супроводу	передбачає надання кваліфікованої поради, допомоги, роз'яснення, інформаційної підтримки щодо вирішення професійних завдань, подолання професійних утруднень тощо. Даний напрям науково-методичного супроводу пов'язаний із сферою консультативних послуг, які надаються методичною службою педагогічним працівникам закладу освіти.
Коучинговий (від англ. coaching – наставляти, тренувати, надихати)	напрямок науково-методичного супроводу забезпечує висококваліфіковані індивідуальні тренування педагогічних працівників для досягнення значущих для них професійної мети, завдань, мобілізації внутрішнього потенціалу, розвитку необхідних професійних здібностей і навичок, засвоєння передових

	стратегій, метатехнологій для отримання найвищого професійно значущого результату. Педагогічний коучинг передбачає системність, вертикальну і горизонтальну цілісність освітнього процесу; інтеграцію формальної, неформальної та інформальної освіти, навчальної, практичної й самоосвітньої діяльності; урахування професійних потреб педагогічних працівників тощо.
Предметно-методичний напрям науково-методичного супроводу	спрямований на надання педагогу адресної допомоги в організації освітнього процесу. Даний напрям передбачає, по-перше, оновлення теоретичного, технологічного й методичного складників професійно-педагогічної діяльності педагогічного працівника, що включає ознайомлення зі структурою, типологіями і методичними варіантами сучасного уроку, технологіями викладання, новаторськими методиками роботи, із законами і закономірностями, методами і прийомами оптимізації освітнього процесу відповідно до можливостей і потреб усіх суб'єктів; по-друге, – процес концептуалізації новітніх дидактичних ідей, практичного трансформування в педагогічну практику наукових психолого-педагогічних досліджень, науковий пошук, розробку, експериментальну перевірку ефективності, життєспроможності зразків позитивного педагогічного досвіду, пошук шляхів удосконалення, раціоналізації і модернізації навчальних програм, методик та ін., використання їх у нових цілях і умовах тощо; по-третє, – створення, апробацію, упровадження й поширення в освітній практиці авторського педагогічного продукту, зокрема концепцій, теорій, систем, моделей, персонал-технологій, принципів, методів, прийомів, авторської методики, вироблення індивідуально-творчого стилю, авторської системи професійно-педагогічної діяльності.

Науково-методичне забезпечення дистанційного навчання:

- методичні (теоретичні та практичні) рекомендації щодо розроблення та використання педагогічно-психологічних та цифрових технологій дистанційного навчання;
- критерії, засоби і системи контролю якості дистанційного навчання;
- змістовне, дидактичне та методичне наповнення веб-ресурсів (дистанційних курсів) навчального плану/освітньої програми підготовки.

Системотехнічне забезпечення дистанційного навчання:

- апаратні засоби (персональні комп'ютери, мережеве обладнання, джерела безперебійного живлення, сервери, обладнання для відеоконференц-зв'язку, хмарні технології, тощо), що забезпечують розроблення і використання веб-ресурсів навчального призначення, управління освітнім процесом та необхідні види навчальної взаємодії між суб'єктами дистанційного навчання у синхронному і асинхронному режимах;

- цілодобовий доступ до веб-ресурсів і веб-сервісів для реалізації освітнього процесу;

- програмне забезпечення загального та спеціального призначення (у тому числі для осіб з особливими потребами), яке має бути ліцензійним або побудованим на програмних продуктах з відкритими кодами.

Веб-ресурси навчальних дисциплін (програми), що необхідні для забезпечення дистанційного навчання, можуть містити:

- методичні рекомендації щодо їх використання, послідовності виконання завдань, особливостей контролю тощо;

- документи планування освітнього процесу (програми, навчально-тематичні плани, розклади занять);

- відео- та аудіозаписи лекцій, семінарів тощо;

- мультимедійні лекційні матеріали;

- термінологічні словники;

- практичні завдання із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

- віртуальні лабораторні роботи із методичними рекомендаціями щодо їх виконання;

- віртуальні тренажери із методичними рекомендаціями щодо їх використання;

- пакети тестових завдань для проведення контрольних заходів, тестування із автоматизованою перевіркою результатів, тестування із перевіркою викладачем;

- ділові ігри із методичними рекомендаціями щодо їх використання;

- електронні бібліотеки чи посилання на них;

- бібліографії;

- дистанційний курс, що об'єднує зазначені вище веб-ресурси навчальної дисципліни (програми) єдиним педагогічним сценарієм;

- інші ресурси навчального призначення.

Для забезпечення дистанційного навчання заклад освіти може створювати власні веб-ресурси або використовувати інші веб-ресурси, що підлягають перевірці у цьому закладі освіти.

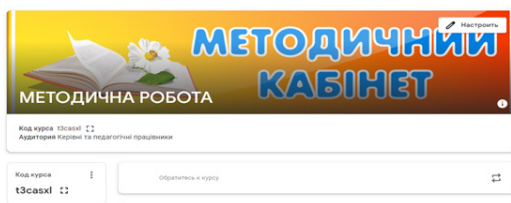
Одне з головних питань в організації дистанційної методичної роботи – як організувати зручний для педагогічних працівників процес виконання єдиної методичної проблеми закладу та спілкування між усіма його учасниками.

Одне з рішень – використовувати Google Classroom. Це онлайн-платформа від Google, на якій методисти можуть проводити віртуальні методичні заходи для дистанційного навчання педагогічних працівників, згідно з єдиною методичною проблемою закладу.

Google Classroom безкоштовна для всіх користувачів, до неї можна отримати доступ та увійти з ПК (через веб-версію) або з мобільного телефону, за допомогою додатків для Android та iPhone (iOS). Вона включає інтеграцію з пакетом G Suite for Education, набором безкоштовних інструментів і служб Google, призначених для закладів освіти.

Google Classroom підтримує 38 різних мов й серед них є українська.

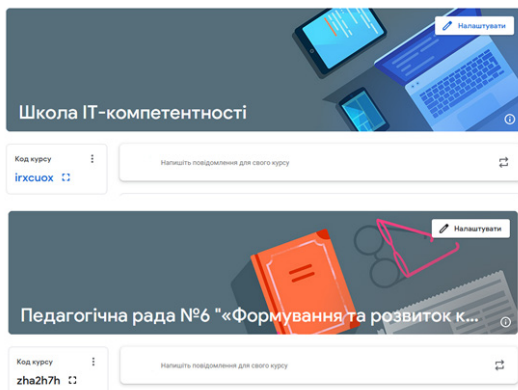
Ви можете створити віртуальну кімнату, через електронну пошту додати до нього керівних та педагогічних працівників, ставити завдання у спільному структурованому просторі всім працівникам або вибірково, залежно від форм методичної роботи, а також оперативно обмінюватися інформацією, створювати методичні заходи, проводити опитування тощо.



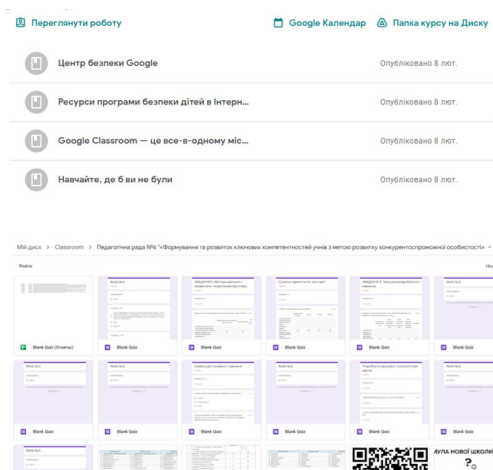
Послуга дозволяє не тільки створювати різні класи (кімнати), а й розподіляти завдання, надсилати та отримувати нотатки та зворотній зв'язок.

На платформі ви можете:

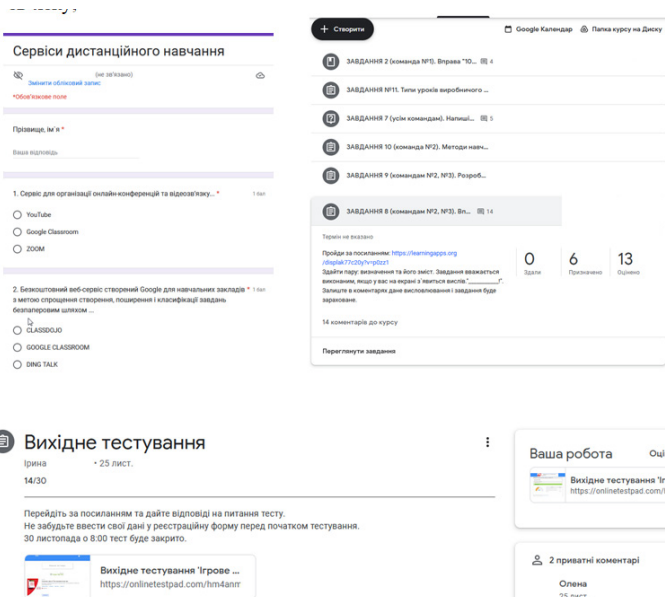
- створити різноманітні кімнати, наприклад: «Педагогічна рада», «Школа ІТ-компетентності», «Постійно діючі семінари», «Атестація педагогічних працівників» тощо;



- ділитися що є дуже зручно для поповнення віртуального методичного кабінету з педагогічними працівниками необхідним навчально-методичним контентом, у різних форматах; усі матеріали автоматично додаються в папки на Google Диску,



- запропонувати завдання для педагогічних працівників з метою зворотнього зв'язку;



Стрічка

Завдання

Люди

Переглянути роботу

Google Календар

Папка курсу на Диску

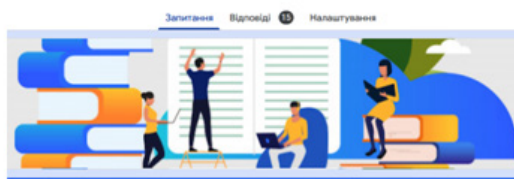
Вступ

	Графік навчання	Змінено 25 жовт. 2021 р.
	Ласкаво просимо!	Змінено 25 жовт. 2021 р.
	Програма дистанційного курсу	Опубліковано 21 вер. 2021 р.
	Посібник слухача	Змінено 21 вер. 2021 р.

Модуль 1. Навчальні відеоролики в освітньо...

	1.1. Значення відеоуроку під час дистанц...	Опубліковано 25 жовт. 202...
	1.2. Характеристика основних етапів ство...	Опубліковано 25 жовт. 202...
	Перший консультаційний вебінар	Опубліковано 25 жовт. 202...
	Запис першого консультаційного вебі...	Опубліковано 25 жовт. 202...
	Практична робота №1. Розробка сцен...	Дата здачі: 31 жовт. 2021 р.

- проводити віртуальні педагогічні виставки;
- оцінювати та стежити за прогресом педагогічних працівників;
- проводити анкетування з метою визначення різноманітних педагогічних потреб;



Планування методичної роботи

на

2022/2023 н.р.

Дана анкета створена з метою якісної підготовки методичної роботи на наступний навчальний рік та складання єдиного плану методичної роботи

Запитання

Відповіді

Налаштування

Прізвище, ім'я

З короткими відповідями

Текст запитання з короткими відповідями

Обов'язково ☒

1. Єдина навчально-методична проблема

- організувати спілкування між ними.

Рекомендуємо створити обліковий запис в «G Suite for Education» для вашого закладу. Це дає безкоштовне необмежене сховище файлів і 10 тисяч користувацьких ліцензій.

Список використаних джерел

1. Організація освітнього процесу в школах України в умовах карантину: аналітична записка / Л. Гриневич, Л. Ільїч, Н. Морзе, В. Прошкін, І. Шемелинець, К. Линьов, Г. Рій]. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2020. 76 с. – Електронний ресурс. – Режим доступу: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/31739/1/L_Hrynevych_L_Ilich_K_Lynov_N_Morze_O_Protsenko_V_Proshkin_H_Rii_Analit_zapiska_2020.pdf
2. Довідка «Модернізація діяльності методичної служби в освітньому просторі міста Києва» від 25.05.2016. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://don.kievcity.gov.ua/files/2016/5/25/dovidka1.pdf>
3. Розвиток цифрової компетентності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: навчальний посібник / Івашев Є.В., Сахно О.В., Грядуща В.В., Денисова А.В., Лукіянчук А.М., Удовик С.І. Біла Церква: БІНПО, 2021. 258 с.
4. Змішане навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Навчально-методичний посібник / Оксана Пасічник, Юлія Єлфімова, Христина Чушак, Олена Шинаровська, Андрій Донець. – К.: 2021. – 92 с.
5. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах : посібник/автори: Богачков Ю.М., Биков В.Ю., Пінчук О.П., Манако А.Ф., Вольневич О.І., Царенко В.О., Ухань П.С., Мушка І.В. / Наук. ред. Ю.М. Богачков – К.: Педагогічна думка, 2012. – 160 с.: іл.

Тетяна НАЗАРОВА,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК НОВА СТРАТЕГІЯ НАВЧАННЯ

Зруйновані агресором освітні заклади, бібліотеки, поламані плани реформ – це далеко не всі наслідки для освіти в умовах повномасштабної агресії росії проти України. Тому головне питання, яке турбує сьогодні освітян і батьків – як забезпечити якісну освіту в умовах війни?

Оскільки перед освітою стоїть величезний виклик, то і зусилля мають докладатися неймовірні. Ми мусимо вміти швидко адаптуватися, знаходячи кращі варіанти, щоб подбати про найвищу якість навчання.

Тож зараз, як ніколи, без цифрової освіти ніяк не обійтись. Сьогодні довелось, що не лише майбутнє освіти залежить від переходу на цифрові технології, а й теперішнє поставлене на карту, якщо ми не діятимемо швидко.

Слова «діджитал», «цифрова трансформація», «цифрова освіта» вже декілька років у всіх на вустах. Отож, для початку розглянемо що ж таке діджиталізація?

Діджиталізація – загальний термін для позначення цифрової трансформації суспільства та економіки. Він описує перехід від індустріальної епохи й аналогових технологій до епохи знань і творчості, що характеризується цифровими технологіями та інноваціями в цифровій освіті.

Під **цифровою трансформацією** розуміємо процес діджиталізації, що спрощує доступ до інформації. Це поняття науковці тлумачать як способи приведення будь-якого різновиду інформації в цифрову форму з використанням цифрових технологій.

З цією технологією ми щільно зіткнулися під час карантину, коли освітянам довелось терміново перебудовувати свої підходи до навчання. «Ставай digital або помри» – реальність, до якої нас підвела епідемія COVID-19. Основні проблеми, з якими ми зіткнулися і які залишаються актуальними зараз, можуть бути вирішені лише шляхом цифрової трансформації освітнього процесу. Ті заклади освіти, які користуються цифровими інструментами, що дозволяють їм бути гнучкими, рухливими, сучасними; ті, хто краще за інших зможуть реагувати на зміни, стануть лідерами в області перетворення освітнього процесу на основі використання цифрових тенденцій, зокрема, й в процесі освітньої партнерської взаємодії.

Таким чином, одним з викликів діджиталізованого суспільства є **готовність педагога до цифрової трансформації процесу навчання**, проєктування індивідуальної освітньої траєкторії та організації сучасного процесу педагогіки партнерства між учнями та педагогами. Сьогодні вже неможливо закладу освіти залишатися осторонь цифрової трансформації.

Новітні технології стали невід'ємною частиною нашого повсякденного буття. Для багатьох мешканців України дистанційне навчання – єдина можливість здобувати безпечну освіту.



Діджиталізація освіти є головним трендом розвитку освітніх систем майже в усіх країнах світу й охоплює всі рівні – від початкової освіти до магістрів та докторів наук.

Наша країна теж перебуває в загальному тренді: створюються електронні підручники, в закладах освіти з'являються інтерактивні дошки, впроваджується електронний документообіг, підключення до швидкісного Інтернету тощо. Тобто маємо ситуацію, коли педагогічна спільнота активно впроваджує використання цифрових інструментів у свою практику. Також продовжується робота щодо залучення більшої кількості інструментів для організації дистанційного навчання, які будуть зручними для всіх учасників освітнього процесу.

В Україні, зрозуміло, цей процес поки що значно відстає від передових світових освітніх практик. За кордоном, у багатьох країнах, ситуація трохи краща, що обумовлено значно вищим рівнем діджиталізації. Наприклад, у Швеції держава наділяє всіх учнів ноутбуками, всі предмети оцифровані та є в електронному вигляді. Проте традиція закладу освіти (графік відвідування занять, система контролю успішності тощо) залишається незмінною. Так само, але з меншою кількістю ноутбуків та інших гаджетів, відбувається цифровізація освіти в інших європейських країнах.

Але, що найважливіше, не тільки в Україні, а практично всюди, ми бачимо низку обставин, які свідчать про вузькуватий підхід до розуміння перспектив і можливостей діджиталізації освіти.

Основними недоліками наявного стану цифровізації в Україні є:

- низький рівень цифрових компетентностей учасників освітнього процесу;
- застарілий зміст освітніх компонентів;
- неспрямованість освітніх програм на формування необхідних цифрових компетентностей у майбутніх кваліфікованих робітників;

- відсутність сучасної техніки та достатнього покриття мережі «Інтернет» у закладах та установах системи освіти;
- відсутність якісного цифрового освітнього контенту для здобуття освіти;
- незручність отримання послуг та сервісів у системі освіти;
- відсутність ефективних електронних систем подання звітності в закладах освіти;
- відсутність системи для електронного документообігу;
- застаріла серверна інфраструктура;
- застаріле обладнання для отримання швидкісного доступу до інтернету;
- відсутність системи кібербезпеки.

І цей перелік недоліків не повний, але кожен з них вимагає певного способу розв'язання.

Незважаючи на недосконалість діджиталізації освіти, ми не стоїмо на місці і при всіх цих недоліках розвиток цифровізації дозволяє значно полегшити освітній процес.

За останні кілька років наша держава зробила величезний прорив у галузі цифровізації та діджиталізації. Як наслідок, можливості онлайн-освіти стали, без перебільшення, величезними. Нині цифровізація проходить на всіх етапах освітнього процесу: під час планування, організації, реалізації, контролю результатів й управління якістю знань.

На гостру потребу формування цифрової компетентності педагогів неодноразово наголошувало Міністерство освіти і науки України. Тому з метою підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників закладів освіти; формування сфери інноваційного освітнього середовища відповідно до основних напрямів державної політики у галузі освіти, установ і закладів освіти, освітніх потреб споживачів освітніх послуг; опановування сучасних методик забезпечення освітнього процесу інформаційними технологіями; ознайомлення із можливостями та особливостями застосування, формування практичних навичок використання цифрових інструментів щодо створення освітнього контенту МОНУ розробляє та організовує заходи, програми, навчальні курси, онлайн-платформи тощо, наприклад:

- навчальний курс за програмою «Google Digital Tools for Education/Цифрові інструменти Google для освіти» (за підтримки МОНУ та компанії «Google Україна»): https://mon.gov.ua/ua/news/pershi-statusi-v-programi-google-digital-tools-educationcifrovi-instrumenti-google-dlya-osviti?fbclid=IwAR2IpNz8hPGJ9yreyKZSwYimE0i5ZdwG7EO79GBaDG9daEXy_D118ec7wS8
- навчальна програма з популяризації професійно-технічної освіти для працівників галузі «ВидноКурс» (організовує консалтингова агенція «One Health» в межах Програми «EU4Skills» спільно з МОНУ): <https://mon.gov.ua/ua/news/yak-zrobiti-tak-shob-vash-profteh-pomitili-trening->

dlya-proftehosvityan?fbclid=IwAR0gNGKcHPvKyWbr0Ir1t9zP85V1pJ4Ni4v10-0iX7SARnIXkPXawN-GANM

- національна онлайн-платформа для розвитку цифрової грамотності «Дія. Цифрова Освіта»: <https://osvita.diia.gov.ua/>
- платформи для вдосконалення навичок і саморозвитку: <https://mon.gov.ua/ua/news/platformi-dlya-vdoskonalennya-navichok-i-samorozvitku>
- відеозапис вебінару Міністерства освіти і науки України «Сучасні цифрові рішення для формування ефективного регіонального замовлення» від 08.06.2022: https://www.facebook.com/UAMON/videos/3154284728165913/?__tn__=F
- відеозапис онлайн-тренінгу Міністерства освіти і науки України і Google щодо можливостей використання платформи «Ютуб» в освітньому процесі: <https://sites.google.com/view/2906-2022/>

Пріоритетними напрямками цифровізації професійно-технічної освіти є:

- створення цифрового освітнього середовища, яке є доступним та сучасним;
- розвиток цифрової компетентності усіх учасників освітнього процесу;
- перехід до електронного документообігу (цифровізація документів, що призводить до загальної оптимізації процесу);
- використання оптимізованих та автоматизованих процесів управління та регулювання у сферах освіти;
- централізація електронних послуг та сервісів;
- оснащення комп'ютерним та мультимедійним обладнанням і засобами сучасної комунікації (підвищення ефективності та продуктивності);
- кібербезпека (цифрові технології мають надійно впроваджуватися для всіх учасників освітнього процесу, включаючи посилений захист конфіденційності даних).

Над декількома із вищезазначених напрямків, працюють вже декілька років поспіль, методисти Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області (далі – НМЦ ПТО у Харківській області):

- організовують впровадження в освітній процес ЗП(ПТ)О області інноваційних підходів і принципів навчання та виховання, а також сучасних педагогічних технологій, зокрема цифрових;
- беруть активну участь у розробці та редагуванні проєктів державних освітніх стандартів;
- організовують та координують роботу творчих груп, авторських колективів, окремих осіб щодо оновлення змісту освітніх компонентів, дидактичних матеріалів, підручників, форм і методів навчання;
- проводять діагностичні обстеження, опитування та анкетування педагогічних працівників, моніторинг та аналіз діяльності;

– підвищують рівень цифрової компетентності педагогічних працівників, тощо.

Однак спостерігається недостатній рівень цифрової компетентності педагогів – на це вказують як українські, так і зарубіжні дослідники. Зазначений гандж, зокрема, розкривається у процесі підготовки до професійної діяльності (наприклад, розроблення навчально-методичних матеріалів) і в процесі самоосвіти, а також у готовності використовувати цифрові технології безпосередньо в освітньому процесі.

Причинами такого факту, по-перше, можна вважати відсутність досвіду, вмінь і навичок фахово спрямованого застосування цифрових технологій; відсутність відповідного рівня цифрової готовності; по-друге, зазначені якості свого часу були сформовані в процесі навчання, однак їх рівень не відповідає реальним потребам і сьогоденним вимогам освітнього процесу.

Як відомо, ставлення педагогів до діджиталізації й до самоосвіти зокрема, неоднозначне, тому методична служба ставить перед собою завдання: створення стійкої мотивації до формування цифрової компетентності педагогів.

Останнім часом методисти НМЦ ПТО у Харківській області активно залучають педагогів до більш широкого застосування цифрових інструментів, тим самим удосконалюючи їх рівень цифрової компетентності. Для педагогів протягом року на платформах Zoom, Google Meet, Microsoft Teams проводилися майстер-класи, школи, вебінари, навчальні курси. Під час онлайн-зустрічей методисти:

– продемонстрували і надали рекомендації щодо систематизації матеріалів уроків у сервісі Google Classroom;

– ознайомили з можливостями онлайн-сервісу Classtime, хмарного додатку Symbaloo, який дозволяє користувачам організовувати та класифікувати веб-посилання у вигляді веб-міксів;

– розповіли та продемонстрували можливості відеоконтенту для візуалізації навчальної інформації, а саме: про сервіси OBS Studio, CamStudio, LOOM, FREE CAM, які дозволяють користувачам створювати навчальні відеоматеріали;

– продемонстрували як інтегрувати у сервіс GoogleClassroom програмне забезпечення GoogleMeet, за допомогою якого можна проводити відеозустрічі;

– ознайомили з іншими програмами, за допомогою яких можна проводити онлайн-уроки, консультації тощо.

Хочеться вірити, що можливість самостійно обирати цифрові інструменти, позитивно впливає на ставлення педагогів до формування особистих Digital skills.

Загальновідомо, що нас очікує повна діджиталізація освіти, навчання відбуватиметься через додатки та платформи, а штучний інтелект і віртуальна реальність відкриють нові можливості для професійної освіти.

Отже, на сучасному етапі розвитку країни впровадження процесу цифровізації надасть можливість здійснити цифрову трансформацію закладів освіти, в яких педагогічні працівники, а також здобувачі освіти володітимуть цифровими компетентностями, будуть забезпечені сучасними обладнаними цифровими робочими місцями, а також доступом до цифрового контенту для персонального розвитку.

Таким чином, цифровізація – це не просто нове віяння часу, а необхідність і пошук нового сенсу навчання.

Список використаних джерел

1. Електронні ресурси. – Режим доступу:

- <https://sts.sumy.ua/education-2/%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B0-%D0%B2-%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85-%D0%B2%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8-%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B8%D0%BA%D0%B8-%D1%82%D0%B0-%D1%97%D1%85-%D0%BF%D0%BE%D0%B4.html>
- <https://mon.gov.ua/ua/news/artur-seleckij-proyekt-strategiyi-cifrovoyi-transformaciyi-osviti-i-nauki-napravlenij-na-stvorenniya-yedinoyi-ekosistemi>
- <https://vseosvita.ua/news/tsyfrovizatsiia-ukrainskoi-osvity-iaki-zminy-ochikuiut-zahalnoosvitni-shkoly-5434.html>
- <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/253911/253133>

Владлена ДРОБНА,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

УМОВИ ЯКІСНОЇ РОБОТИ ПЕДАГОГА З УЧНЯМИ В ZOOM

Як зробити процес навчання захоплюючим, передати корисні знання і при цьому не перевантажити учнів? Ці проблеми вирішують педагоги щодня. Для цього вони збільшують арсенал володіння різноманітними цифровими освітніми ресурсами, щоб компенсувати учням нестачу спілкування різноманітним освітнім практикам.

Здавалося б, що може бути небезпечного під час роботи в Zoom?! Проте ряд небезпек під час синхронних онлайн-уроків все ж таки існує. Наприклад, таке явище, як зумбомбінг (zoombombing). Це випадки, коли стороння людина приєднується до конференції й показує неналежні матеріали за допомогою камери або функції спільного перегляду. Розробники Zoom посилили свою безпеку, завдяки цьому кількість випадків зумбомбінгу зменшилась, але ця проблема все ще існує.

Пропонуємо вам декілька порад, як забезпечити освітній процес.

1. Створюємо для кожного уроку окремий ідентифікатор конференції, щоб учні однієї групи не потрапили на урок до іншої.

2. Краще генерувати випадковий ідентифікатор зустрічі, ніж ідентифікатор персональної конференції. Так рекомендують і розробники Zoom з метою створення безпечних умов.

3. Використовуємо зали очікування, тоді учасники, які хочуть увійти, перебувають у віртуальній кімнаті, і викладач запускає їх одного за одним, щоб переконатися, що жоден зловмисник не отримав доступу. Це працює, коли ви знаєте свою учнівську аудиторію: імена та прізвища, нікнейми, якими вони себе називають.

4. Найкращий варіант входу для учнів – це аутентифікація: вхід лише для авторизованих учасників. У такому випадку для входу в конференцію потрібно увійти через свій акаунт. Зазвичай, учням не потрібно створювати облікового запису в Zoom, вони не будуть організаторами зустрічей, але, таким чином, непрохані гості стовідсотково не зможуть приєднатися до вашої конференції.

5. За допомогою функції «Дозволити чи заборонити вхід користувачам з окремих країн» забороняємо доступ (рис.1 на стор.249), наприклад, із території росії, звідки випадки зумбомбінгу найчастіші.

Як варіант, можна виставляти дозвіл на вхід, але зараз, під час війни, це не працює, тому що мінімум третина учнів вимушена навчатися із різних країн Європи.

6. Якщо планується відкритий онлайн-урок, або будь-який інший важливий відкритий захід, де педагогу може знадобитися додаткова допо-

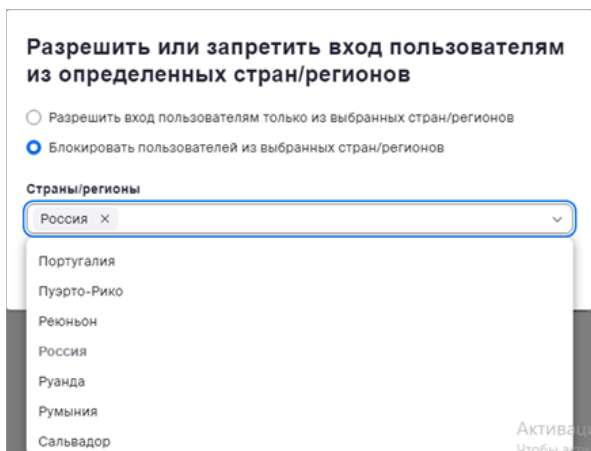


Рис. 1. Налаштування заборони входу в Zoom

мога колеги: слідувати за своєчасним вимкненням мікрофонів, демонструвати екран тощо. Для цього йому можна надати роль співорганізатора або альтернативного організатора, між якими є відмінності. Організатор призначає співорганізатора вже під час конференції. Для цього в панелі інструментів заходимо в «Учасники», обираємо зі списку учасника(-ів), поряд з ним клікаємо на «...» і надаємо цю роль. Останній не зможе розпочати заново конференцію у випадку, якщо в організатора раптово закінчиться Інтернет або електроенергія, крім цього, всі засоби управління для помічників організатора однакові. Таку можливість – починати захід, продовжити його замість організатора – має альтернативний організатор. Роль альтернативного організатора надається заздалегідь при плануванні заходу у додаткових параметрах, (рис.2), там, де знаходиться і заборона входу з певних країн.

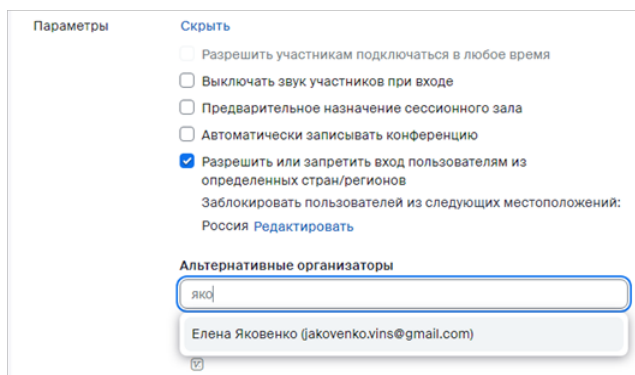


Рис. 2. Надання ролі альтернативного організатора

Щоб контролювати відвідування учнями онлайн-уроків, є декілька варіантів: можна робити скріни учасників зустрічі, але це відволікає увагу педагога, крім того, є завжди учні, які спізнюються на урок з тих чи інших причин. Альтернативний варіант – це включати обов’язкову реєстрацію при плануванні онлайн-зустрічі, і тоді при вході в Zoom на урок кожен учень автоматично реєструється (прізвище, ім’я та електронна пошта), як видно з рис.3.

Зарегистрировавшиеся участники «Майстер-клас»

Поиск по имени или адресу электронной почты

☐ Зарегистрировавшиеся участники	Адрес электронной почты	Дата регистрации	
☐ Білокінь Вікторія	belokon.viktoria1974@gmail.com	25 окт. 2022 16:56	Копировать
☐ Тетяна Казакова	kazakovatv63@gmail.com	25 окт. 2022 15:07	Копировать
☐ Виктория Пирог	pirog.fit@gmail.com	25 окт. 2022 15:05	Копировать
☐ Раїса Романенко	Romanenko13222@gmail.com	25 окт. 2022 15:05	Копировать
☐ Смолина Надія	smolina5234@gmail.com	25 окт. 2022 15:04	Копировать
☐ Шекула Олена	wakyla77@ua.fm	25 окт. 2022 14:58	Копировать
☐ Оксана Гончарова	goncharova.on.16@gmail.com	25 окт. 2022 14:57	Копировать

Рис. 3. Список відвідувачів заходу

Це мінімальні налаштування для збору даних при реєстрації, але є і розширені (рис.4), які більше використовуються для великих онлайн-заходів дорослої аудиторії.

Регистрация

Регистрация **Вопросы** Пользовательские вопросы

Добавить поля регистрации

Требуется имя и адрес электронной почты.

☐ Поле	☐ Обязательно
☒ Фамилия	☒
☐ Адрес	☐
☐ Город	☒
☐ Страна/регион	☐
☐ Индекс	☐
☐ Штат/провинция	☐
☐ Телефон	☐
☐ Отрасль	☐
☐ Организация	☒
☐ Должность	☒

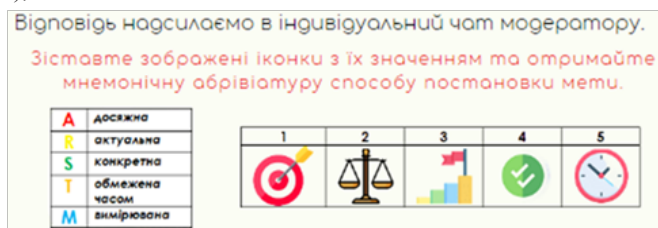
Активировать, чтобы активировать и перейти

Рис. 4. Розширена реєстрація

Як вважають науковці, онлайн-уроки – це чудова нагода для пасивних учнів загубитися: віртуальна аудиторія створює значно більше можливостей відсидітись і не брати участі в занятті. Тому залученість учнів – найперший пріоритет викладача. Задача педагога – підібрати певний набір активностей та інтерактивностей у свій педагогічний арсенал, щоб кожен онлайн-урок створював для учнів умови для творчості, дискусій, співпраці.

Які ж інструменти Zoom допоможуть педагогам активізувати навчальну діяльність учнів на уроках? Наприклад, чат Zoom можна використовувати для невербальної роботи з аудиторією, особливо це підходить для учнів, які соромляться відповідати публічно. Пропонуємо варіанти використання чату Zoom:

– на питання з однією правильною відповіддю краще, щоб учні відповідали особисто викладачу у чаті, таким чином вони не будуть бачити відповіді одного. Останньому залишиться тільки коментувати: хто відповів правильно, хто – ні, хто увійшов у п'ятірку перших (прикладі завдань на рис.5);



або

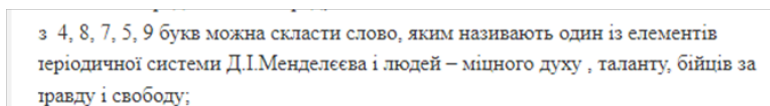


Рис. 5. Приклади завдань

– якщо питання передбачає багато правильних відповідей, наприклад: *Які адаптації виробились у процесі еволюції у паразитів?*, тоді пропонуємо учням писати по 1 відповіді у загальному чаті, не повторюючи попередні; хто надасть більше варіантів правильних відповідей, отримає додаткові бали;

– не забуваємо, що у чаті можна не тільки писати, виставляти реакції або надсилати посилання на інші джерела інформації, через нього можна обмінюватися файлами та сканами документів або зображень.

Наступний метод – голосування за допомогою інструментів «Реакції» та «Учасники». Для цього використовуємо додаткові реакції, як показано на рис.6 на стор.252 – зелене та червоне кола, а спостерігаємо за відповідями

у вкладці «Учасники», щоб бачити реакції всіх учасників. Крім того, внизу цієї вкладки ще автоматично робиться узагальнення, скільки учасників і як відповіли.

Голосування можна розглядати як варіант вправи «Правда чи неправда». Якщо учень згоден з твердженням, то обирає зелене коло, якщо не згоден – червоне. Не забуваємо нагадувати учням, що після кожної відповіді при голосуванні треба прибирати реакцію, щоб залишати поле голосування чисте, бо самі вони не зникають.

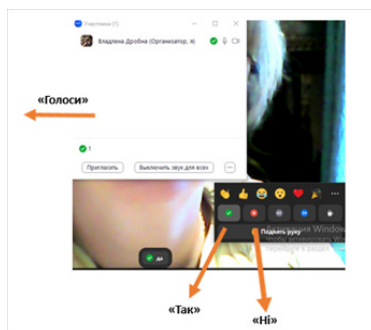


Рис. 6. Інструменти голосування

Організувати голосування можна ще по-іншому, застосувавши інструмент Zoom «Коментування» (рис.7). Для цього необхідно підготувати слайд презентації з питанням для голосування або для рефлексії вивченого матеріалу. Включаємо «Демонстрацію екрана» з цим слайдом і в панелі демонстрації екрана вмикаємо «Коментувати». Але учні зі своєї сторони так само в налаштуваннях демонстрації екрана обирають коментування, тільки після цього в них з'явиться панель інструментів, з яких, як показано на рисунку, користуємось інструментом «Мітки». Їх декілька і для кожної озвучуємо значення, наприклад: «сердечко» – все зрозуміло, «знак питання» – не зрозуміло, «галочка» – треба ще попрактикуватися.

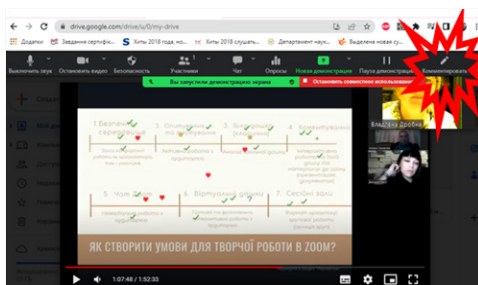


Рис. 7. Голосування «мітками»

Не треба забувати і про такий інструмент, як біла дошка/дошка повідомлень, яка відкривається через «Демонстрацію екрана», у верхній частині якої розміщено список інструментів, якими може скористатися викладач, щоб розмістити план уроку, якийсь текст, прописуючи або вставляючи їх за допомогою клавіш CTRL+V. Дошка у розпорядженні педагога поки не надано дозвіл учням на коментування, а вони в свою чергу не включають цю функцію у себе, як було описано вище, після цього з'явиться панель інструментів для роботи на дошці: можна писати, малювати, креслити, переміщати, маркувати та створювати об'єкти (рис.8). Це може бути як індивідуальна робота одного учня, так і групова всього учнівського колективу. Мозковий штурм або асоціативний кущ, збір думок або інтелект-карта, план-схема або креслення – використовуйте білу дошку максимально ефективно. Викладач може у будь-який момент зберегти у вигляді картинки цікаві напрацювання учнів, очистити дошку від зайвого, або просто перейти на наступну чисту дошку. За урок можна скористатися 12 такими дошками.

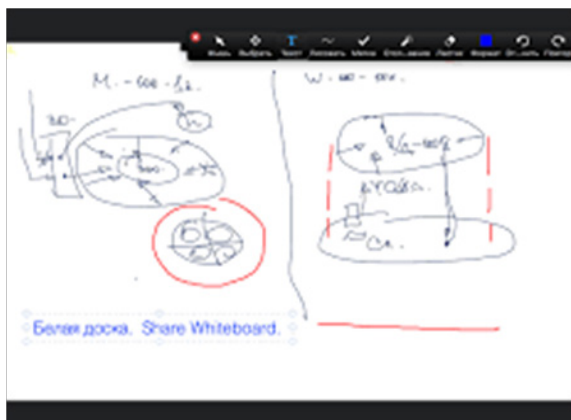


Рис. 8. Робота на білій дошці

Для колективної фронтальної роботи в Zoom розробниками створено новий інструмент «Віртуальна дошка». Викладач може скористатися готовими шаблонами, переробивши їх для конкретного завдання, а може сам створити нову дошку та підготувати її для уроку за своєю задумкою. Серед шаблонів можна обрати блок-схеми, кола Венна, порівняльні таблиці тощо. Приклади використання показано на рис.9 (стор.254). У віртуальній дошці більш багатий інструментарій, ніж у білої: вставляти текст на стікерах, будувати складні схеми, алгоритми процесів, інтелект-карти. Розміри такої дошки в декілька разів більші, ніж білої, а кількість – така сама. Це зручне поле для групової роботи зі створення, наприклад, інтелект-карти узагальнення знань з певної теми.

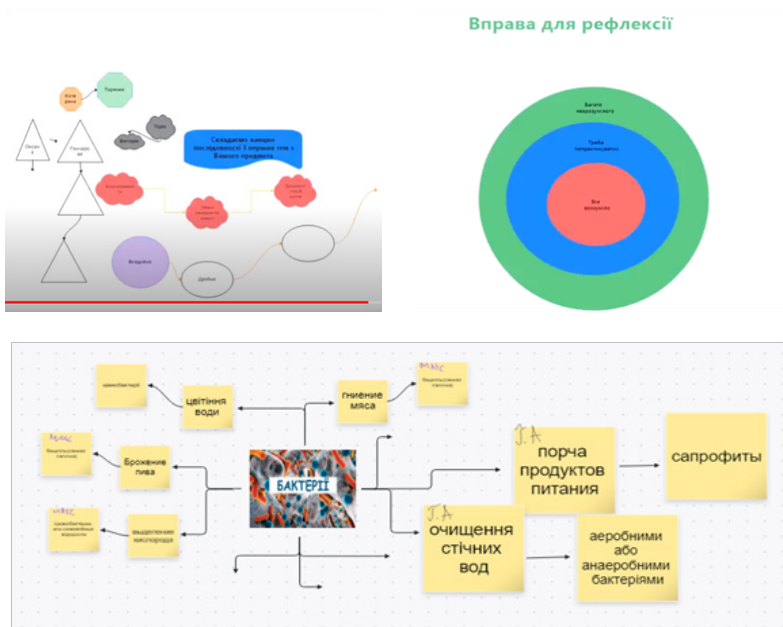


Рис. 9. Форми роботи на віртуальній дошці Zoom

Але найкорисніший для викладача інструмент Zoom – це сесійні зали, призначені для організації групової роботи учнів з можливістю вільного спілкування. Перш за все, педагогу потрібно підготувати завдання, над якими будуть у групах працювати учні. Це може бути робота на віртуальних дошках, наприклад, Padlet, Jamboard, або робота над Google-презентацією (-документом). Перед об'єднанням учнів у групи по сесійних залах, треба у чаті поділитися посиланням на ті платформи, на яких буде проходити робота. А учням необхідно перейти за цим посиланням або скопіювати його для вставки у браузер, бо коли вони перейдуть у сесійні зали, доступ до загального чату закритється. Нагадуємо кожного разу учням, що номер зали відповідає номеру групового завдання. Оговорюємо, в чому полягає їх робота, як буде відбуватися презентація напрацювань. Автоматичний шлях створення залів займає до 20-30 секунд за наступним алгоритмом (рис.10 на стор. 255):

- 1) обираємо автоматичний поділ, вказуємо тільки кількість залів;
- 2) виставляємо в «Параметрах» тривалість роботи в залах, зворотній відлік часу до закриття залів та інші налаштування за вибором;
- 3) після переходу учнів у зали викладач може транслювати голос або написати повідомлення, які отримають усі зали, наприклад, нагадати критерії виконання роботи або типові помилки, які помітить відвідуючі зали;
- 4) задача педагога переходити із зали в залу і допомагати порадою, підказкою або просто підтримкою; якщо в учнів у групах все добре, зали-

ште їх, не заважайте, нехай працюють і спілкуються у неформальних умовах, необтяжених присутністю викладача.

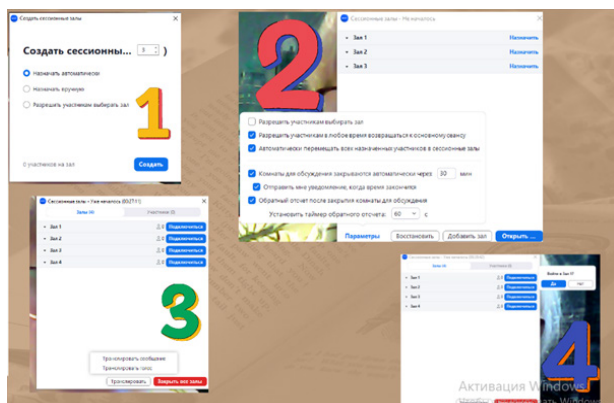


Рис. 10. Алгоритм створення сесійних залів

У налаштуваннях майбутнього уроку в «Розширених параметрах» можна заздалегідь сформувані сесійні зали, як показано на рис.11, і об'єднати учнів у групи за своїм бажанням, але це можливо, якщо ви знаєте електронні адреси учнів, на жаль, програма працює тільки так.

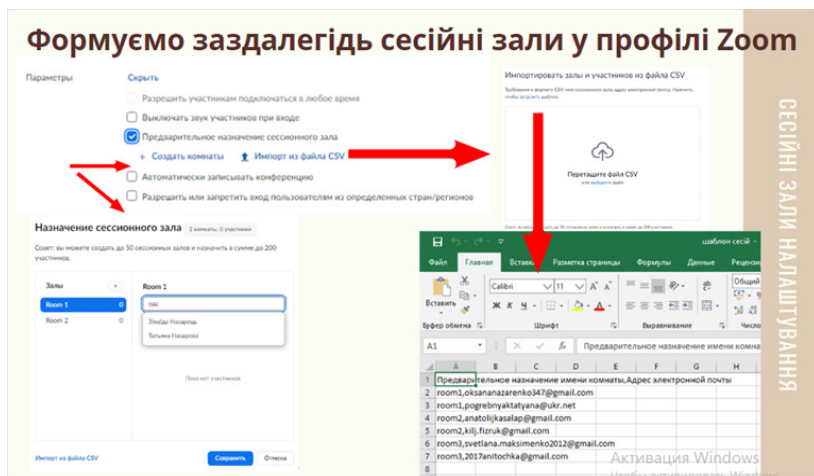


Рис. 11. Формування сесійних залів заздалегідь

Узагальнюючи вищесказане, можна рекомендувати педагогам різними способами залучати учнів до активної та інтерактивної роботи в Zoom,

створювати умови для висловлювання своїх ідей та пропозицій, надавати можливість їм спілкуватися між собою і з вами.

Список використаних джерел

1. Zoom підтримка. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://zoom.us/join?from=joinlink>
2. Кисельова К. Як провести віртуальний урок: покрокова інструкція та лайфхаки вчителів з усього світу. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://osvitoria.media/experience/virtualna-shkola-pokrokovaya-instruktsiya-ta-lajfhaky-vchyteliv-z-usogo-svitu/>
3. Правила безпеки в ZOOM: поради та підказки. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <https://u.to/CmhuNA>

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗП(ПТ)О

Змішане навчання – це поєднання онлайн та офлайн-навчання в один ланцюжок, що створює «навчальний досвід» учня та самодостатній логічний курс чи предмет. При змішаному навчанні інструкції/теорія, яку учень опрацьовує онлайн (чи то у формі самостійного прочитання матеріалів, чи при перегляді демонстраційних відео, чи при перегляді відеозапису лекції викладача, чи у формі гри), знаходять своє застосування офлайн (тобто у приміщенні закладу освіти під час занять). Усі активності та заняття, що відбуваються в закладі освіти, мають поєднуватись та на практиці закріплювати знання, здобуті учнем при самостійній роботі онлайн.

Під навчанням онлайн ми розуміємо формат навчання учня за комп'ютером, при чому учень сам обирає місце для навчання, контролює час, ритм та послідовність виконуваних завдань. Під навчанням офлайн – взаємодію учня з викладачем та однокласниками/колегами по проєкту. Під форматом навчання розуміємо онлайн чи офлайн навчання; формати офлайн навчання включають роботу у групових проєктах, індивідуальні консультації, лекції, семінари, дискусії та ін. (тобто будь-яка взаємодія, що відбувається в реальному часі без посередництва технологій).

Змішане навчання, *blended learning* (більш «словникове» визначення) – це формальна, структурована та логічна навчальна програма, у якій:

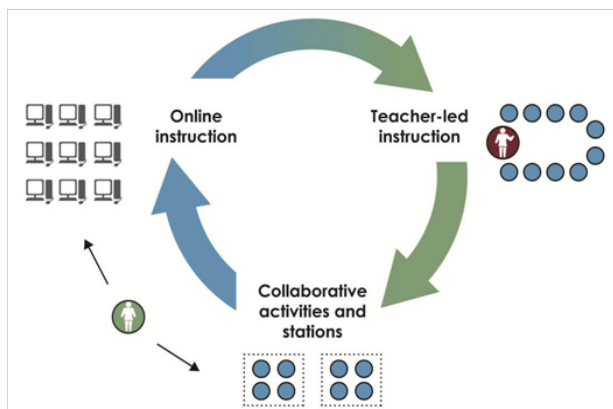
- учні проходять хоча б частину курсів (курсу) онлайн, при цьому вони самі контролюють час, місце, ритм та послідовність виконуваних завдань;
- хоча б частина курсів (курсу) відбувається у фізичному навчальному просторі (закладі освіти) у групі з такими ж учнями та педагогом (це обов'язкова умова для успіху змішаного навчання, адже вона веде за собою соціально-адаптаційний аспект закладу освіти);
- різні формати навчання учня логічно поєднані, щоб забезпечити інтегрований та успішний «досвід навчання».

Відштовхуючись від проблеми, яку заклад освіти бажає вирішити впроваджуючи змішане навчання потрібно підібрати модель навчання, яка для цього найкраще підходить.

Існують такі моделі:

1. Ротаційна модель – це організація курсу чи предмета, таким чином, що учні переходять між різними форматами навчання за фіксованим розкладом або на розсуд педагога, принаймні одним з таких форматів є навчання в режимі онлайн. Інші можливі формати – це робота у невеликих проєктних командах, теоретичні виклади (лекції) від педагога (як для цілої

групи так і для проєктних команд), групові проєкти, індивідуальні консультації від викладача, письмові завдання. Учні вчаться в основному в стінах закладу освіти, але також виконують певні домашні завдання.



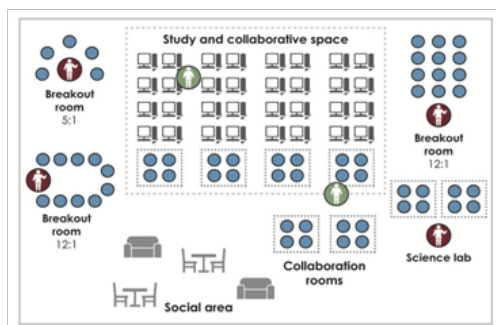
1.1. *Ротація за станціями* – це модель організації курсу чи предмета, в якому учні переходять між різними «станціями» в межах одного чи декількох (небагатьох) кабінетів. Ротація за станціями відрізняється від індивідуальної ротації тим, що учні мають пройти усі станції, а не лише ті, що встановлені їхнім індивідуальним графіком.

1.2. *Ротація за лабораторіями* – це модель організації курсу чи предмета, коли одна з станцій відбувається у комп'ютерному кабінеті та де учні навчаються самостійно онлайн.

1.3. *«Перевернутий» клас* – це модель організації курсу чи предмета, в якому учні навчаються онлайн за межами закладу освіти, у звичному місці виконання домашнього завдання (вдома), а потім йдуть до закладу освіти, щоб на базі здобутих знань та освоєних правил і інструкцій працювати над проєктами або отримати додаткову інформацію від педагога. Основна теоретична частина курсу засвоюється онлайн, саме це відрізняє модель «перевернутого» класу від просто виконання домашніх завдань онлайн, адже не освоївши теорію самостійно учень не зможе приймати активну участь у дискусіях з викладачем чи реалізувати проєкт.

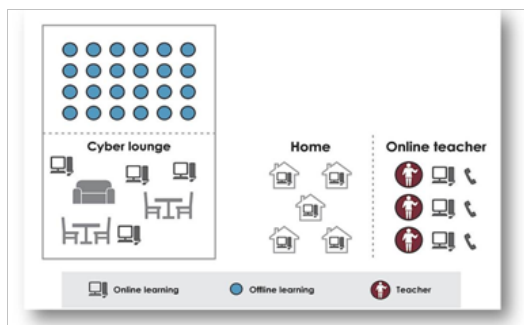
1.4. *Індивідуальна ротація* – це модель змішаного навчання, коли кожен учень має індивідуальний графік і не обов'язково відвідує кожну доступну станцію. Графік складається автоматично (якщо у закладі освіти є програмне забезпечення) або викладачем.

2. Гнучка модель – курс або предмет, в якому онлайн-складова є основою навчання учнів, навіть якщо певна діяльність і відбувається офлайн. Учні працюють за індивідуальним, гнучким графіком, який включає різні формати навчання. Педагог є доступний для будь-яких консультацій, і учні



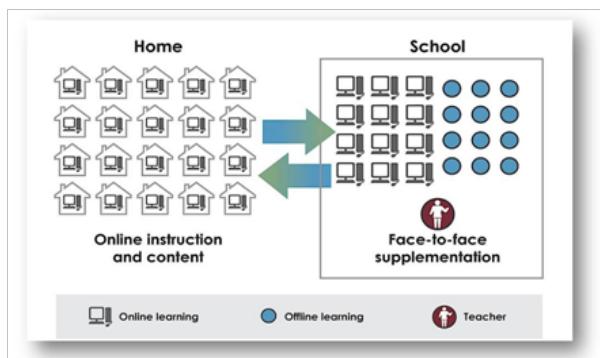
вчатися, здебільшого, в приміщенні закладу освіти, та виконують індивідуальні домашні завдання. Педагог готовий надавати підтримку за необхідності через такі заходи, як робота в малих групах навчання, групові проєкти, а також індивідуальне консультування. Існують приклади реалізованих гнучких моделей, у який педагог надає більше або менше підтримки. Це співвідношення потрібно підлаштовувати під конкретний заклад освіти та ціль впровадження змішаного навчання.

3. Модель самостійного змішування (A La Carte Model) – учень проходить курс повністю онлайн, та відвідує навчальні заходи у закладі освіти чи навчальному центрі. Педагог у цій моделі є онлайн-педагогом. Учні можуть пройти онлайн-курс або на території закладу освіти (якщо дозволяє обладнання та кімнати) або вдома. Модель не може бути застосована для всіх предметів, адже курси онлайн мають комбінуватись з такими, що проходять у закладі освіти в групі та з педагогом (соціальний аспект закладу освіти).



4. Модель збагаченого віртуального навчання – курс чи предмет, в якому учні зобов'язані проходити частину навчання зі своїм педагогом офлайн (тет-а-тет), а потім завершувати індивідуальні завдання самостійно. Онлайн навчання є основою навчання учнів, особливо, коли учні

знаходяться віддалено від приміщення закладу освіти. Викладач предмету, як правило, працює як онлайн, так і офлайн. Багато моделей збагаченого віртуального навчання розпочиналися як окремі онлайн-курси, а потім доповнилися змішаною програмою навчання, щоб надати учням соціальний досвід відвідування закладу освіти. Модель збагаченого віртуального навчання відрізняється від «перевернутого» класу, тим що у першому випадку, учні рідко зустрічаються віч-на-віч зі своїми педагогами кожен будній день. Вона відрізняється від курсу, що проходить повністю онлайн, де учень за бажанням звертається по консультацію до педагога; у випадку збагаченого віртуального навчання учень зобов'язаний проходити окремі заняття з педагогом та отримувати консультації.



Дистанційна освіта, безперечно, має свої переваги, та водночас, за результатами дослідження, проведеного Державною службою якості освіти спільно із проектом «Супровід урядових реформ в Україні» (SURGe), недоліками «дистанційки», що впливають на результати навчання, педагоги назвали відсутність живого спілкування та невміння учнів самостійно вчитися. Брак повноцінних дистанційних курсів на платформах закладів освіти також негативно позначається на якості навчальних результатів, оскільки основним видом діяльності залишається синхронне навчання (Zoom-уроки), тоді як асинхронне навчання (самостійна робота) – без належного педагогічного супроводу.

У загальному розумінні змішане навчання – це навчання, за якого частина пізнавальної діяльності учнів відбувається на уроці під безпосереднім керівництвом викладача, а інша – у самостійній роботі з електронними ресурсами.

Є кілька варіантів «змішування»:

- поєднання очної форми із дистанційною;
- поєднання різних форматів навчання у межах одного класу (основне очне навчання із використанням технологій дистанційного навчання та різних форм роботи з електронними ресурсами, онлайн-курсами тощо);

- поєднання самостійного навчання та співпраці в класі;
- змішування основного навчального контенту (підручників та навчальних матеріалів) із зовнішніми матеріалами (електронними ресурсами).

Найбільш застосованою в Україні наразі є практика поєднання очної форми із дистанційною.

За переходом закладу П(ПТ)О до змішаного навчання має стояти трансформація освітнього процесу заради якнайкращого забезпечення навчальних потреб та інтересів здобувачів освіти з використанням сучасних педагогічних підходів, чому має служити доцільне застосування можливостей сучасних цифрових технологій. Змішане навчання відрізняється від дистанційної форми здобування освіти, оскільки передбачає, що освітній процес відбувається з очним спілкуванням здобувачів освіти з їхніми наставниками. Відповідно, це сприяє максимальному використанню сильних сторін безпосереднього й онлайн-навчання. У змішаному навчанні потрібно так спланувати використання реального і цифрового середовищ, щоб вони найефективніше забезпечували потреби здобувачів освіти.

Наприклад, під час дистанційного опрацювання теоретичного матеріалу здобувачі можуть витратити на це стільки часу, скільки потрібно кожному з них. Не існує правил, скільки часу в межах змішаного навчання віддавати дистанційній роботі, а скільки – навчанню в закладі освіти, у кабінетах, майстернях, лабораторіях тощо. Цей розподіл часу належить до важливих стратегічних рішень, які потрібно буде ухвалювати закладу освіти.

У випадку П(ПТ)О найбільш доцільним видається подавати теорію дистанційно, а практичні заняття проводити безпосередньо на робочому місці (у майстерні, лабораторії, установі, організації, на підприємстві тощо). Також важливо знайти оптимальну комбінацію асинхронного й синхронного дистанційного навчання. Перше робить навчання гнучкішим і надає більше можливостей для створення індивідуальної освітньої траєкторії. Водночас, дослідження показують, що групова взаємодія та спілкування між здобувачами й здобувачками освіти роблять навчання ефективнішим. Змішане навчання означає трансформацію освітнього процесу та зміну педагогічних підходів. Воно має бути орієнтоване на особистість.

У багатьох країнах П(ПТ)О сприймали як таку, яку неможливо надавати дистанційно. Але останніми роками з'являється щораз більше прикладів і доказів того, що змішане навчання в закладах П(ПТ)О, особливо в поєднанні з практичною підготовкою на виробництві/підприємстві, має багато переваг над «традиційним».

У публікації «Стратегії для змішаної П(ПТ)О у відповідь на Covid-19» міжурядової організації Commonwealth of Learning, яка тісно співпрацює з ООН та ЮНЕСКО у питаннях освіти, запропоновано три схеми застосування змішаного навчання, дистанційних та інформаційно-комунікаційних технологій:

1. Навчання зосереджене в межах закладу освіти, в аудиторіях та май-

стернях, а його результати підсилюються за допомогою цифрових технологій та моделей змішаного навчання.

2. Навчання відбувається на місці виробництва, із застосуванням змішаного навчання на базі закладу П(ПТ)О та в дистанційному режимі.

3. Навчання здобувачів освіти з боку закладу П(ПТ)О відбувається повністю дистанційно, а практичних вмінь вони набувають без участі співробітників закладу освіти на виробництві (передбачає додаткову підготовку працівників підприємств, організацій тощо для супроводу здобувачів освіти).

Змішане навчання надасть такі переваги для закладу П(ПТ)О:

- збільшить доступність до П(ПТ)О для більшої кількості здобувачів освіти, адже можна буде навчатися з мінімальним відривом від роботи; також це робить навчання більш доступним для осіб з інвалідністю, робить ваш заклад освіти доступним для здобувачів з географічно віддалених регіонів;

- зменшить витрати: хоча на перших етапах підготовка до змішаного навчання, навпаки, вимагатиме більших (не лише фінансових) ресурсів. Але у тривалій перспективі витрати на підготовку одного здобувача освіти суттєво зменшуються;

- може вирішити проблему з обмеженим аудиторним фондом, браком приміщень для навчання у закладі П(ПТ)О;

- забезпечує додатковий розвиток м'яких умінь у здобувачів освіти (таких як впевненість у власних силах, цілеспрямованість, уміння самостійно вчитися), які дуже цінують роботодавці;

- надає можливість оцінити саме те, що має бути оцінене: за допомогою відео, симуляторів тощо викладачі можуть перевірити, чи справді здобувач/здобувачка володіє запланованими вміннями (а не просто вміє проходити тести чи письмово або усно висловлюватися).

Також ні в кого не викликає сумнівів те, що техніка й технології надалі розвиватимуться. Відповідно, з'являтимуться й нові рішення, можливість здешевлювати те, що сьогодні видається фінансово недоступним. Залишиться лише питання, як використовувати технічні та технологічні досягнення для того, щоб здобувачі освіти найбільш ефективно набували необхідних компетентностей.

Змішане навчання має також низку переваг для здобувачів П(ПТ)О:

- доступ до навчальних матеріалів у будь-який зручний момент (і з будь-якого зручного місця або пристрою);

- автономія здобувача/-ки освіти: можливість вибрати індивідуальний темп навчання, а також простіше забезпечувати індивідуальну освітню траєкторію;

- більший інтерес до навчання (через використання цифрових технологій, інноваційних методик і підходів, гейміфікацію тощо);

- здобувачі освіти під час змішаного навчання запам'ятовують більше матеріалу;

- розвиток м'яких умінь (умінь XXI століття) — зокрема, комунікативних навичок, уміння навчатися, впевненість у власних силах.

Підсумуюмо: змішане навчання у сфері П(ПТ)О має майбутнє і набирає обертів у світі. Українські заклади освіти дещо відстають від своїх колег з інших країн, але це дозволяє нам навчатися на їхніх добрих практиках. Як би ми (позитивно чи негативно) не ставилися до впровадження змішаного навчання, однозначно зрозуміло, що це складний процес. Варто пам'ятати, що в кожному закладі освіти є певні умови, особливості професій, матеріально-технічне забезпечення та інші фактори, які впливають на ухвалення рішень щодо моделі та стратегії реалізації проєкту. Для успішного впровадження змішаного навчання необхідно проаналізувати всі важливі елементи.

За умов змішаного навчання можуть змінюватися форми роботи, а саме: скорочуватися кількість лекцій та зростати кількість практичних і семінарських занять. Також може трансформуватися роль викладачів, які замість лекцій можуть надавати перевагу інтерактивним та груповим формам роботи. Такі заняття є складнішими для викладачів, оскільки потребують ретельної підготовки, повного включення, постійної уваги й критичного осмислення того, що роблять здобувачі освіти.

Педагогічний колектив – дуже важливий гравець у процесі переходу до змішаного навчання. Згідно з дослідженнями змішане навчання й активне використання цифрових технологій можливе тоді, коли педагоги розділяють позицію «а чому б ні, можна спробувати». Для педагогів з таким ставленням важливо, щоб існувала спільнота практиків, де можна ділитися ідеями, думками та навчатися один в одного.

Водночас найбільшою перешкодою у процесі запровадження змішаного навчання є світогляд тих педагогів, які не хочуть змінювати свою роль в освітньому процесі та практикують «учителецентричний» підхід, не бачать цінності в переході до «учнецентричного» навчання навіть за умов, коли потребу в змішаному навчанні мають і здобувачі освіти, і «замовники» (виробництва, підприємства).

Керівникам закладів П(ПТ)О важливо зважати на те, що педагогічний колектив і його ставлення до змішаного навчання — це один з ключових факторів успіху або невдачі запровадження такого виду навчання у закладі освіти. З одного боку, саме педагогічний склад закладу П(ПТ)О перебуває в найбільш невизначеній ситуації під час активного запровадження змішаного навчання, особливо в комбінації з дуальним. З іншого боку, ані високі технології, ані виробництво не вирішують завдань педагогів, пов'язаних із розробкою (дизайном) освітніх програм з урахуванням найрізноманітніших навчальних потреб, стилів навчання здобувачів освіти. Технічну реалізацію взаємодії між адміністрацією закладу та педагогічним колективом може за-

безпечити будь-яка сучасна система управління навчанням.

Змішане навчання може відбуватися синхронно й асинхронно. Організація синхронного навчання не надто відрізняється від звичного очного навчання. Викладач і здобувачі освіти мають перебувати одночасно в одному місці — фізичному або віртуальному. Асинхронне навчання вимагає гнучкої координації зустрічей між викладачами та здобувачами освіти. Гнучка координація вимагає складання індивідуального графіка взаємодії, дотримання домовленостей, планування власного розкладу, взаємної поваги до часу, підготовки до зустрічей.

Оскільки змішане навчання передбачає самостійне опрацювання навчальних матеріалів, виконання практичних завдань, вчасну здачу домашніх і контрольних завдань, викладачам необхідно використовувати ефективну стратегію навчання — «точно в термін», «якраз вчасно» (just in time). Тобто вказувати, скільки орієнтовно часу може знадобитися на виконання того чи іншого завдання, визначити, спланувати й заздалегідь оголосити обсяг завдань, які має виконати здобувач освіти. Викладачі мають готувати програми власних курсів із зазначенням очікуваних навчальних результатів зрозумілою здобувачам освіти мовою. Розуміння очікуваних навчальних результатів здобувачами освіти сприятиме відповідальності за їх досягнення.

Викладачі мають запропонувати чіткі й зрозумілі критерії перевірки та оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти. Це сприяє оптимізації ресурсів і часу, здобувачі освіти можуть формувати різні типи мотивації і, як правило, готові завершити курс. Педагоги повинні переконатися, що матеріали для вивчення й опрацювання є доступними здобувачам освіти. Дуже важливого значення під час змішаного навчання набуває роль класних керівників/кураторів груп або спеціально визначених осіб, що мають стати помічниками для орієнтації здобувачів освіти в новому форматі навчання.

Водночас комплексне застосування змішаного навчання (а не лише його технічної складової) навчає здобувачів освіти більшій відповідальності та самостійності. При цьому їм також можна віддати роль викладача/помічника, коли йдеться про застосування сучасних технологій, смартфона, тощо.

Технічну реалізацію взаємодії між педагогами закладу й здобувачами освіти може забезпечити будь-яка сучасна система управління навчанням. Стандартний набір інструментів включає наявність хмарного сховища, календаря з нагадуваннями, сповіщеннями, можливістю додавати порядок денний зустрічі, сервісу для відеозв'язку, обміну текстовими повідомленнями.

Змішане навчання може відбуватись асинхронно з великою частиною самостійної роботи здобувачів освіти. Проте наявність спільноти, яка навчається та співпрацює, суттєво сприяє досягненням здобувачів освіти. Створення спільноти й підтримка взаємодії між учнями значною мірою

буде залежати від зусиль педагогів. Безумовно, викладачі прагнуть одразу перейти до викладання свого курсу, однак при змішаному навчанні рекомендується приділяти час створенню спільноти. Такі зусилля на початку курсу в подальшому відіграють позитивну роль для спільного навчання, навчання за принципом «рівний – рівному», проєктного навчання. Здобувачі освіти можуть взаємодіяти як очно, так і у віртуальному просторі. Для віртуальної взаємодії достатньо стандартного функціоналу будь-якої з систем управління навчанням. Наприклад, здобувачі освіти можуть спільно працювати над створенням текстів у Вікіпедії або у Google-документах, спільно проводити розрахунки у Google-таблицях (Google Sheets), спільно генерувати ідеї за допомогою віртуальних дошок.

Планування взаємодії між здобувачами освіти з метою навчання потребуватиме підготовки з боку викладачів. Наприклад, формулювання проблеми для проєктного навчання, створення кейсу для спільного вирішення, постановка завдання для пошуку творчого рішення. Дієвим інструментом для підтримання взаємодії між здобувачами освіти є взаємне оцінювання.

Говорити про різні варіанти організації подання навчальних матеріалів та застосування конкретних методів викладання варто, зважаючи на типи та форми занять, які практикують у закладах П(ПТ)О.

Розглянемо такі види навчальних занять, кожен з яких має певні особливості реалізації, зокрема, у форматі змішаного навчання: *лекції та комбіновані уроки; лабораторно-практичні заняття; виробниче навчання; консультації; екскурсії; факультативні/гурткові заняття.*

Слід зауважити, що лекції як одностороннє подання інформації є найменш ефективною формою навчального заняття. Тому навіть у форматі очного навчання доцільно проводити комбіновані уроки, практикувати дискусії під час лекційних занять або забезпечувати принаймні точковий зворотний зв'язок впродовж заняття. Зазвичай, лекцію супроводжують презентаційним або ілюстративним матеріалом, який можна перевести у цифровий формат. За потреби провести лекцію в дистанційному режимі можна з використанням цієї ж презентації.

Лекцію можна записати попередньо, наприклад, у форматі скрінкасту або зйомки екрану викладача, із голосовим або відеосупроводом. Тобто фактично записується процес показу презентації, з усіма відповідними коментарями та поясненнями – аналогічно до лекції в аудиторії. Водночас варто пам'ятати, що тривалість навчального відеоролика варто утримувати в межах 10-15 хв. Це означає, що одну лекцію слід розбити на окремі частини. Після кожного з фрагментів доцільно організувати зворотний зв'язок через невелике опитування чи тестування. Альтернативою попередньо записаному скрінкасту є проведення онлайн-лекції. Викладач та здобувачі освіти заходять у програмний сервіс організації відеозустрічей (наприклад, Google Meet) і викладач проводить заняття в режимі реального часу. Таке

заняття варто записувати для того, щоб доступ до нього могли отримати здобувачі освіти, які не змогли долучитися онлайн за розкладом. Водночас варто пам'ятати, що такий запис є досить тривалим, а ефективність його перегляду без безпосередньої взаємодії є досить низькою.

Метою лабораторно-практичних занять є формування навичок практичного застосування теоретичних положень навчальної дисципліни. Такі заняття можуть передбачати вирішення практичних завдань, виконання лабораторних робіт чи практикумів. Для проведення лабораторно-практичних занять у форматі змішаного навчання можна обрати такі стратегії:

1. Заняття відбувається онлайн. Кожна лабораторна робота виконується за траєкторією, яка максимально наближена до майбутньої професійної діяльності та складається з трьох етапів: змістовно-настановчого, операційно-діяльнісного та контролюно-рефлексійного.

Змістовно-настановчий етап: актуалізація базових знань може відбуватися у синхронному форматі з використанням спеціалізованих інтерактивних ресурсів. Обов'язковою частиною такої роботи є обговорення траєкторії руху та визначення чіткого регламенту роботи на час лабораторно-практичного заняття.

Операційно-діяльнісний етап: відбувається як у синхронному, так і в асинхронному (з чітким регламентом) форматі. Він передбачає розв'язання типових і прикладних задач зі сфери майбутньої професійної діяльності, за можливості – виконання практичних завдань. Проте при роботі в синхронному форматі дуже важливо залишатися на зв'язку зі здобувачами освіти. Тому на першому етапі обов'язково визначаємося зі спільним онлайн-середовищем, у якому під час самостійної роботи здобувачі освіти можуть отримати від фасилітатора освітнього процесу поради та відповіді на питання (спільний чат, форум тощо).

Контрольно-рефлексійний етап: відбувається як у синхронному, так і в асинхронному форматі. Він передбачає обговорення отриманих результатів, надання звітної документації про виконання практичних робіт, контроль знань та отримання оцінки. У такому разі здобувачам освіти надається можливість виконувати завдання самостійно, з використанням попередньо підготовлених інструкцій, методичних матеріалів, скрінкастів, а також – із консультативною підтримкою викладача. Взаємодія може відбуватися як у режимі реального часу, так і асинхронно. У будь-якому разі необхідно визначити час та спосіб поставити питання й отримати підтримку. Такий режим краще підходить для розв'язування завдань, виконання розрахункових робіт, опрацювання джерел тощо.

2. Заняття відбувається онлайн із використанням засобів цифрового моделювання. Якщо існує доступне середовище з цифровими моделями, які відповідають навчальним цілям заняття, можна організувати віртуальний практикум.

3. Заняття відбувається у лабораторії закладу освіти. Якщо до-

ступних цифрових інструментів моделювання предметної області немає, слід застосувати ротаційну модель змішаного навчання й провести лабораторне заняття у закладі освіти. У такому разі доцільно спланувати навчальний розклад так, щоб максимально продуктивно використати присутність здобувачів освіти та викладачів у лабораторії. Наприклад, виконати підготовчі роботи онлайн, таким чином звільнивши час для виконання кількох лабораторних робіт впродовж одного заняття. Опрацювати отримані результати також можна онлайн.

Можливість проходження виробничої практики на підприємстві, насамперед, залежить від його спроможності прийняти здобувачів освіти. Під час виробничого навчання потрібно забезпечити доступ здобувачів освіти до часу, ресурсів, засобів та відповідного досвіду для безпечного вивчення та відпрацювання всіх вимог відповідно до запланованих результатів навчання. У деяких випадках принаймні частину завдань виробничого навчання можна виконати онлайн. Наприклад, здобувачі освіти можуть провести дослідження галузі та визначити конкретні завдання, які їх цікавлять. Запропонуйте здобувачам освіти дослідницькі завдання на розв’язання професійно орієнтованої проблеми. Для відпрацювання деяких вмінь можна використати змодельовані навчальні ситуації, які відтворюють реалістичне практичне середовище в контрольованому режимі.

Під час змішаного навчання може зрости потреба в консультаціях, які тепер охоплюють додаткові аспекти: технічні труднощі, особливості організації самостійної роботи, підтримка емоційного стану тощо. Такі консультації можна проводити як очно, так і дистанційно, залежно від обраного режиму взаємодії в закладі освіти. У будь-якому разі потрібно поінформувати всіх учасників освітнього процесу, де і коли можна отримати підтримку з різних питань.

Якщо немає можливості відвідати виставку, музей чи конференцію, можна скористатись онлайн-аналогами, якщо вони доступні. Зокрема, багато заходів проходять у дистанційному режимі. Деякі навіть пропонують присутність у форматі доповненої та віртуальної реальності. Альтернативою візитам може стати перегляд кінофільмів, підібраних відповідно до тематики навчального предмета або за професійним спрямуванням. Такий вид діяльності, зазвичай, доступніший і може допомогти проілюструвати, як практично застосувати отримані знання та вміння.

Вибіркові факультативні та гурткові заняття можна проводити дистанційно, використовуючи, наприклад, модель самостійного змішування. Додаткові заняття можуть відбуватись онлайн, навіть якщо решта освітньої програми реалізується в очному форматі. Це може бути вдалим рішенням, якщо складно забезпечити спільну присутність викладачів та здобувачів освіти на очних заняттях з різних причин. На заняття можна запрошувати фахівців-практиків, яким інколи також простіше знайти у своєму графіку час на віртуальну зустріч, аніж організовувати її в закладі освіти. Такі занят-

тя часто передбачають більш гнучкий графік роботи і менш структуровані завдання з менш формалізованою системою оцінювання та відстеження результатів навчання. Тому гнучкий режим змішаного навчання, коли здобувачі освіти визначають час, місце, темп і траєкторію опанування навчального змісту, може якнайкраще відповідати потребам факультативних та гурткових занять.

Змішане навчання – це не пошук компромісу або скорочення навчальних цілей, закладених у програмах та стандартах. Переведення навчання у змішану форму має на меті спростити та здешевити досягнення навчальних цілей для всіх учасників освітнього процесу.

Специфіка П(ПТ)О вимагає як великої кількості практичних занять у лабораторіях та майстернях закладу освіти, так і практики на підприємствах, в комунальних установах, організаціях сфери обслуговування тощо. Це передбачає фізичний доступ здобувачів освіти до спеціально обладнаних приміщень. Розвинути компетентності, необхідні для прикладної професії, без практичного навчання неможливо. З одного боку, це виклик, а з іншого – величезна перевага П(ПТ)О, оскільки навчання на основі досвіду є дуже дієвим підходом до компетентнісного навчання.

Першим кроком адаптації розкладу до змішаного навчання має бути виокремлення занять практичного спрямування, які неможливо організувати без доступу до обладнання і спеціальних приміщень; визначення, який матеріал здобувачі освіти можуть опрацювати самостійно або в малих групах, щоб згодом застосувати його під час практичних занять.

Другим кроком має стати визначення/створення доступності навчальних матеріалів для дистанційного опрацювання, а також наявності/готовності завдань для перевірки навчальних досягнень. Це спонукатиме педагогічних працівників співпрацювати з іншими педагогами закладу (викладачами, майстрами виробничого навчання), щоб уникнути перевантаження здобувачів освіти і добирання для опрацювання лише необхідних матеріалів.

На сьогодні будь-яка галузь має величезний обсяг знань. Безсумнівно, було б добре, щоб здобувачі освіти їх опанували, але це навряд чи можливо. Викладачі різних предметів/освітніх компонентів мають виходити з потреб здобувачів освіти та визначити лише необхідний обсяг знань зі свого предмета, що забезпечить якісне виконання професійної діяльності.

Третім кроком має стати визначення доступності викладачів для індивідуальних консультацій або консультацій в малих групах зі здобувачами освіти.

Таким чином, змішане навчання дає можливість оптимізації освітнього процесу, підвищення його ефективності для здобувачів професійної освіти. За переходом закладів П(ПТ)О до змішаного навчання має стояти трансформація освітнього процесу заради якнайкращого забезпечення навчальних потреб та інтересів здобувачів освіти з використанням сучасних

педагогічних підходів, чому має служити доцільне застосування можливостей сучасних цифрових технологій.

Список використаних джерел

1. <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/262705>
2. <https://sqe.gov.ua/zmishane-navchannya-yak-organizuvati-yaki/>
3. <https://sites.google.com/a/lyceum2.cv.ua/metodicnij-navigator/metodicni-materiali/zmisane-navcanna>
4. <https://mon.gov.ua/ua/news/v-ukrayini-zyavivsyia-posibnik-z-organizaciyi-zmishanogo-navchannya-dlya-zakladiv-profesijnoyi-osviti>

ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ – НАГАЛЬНА ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ

Професійний розвиток педагога закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) становить складний багаторівневий процес. Він включає становлення кваліфікованого спеціаліста, який проходить певні періоди, зокрема професійної адаптації, набуття емпіричного досвіду, вдосконалення педагогічного професіоналізму, педагогічної майстерності, творчого самовираження і самореалізації. Освіта впродовж життя набула особливого значення. Вона є відповіддю на виклик мінливого світу, в якому зміни відбуваються дуже швидко. Щоб молоде покоління здобувало якісну освіту, педагоги мають постійно підвищувати свій професійний рівень, розуміти сучасні освітні тренди та володіти необхідними технологіями.

Згідно із ст. 54 Закону України «Про освіту» педагогічні працівники мають право на підвищення кваліфікації та зобов'язані постійно підвищувати свій професійний і загальнокультурний рівні та педагогічну майстерність. Відповідно до п.1 ст. 54 цього Закону кожен педагогічний працівник має право на вільний вибір освітніх програм, форм навчання, закладів освіти, установ й організацій, інших суб'єктів освітньої діяльності, що здійснюють підвищення кваліфікації та перепідготовку, з урахуванням різних обставин, можливостей, у тому числі й фінансових. Для цього встановлено чітку норму – не менше 150 годин за 5 років.

Підвищення кваліфікації керівників закладів освіти ґрунтується на тих же засадах, що й підвищення кваліфікації педагогічних працівників, але є особливість, пов'язана з їхніми управлінськими повноваженнями. Зокрема, частина 4 ст. 38 Закону України «Про повну загальну середню освіту» передбачає, що керівник і заступники керівника, які вперше призначені на відповідну посаду, проходять підвищення кваліфікації відповідно до займаної посади протягом двох перших років роботи з управлінської діяльності обсягом не менше 90 навчальних годин.

Головною метою підвищення кваліфікації педагогів ЗП(ПТ)О у системі неперервної професійно-педагогічної освіти є створення належних умов для постійної самоосвіти, самовдосконалення, розвитку дослідницьких здібностей і педагогічного таланту педагогів. Професійний запит на підвищення кваліфікації іде від педагога: саме він несе відповідальність за власний професійний розвиток.

Підвищення кваліфікації повинно удосконалювати або набувати нові компетентності. Це може стосуватися або галузі знань, в якій працює людина, або професійної діяльності, у нашому випадку педагогічної.

У березні 2021 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку цифрових компетентностей до 2025 року. В нинішніх умовах освітній процес в Україні функціонує за дистанційною формою, тому цифрова компетентність не втрачає обертів.

Міністерство освіти і науки України за підтримки Google Україна задля розширення можливостей використання цифрових інструментів для організації дистанційного навчання й підвищення ефективності освітнього процесу організувало безоплатне навчання за курсом «Цифрові інструменти Google для освіти», яке здійснюватиметься протягом 2022/2023 навчального року. Програма передбачає 12 ідентичних циклів безкоштовних освітніх курсів і тренінгів, кожен з яких розпочинає роботу щомісяця з липня 2022 до червня 2023 року. Курс містить 5 модулів (30 годин / 1 кредит ECTS). Кожен модуль складається з відеолекції, практичних завдань і підсумкового тесту. Реєстрацію відкрито за посиланням: <https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSc7OtRqFQW2aRNRtP68S4NH3q-pcMBcsRDNyb2BE9CWNV4Hw/viewform>

Воєнні події, які відбуваються в Україні, є стресом для всіх учасників освітнього процесу. За таких умов істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення своєчасного і систематичного надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей і завдань системи освіти. Вагомого значення набуває забезпечення психологічно комфортного освітнього середовища для всіх учнів та забезпечення якісного освітнього процесу для учнів, які мають психологічну травму, надання компетентностей педагогічним працівникам щодо роботи з учнями з психологічною травмою, забезпечення підтримки педагогічних працівників та залучення батьків до освітнього процесу.

Україна запустила Національну програму психічного здоров'я та психосоціальної підтримки. Перша леді України Олена Зеленська зазначила у своєму відеозверненні 23 травня 2022 року «... ми створимо власну унікальну програму психологічної допомоги. Це амбітне завдання – перетворити стрес і біль у силу і насагу, зло – на добро. Хіба це не робить вся Україна вже три місяці? Отож продовжуємо. До перемоги».

Курс підвищення кваліфікації для освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій» розміщено на порталі Всеукраїнського проекту з профорієнтації та побудови кар'єри «Обери професію своєї мрії» Міністерства освіти і науки України: www.hryoutest.in.ua. Можна опанувати навички та техніку першої психологічної допомоги та емоційної підтримки від міжнародних експертів для застосування під час освітнього процесу. Нараховується 1 кредит ЕКТС.

ГО «Смарт освіта» і EdEra створили курс «Домедична допомога». Зберегти життя до приїзду медиків – обов'язкове знання для педа-

гогів і дуже бажане для усіх батьків: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:EdEra-SmartOsvita+Med+1/about>.

На веб-сайтах ЗП(ПТ)О та методичних служб педагогічні працівники зможуть знайти інформацію про підвищення кваліфікації. Кожна програма підвищення кваліфікації оприлюднена на веб-сайті суб'єкта підвищення кваліфікації, що забезпечує відкритість і доступність про кожну програму.

Державний заклад вищої освіти «Університет менеджменту освіти» (далі – ДЗВО «УМО») кожного року надає ЗП(ПТ)О пропозиції щодо підвищення кваліфікації за рахунок коштів державного бюджету педагогічних та керівників закладів освіти.

Освітній процес ґрунтується на принципах:

- андрагогіки й акмеології;
- зорієнтованості на освітню практику;
- цифровізації освітнього процесу;
- випереджувальності змісту підвищення кваліфікації;
- інтеграції, диференціації та індивідуалізації змісту підвищення

кваліфікації;

- неперервності навчання, науково-методичного супроводу слухачів у процесі підвищення кваліфікації науково-педагогічними працівниками кафедр.

Також ДЗВО «УМО» відповідно до запитів і потреб споживачів освітніх послуг пропонує тематичні, авторські, модульні курси підвищення кваліфікації, курси «Організація, яка навчається» для всіх категорій підпрацівників (150 год. / 5 кред. ЄКТС): <http://umo.edu.ua/>

Для викладачів професійно-теоретичної підготовки ЗП(ПТ)О Національна академія педагогічних наук України ДЗВО «Університет менеджменту освіти» Білоцерківський інститут неперервної професійної освіти (далі – БІНПО) дає широкий спектр можливостей та форм проведення відповідних заходів за програмами підвищення кваліфікації за рахунок коштів державного бюджету. За умови воєнного часу навчання здійснюється суто за дистанційною формою на освітній платформі Office 365 Teams, на якій науково-педагогічними працівниками БІНПО розміщується інформація методичного супроводу (плануюча документація, презентаційні матеріали, електронні навчальні комплекси, завдання для самостійної роботи слухачів та методичні рекомендації щодо їх виконання тощо) для його використання слухачами навчальних груп.

За посиланням <https://cutt.ly/vJPC1x8> можна зареєструватися на короткострокові компетентісно орієнтовані тематичні курси підвищення кваліфікації в БІНПО за напрямками:

- організація інклюзивного освітнього середовища;
- охорона праці та безпека життєдіяльності;
- новітні технології навчання і виховання;
- цифрова компетентність, цифрова грамотність;

– педагогічний менеджмент і психологія професійної діяльності.

У Харківській області підвищити кваліфікацію можна:

1. В *Українській інженерно-педагогічній академії*, яка надає такі види освітніх послуг:

– курси підвищення кваліфікації педагогічних й управлінських працівників закладів освіти (30 годин / 1 кредит; 60 годин / 2 кредити; 90 годин / 3 кредити; 120 годин / 4 кредити; 150 годин / 5 кредитів);

– різноманітні семінари, семінари-тренінги, майстер-класи за напрямками тощо (заняття розпочинаються для конкретних груп педагогічних працівників згідно з поданими заявками та у міру комплектування груп; навчальні групи від 15 до 30 осіб);

– на замовлення закладів освіти семінари, семінари-тренінги, майстер-класи тощо за різною кількістю годин та з різною кількістю слухачів: <http://uipa.edu.ua/>

2. На базі *КВНЗ «Харківська академія неперервної освіти»*, яка пропонує педагогічним працівникам закладів освіти для неперервного професійного розвитку Комплексні освітні програми підвищення кваліфікації загальним обсягом підвищення кваліфікації 150 годин упродовж 5 років, які містять 4 компоненти:

– освітні програми курсів підвищення кваліфікації для всіх категорій педагогічних працівників (обсяг 30 год / 1 кредит ЄКТС);

– освітні програми фахових спецкурсів для тих педагогів, які працюють не за фахом (обсяг 30 год/1 кредит ЄКТС);

– освітні програми тематичних спецкурсів (за вибором) для всіх категорій педагогічних працівників (обсяг 15 год / 0,5 кредиту ЄКТС);

– пролонговані методичні заходи: семінари, тренінги, педагогічні школи професійного розвитку, педагогічні майстерні тощо (за окремим планом): <https://edu-post-diploma.kharkov.ua/>

3. У *Харківському національному університеті імені В.М.Каразіна*, який є одним із лідерів європейської системи вищої освіти, має потужну кадрову, науково-педагогічну, методичну та ресурсну бази для забезпечення освітнього процесу на курсах підвищення кваліфікації для педагогів закладів системи загальної середньої, професійно-технічної освіти, що надають загальну середню освіту. В університеті здійснюється підвищення кваліфікації педагогічних працівників та управлінських кадрів закладів освіти за 30-ма робочими освітніми програмами (робочими освітніми напрямками). Кількість годин – диверсифікована (30 годин / 1 кредит; 60 годин / 2 кредити; 90 годин / 3 кредити; 120 годин / 4 кредити; 150 годин / 5 кредитів; 180 годин / 6 кредитів). У канікулярний час для педагогів закладів освіти проводяться різноманітні спеціальні тематичні профільні курси та тематичні профільні школи з предметів і тем загальним обсягом 15 годин (0,5 кредиту) та 30 годин (1 кредит). Реєстрація на курси підвищення кваліфікації відбуваються через Google-форму: <https://docs.google.com/forms/>

d/e/1FAIpQLSdKzNqzt4veMjaj5Vo5Zquf-x67OZ1S_PekpFrtoe-17RJ22A/viewform

4. У *Міжгалузевому інституті післядипломної освіти Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»*, який проводить підвищення кваліфікації за дистанційною формою навчання за понад 45 спеціальностями, що акредитовані в НТУ «ХПІ». Має гнучкі індивідуально-модульні програми, заняття здійснюються як в групі так і індивідуально: <http://www.mipk.kharkiv.edu/>

5. У *Харківському національному педагогічному університеті імені Г.С.Сковороди*. Курси проходять за всіма ліцензованими й акредитованими в університеті спеціальностями керівників, учителів загальної середньої освіти, психологів, тренерів із фізичної культури обсягом 30 годин / 1 кредит; 60 годин / 2 кредити; 90 годин / 3 кредити; 120 годин / 4 кредити; 150 годин / 5 кредитів; 180 годин / 6 кредитів: <https://ipohnpu.in.ua/>

6. *Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Харківській області* (далі – НМЦ ПТО у Харківській області) теж не стоїть осторонь: впливає на професійний ріст і методичну майстерність педагогічних працівників, організовуючи конференції, семінари, вебінари, майстер-класи, тренінги, засідання творчих груп тощо, де відбувається обговорення сучасних тенденцій удосконалення якості професійної (професійно-технічної) освіти.

З метою підвищення професійної компетентності педагогічних працівників, удосконалення рівня педагогічної майстерності, зростання рівня цифрової грамотності НМЦ ПТО у Харківській області проводить у 2022/2023 н.р. цикл *майстер-класів «Digital Skills: розвиток та вдосконалення»* для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О області за наступною тематикою:

1. Вільне використання сервісу Zoom (ліцензія for Education) для організації дистанційного навчання: налаштування та інструментарій (біла дошка, опитування/тести, голосування, віртуальна дошка, сесійні зали).

2. Інтерактивні форми роботи з учнями в сесійних залах: віртуальні дошки Zoom, Padlet, Google Jamboard (інтерфейс, налаштування, форми роботи).

3. Віртуальна екскурсія налаштуваннями Google Classroom та використання різноманіття завдань для активізації пізнавальної діяльності учнів.

4. Ресурси CLASSTIME, Google Forms для організації контрольного оцінювання знань учнів.

5. Ресурси LearningApps та Wordwall для організації формувального оцінювання знань учнів.

6. Створюємо інтерактивні плакати, робочі листи та зошити за допомогою сервісів Liveworksneets та Thinglink.

7. Візуалізація інформації (інтерактивні дошки, інтелект-карти, інфо-

графіка, презентації) сервісами [Diagrams.net та Canva.

8. Робота з сервісами EDPuzzle та Inshot зі створення навчального відеоконтенту.

9. Платформи Discord та Telegram для обміну миттєвими повідомленнями між учасниками освітнього процесу.

Команда МОН України запропонувала платформи із безкоштовними онлайн-курсами за різними напрямками, де можна самому керувати часом і об'ємом проходження курсу в день: <https://mon.gov.ua/ua/news/platformi-dlya-vdoskonalennya-navichok-i-samorozvitku> Пропонуємо підбірку деяких курсів для педагогічних працівників ЗП(ПТ)О на цих платформах:

1. <https://prometheus.org.ua/courses-catalog>

– **Протидія та попередження булінгу (цькування) в закладах освіти.** Цей курс допоможе опанувати базові практичні знання для роботи з ситуацією булінгу (цькування) в закладі освіти та створити систему запобігання випадкам. Курс розраховано на 80 годин навчання (50 теоретичних та 30 практичних), які будуть зазначені на сертифікаті про успішне завершення в разі опанування всіх матеріалів.

– **Інформаційна гігієна під час війни, 15 годин (0,5 кредиту ЄКТС).** Цей курс стане у нагоді як зараз, коли ми в активній фазі війни, так і по її завершенню, адже з нашою перемогою інформаційна війна з росією не закінчиться.

– **Навчання з попередження ризиків від вибухонебезпечних предметів, 30 годин (1 кредит).** Нині Україна є країною з найбільшим забрудненням території мінами та вибухонебезпечними предметами у світі. Тому інформування та навчання з попередження ризиків, пов'язаних із вибухонебезпечними предметами, набуває все більшої актуальності.

2. <https://www.canvas.net/>

– **Мистецтво та майстерність дистанційного навчання.** Курс пропонує Каліфорнійський університет Ріверсайд. Після закінчення ви зможете створювати захоплюючі навчальні модулі, якими легко орієнтуватися та майстерно подавати вміст; додавати реляційні «м'які дотики» протягом курсу, щоб допомогти учням залишатися на зв'язку з викладачем: заохочувати учнів до рефлексії та критичного мислення, використовуючи різноманітні модальності, індивідуальні завдання та навчання взаємного навчання; створювати формувальні оцінювання з низькими ставками, щоб розвинути компетентність для підсумкових оцінок з високими ставками.

– **Написання на курсі професійного розвитку дисциплін.** Курс пропонує Університет Ексельсіор. Після закінчення цього курсу ви зможете розрізняти письмо в рамках навчального плану, письмо для навчання та письмо в дисциплінах; визначати ключові жанри у власній дисципліні/сфері; розробляти методи/прийоми навчання читанню та письму в певному жанрі; розробляти стратегії для ефективного зворотного зв'язку щодо написаного здобувачем освіти.

– **Академія бібліотекарів з управління даними досліджень.** Це безкоштовна онлайн-програма професійного розвитку для бібліотекарів, інформаційних спеціалістів та інших спеціалістів, які працюють у середовищі з інтенсивним використанням даних у всьому світі.

– **Авторське право для викладачів.** Після закінчення цього курсу ви зможете розуміти мету авторського права та його основні права, обмеження авторського права, включаючи добросовісне використання, як здобувати та ділитися медіа законними та етичними способами; будете готові застосовувати авторські права та добросовісне використання до проєктних навчальних ситуацій, зокрема знати, як допомогти учням знайти творчі роботи, які є безкоштовними та законними для повторного використання та поширення.

3. <https://www.ed-era.com/>

– **Сміливі навчати.** Війна додала нові виклики для освітян. У цьому курсі ви дізнаєтеся, як педагогам психологічно підтримати себе в часи кризи й навчати та взаємодіяти з учнями. А також отримаєте поради щодо організації безпечного освітнього середовища в кризовий час. 6 годин зараховуються для підвищення кваліфікації

4. <https://naurok.com.ua/>

Освітній проєкт «На Урок» як суб'єкт підвищення кваліфікації педагогічних працівників втілює в життя такі основні принципи онлайн-навчання для педагогів:

- актуальна інформація;
- безкоштовний доступ до навчального матеріалу;
- можливість перевірити знання;
- спілкування з колегами;
- зворотний зв'язок;
- вільний вибір.

Кожний зареєстрований на курс учасник має повний доступ до всіх відеозаписів, додаткових матеріалів та більшості тестів, окрім фінального. А також можливість самостійно обирати кількість часу, який витрачає на вивчення матеріалів, та може стежити за прогресом у проходженні курсу. Свідоцтво про підвищення кваліфікації із зазначенням годин є платним.

– **Сучасні технології інклюзивного навчання:** <https://naurok.com.ua/learn/suchasni-tehnologi-inklyuzivnogo-navchannya-36> Курс орієнтований на педагогів, які прагнуть ефективно організовувати навчальну, виховну, корекційно-розвивальну роботу з учнями з особливими освітніми потребами та створювати комфортне середовище для взаємодії всіх учасників освітнього процесу.

– **Інструменти та прийоми формування громадянської компетентності учнів:** <https://naurok.com.ua/learn/instrumenti-ta-priyomi-formuvannya-gromadyansko-kompetentnosti-uchniv-15> Цей курс допоможе сучасним педагогам у вихованні соціально, політично та економічно відповідальної людини, яка зможе розкрити свої здібності у громадянському суспільстві

та реалізувати власні творчі можливості. Він стане у пригоді тим, хто готує молодь до ролі активних громадян, що беруть безпосередню участь у житті громади, та формує громадянські навички і цінностей.

– **Word, Excel, Power Point: швидкий старт для новачків:** <https://naurok.com.ua/learn/word-excel-power-point-shvidkiy-start-dlya-novachkiv-9>
Пропонований матеріал буде корисним для педагогів, які прагнуть розвинути навички володіння офісними програмами. У процесі вивчення курсу, який складається з 3-х модулів, присвячених Microsoft Office 2010, ви зможете вивчити інтерфейс та можливості програм Word, Excel, Power Point. Інструменти Microsoft Office дозволять вам легко виконувати різноманітні завдання: формувати документи, готувати звіти, керувати даними, аналізувати отримані результати.

5. <https://vseosvita.ua/>

Зручно й ефективно можна підвищити кваліфікацію у форматі вебінарів та курсів, конференцій та семінарів у зручний час без зайвих фінансових затрат і часу на платформі «Всеосвіта». Курси загалом розраховані на 30 годин.

– **Тайм-менеджмент у професійній діяльності педагога.** Програма курсу спрямована на розвиток професійного самовдосконалення педагогів в умовах неперервної освіти і сучасних тенденцій економіки «суспільства знань». Цей процес сприяє розвитку здатності до навичок самоорганізації, практичного оволодіння динамікою навичок самоменеджменту для ефективної педагогічної діяльності. Даний курс стане в нагоді мотивованим педагогам, які власним прикладом формують ціннісні орієнтири для здобувачів освіти в умовах дитиноцентрованого освітнього середовища.

– **Контент-маркетинг послуг підвищення кваліфікації: нові виклики для керівників закладів освіти.** Реорганізація та оптимізація закладів освіти України, ефективне реформування освітньої галузі можливе лише за умови визначення провідних умов розвитку соціальної сфери в цілому. Цей курс передбачає всебічне вивчення та розвиток підходів щодо поліпшення організації контент-маркетингу послуг підвищення кваліфікації педагогічних (науково-педагогічних) працівників керівниками закладів освіти на всіх рівнях та в найбільш оптимальних (сприятливих) для останніх умовах.

– **Формування та вдосконалення управлінських компетентностей керівників закладів освіти в контексті реформування освітньої галузі.** Програма спрямована на розвиток професіоналізму керівника закладу освіти, формування його фахових управлінських компетентностей, вивчення впливу окремих чинників на вищевказаний процес та визначення чітких критеріїв оцінки якості педагогічного менеджменту в закладах освіти України в умовах реформування освітньої галузі.

– **Розвиток когнітивної гнучкості і критичного мислення в освітньому процесі ЗП(ПТ)О: практичні поради.** Модернізаційні зміни, що

відбуваються в галузі професійної (професійно-технічної) освіти (далі – П(ПТ)О), потребують постійного вдосконалення педагогічної майстерності педагогів, розвитку їхньої професійної компетентності, готовності до інноваційної діяльності, адаптивності і гнучкості у виборі методів, прийомів і технологій для глибинного й ефективного навчання здобувачів П(ПТ)О. Це особливо актуально в умовах виникнення нових професій, що потребує внесення змін у змісті П(ПТ)О майбутніх фахівців. Нинішнє суспільство потребує робітника, здатного до максимально точного і якісного виконання дорученої йому справи, який адаптивно і гнучко зростає в процесі професійного становлення, уміє перетворити будь-який виробничий процес у творчу (винахідницьку) діяльність, знаходить нові, ефективніші шляхи вирішення життєвих та виробничих проблем.

Таким чином, підвищення кваліфікації повинно сприяти розвитку особистості педагога, надавати професійних знань, що виходять за межі функціональних обов'язків, формувати бажання самовдосконалюватися та пізнавати себе. Дуже важливо, щоб підвищення кваліфікації було пов'язане не лише із потребами закладу, а й із специфічними інтересами педагога. Було б добре, щоб ці дві мети досягалися однією дією. Професійний розвиток має концентруватися на покращенні результатів навчання здобувачів освіти.

Список використаних джерел

1. Постанова КМУ від 21.08.2019 № 800 «Порядок підвищення кваліфікації педагогічних працівників».
2. Лист МОН України від 04.03.2020 №1/9-141 «Щодо підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів середньої освіти».
3. Наказ МОН України від 16.07.2018 №776 «Концепція розвитку педагогічної освіти». – Електронний ресурс. – Режим доступу: <file:///C:/Users/user/Downloads/5b7bb2dcc424a809787929.pdf>
4. Олійник В.В. Наукові основи управління підвищення кваліфікації педагогічних працівників профтехосвіти: монографія / В.В.Олійник. – Київ: Міленіум, 2003. – 594 с.
5. Щербак О. Підвищення кваліфікації педагогічних працівників у системі неперервної освіти. – Електронний ресурс. – Режим доступу: – <http://umo.edu.ua>

Олена ЯКОВЕНКО,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТ ЗП(ПТ)О: ФАКТОРИ УСПІШНОСТІ ПРОСУВАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ІНТЕРНЕТ-ПРОСТОРІ

*Бренд – це невллова сума властивостей продукту:
імені, упаковки і ціни, його історії, репутації і способу рекламування.*

*Бренд також є поєднанням враження, яке він справляє на
споживачів, і результатом їхнього досвіду у використанні бренду.*

Д. Огілві

В умовах сьогодення ринок освітніх послуг України стикається з цілою низкою проблем, яка обумовлена демографічною та економічною кризою, пандемією з її дистанційною формою навчання та воєнним станом, а також відсутністю маркетингової стратегії створення бренду закладу освіти. У зв'язку з цим актуальності набуває тема брендингу закладів освіти в Інтернет-просторі, яка вже тривалий час активно використовується у західноєвропейських освітніх установах як ефективний механізм формування та підвищення конкурентоспроможності, створення міцної репутації, що підсилює довіру співробітників та абітурієнтів. Роль бренду для освітнього середовища надзвичайно велика, оскільки він повідомляє максимум корисної інформації і гарантує стабільну якість і асортимент освітніх послуг; створює стійкі, довгострокові, позитивні відносини із цільовою аудиторією; відображає систему цінностей, традицій, норм закладу освіти.

Заклад професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) без використання онлайн-маркетингу не зможе бути ефективним на ринку освіти. Треба зазначити, що онлайн-маркетинг – це різновид маркетингу, до якого зараз вдається більшість організацій і установ України, діяльність яких навіть не пов'язана з Інтернетом. Онлайн-маркетинг, схема, якого представлена на рис.1 (стор.280), як і оффлайн-маркетинг може також підвищити впізнаваність бренду освітніх послуг. Вважається, що це один з найефективніших каналів для «розкручування» бренду професійної (професійно-технічної) освіти, який відрізняється швидким поширенням інформації і можливістю широкого охоплення активної аудиторії, залученої за короткий термін і який не потребує великих матеріальних затрат.

Система успіху на ринку освіти в усьому світі будується на основі брендингу ЗП(ПТ)О з допомогою маркетингових комунікацій, тому закладу освіти необхідно створити і підтримати свій бренд, що дозволить забезпечити постійний приплив учнів, котрі мають потреби в додатковій мотивації до отримання освітньої послуги, брендинг відкриває нові можливості знаходити та розвивати переваги над іншими закладами освіти; полегшить виведення на ринок нових послуг (нові професії).

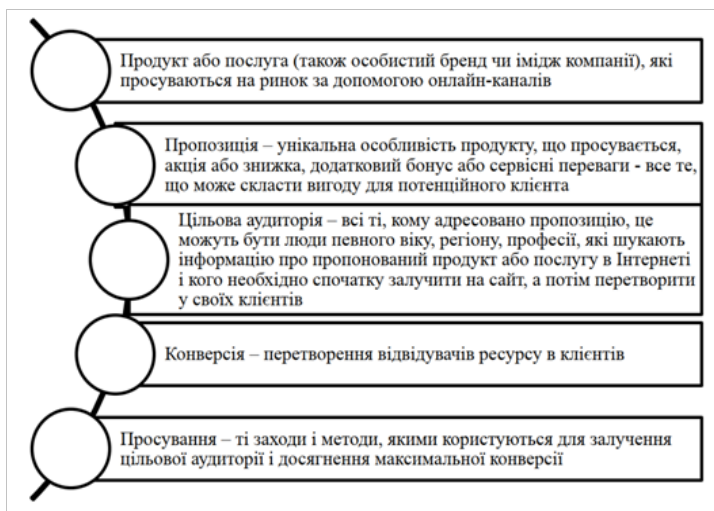


Рис.1. Базова структура Інтернет-маркетингу

Брендинг закладу освіти – це комплекс інформації про ЗП(ПТ)О, про його кадровий потенціал, матеріально-технічну та навчально-матеріальну бази, місце закладу в соціально-економічному просторі регіону, про освітні послуги, які він надає, а також про успішних випускників, які після закінчення навчання стануть інструментом просування бренду закладу [2].

Базова структура створення бренду ЗП(ПТ)О в Інтернет-просторі включає наступні компоненти [1]:

1) імідж освітньої послуги – уявлення цільової аудиторії щодо унікальних характеристик, якими, на їхню думку, володіє послуга. Це можуть бути якість освіти, нові професії, вартість послуги тощо;

2) імідж споживачів освітніх послуг включає інформацію про стиль життя, суспільний статус і деякі особистісні (психологічні) характеристики споживачів. Тут доцільно розглядати не уявлення споживачів відносно іміджу ЗП(ПТ)О, а їх реакцію та оцінку;

3) внутрішній імідж організації – це уявлення викладачів і учнів про ЗП(ПТ)О. Основними детермінантами внутрішнього іміджу є культура організації та соціально-психологічний клімат;

4) імідж керівника ЗП(ПТ)О й адміністрації включає уявлення про здібності, установки, ціннісні орієнтації, психологічні характеристики, зовнішність;

5) імідж персоналу – це збірний, узагальнений образ викладацького складу;

6) соціальний імідж – уявлення широкої громадськості про соціальні цілі і ролі ЗП(ПТ)О в економічному, соціальному та культурному житті суспільства;

7) візуальний імідж – уявлення про організацію, засновані на зорових відчуттях, що фіксують інформацію про інтер'єр кабінетів, лабораторій та майстерень для виробничого навчання, фірмовий символіці ЗП(ПТ)О;

8) бізнес-імідж – уявлення про ЗП(ПТ)О як про суб'єкт ділової активності.

Щоб досягти успіху в просуванні закладу професійної освіти кожен заклад повинен мати бренд-стратегію, тобто план маршруту, яким буде рухатись під час створення власного бренду в Інтернет-просторі. Без стратегії постійно будуть виникати питання: *«Що робити далі? Що розповісти у stories? Який пост написати?»*.

При формуванні бренд-стратегії треба враховувати, що важливу роль відіграє існуючий імідж закладу і якщо він слабкий, то спочатку необхідно його зміцнити, відповівши на такі питання: *Як сприймає нас аудиторія? На які особливості вона звертає увагу в першу чергу?* Саме це дозволить розвивати сильні характеристики бренду закладу освіти. Також необхідно враховувати специфіку Інтернет-аудиторії, яка дуже відрізняється від оффлайн-аудиторії і вимагає особливого підходу. Це – активні користувачі, які цілеспрямовано шукають ту чи іншу інформацію і увага, яку вони приділяють контакту, може обчислюватися секундами. За цей час необхідно максимально чітко сформулювати свою пропозицію, зацікавити нею і спонукати до подальшого вивчення інформації саме про ваш ЗП(ПТ)О.

Тобто, стратегія бренд-менеджменту повинна враховувати:

- основні мотиви абітурієнтів щодо вступу до ЗП(ПТ)О,
- забезпечення присутності складників бренду в інформаційному полі цільової аудиторії (відстеження і реагування на згадки бренду (послуги) в мережі, збільшення кількості позитивних відгуків про бренд);
- вибір ефективних комунікаційних засобів (наприклад, батьки користуються Facebook, вступники – Instagram та Tik-Tok, тобто контент повинен бути відповідний).

Для отримання позитивного результату в просуванні ЗП(ПТ)О на ринку освітніх послуг треба розуміти, що для потенційного учня є важливим при виборі закладу професійної освіти. Зазвичай, важливими є такі пункти: досягнення (визнання, нагороди) ЗП(ПТ)О; інформація про рівень викладання; перспективи працевлаштування; відгуки випускників. Загальний ринковий образ ЗП(ПТ)О складається з багатьох елементів, які повинні витримуватись у чіткій відповідності з канонами фірмового стилю закладу професійної освіти, що застосовуються до всіх елементів brandbook: логотип, назва, девіз, рекламний образ, фірмова кольорова гама тощо.

Brandbook – це документ, який має офіційне значення і об'єднує в собі стандарти стилю закладу. Не може бути двох однакових брендбуків. Якщо такі зустрічаються, значить, один з них – явний плагіат або підробка. Ще це поняття називають своєрідною інструкцією для роботи з брендом. Спираючись на постулати брендбуку, заклад визначає шляхи розвитку, по-

зиціонування на ринку [6].

Часто поняття «фірмовий стиль» і «брендбук» плутають або об'єднують в одне. Така думка є помилковою: фірмовий стиль призначений для аудиторії, його роль – виділити бренд з ряду конкурентів, а брендбук – для працівників закладу (організації), а також для тих, хто займається просуванням бренду на ринку освітніх послуг.

Також слід зазначити, що ефективність присутності ЗП(ПТ)О у соціальних мережах базується на правильно проставлених цілях виходу в соціальні медіа. Змістовно оформлений профіль у Facebook, Instagram чи будь-якій іншій соцмережі – це вже серйозний крок у бік формування бренду закладу освіти.

Не обов'язково бігти в усі соціальні мережі одразу: можна вибрати одну, але зробити в ній усе якісно. Оформіть сторінку так, щоб вона презентувала заклад із найкращого ракурсу – аби, проглянувши її, аудиторія відразу зрозуміла, який заклад і які освітні послуги надає.

Помилкове визначення цілей, інструментів і майданчиків при роботі з соціальними мережами веде до того, що сторінка закладу стане схожа на інформаційний бізнес-блок, що розповідає сам для себе. Тому варто приділяти велику увагу Інтернет-контенту, використання якого впливає на позитивний імідж закладу професійної освіти, на поінформованість аудиторії про освітні послуги, а також показує педагогів експертами у своїй справі. За допомогою корисного і цікавого контенту можна показати унікальність, неординарність закладу освіти для потенційних абітурієнтів та їх батьків. Можна скільки завгодно розповідати, який чудовий заклад, а можна «запостити» успішний кейс чи реальний відгук, і потенційні учні побачать імідж ЗП(ПТ)О на практиці, а не просто прочитають самопохвалу.

Набагато цінніше, коли аудиторія сама зробить висновок, що заклад дійсно престижний, в якому працюють професіонали своєї справи і здійснюють підготовку із сучасних, затребуваних на сучасному ринку праці, професій. Тому весь контент має бути спрямований саме на це.

Важливе значення також має підтримка зворотного зв'язку, відгуки на форумах, «відмітки» на фото, коментарі, залучення випускників у якості гостей на масові заходи в ЗП(ПТ)О – все це є дуже важливими формами бренд-менеджменту.

Для ефективності прочування бренду необхідно навмисно створювати **цифровий слід** (або цифровий відбиток; англ. *digital footprint*). Це будь-яка інформація, яку видає пошуковик на запит про ЗП(ПТ)О [4]. Існує два види цифрових слідів: пасивні та активні (див. табл. 1 на стор.283).

Репутація ЗП(ПТ)О залежить від того, що побачить аудиторія, набравши в Google назву закладу. Тому треба працювати над тим, аби там були посилання на матеріали, які розкривають особливості (унікальність) ЗП(ПТ)О, професіоналізм педагогічних працівників або досягнення випускників закладу. Це можуть бути експертні коментарі чи колонки в медіа, посилання

на професійні події, в яких брали участь, або створені педагогічними працівниками інфопродукти – гайди, тьюторіали, курси, лекції, що стосуються професійної діяльності. Звісно, розробка інфопродуктів вимагає значних часових та ресурсних затрат, але результат буде того вартий.

Таблиця 1

Класифікація цифрових слідів

Цифровий слід	
Активний	Пасивний
Це дані, які користувач навмисно публікує на сайтах і в соцмережах шляхом поширення інформації, членства в мережних спільнотах, заповнення онлайн-форм. Їх прикладами слугують надіслані електронні листи, дописи у Facebook, твіти та зображення в Instagram. Активні цифрові сліди часто знаходять за реальним іменем людини або від організації. Їхнє поширення залежить не тільки від автора листа, допису, коментаря, а й від аудиторії, яка реагує, роблячи вподобання, репости, чи просто згадуючи особу/організацію в своїх матеріалах.	Це дані, які автоматично збираються пристроями без відомства власника, зокрема, це куки, записи IP-адрес та історія відвідувань веб-сайтів. Якщо історія відвідувань просто дозволяє дізнатися, які сайти було відвідано раніше, то куки надають різноманітну аналітичну інформацію та полегшують взаємодію користувачів із веб-сайтами. Використання куків регулюється налаштуваннями веб-оглядача.

Крім створення позитивного цифрового сліду, не менш важливо стежити за тим, аби в Інтернет-простір не потрапляли матеріали, які здатні скомпрометувати заклад освіти або нашкодити професійній діяльності. Адже довіру аудиторії дуже важко завоювати і дуже легко втратити. Ось три речі, яких **не варто робити, щоб не зіпсувати імідж закладу:**

1. Критично говорити чи писати на теми, в яких не розбираєтесь – це може зруйнувати довіру до ЗП(ПТ)О або конкретного педагогічного працівника.
2. Ділитися інформацією, яку не перевірили – ви відповідальні за те, що транслюєте своїй аудиторії.
3. Публічно конфліктувати – ніколи не пишійте нічого публічно, якщо ви негативно налаштовані і не контролюєте ситуацію.

Дієвим інструментом для створення бренду ЗП(ПТ)О може стати «вірусна реклама», що вважається дуже дієвою для молоді, яка є цільовою аудиторією ЗП(ПТ)О. Основна причина довіри – це «м'якість» контенту, бо це «сарафанне радіо», «з вуст в уста». Обов'язковою умовою у вірусному маркетингу є авторитетність джерела інформації («лідер думки»), щоб цільова аудиторія довіряла розповсюджувачу, інакше буде сприйматись як

проплачена реклама [3].

Відразу треба розмежити два поняття: «вірусна реклама» та «вірусний маркетинг» – це не одне і те ж.

Вірусна реклама – це контент, який спонтанно почали масово поширювати (лайкати, коментувати, репостити) і найчастіше це не було заплановано, але так вийшло [5].

Вірусний маркетинг – це заздалегідь розроблена стратегія створення такої реклами, де продумуються цілі та канали поширення і враховується цільова аудиторія. Тестують та оцінюють результати.

Головна особливість вірусного маркетингу в Інтернет-просторі полягає в тому, що він «чіпляє». Подібно до біологічних вірусів, контент поширюється в геометричній прогресії: одна людина розповіла двом, двоє – чотирьом, чотири – шістнадцяти, тобто отримувач рекламного звернення миттєво сам стає «рекламодавцем» вже для свого оточення, буквально «заражаючи» їх. Звісно, хтось із «заражених» не сприйме інформацію, тоді цей канал перерветься, але більшість отримувачів все-таки «проковтнуть» інформацію і перетворяться на «носія вірусу». Так процес вірусної маркетингової комунікації продовжиться.



Найбільш розповсюдженими видами та приклади вірусного маркетингу є відеоролики, флешмоби, челенджи, картинки, пости, креативні акції, але за умови, що це щось кардинально нове для «зараження» аудиторії, що буде набирати багато переглядів, репостів, лайків, коментарів.

Отже, приходимо до розуміння того, що із кожним роком значення брендингу в системі професійної (професійно-технічної) освіти буде збільшуватися, що пов'язано з ростом ринку освітніх послуг. Тому ЗП(ПТ)О слід приділяти більше уваги як Інтернет-маркетингу, так і формуванню бренду у свідомості громадськості. Здійснення ефективного маркетингу в Інтернет-просторі є важливим фактором успішного просування бренду, освітніх послуг на ринку, який спрямований на залучення все більшої кількості прихильників, розширення цільової аудиторії, розроблення, поліпшення і захист репутації закладу через формування лояльності цільової аудиторії.

Стратегічний та продуманий розвиток соціальних мереж у найближчі роки стане необхідною умовою для виживання в конкурентному середовищі, де ЗП(ПТ)О будуть конкурентоспроможними тільки за наявності сильного бренду, який передбачає позитивний імідж освітньої установи і високий рівень корпоративної культури як в онлайні, так і в оффлайні.

Список використаних джерел

1. Дергоусова А.О., Сиволовська О.В., Мкртичян О.М., Формування стратегії бренд-менеджменту в сфері освітніх послуг / Ефективна економіка. – 2022.
2. Сорока О.В., Кривцова М.С. Бренд закладу вищої освіти – основа конкурентоспроможності на ринку освітніх послуг / Міжнародні економічні відносини та світове господарство. – Випуск 19. – Ч.3. – 2018. – С.65-70.
3. Петропавловська С.Є., Лисак Н.Ю., Малаховська Г.В. Соціальні медіа як інструмент управління лояльністю споживачів / Проблеми системного підходу в економіці. – Випуск 1(63). – 2018. – С.166-173.
4. <https://happymonday.ua/yak-i-navishho-buduvaty-osobystyj-brend>
5. <https://elit-web.ua/ua/blog/viral-marketing>
6. https://kebeta.agency/article/brendbuk_brandbook_filosofiya_kompanii

Ольга МАРИНКА-СИРОМЯТНИКОВА,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

ПСИХОЛОГІЧНА СКЛАДОВА РОБОТИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА

Праця класного керівника – це подвижницька праця. Сьогоднішня потреба вміння добре знати своїх учнів, їхні інтереси, стосунки в сім'ї, стан здоров'я. Умови, що склалися в державі, спонукають до активних дій, відходу від стандартних, консервативних позицій, до обов'язкової заміни «авторитарної» педагогіки гуманістичною, яка діє на основі врахування індивідуальних ритмів розвитку кожної дитини. Бути класним керівником – це дуже своєрідна річ, якої ніколи не навчають педагога. Тож, способом реалізації цієї позиції на практиці є або спостереження за діями інших, або інтуїтивна форма взаємодії викладача з класом.

Умовами успішної діяльності класного керівника є якісно новий рівень професійної готовності, до якого входять коадаптивна майстерність, дослідницька компетентність, медіаосвіта, професійна мобільність конкурентоспроможність, комунікабельність, мотивація діяльності, що спрямована на результат, а не на процес; можливість прояву самостійності та творчості. Тому сьогоднішня потреба нового класного керівника, педагога-новатора.

Адже класне керівництво є ключовим елементом організації виховання у закладі освіти через певні соціально-психологічні ситуації. Саме за допомогою класного керівника здійснюється виховання учнівської молоді, зростання їхніх особистостей в учнівському колективі.

Діяльність класного керівника передбачає творчу активність як постійний пошук нових форм роботи з учнями, способів впливу на учнів, прийомів вирішення педагогічних завдань. Оптимальна модель поведінки класного керівника в діловій атмосфері закладу освіти містить широкий репертуар соціальних ролей та базується на наступних принципах.

Принцип врахування базових потреб. Класний керівник повинен розуміти та враховувати базові потреби своїх учнів та надавати їм різноманітних можливостей.

Принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Передбачає, що класний керівник має спиратися у своїй діяльності на особистісний і діяльнісний підходи, що спрямовані на досягнення учнями успіху та формування відчуття задоволеності якістю життя в усіх її сферах.

Принцип педагогічної підтримки. Передбачає створення педагогічних умов для максимально можливого прояву активності і креативності учнів у позаурочній діяльності. Відповідно діяльність класного керівника зводиться до того, щоб не просто допомагати здійснювати навчальну і по-

заурочну діяльність учнів, але і підтримати його в процесі труднощів, які можуть їм завадити.

Про хорошого педагога не завжди можна сказати, що він постійно суворий або м'який, активний або пасивний. Зазвичай, він буває і тим, і іншим, залежно від обставин. Тож викладач-професіонал має обирати адекватні до ситуації способи впливу на учнів, будувати систему взаємин з ними. Реалізація викладача як професіонала неможлива без головної складової педагогічного процесу – системи стосунків «педагог – учень». Позитивна взаємодія у цій системі можлива за умови цілеспрямованого і постійного бажання педагога самому розвиватися і змінюватися, змінювати свою «Я-концепцію».

Хрипун В. розглядає три основні позиції у взаємодії педагога з учнями.

Перша позиція – зверхності («Я над іншими»). Такий педагог використовує авторитарний стиль спілкування, вдається до примусу, тиску, залякування. Така взаємодія викликає протидію одних учнів, що виражається у сперечаннях, а в інших – призводить до байдужості.

Друга позиція – підпорядкованості («Я під (знизу)»). Ця позиція характерна для невпевненого педагога, із заниженою самооцінкою, характеризується невпевненістю в голосі, відсутності його емоційного забарвлення, звертання до учнів можливе з частими перепрошуваннями і вибаченнями. За такої взаємодії, перш за все, страждає педагог – він не поважає себе, свою гідність.

Третя позиції – «Я – нарівні», коли взаємодія побудована на партнерській позиції, виражається в щирому, відкритому спілкуванні, за якої педагог із довірою до учнів, відчуттям власної гідності і повагою до них отримує задоволення від того, як його сприймають і розуміють.

Психологічні особливості діяльності класного керівника полягають не лише в особистісно-орієнтованому підході та врахуванні індивідуально-типологічних особливостей учнів, але й у створенні загального психологічного клімату, розвитку учнівського колективу. Класному керівнику потрібно використовувати такі засоби і методи роботи, які б сприяли розвитку спільної праці учнів і прагненню до спільної мети.

Класний керівник – це ключова фігура в організації цілісного педагогічного процесу в конкретній групі. Він є його керівником та координує дії усіх об'єкт-суб'єктів через свої функції.

Функції класного керівника

Основні функції діяльності класного керівника – координуюча, розвиваюча та виховна – реалізуються через такі види роботи, як педагогічний моніторинг, проєктивна, організаторська та гностична діяльності. Відтворення цих видів діяльності розглядається через призму ділових, професійних, можливо, особистісних відносин з учнями, педагогами-предметниками,

психологом, соціальним педагогом, батьками учнів. Класний керівник як член соціуму має бути підготовленим до виконання визначеної соціальної ролі, яка здійснюється в межах суспільних відносин та функціонування соціальної системи, конкретного соціуму. Як фахівець класний керівник має володіти високорозвинутою соціальною компетентністю.

Задля оптимізації педагогічного процесу класному керівникові необхідно у своїй діяльності застосовувати діалогічні форми взаємодії на засадах партнерства. Оптимізація освітнього процесу у сучасному суспільстві можлива лише за умови професійного зростання педагога, прагнення до саморозвитку, толерантності, гнучкості і творчості в своїй праці.

Сучасний класний керівник повинен:

- бути відвертим у своїх поглядах;
- відчувати внутрішній світ учня;
- широко цікавитися життям учнів;
- бути справедливим та не принижувати учня.

Зараз учні найбільше потребують підтримки та розуміння, академічні успіхи та оцінки відходять на другий план. Тепер класний керівник повинен стати ще й справжнім психологом. Тому проводьте години спілкування у форматі тренінгів, спрямованих на стабілізацію психологічного та емоційного стану учнів, навчайте їх прийомам, які допоможуть їм швидко опанувати себе у критичних ситуаціях.

Психологічну складову діяльності класного керівника не можливо розглядати без урахування психологічних особливостей підліткового віку. Саме знання цих особливостей допоможе в побудові системи роботи класному керівнику.

У 15-17 років підлітки досить виразно уявляють перспективу власного майбутнього життя. У них активно формується уявлення про власне «Я», виникає проблема морального вибору способів поведінки. Зразками для створення духовних пріоритетів, суспільних ідеалів стають старші за віком. Слово педагога перевіряється його ставленням до справи, моральної тенденції. Класний керівник отримує авторитет, якщо зможе стати старшим товаришем і зуміє ввійти в референтне середовище учнів.

Відносини в системі «класний керівник – учень», їх психологічні основи завжди будуть невід’ємною складовою освітнього процесу, а зараз, в умовах військової агресії РФ проти України, їх важливість складно переоцінити.

Найважливішими напрямками в роботі класного керівника зараз мають стати:

- психологічна та емоційна підтримка учнів;
- навчання правил поведінки в умовах воєнного стану;
- адаптація учнів до нових реалій сьогодення;
- розвиток критичного мислення та медіаграмотності;
- національно-патріотичне виховання;

- корегування комунікації усіх учасників освітнього процесу. Розглянемо деякі з напрямків детальніше.

Психологічна та емоційна підтримка учнів

Зараз учні найбільше потребують підтримки та розуміння, академічні успіхи та оцінки відходять на другий план. Той факт, що учні, на жаль, поступово вимушено звикають до нових реалій, не означає, що вони можуть обійтися без підтримки дорослих. Вони, як ніколи, її потребують. Їм потрібна впевненість у тому, що все буде добре, стійкість та віра в перемогу навіть у важкі часи невизначеності.

До того ж тепер педагог додатково стає ще й справжнім психологом! Аби впоратися із цим непростим завданням, використовуйте додаткові матеріали: проводьте години спілкування у форматі тренінгів, спрямованих на стабілізацію психологічного та емоційного стану учнів, навчайте їх прийомам, які допоможуть їм швидко опанувати себе у критичних ситуаціях (і, звісно, практикуйте їх самі!).

Адаптація та підтримка учнів-внутрішньо переміщених осіб (ВПО)

Можливо, у вашому учнівському колективі є учні-ВПО. У будь-якому разі потрібно подбати про те, аби вони почували себе комфортно. Для розв'язання цього питання доречно залучити психолога та соціального педагога.

Звісно, дуже важливо, аби такі учні змогли потоваришувати з одногрупниками, хоч як би вони не навчалися – онлайн чи офлайн. Контакт із однолітками в будь-якому випадку чинить позитивний вплив та допомагає оговтатися від стресу.

Розвиток критичного мислення та медіаграмотності

Про те, наскільки важливо критично мислити в будь-якій ситуації та володіти навичками медіаграмотності, говорили завжди. І тепер, в умовах війни, ми можемо добре бачити всі наслідки активної роботи ворожої пропаганди. Вона приймає різні форми, інколи найнеочікуваніші, але ми маємо бути готові. І маємо навчити учнів теж бачити фейки та пропаганду, адже нерідко вона спрямована саме на молоде покоління, на яке легше вплинути.

Тож, саме час працювати! Проводьте тематичні виховні години, в межах яких учні виконуватимуть вправи, покликані розвивати критичне мислення та медіаграмотність – це можуть бути тренінги (учням такий формат точно сподобається). Запропонуйте учням створити тематичні проекти та проведіть заняття, під час якого учні розглядатимуть популярні фейки, вчитимуться шукати першоджерела та проводити верифікацію інформації. Влаштовуйте диспути, під час яких учні обговорюватимуть спірні новини та наративи тощо.

Психодіагностичне вивчення учнів

Оптимальний розвиток особистості кожного учня потребує стратегічного цілеспрямованого підходу в педагогічній і психодіагностичній діяльності класного керівника, спрямованій на вивчення індивідуальних особливостей учнів.

Психологічна діагностика – один із компонентів підходу до вивчення підлітків, передумова якого – всебічне вивчення і оцінка особливостей розвитку учня. Психодіагностичне вивчення учнів позбавляє педагогів від стихійності у навчанні й вихованні, дає змогу правильно керувати процесом навчання і виховання, чітко уявляти його перспективи, вносити корективи у свою роботу.

Психодіагностика як у початковий, так і в наступні періоди навчання, допомагає педагогу вирішувати різноманітні методичні завдання:

З метою об'єктивної оцінки результатів навчання, визначення впливу та ефективності методів засобів і змісту навчання на психічний розвиток класний керівник проводить психологічні зрізи (заміри) і повторює їх через певні періоди часу. Результати психодіагностики дають змогу заздалегідь планувати форми, види навчальної роботи і впливати на успішність учнів, забезпечуючи індивідуальний і диференційований підхід.

Постійна психодіагностика допомагає класному керівнику об'єктивно оцінити свою роботу. Психодіагностика має виявляти не тільки наявний рівень розвитку учня, розкривати сильні і слабкі сторони його мисленнєвої діяльності, а й враховувати перспективи розвитку, без чого неможлива продуктивна індивідуалізація навчання, корекційна робота з тими, хто цього потребує. З метою налагодження роботи класного керівника з групою пропонуємо діагностичний інструментарій та рекомендацій на допомогу класному керівнику.

РЕКОМЕНДАЦІЇ КЛАСНОМУ КЕРІВНИКУ ДЛЯ РОБОТИ З ГРУПОЮ

1. Встановіть з вашою групою доброзичливі відносини. Продемонструйте ваш особистий інтерес до їх життя, проблем.
2. Будьте прикладом самодисципліни, адже учні його переймають.
3. Сприймайте батьків учнів, як своїх союзників.
4. Піклуйтесь, щоб група була організована та згуртована.
5. Підтримуйте у групі комфорт, затишок.
6. Враховуйте індивідуальні особливості, рівень розвитку та можливості учнів.
7. Створюйте умови, щоб навіть «найважчі» учні побували у ситуації успіху, чи ж відчули себе лідером.
8. Старайтесь підтримувати зворотній зв'язок з учнями.
9. Пояснюйте, чого ви хочете від них і наскільки вони виправдовують ці очікування. Будьте конкретними.

10. Будьте природними та щирими, послідовними, справедливими.

11. До учнів проявляйте ввічливість та повагу, але і наполягайте на повазі до дорослих.

12. Не принижуйте учнів, уникайте іронічних чи саркастичних висловлювань.

13. Не дуже реагуйте на незначні провини, вмійте проявити гумор, щоб це не переросло у ворожнечу.

14. Не погрожуйте мірами, які ви не зможете або не збираєтесь здійснити.

15. Не йдіть на поступки і компроміси заради завоювання власної популярності.

16. Підтримуйте контакт з учнями у позаурочний час. Цікавтесь їх самопочуттям та життям.

17. Посилайте батькам не тільки зауваження, але й заохочення.

МЕТОДИКА «ЯКИЙ У НАС КОЛЕКТИВ»

(за А.Н.Лутошкіним)

Мета: визначити ступінь задоволеності учнів своїм колективом.

Хід проведення. Учні пропонуються характеристики різних рівнів розвитку колективу за А.Н.Лутошкіним: «Піщаний розсип», «М'яка глина», «Мерехтливий маяк», «Рожеві вітрила», «Палаючий смолоскип».

Інструкція. Формування і згуртування учнівського колективу – це як сходження до вершини. Одному туди ніяк не добратися. Тільки разом можна штурмувати пік, що зветься «колектив».

Якщо вважати, що біля підніжжя цієї вершини групу людей ми ще не можемо назвати колективом (хоча в житті ми часто називаємо колективом будь-яку групу людей), то весь шлях буде складатися з переходів різної складності, кожен з яких закінчується уявною станцією. Давайте умовно позначимо ці станції (шаблі).

Біля підніжжя розташувалася станція «Піщаний розсип». На відстані одного переходу – «М'яка глина». Приблизно на середині шляху – станція «Мерехтливий маяк». Далі дорога крутіша, і веде вона до «Рожевих вітрил». Ще один ривок, правда найскладніший, і вершина – «Палаючий смолоскип». Щоб було зрозуміло, що означають ці станції, дамо кожній з них більш детальну характеристику. А ви спробуйте порівняти опис з рівнем розвитку вашого учнівського колективу.

Станція «Піщаний розсип»

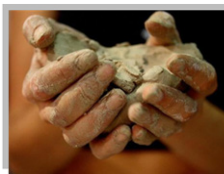
Придивіться до піщаного розсипу – скільки піщинок зібрано разом, і в той же час кожна з них сама по собі. Налетить слабкий вітерець і віднесе частину піску в сторону, розсипе його по майданчику. Повіє вітер сильніше, і не стане розсипу.

Буває так і в групах людей. Там теж кожен як піщинка: і начебто



всі разом, і в той же час кожен окремо. Немає нічого, щоб «зв'язувало», єдиного людей. Тут учні або ще мало знають один одного, або просто не наважуються, а може бути, і не бажають піти назустріч один одному. Немає спільних інтересів, спільних справ. Відсутність твердого, авторитетного центру призводить до «розсипчастості» групи, яка існує формально, не приносячи радості і задоволення всім, хто в неї входить.

Станція «М'яка глина»



Відомо, що м'яка глина – матеріал, який порівняно легко піддається впливу, і з нього можна ліпити різні вироби. В руках хорошого майстра, а таким у групі може бути староста, організатор справи, цей матеріал перетворюється на майстерний, прекрасний виріб, але він може залишитися простим шматком глини, якщо до нього не докласти зусиль. Більше того, коли м'яка глина виявиться в руках нездатної до того людини, вона може прийняти невизначені форми.

У групі, що знаходиться на цій станції, помітні перші зусилля щодо згуртування колективу, хоча вони і боязкі. Не все виходить в організаторів, немає достатнього досвіду спільної роботи. Об'єднуючою ланкою тут ще є формальна дисципліна і вимоги старших. Відносини різні – доброзичливі, конфліктні. Члени групи за своєю ініціативою рідко приходять на допомогу один одному. Існують замкнуті приятельські угруповання, які мало спілкуються один з одним, нерідко сваряться. Справжнього майстра – гарного організатора поки немає, або йому важко себе проявити, тому що посправжньому його нікому підтримати.

«Мерехтливий маяк»



У штормовому морі маяк і досвідченому, і починаючому мореплавцеві приносить впевненість: курс вибраний правильно, «так тримати!». Зауважте, маяк горить не постійно, а періодично викидає пучки світла, ніби кажучи: «Я тут. Я готовий прийти на допомогу».

Формується колектив, в якому всі переймаються, щоб кожен йшов правильним шляхом. У такій групі переважає бажання трудитися спільно, допомагати один одному, бути разом. Але бажання – це ще не все. Дружба, товариська взаємодопомога потребують постійного горіння, а не поодиноких, нехай навіть частих спалахів. У групі є на кого спертися. Авторитетні «доглядачі» маяка, ті, хто не дає згаснути вогню, – організатори, актив.

Група помітно вирізняється серед інших своєю індивідуальністю. Проте їй буває важко до кінця зібрати свою волю, знайти в усьому спільну

мову, проявити наполегливість у подоланні труднощів, не завжди вистачає сил підкоритися колективним вимогам у деяких членів групи. Недостатньо проявляється ініціатива, не настільки часто вносяться пропозиції щодо поліпшення справ не тільки в учнівському колективі, але і в цілому в закладі освіти. Ми бачимо прояв активності сплесками, та й то не у всіх.

«Рожеві вітрила»



Рожеві вітрила – символ спрямованості вперед, неспокою, дружньої вірності, відданості своєму обов'язку. Тут діють за принципом «один – за всіх, а всі – за одного».

Дружня участь і зацікавленість справами один одного поєднуються з принциповістю та взаємною вимогливістю. Командний склад вітрильника знають надійні організатори, авторитетні товариші. До них ідуть за порадою, звертаються за допомогою, і вони безкорисливо надають її. У більшості членів «екіпажу» проявляється почуття гордості за свій колектив, усі переживають гіркоту, коли їх спіткають невдачі. Група жваво цікавиться, як йдуть справи в інших групах. Буває, що приходять на допомогу, коли їх про це попросять.

Хоча група і згуртована, але бувають такі моменти, коли вона не готова йти наперекір бурям і негодам. Не завжди вистачає мужності визнати свої помилки відразу, але поступово положення може бути виправлене.

«Палаючий факел»



Палаючий факел – це живе полум'я, горючим матеріалом якого є тісна дружба, єдина воля, відмінне взаєморозуміння, ділове співробітництво, відповідальність кожного не тільки за себе, а й за весь колектив. Так, тут добре проявляються всі якості колективу, які ми бачили на станції «Рожеві вітрила». Але це ще не все.

Світити можна і для себе, пробираючись крізь зарості, підіймаючись на скелі, спускаючись в ущелини, торуючи перші стежки. Але хіба можна відчувати себе щасливим, якщо поряд комусь важко, якщо позаду тебе групи, яким потрібна допомога і твоя міцна рука. У цьому колективі безкорисливо приходять на допомогу, роблять все, щоб принести користь людям, освітлюючи, подібно легендарному Данко, жаром свого серця дорогу іншим.

Учні оцінюють рівень розвитку свого колективу. На підставі відповідей класний керівник може визначити за 5-бальною шкалою ступінь задоволеності учнів колективом, дізнатися, як вони оцінюють його згуртованість, єдність. Разом з тим вдається визначити тих учнів, які недооцінюють або переоцінюють рівень розвитку колективних відносин, задоволених і незадоволених ними.

Поради щодо встановлення довіри між підлітком та класним керівником у кризових ситуаціях

1. Уважно вислухайте підлітка. Прагніть до того, щоб підліток зрозумів, що він вам небайдужий і ви готові зрозуміти та прийняти його. Не перебивайте, не показуйте свого страху. Відносьтесь до нього серйозно, з повагою.

2. Запропонуйте свою підтримку та допомогу. Постарайтесь переконати, що даний стан (проблеми) тимчасові і швидко пройдуть. Проявіть співчуття і покажіть, що ви поділяєте і розумієте його почуття.

3. Поцікавтесь, що найбільше турбує підлітка.

4. Впевнено спілкуйтесь з підлітком. Саме це допоможе йому повірити у власні сили. Головне правило в роботі з учнями – не нашкодити.

5. Використовуйте слова, речення, які будуть сприяти встановленню контакту: розумію, звичайно, відчуваю, хочу допомогти.

6. У розмові з підлітком дайте зрозуміти йому, що він необхідний і іншим, і унікальний як особистість. Кожна людина, незалежно від віку, може мати позитивну оцінку своїй діяльності.

7. Недооцінка гірша, ніж переоцінка. Надихайте підлітка на високу самооцінку. Вмійте слухати, довіряти і викликати довіру в нього.

8. Звертайтеся за допомогою, консультацією до фахівця, якщо щось насторожило вас у поведінці підлітка.

Анкета на тему:

«Класний керівник очима учнів»

1. Якими здібностями повинен володіти ваш класний керівник?

- організаторськими;
- комунікативними;
- професійними;
- інші варіанти.

2. З яким почуттям найчастіше ви йдете до ЗП(ПТ)О?

- байдужістю;
- радістю;
- передчуттям неприємностей;
- інші варіанти.

3. Як ви можете охарактеризувати свої взаємовідносини з класним керівником?

- теплі та дружні;
- нейтральні;
- конфліктні;
- інші варіанти.

4. Від кого ви очікуєте неприємностей найчастіше в ЗП(ПТ)О?

- від вчителя-предметника;
- від класного керівника;

- від однокласників;
- інші варіанти.

5. Якими повинні бути, на вашу думку, функції класного керівника?

- другої мами;
- старшого товариша;
- контролера за успішністю;
- інші варіанти.

6. Якими рисами характеру, на вашу думку, повинен володіти класний керівник?

7. Які стосунки вам би хотілося установити з класним керівником?

8. Яке почуття ви найчастіше відчуваєте до свого класного керівника?

9. Чи бувають у вас конфлікти з класним керівником?

- часто;
- рідко;
- ніколи;
- інші варіанти.

10. Які причини ваших конфліктів?

- поведінка групи;
- порозуміння, яке виникає між вами;
- зовнішні обставини.
- інші варіанти.

11. Як ви вважаєте, ваша група...

- згуртована та дружня;
- розбита на компанії;
- кожен сам по собі;
- інші варіанти.

12. Щоб ви порадили своєму класному керівнику?

Анкета класного керівника

(для самоаналізу)

1. Чи вважаєте ви, що у вашій групі досягнуто взаєморозуміння між вами та учнями?

2. Чи розмовляють учні з вами відверто, чи радяться з особистих справ?

3. Чи знаєте ви позаурочні інтереси учнів?

4. Чи є у вас спільне із учнями захоплення, постійне заняття, не пов'язане з навчанням?

5. Чи буваєте ви разом з учнями у театрах, на виставках, концертах? Коли, де?

6. Чи обмінюєтеся цікавими книгами, чи ділитесь враженнями про прочитане, про фільми та телепередачі?

7. Чи звертаються до вас учні з проханням допомогти вирішити кон-

флікт із педагогами, батьками, іншими дорослими?

8. Чи можете з упевненістю сказати, що у вашу відсутність у групі все йтиме своєю чергою, як і при вас?

9. Чи влаштовують вам учні свята душі, чи прагнуть порадувати вас?

10. Чи часто викладачі-предметники та інші працівники закладу освіти радяться з вами про виховання вашого учня?

11. А чи часто ви радитеся з ними з цих питань?

12. Чи звертаються до вас батьки учнів за допомогою та порадою з питань виховання дітей у сім'ї?

13. Чи добре ви знаєте домашні умови, де живуть учні?

14. Чи вирішуйте ви виховні завдання у групі, спираючись на актив?

15. Чи часто ви відчуваєте моральне задоволення, отримуєте задоволення від спілкування з учнями вашої групи?

Методика «Кольоропис»

Для того, щоб дізнатися, як «дихає» колектив, які стани переживають учні, як і під впливом чого формується та змінюється їх настрій, можна скористатися методикою кольоропис.

Кольоропис – це щоденник настрою. На щільному аркуші паперу – сім кольорових смуг. Кожна колірна смуга – умовний знак настрою. Кольорові смуги можна отримати методом аплікації: наклеїти на листок. Припустимо, що ви вирішите вивчити настрій учнів протягом 2-4 тижнів. Щодня в один і той же час (краще після занять, у кінці дня) роздавайте учням бланки і просіть їх самостійно, не радячись ні з ким, поставити в правій стороні листа дату навпроти кольорової смуги, яка позначає їх настрій до цього часу.

Однак, перед тим, як почати роботу, треба виконувати ряд важливих умов. Настрій – це інтимний світ кожного, і вторгтися туди з безцеремонними розпитуваннями не зовсім пристойно. А тому потрібно:

– отримати згоду всіх добровільно брати участь;

– гарантувати учням таємницю їх емоційної «сповіді», якщо вони того побажають;

– переконати їх бути щирими у своїх оцінках настрою.

Форма кольороощоденника

П.І.Б. учня	Мій настрій сьогодні
Чудовий, захоплюючий	
Радісний, теплий	
Світлий, приємний	
Спокійний	
Незадоволений, сумний	
Тривожний, напружений	

Смутний, поганий	
Важко визначити	

Наступним етапом є узагальнення даних. З цією метою складається таблиця, куди щодня переносяться кольоровими олівцями дані з індивідуальних бланків: навпроти кожного прізвища відповідно зафарбовуються квадратики таблиці.

№з/п	П.І.Б. учня	Дата		
1.	А-ва			
2.	Б-ро			
3.	В-на			

Якщо ви день у день заповнюєте кольороматрицю, то перед вами поступово розкривається дивовижна картина. Мальовничий килим дасть вам можливість побачити настрій, який і в які дні переживає учень, який настрій в цілому переважає в колективі. Аналізуючи кольороматрицю, зверніть увагу на те, як емоційно відгукуються учні на ту чи іншу ситуацію, на якусь значну подію в колективі.

Кольороопис допомагає визначити, чи існує єдність у переживаннях групою значущих ситуацій. Якщо немає такої єдності, слід задуматися, що стоїть за цим. Можливо, справи не цікавлять учнів та колектив не настільки згуртований, щоб проявляти єдність переживань. Зверніть увагу на настрій окремих учнів, якщо комусь погано, це відбивається в його станах (синій, фіолетовий і чорний кольори переважають), то постарайтеся з'ясувати в чому справа, що сталося з цією людиною. Якщо знадобиться, надайте йому допомогу. Адже саме для цього потрібен класний керівник, щоб допомогти створити в колективі живу, творчу атмосферу.

Список використаних джерел

1. Нова українська школа: poradnyk dla vchytelja / Під заг. ред. Бібік Н.М. [Електронний ресурс]. – К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. – 206 с. – Режим доступу: <http://nus.org.ua/wp-content/uploads/2017/11/NUSHporadnyk-dlya-vchytelya.pdf>
2. Сучасні проблеми екологічної психології: життєве середовище особистості у психологічному вимірі: матеріали XIV Міжнародної науково-практичної конференції (18-19 травня 2018 року, Київ)/ за ред. Ю.М.Швалба. – Київ: Інститут психології імені Г.С.Костюка НАПН України, 2018. – 134 с.
3. https://repository.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1684/1/psykhol_osobl.pdf
4. <https://drive.google.com/file/d/1f2YubiruiWJ-ieEepqExFPp5FMac9ok/view>

5. <https://sbrcpo.osv.org.ua/vihovna-robota-17-45-20-11-01-2021/>
6. <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-organizaciya-roboti-klasного-kerivnika-62253.html>
7. https://repositoryr.mdu.in.ua/jspui/bitstream/123456789/1684/1/psykhol_osobl.pdf
8. <https://naurok.com.ua/na-dopomogu-klasnomu-kerivniku-v-roboti-z-grupoyu-174089.html>

Аліна ГЕРАСИМЕНКО,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗП(ПТ)О

Події, що відбуваються в нашій країні, певною мірою торкаються всіх її громадян. Учасники бойових дій, вимушені переселенці, волонтери, соціальні працівники, педагоги, здобувачі освіти, усі, хто заглиблений у переживання, пов'язані з минулими чи теперішніми трагічними подіями, отримали психологічні травми і потребують зцілення. Не менш болісно переживають кризові ситуації діти. *Як допомогти їм пережити ці ситуації? Як в умовах закладу освіти забезпечити психологічне відновлення?* Ці і багато інших питань будуть розглянуті у цій статті.

Психологічна служба у закладах освіти України існує з 90-х років ХХ ст. За цей час вона перетерпіла багато змін. Але війна в Україні стала стресом для усіх учасників освітнього процесу. Під впливом екстремальних ситуацій у людей порушується базове почуття безпеки, розвиваються хворобливі стани травматичного та посттравматичного стресу, а також невротичні та психічні розлади. Тому значення допомоги психолога на сьогоднішні збільшилось в рази.

У ЗП(ПТ)О посаду практичного психолога або соціального педагога повинні займати працівники з вищою освітою з відповідною спеціальністю. Крім цього, фахівець повинен уміти здійснювати діяльність онлайн: бути вільним користувачем програми Zoom, Classroom; запровадити на сайті ЗП(ПТ)О сторінки «Кабінет психолога/соціального педагога» та інформувати учасників освітнього процесу щодо можливості отримання психологічних послуг у закладі освіти; оприлюднити контакти безкоштовної кризової психологічної допомоги в період війни в країні (додаток 1,2); приділяти увагу підвищенню компетентності з питань надання першої психологічної допомоги усім, хто пережив психотравмуючі події.

Також значний відсоток фахівців психологічної служби майже щодня або раз на тиждень залучаються до виконання тих видів діяльності, що не пов'язані з виконанням посадових обов'язків. Подібний підхід до організації діяльності працівників психологічної служби негативно позначається на якості виконання ними безпосередніх функціональних обов'язків, мотивації до підвищення власного професійного рівня.

Нові теми та форми роботи, організація психологічної допомоги, групова робота з дітьми та батьками, профілактичні, освітні, інформаційно-просвітницькі заходи, які необхідно проводити у режимі on-line, весь арсенал педагогічної майстерності концентрується і спрямовується на роботу зі

здобувачами освіти. Важливим стає питання розвитку цифрової компетентності практичних психологів та соціальних педагогів у напрямі оволодіння сучасними технологіями психологічної допомоги.

З метою належного психологічного, соціально-педагогічного супроводу учасників освітнього процесу ЗП(ПТ)О необхідно посилити профілактичну і просвітницьку роботу щодо запобігання правопорушень, злочинності серед неповнолітніх. Рекомендуємо використовувати такі програми: «Будуємо майбутнє разом: програма профілактики конфліктів та правопорушень серед учнівської молоді», «Особиста гідність. Безпека життя. Громадянська позиція», «Корисні звички», «Цікаво про корисне», «Безпечне середовище: як навчити дитину захищатись», «Розвиток життєвих навичок дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування», «Соціально-психологічна профілактика суїцидальних тенденцій підлітків та молоді», «Вчимо жити разом», «Я вдосконалююсь, я розвиваюсь», «Володій своїми емоціями», «Правила поведінки в Інтернет», «Вирішую конфлікти та буду мир навколо себе», «Діалог», «Безпечний простір», «STOPSEX-тинг», «Мирна школа», «Стоп Булінг», «Вирішення конфліктів мирним шляхом. Базові навички медіації», «Демократична школа», «Профілактика сексуального насильства», «Ми та конфлікт», «Не смійся з мене: просвітницько-профілактична програма тренінгових занять», «Життя без агресії», «Я – моє здоров'я – моє життя», «Попередження, виявлення та реагування у випадку сексуального насильства над дітьми», «Маршрут безпеки» тощо.

Звертаємо вашу увагу, що на сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» розміщено «Банк програм для неповнолітніх у конфлікті з законом (<https://www.msp.gov.ua/content/bankprogram-dlya-profilaktiki-socialnogoseritstva.html>), (<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-tasotsialno-pedahohichnarobota/informatsijna-baza-psychologiv-ta-sotsialnyh-pedahohi/najkraschi-rozrobkymetodyky-treninhy-zhurnaly/>).

Травмуючі події, які виникають через війну, зачіпають сотні тисяч людей. Діти потребують допомоги і підтримки у тому, як впоратися зі стресом від війни, знайти способи адаптуватися до нових умов існування і впоратися з труднощами для запобігання розвитку проблем у сфері психічного здоров'я. Саме для надання допомоги дітям та їх підтримки розроблено програму «Діти та війна. Навчання технік зіллення». Дуже важливою є робота працівників психологічної служби, які покликані допомогти учням опрацювати неефективні реакції на стрес, напрацювати механізми стресостійкості, навчити технікам, які допоможуть стабілізуватися та легше впоратися зі спогадами про пережите. Програму схвалено для використання у закладах освіти ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (протокол №2 від 29.06.2016) і розміщено на сайті (<https://drive.google.com/file/d/16yCTn6CmrDEF9kf6Iwd2oTod3wuvAJpp/view>)

Практичний психолог працює з учнями із різним ступенем включеності в травмуючі події. Тому фахівцю слід проводити як профілактичні,

так й індивідуально зорієнтовані заходи. Всім, хто переживає гостру фазу стресу, потрібно надати першу психологічну допомогу (це може робити не лише практичний психолог). Із учнями, які перебувають у стані посттравматичного стресу, необхідно проводити відновлювальну роботу. Для тих, у кого під впливом нестабільної ситуації через емоційну зараженість підвищився рівень тривожності чи проявляються поведінкові проблеми, доцільно створити відчуття безпеки, передбачуваності.

Розглянемо ці напрями роботи практичного психолога детальніше.

Надання першої психологічної допомоги

Гостра стадія стресу блокує цілеспрямовану діяльність людини. Дитина не має в своєму життєвому досвіді засобів для подолання цього стану. Вона стає дуже сприйнятливою до мінімальної допомоги. Ефективною в такому разі є будь-яка підтримка дорослих. Зокрема, надати першу психологічну допомогу покликаний практичний психолог. Ідеться про сукупність заходів підтримки і практичної допомоги.

Традиційно виокремлюють такі принципи надання першої психологічної допомоги:

- захищати безпеку, гідність і права людини;
- адаптувати свої дії відповідно до культурних традицій;
- бути обізнаним щодо способів реагування на надзвичайну ситуацію;
- берегти себе.

Індивідуальна відновлювальна робота практичного психолога з учнями передбачає:

- надання допомоги щодо відновлення безпечного зовнішнього середовища та відчуття безпеки, а також повернення до звичного способу життя;
- обговорення та пояснення травмуючого досвіду в безпечному середовищі;
- надання допомоги підліткам щодо висловлення своїх відчуттів.

Не всі учні, які перебувають у кризовому стані, потребують першої психологічної допомоги. У деяких із них достатньо ресурсів для самостійного виходу із кризового стану, вони мають адаптивний досвід, що дає їм змогу втримати емоційну рівновагу. Основне для підлітка, який перебуває в такому стані, – наявність поряд урівноважених дорослих (батьків, педагогів тощо).

Усвідомити потребу в психологічній допомозі здатна не кожна дитина. Нав'язування їй такої допомоги може спричинити роздратування й агресію з її боку. Тому фахівці, які перебувають поруч (практичні психологи, соціальні педагоги), мають бути чутливими до потреб дитини: не наполягати на допомозі, однак бути готовими надати її. Якщо допомога потрібна, важливо, щоб практичний психолог критично оцінив свої можливості, а за необхід-

ності – делегував роботу відповідним фахівцям. Емоційну підтримку може надати кожний, хто є поруч, навіть нефахівець. Однак іноді учень потребує спеціалізованої медичної, психіатричної та соціальної допомоги. Тож завдання практичного психолога – надати необхідні контакти, направити їх до відповідних фахівців.

Одним із головних інструментів фахівця психологічної служби є планування роботи. Орієнтирами у плануванні роботи практичного психолога і соціального педагога закладу освіти є нормативно-розпорядчі документи. З іншого боку, перспективне та річне планування діяльності закладу освіти є важливою підставою узгодження плану діяльності фахівців психологічної служби і потребами закладу освіти.

Перелік нормативно-правового забезпечення фахівців психологічної служби у системі освіти України, що постійно оновлюється та доповнюється, розміщено на веб-сайті ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» (<https://imzo.gov.ua/psychologichnyj-suprovid-ta-sotsialno-pedahohichnarobota/normatyvno-pravova-baza/>)

Поточну роботу працівники психологічної служби закладу освіти фіксують у журналі практичного психолога/соціального педагога відповідно до листа МОНУ від 24.07.2019 №1/9-477 «Про типову документацію працівників психологічної служби у системі освіти України» (https://docs.google.com/document/d/1UY_xe_kXCqYFOKgJZjd5xA4KbSBzIefqWQoEWugPs/edit).

Список використаних джерел

1. Лист МОНУ від 27.06.2022 №1/7035-22 «Про підготовку до початку та особливості організації освітнього процесу в 2022/2023 навчальному році».
2. Лист МОНУ від 05.09.2018 №1/9-529 «Про документацію працівників психологічної служби у системі освіти України».
3. Наказ МОНУ від 22.05.2018 №509 «Про затвердження Положення про психологічну службу системі освіти України».

Корисні посилання для допомоги та підтримки в ситуаціях насильства, торгівлі людьми, складних життєвих обставин

1. Національна «гаряча лінія» для дітей та молоді: 0 800 500 225 або 116 111 (безкоштовно зі стаціонарного та мобільного телефонів, анонімно), Messenger @childhotline.ukraine, Instagram @childhotline_ua, Telegram @CHL116111.

2. Національна «гаряча лінія» з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми та гендерної дискримінації: 0 800 500 335 або 116 123 з мобільних або стаціонарних телефонів цілодобово (безкоштовно, анонімно, конфіденційно).

3. Поліція: 102.

4. Центр надання безоплатної правової допомоги: 0 800 213 103.

5. Анонімний онлайн-щоденник «Тільки нікому не кажи» дає можливість написати листа тому, з ким складно поділитися своїми переживаннями в реальному житті про булінг у школі, нерозділене кохання чи непорозуміння з батьками (<https://secrets.1plus1.ua/>).

6. Перша національна лінія довіри для попередження суїциду: 73 33.

7. Екстрена психологічна допомога при Кризовому Центрі медико-психологічної допомоги: (068) 770 37 70, (099) 632 18 18, (093) 609 30 03.

8. «Лінія допомоги»: (067) 975 76 76, (066) 975 76 76, (093) 975 76 76.

9. Лінія психологічної допомоги для учасників АТО та членів їх сімей: 0 800 505 085.

10. Служба медико-психологічної допомоги та профілактики гострих кризових станів: (044) 456 17 02, (044) 456 17 25.

11. Національна урядова «гаряча лінія» для постраждалих від домашнього насильства: 15 47.

12. «Гаряча лінія» Уповноваженого Президента України з прав дитини: (044) 255 76 75.

13. Освітній омбудсмен України: (095) 143 87 26 (ez@eo.gov.ua, <https://eo.gov.ua/>).

14. «Гаряча лінія» психологічної допомоги та протидії насильству (<https://www.unicef.org/ukraine/stories/hot-lines>).

15. Національна «гаряча лінія» з питань наркозалежності та ЗПТ: 0 800 507 727.

16. Анонімні консультації на сайтах teensLIVE (від фахівців клінік, дружніх до молоді), supportME (від фахівців).

17. Уповноважений Президента України з прав дитини: (044) 255 76 75.

18. Національна гаряча лінія з протидії торгівлі людьми та консультування мігрантів: 0-800-505-501 (безкоштовно зі стаціонарних телефонів), 527 (безкоштовно з номерів мобільних операторів України, пн. – пт. з 10:00

до 21:00, сб. з 10:00 до 18:00).

19. Гаряча лінія Міністерства закордонних справ України для громадян України, які опинилися в надзвичайних ситуаціях за кордоном: (044) 238 16 57.

20. Департамент боротьби зі злочинами, що пов'язані з торгівлею людьми Національної поліції України: (044) 374 37 85 (пн. – сб. з 09:00 до 18:00).

21. Гаряча лінія емоційної підтримки Міжнародної організації з міграції: 0 800 211 444.

22. Гаряча лінія з профілактики суїцидів (<https://lifelineukraine.com/>).

23. Гаряча лінія професійної підтримки «Стоп паніка» безкоштовний багатоканальний номер: 0800 50 18 92.

24. Платформа «Мені здається» (<https://nachasi.com/2021/02/05/platform-itseems-to-me/>).

25. Платформа «Розкажи мені» (<https://tellme.com.ua/>).

26. Канал психологічної підтримки «ПОРУЧ» для підлітків та молоді (https://t.me/poruch_me).

27. У рамках роботи платформи СпівДія та СпівДія-хаб функціонує напрям безкоштовної психологічної підтримки онлайн і офлайн (<https://airtable.com/shrfgYz1ko5UYxR9r>).

28. За підтримки Національної психологічної асоціації психологи-волонтери створили центр психологічної підтримки «Як ти?» (безкоштовно, у будь-який час доби) (<https://bit.ly/3QLUdwO>).

29. Міжнародний Комітет Червоного Хреста (МКЧХ) відкрив гарячу лінію, за якою можна звернутися за підтримкою: 0-800-300-155 (дзвінки безкоштовні).

30. Довідник психологічної підтримки в умовах війни допоможе знайти відповіді на питання: як боротися з перевтомою, панікою, тривогою, апатією; як зберегти близькі стосунки та позбутися почуття провини (<https://bit.ly/3OzJm6Z>).

31. Телеграм-канал «підтримай дитину» створено з турботою про батьків і дітей (<https://t.me/s/pidtrumaiduntuny>).

32. Онлайн-платформа «Аврора»: консультування постраждалих від насильства, зокрема сексуального, доступу до якісної дистанційної допомоги у будь-якому куточку України та за кордоном, достатньо лише заповнити заявку на сайті «Розірви коло» у розділі «Психотерапевтична допомога» (<https://rozirvykolo.org/mental-support/>).

33. Безкоштовна психологічна підтримка для кожного, хто відчуває у цьому потребу: УкрЄдність (<https://ukr-ednist.com.ua/>).

34. Група психологічної підтримки «Разом» (<https://razom.live/>).

35. Гаряча лінія кризової допомоги та підтримки від Українського ветеранського фонду (УВФ): +38 (067) 400 46 60 (пн. – нд. з 10:00 до 20:00), сайт Фонду (<https://veteranfund.com.ua/>).

Корисні посилання для допомоги у разі кібербулінгу

1. Національна «гаряча лінія» для дітей та молоді за номерами: 0 800 500 225 або 116 111.
2. Поліція (кіберполіція) за номером 102 (повідомити про кібербулінг).
3. Чат-бот Stop Sexting (якщо шантажують в Інтернеті і вимагають контент сексуального характеру).
4. Youtube.com/Stop Sexting Ukraine.
5. Інтернет-платформа «Бийся як дівчина» (https://www.instagram.com/flg_ua/).
6. База даних жіночих організацій (<http://portal.uwf.org.ua/>).
7. Організація ЮрФем (доступна та якісна правова допомога в Україні) (<http://jurfem.com.ua/en/home-page-2/>).
8. Організація Teenergizer – консультації за принципом «рівний-рівному» або з психологом безкоштовно і конфіденційно (<https://teenergizer.org/consultations>).
9. Урядова консультаційна лінія з питань безпеки дітей в Інтернеті: 15 45 (далі обрати «3»).

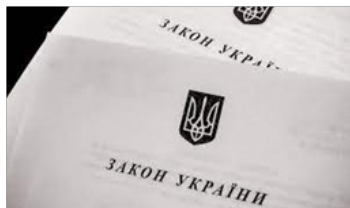
Олена ДІДЕНКО,
методист НМЦ ПТО у Харківській області

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗМІНИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ФАКТОРИ БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В СИСТЕМІ П(ПТ)О

Забезпечення безпеки працівників та здобувачів освіти в умовах масштабного військового вторгнення російської федерації є найголовнішим завданням у сфері охорони праці та безпеки життєдіяльності в системі П(ПТ)О.

Серед ряду численних повноважень і обов'язків керівника закладу в умовах воєнного стану слід виділити основні, яким приділяється особлива увага: безпечні і нешкідливі умови в закладі освіти, навчання з питань охорони праці, трудові відносини, а також психологічний клімат на підприємстві, який впливає на забезпечення культури безпеки праці.

Поштовхом для внесення змін до чинного законодавства став Указ Президента України від 24.02.2022 №64 «Про введення воєнного стану в Україні», відповідно до якого на території України із 05 години 30 хвилин 24.02.2022 введено воєнний стан, а також лист Торгово-промислової палати України від 28.02.2022 №2024/02.0-7.1, відповідно до якого воєнна агресія російської федерації проти України є форс-мажорними обставинами – обставинами непереборної сили.



Окрім того, стаття 64 Конституції України зазначає, що в умовах воєнного стану можуть встановлюватися окремі обмеження прав і свобод із зазначенням строку дії цих обмежень, але не можуть бути обмежені права і свободи, передбачені статтями 24, 25, 27, 28, 29, 40, 47, 51, 52, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63 Конституції України.

Враховуючи те, що сферу охорони праці регламентує стаття 43 Конституції України, де зазначено, що кожен має право на належні, безпечні та здорові умови праці, на заробітну плату, не нижчу від визначеної законом, роботодавці можуть застосовувати обмеження щодо дотримання вимог цієї статті.

Навчання та інструктаж працівників з питань охорони праці є складовою частиною системи управління охороною праці. Розглянемо зміни щодо навчання з питань охорони праці під час воєнного стану в Україні.

Частина перша ст. 18 Закону України «Про охорону праці» встановлює, що при прийнятті на роботу і в процесі роботи інструктаж (навчання)

з питань охорони праці, надання першої медичної допомоги потерпілим від нещасних випадків, поведінки при виникненні аварій проходять усі працівники.

Формами навчання з питань охорони праці є навчання, інструктажі та стажування. Види та порядок проведення інструктажів з охорони праці визначені Типовим положенням про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці, затвердженим наказом Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 №15.



Законодавство з охорони праці дозволяє роботодавцю на власний розсуд визначати форму та механізм навчання з питань праці своїх працівників, а також встановлювати обсяг вивчення вимог законодавства та нормативно-правових актів з охорони праці. Відповідна підготовка може здійснюватися як власними силами, так і навчальним центром на договірних умовах. Перевірка знань після проведеної навчальними центрами підготовки з питань охорони праці продовжує здійснюватися, в тому числі дистанційно органом Держпраці та її територіальними органами.

При укладенні трудового договору про дистанційну роботу на роботодавця покладається обов'язок систематичного проведення інструктажу (навчання) працівника з питань охорони праці і протипожежної безпеки в межах використання таким працівником обладнання та засобів, рекомендованих або наданих роботодавцем.



Необхідність реформування трудових відносин покликана реаліями сьогодення. Слід зауважити, що під час навчання учасників освітнього процесу необхідно дотримуватися рекомендацій при ситуаціях, які пов'язані з військовим станом в Україні (*див. додаток 1*).

Воєнний стан суттєво вплинув на трудову діяльність українців, зокрема сталися зміни трудових відносин в Україні (*додаток 2*). У Законі України від 01.07.2022 №2136 «Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану» (ст. 3 «Особливості переведення та зміни істотних умов праці в умовах воєнного часу») сказано:

У період дії воєнного стану роботодавець має право перевести працівника на іншу роботу, не обумовлену трудовим договором, без його згоди (крім переведення на роботу в іншу місцевість, на території якої тривають активні бойові дії), якщо така робота не протипоказана працівникові за станом здоров'я, лише для відвернення або ліквідації наслідків бойових дій, а також інших обставин, що ставлять або можуть становити загрозу життю чи нормальним життєвим умовам людей, з оплатою праці

за виконану роботу не нижче середньої заробітної плати за попередньою роботою.

Роботодавці й працівники самі вирішують, чи укладати договір у письмовій формі. На період воєнного стану допускаються строкові договори з новими працівниками, зокрема для заміни тимчасово відсутніх працівників, які в евакуації, відпустці чи втратили працездатність. У період дії воєнного стану сторони за згодою визначають форму трудового договору. Під час укладання трудового договору умова про випробування працівника під час прийняття на роботу може встановлюватися для будь-якої категорії працівників.



Існує також таке поняття як призупинення дії трудового договору. Трудові відносини при цьому зберігаються. Про це роботодавець і працівник мають повідомити один одного в будь-який доступний спосіб. Тимчасове призупинення трудового договору може бути за неможливості надання та виконання роботи через воєнні дії. Можна встановлювати випробувальний термін для всіх працівників, у тому числі для неповнолітніх, осіб з інвалідністю, вагітних жінок, одиноких матерів із дітьми до 14 років або дитиною з інвалідністю, внутрішньо переміщених та інших осіб, яких раніше це не стосувалося.

Роботодавцям дозволяється звільнити працівника під час тимчасової непрацездатності чи відпустки (крім відпустки у зв'язку вагітністю та пологами та відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку) – з першого дня виходу на роботу.

Важливо зазначити, що роботодавець може звільнити працівника у зв'язку з неможливістю забезпечення його роботою, визначеною трудовим договором, у зв'язку із знищенням (відсутністю) виробничих, організаційних та технічних умов, засобів виробництва або майна роботодавця внаслідок бойових дій, а також за відсутність працівника на роботі та інформації про причини такої відсутності понад чотири місяці поспіль. Також роботодавці можуть без попередження і згоди працівників перевести їх на іншу роботу та в іншу місцевість для відвернення чи ліквідації наслідків бойових дій, обставин, що загрожують життю чи критичним потребам людей за наявності наступних умов:

- на території не ведуться бойові дії (якщо ведуться, то лише за згодою працівника);
- немає протипоказань за станом здоров'я;
- оплата не нижче середньої за попередньою роботою.

Працівники мають право розірвати трудовий договір негайно, якщо: підприємство розташоване в зоні бойових дій або є загроза їхньому життю і здоров'ю. *Виняток:* працівники критичної інфраструктури або залучені до суспільно корисних робіт.

Нормальна тривалість робочого часу може бути збільшена до 60 годин на тиждень на об'єктах критичної інфраструктури із пропорційним збільшенням заробітної плати. До 40 годин на тиждень – скорочений робочий час, передбачений для працівників із скороченим робочим днем на об'єктах критичної інфраструктури із пропорційним збільшенням заробітної плати. Роботодавець визначає час початку й закінчення щоденної роботи (зміни).

Якщо раніше працівники мали відпочивати щонайменше 42 години поспіль щотижня, на період воєнного стану вихідні можуть зменшити до 24 годин.

Додатково скасовуються:

- заборона роботи у вихідні дні;
- скорочений робочий день напередодні святкових, неробочих і вихідних днів;
- перенесення вихідного дня, якщо святковий або неробочий день збігається з вихідним днем;
- обмеження для надурочних робіт.



Роботодавець може обмежити тривалість відпустки за поточний робочий рік 24 календарними днями, а також відмовити у наданні невикористаних відпусток за попередні роки. Закон дозволяє відмовити у відпустці працівникам на об'єктах критичної інфраструктури. *Виняток:* відпустки у зв'язку з вагітністю та пологами, для догляду за дитиною до трьох років.

Водночас працівник може попросити про неоплачувану відпустку на будь-який строк – проти 15 днів на рік у мирний час. Роботодавець зобов'язаний надати працівникові, який виїхав за кордон або набув статусу ВПО, на його вимогу, відпустку без оплати до 90 днів.

Вагітні жінки, матері дітей до одного року, а також особи з інвалідністю, яким протипоказана робота вночі не можуть працювати без їхньої згоди. Інші жінки й працівники з дітьми за згодою можуть працювати на важких роботах, роботах зі шкідливими або небезпечними умовами праці, на підземних роботах, а також залучатися до нічних і надурочних робіт, робіт у вихідні, святкові й неробочі дні, їздити у відрядження. Скорочений робочий час вночі скасовано.

Відповідно до ст. 11 «Зупинення дії окремих положень колективного договору на період воєнного стану» дія окремих положень колективного договору може бути зупинена за ініціативою роботодавця. Необхідно відмітити діяльність профспілок, роль яких не можна зменшити під час воєнного часу (стаття 14 «Діяльність профспілок»):

1. У межах своєї діяльності професійні спілки повинні максимально сприяти забезпеченню обороноздатності держави та забезпечувати громадський контроль за мінімальними трудовими гарантіями, передбаченими цим Законом.

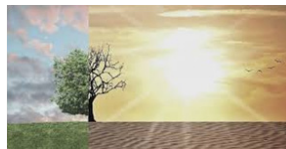
2. На період дії воєнного стану призупиняється дія ст. 44 Закону

України "Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності" та відповідні норми колективних договорів.

Відшкодування працівникам та роботодавцям пов'язаних із трудовими відносинами грошових сум, втрачених внаслідок збройної агресії проти України (ст. 15) здійснюється за рахунок коштів держави-агресора, а також коштів, отриманих з/від відповідних фондів на відновлення України, у тому числі міжнародних, міжнародної технічної та/або поворотної чи безповоротної фінансової допомоги, інших джерел, передбачених законодавством. Порядок визначення і відшкодування працівникам та роботодавцям пов'язаних із трудовими відносинами грошових сум, втрачених внаслідок збройної агресії проти України, встановлюється Кабінетом Міністрів України.

У процесі праці людина – це соціальна особистість. Вона є складовою частиною виробничого колективу. В цих умовах створення сприятливого соціального і морального клімату в колективі, психологічна сумісність усіх його членів – безумовний успіх поточних завдань охорони праці.

До несприятливих соціальних виробничих факторів відносяться наступні: неякісна організація роботи, понаднормова робота, погані відносини між членами колективу, соціальна ізоляваність або необхідність тривалої роботи з відривом від сім'ї, зміна біоритмів, фізична та/або словесна образа та її ризик, насильство та його ризик тощо.



Отже, спорідненість колективу (рівень взаємозаміни в процесі праці, товариської взаємодопомоги, дисципліна праці) та характер стосунків у колективі грає значну роль у складовій культури безпеки – кліматі безпеки на виробництві.

Кількість нещасних випадків на виробництвах свідчить, що значна їх частина відбувається через причину стресів. Випадки стресів провокують фактори, пов'язані з виконанням професійних обов'язків. Існують такі організаційні чинники стресу на виробництві:

- 1) перевантаження;
- 2) невідповідність професійних обов'язків вимогам, які пред'являються;
- 3) відсутність інтересу до роботи (обстеження 2000 робітників – чоловіків 23-х професій – показало, що ті, хто має більш цікаву роботу, проявляють менше неспокою і менш схильні фізичним нездужанням, ніж ті, що займаються нецікавою для них роботою);
- 5) невідповідність параметрів фізичних факторів нормам (наявність шуму, холоду тощо);
- 6) неправильне співвідношення між повноваженнями і відповідальністю;
- 7) недостатні канали обміну інформацією в організації.

Причинами стресових станів також є несприятливий морально-психологічний клімат у колективі, невирішені конфлікти, відсутність соціальної підтримки тощо. З метою профілактики стресів, важливо формувати позитивний соціально-психологічний клімат у колективі.

Найважливішими ознаками сприятливого соціально-психологічного клімату є довіра членів колективу один до одного, доброзичлива і ділова критика, вільний вираз власної думки, відсутність тиску керівників на підлеглих і визнання за ними права самостійно ухвалювати рішення, достатня інформативність членів колективу про його завдання і стан справ при їх виконанні, задоволеність приналежністю до колективу, прийняття на себе відповідальності за стан справ в групі кожним з її членів.

Таким чином, враховуючи вищесказане, можна визначити наступні шляхи забезпечення безпеки працівників та здобувачів ЗП(ПТ)О в освітньому середовищі:

- створення безпечних умов під час освітнього процесу й усунення ризику для здоров'я та життя його учасників;
- забезпечення сприятливих санітарно-гігієнічних умов;
- врахування змін законодавчої та нормативно-правової бази щодо реформування трудових відносин;
- проведення усіх форм навчання з питань охорони праці учасникам освітнього процесу;
- створення позитивного соціально-психологічного клімату в колективі, який впливає на соціальне і психологічне благополуччя його членів, спонукає до високої їх відповідальності, формує клімат безпеки та культуру безпеки в цілому, що не тільки унеможливорює нещасні випадки, а і надає можливості професійного і особистого розвитку.

Отже, враховуючи важливі організаційно-правові зміни у сфері охорони праці та фактори безпеки життєдіяльності в системі П(ПТ)О, можна істотно вплинути на безпеку праці в ЗП(ПТ)О, створити сприятливі відносини в робочому колективі і мотивувати здобувачів професійної освіти до спільної діяльності із педагогами, а також до високих результатів навчання під час набуття професії здобувачами освіти в цілому.



Результатом цих змін стане задоволеність умовами і результатами роботи усіх учасників освітнього процесу, а значить утвориться оптимальний клімат безпеки, від якого багато в чому залежить ефективність діяльності організації в цілому.

Список використаних джерел

1. Законодавство про охорону праці. – Харків: Форт, 2013.– Т. 1. – 364, (1) с.: табл. 13. Законодавство про охорону праці. – Харків: Форт, 2013.

– Т. 2. – 382 с.: табл.25.

2. Конституція України.

3. Кодекс законів про працю України.

Вступна частина.

Глава I. Загальні положення (ст. 1–9-1).

Глава II. Колективний договір (ст. 10–20).

Глава III. Трудовий договір (ст. 21–49).

Глава III-A. Забезпечення зайнятості вивільнюваних працівників (ст. 49-1–49-4).

Глава IV. Робочий час (ст. 50–65).

Глава V. Час відпочинку (ст. 66–84).

Глава VI. Нормування праці (ст. 85–93).

Глава VII. Оплата праці (ст. 94–117).

Глава VIII. Гарантії і компенсації (ст. 118–129).

Глава IX. Гарантії при покладенні на працівників матеріальної відповідальності за шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації (ст. 130–138).

Глава X. Трудова дисципліна (ст. 139–152).

Глава XI. Охорона праці (ст. 153–173-1).

Глава XII. Праця жінок (ст. 174–186-1).

Глава XIII. Праця молоді (ст. 187–200).

Глава XIV. Пільги для працівників, які поєднують роботу з навчанням (ст. 201–220).

Глава XV. Індивідуальні трудові спори (ст. 221–242).

Глава XVI. Професійні спілки, участь працівників в управлінні підприємствами, установами, організаціями (ст. 243–252).

Глава XVI-A. Трудовий колектив (ст. 252-1–252-8).

Глава XVII. Загальнообов'язкове соціальне страхування та пенсійне забезпечення (ст. 253–258).

Глава XVIII. Нагляд і контроль за додержанням законодавства (ст. 259–265).

Глава XIX. Прикінцеві положення.

4. Маслово О.В., доцент кафедри Технології навчання охорони праці та дизайну Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти (лекційні матеріали).

5. Формування культури безпеки праці у професійній освіті. Міжвузівський збірник "НАУКОВІ НОТАТКИ". Луцьк, 2019. Випуск №68© В.І. Федорчук-Мороз, О.О. Вісин, Луцький національний технічний університет.

6. <https://zakon.rada.gov.ua/>

7. <http://www.kpl.volyn.ua/download/ohorona/40.pdf>

Рекомендації дій при ситуаціях, які пов'язані з військовим станом в Україні

АПТЕЧКА: ЩО ВАЖЛИВО ВЗЯТИ З СОБОЮ У СХОВИЩЕ?

В умовах воєнного стану важливо мати перевірене зручне сховище, де треба перебувати в оголошений період. Окрім теплих речей та продуктів необхідно взяти з собою аптечку для побутових потреб. Складіть її в спеціальну сумку або косметичку.



А саме: пластирі різних розмірів; активоване вугілля від інтоксикації; препарат для зниження жару; препарат для знеболення; протиалергійний препарат; ліки від діареї; ліки від шлункової інфекції; краплі на випадок інфекційно-запальних захворювань очей; ліки, що ви приймаєте (дозування щонайменше на тиждень) з описом способу застосування та дози; запас масок; термометр.

Якщо ви маєте хронічні захворювання та приймаєте систематичне лікування, не забувайте взяти ліки з собою.

ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС ОБСТРІЛУ СТРЕЛЬЦЬКОЮ ЗБРОЄЮ?

Під час стрілянини найкраще ховатися у захищеному приміщенні (наприклад, у ванній кімнаті або самій ванні). Коли це неможливо, варто лягти прикрившись предметами, що здатні захистити від уламків і куль.



Якщо ви потрапили під стрілянину на відкритому місці, краще

впасти на землю та закрити голову руками. Ефективним захистом буде будь-який виступ, навіть тротуар, заглиблення в землі або канава. Укриттям може стати бетонна сміттєва урна або сходинки ганку. Не намагайтеся сховатися за автомобілями або кіосками, бо вони часто стають мішенями.

Де б ви не перебували, тіло повинно бути в максимально безпечному положенні. Згрупуйтеся, лягте в позу ембріона. Розверніться ногами у бік стрілянини, прикривши голову руками та відкривши рот, щоб близький вибух не завдав шкоди барабанним перетинкам. Чекайте, поки стрілянина не вщухне, а пострілів не буде бодай протягом 5-ти хвилин.

Якщо ваше житло перебуває в зоні регулярних збройних зіткнень, потрібно зміцнити вікна, наприклад, клейкою плівкою. Це допоможе уникнути розльоту уламків скла. Бажано затулити вікна, наприклад, мішками з піском чи масивними меблями.

ЩО РОБИТИ, КОЛИ ЧУТНО СИГНАЛ "СЛІДУВАТИ В УКРИТТЯ"?

Найпростіші укриття – це цокольні та підвальні приміщення будинків, підземні паркінги та підземні переходи. У них можна сховатися під час нетривалих обстрілів. Найбезпечніші з них ті, які мають декілька виходів (один з них за межами будівлі).



Зазвичай такі приміщення використовують як магазини, спортзали, склади тощо. Власники мають знати про призначення на період надзвичайної ситуації й бути готовими дати доступ людям. Радимо заздалегідь домовитися про зв'язок із господарями та взяти номери телефонів. Жителі міст з метрополітеном можуть також сховатися на платформах станцій або в переходах.

Зверніть увагу, що метрополітен у разі надзвичайної ситуації насамперед працюватиме як громадський транспорт, щоб довести людей до безпечного місця. Якщо ви зайдете на станцію, то не розраховуйте, що ви там залишитеся: можливо, вас перевезуть в інше місце.

Сховище – це герметична споруда для тривалого перебування людей у випадку надзвичайної ситуації. Щоб знайти такі приміщення, шукайте позначки «Укриття» чи «Об'єкт цивільного захисту». Також там має бути номер телефону людини, яка в разі небезпеки відчинить двері сховища чи укриття. Якщо його немає, зверніться до представництва місцевої влади по інформацію.

Щоб підготуватися, радимо: уточнити телефоном або на офіційному веб-сайті місцевого органу влади адреси найближчих укриття виписати 2-3 адреси найближчих до вас укриття на випадок, якщо перше укриття, у яке ви прийдете, буде заповнене; заздалегідь вивчити й пройти маршрут до цих споруд; особисто перевірити стан їхньої готовності й повідомити місцевій владі, якщо укриттю потрібен ремонт.

Сигнал «Увага всім» – це протяжне звучання сирен або уривчасті гудки. Сигнал подається гудками заводів і підприємств через гучномовці та гудками транспортних засобів (зокрема, з автомобілів ДСНС, обладнаних гучномовцями).

Увімкніть телевизор або радіо: офіційне повідомлення передається протягом 5 хвилин після сигналу. З повідомлення можна буде дізнатися місце й час виникнення надзвичайної ситуації, її масштаб, імовірну тривалість та порядок дій для безпеки. Прослухали повідомлення – виконуйте інструкції.

Залишайте телевизор чи радіо увімкненими – цими каналами можуть надходити наступні повідомлення. За можливості передайте повідомлення сусідам.

Перед тим, як іти в укриття, перекрійте вдома газ, електрику та воду,

зачиніть вікна й вентиляційні отвори. Якщо ви не можете самостійно вийти з приміщення, повідомите про це сусідів. В укриття не можна брати: легкозаймисті речовини; речовини з сильним запахом; громіздкі речі; тварин.

Осіб з дітьми розміщують в спеціально відведеному місці. Людей з поганим самопочуттям розміщують у медичній кімнаті або біля огорожувальних конструкцій і ближче до вентиляції. Важливо облаштувати окреме приміщення для туалету.

У споруді забороняється курити, шуміти, запалювати без дозволу свічки. Необхідно дотримуватися дисципліни та якнайменше рухатися. Перебуваючи в укритті, слідкуйте за оголошеннями по радіо, не покидайте укриття до повідомлення про те, що виходити безпечно.

ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС АРТОБСТРІЛІВ?

Не залишайтеся в під'їздах, під арками та на сходових клітках. Також небезпечно ховатися в підвалах панельних будинків, біля автомобільної техніки, автозаправних станцій і під стінами будинків із легких конструкцій. Такі об'єкти неміцні, і ви можете опинитися під завалами або травмуватися.



Якщо вогонь артилерії, мінометний обстріл, авіаційне бомбардування застали вас на шляху, негайно лягайте на землю, туди, де є виступ або хоча б у невелике заглиблення. Захист можуть надати бетонні конструкції (окрім тих, які можуть обвалитися або загорітися), траншеї, неглибокі підземні колодязі, широкі труби водостоку і канали.

Закривайте долонями вуха та відкривайте рот – це врятує від контузії, убереже від баротравми.

Не розбирайте завалів самостійно, чекайте на фахівців з розмінування та представників аварійно-рятувальної служби.

ЩО РОБИТИ ПІД ЧАС АРТИЛЕРІЙСЬКИХ ОБСТРІЛІВ СИСТЕМАМИ ЗАЛПОВОГО ВОГНЮ?

Ракету можна добре помітити та зреагувати, адже залп реактивної установки добре видно. Вночі це яскравий спалах на обрії, а вдень – димні сліди ракет.

Організуйте постійне спостереження, постійно тримайте в полі зору будівлі, які розташовані поруч і можуть використовуватися як укриття. Після сигналу спостерігача є кілька секунд, щоб сховатися.



Ховайтеся в підвалі або в іншому заглибленому приміщенні. Вибирайте

місце в кутку між несучими стінами та недалеко від вікон і дверей для того, щоб миттєво покинути будинок у разі влучення снаряда.

Не виходьте з укриття, не переcheкавши хоча б 10 хвилин після завершення обстрілу, адже після залпу, зазвичай, ведеться уточнення результатів стрільби і коригування вогню або зміна позиції.

ЯК ПОВОДИТИСЯ НА БЛОКПОСТАХ?

Для виявлення та нейтралізації російських диверсантів, а також ускладнення пересувань російських окупаційних військ по усій країні встановлюються блокпости. Це необхідний захід безпеки, який врятує багато життів.

Щоб уникнути непорозумінь під час проходження процедур контролю, закликаю дотримуватись кількох нескладних правил. Зокрема, при проходженні блокпоста громадяни мають:

- зменшити швидкість автомобіля;
- завчасно приготувати документи для перевірки;
- вимкнути фари, увімкнути аварійне світло та світло в салоні автомобіля;
- не вести відеозйомку;
- без дозволу військових не виходити з автомобіля;
- чітко відповідати на питання військових;
- бути готовими на вимогу відкрити багажник та оглянути салон автомобіля;
- після огляду та дозволу продовжити рух і не набирати швидкість різко.

У місті за відсутності великої кількості машин та людей на вулицях продовжуйте дотримуватися правил дорожнього руху та поведінки у громадських місцях.

ЩО РОБИТИ, ЯКЩО ВІЯВИЛИ ПІДОЗРІЛИЙ ПРЕДМЕТ?

У разі виявлення підозрілого предмета, схожого на вибуховий пристрій, рекомендується:

- негайно припинити роботи у місці (районі) його виявлення;
- проінформувати про знахідку інших осіб, які знаходяться поруч, у разі можливості забезпечити їх евакуацію з небезпечної території;
- не підходити, не торкатися та не пересувати підозрілий предмет;



- знаходячись поблизу нього, утриматися від куріння, користування засобами радіозв'язку (у тому числі мобільним телефоном);
- по можливості позначити або огородити місце знахідки (для огорожі можна використати різні підручні матеріали: дошки, жердини, гілки, мотузки, шматки яскравої матерії тощо);
- забезпечити охорону виявленого підозрілого предмета та вести спостереження за ним на безпечній відстані, як зазначено нижче:
- повідомити про знахідку у будь-який місцевий орган виконавчої влади або чергову службу правоохоронних органів за номером 102, надавши необхідну інформацію (місце розташування підозрілого предмету, дату і час його виявлення);
- у разі залишення підозрілого предмета невідомою особою, свідком чого Ви стали, максимально запам'ятати її зовнішність, одяг, автотранспорт та його номерні знаки;
- обов'язково дочекатися прибуття представників правоохоронних органів, знаходячись на безпечній відстані від місця знахідки.

ЩО РОБИТИ У ВИПАДКУ РАДІАЦІЙНОЇ АВАРІЇ?

Якщо у вашій місцевості трапиться радіаційна надзвичайна ситуація, вам необхідно залишатися в приміщенні або негайно зайти до нього, якщо ви перебуваєте на вулиці. Це найбезпечніша дія, яку ви можете зробити.

- Зайдіть в укриття, підвал або в середину будівлі. Радіоактивний матеріал осідає на зовнішній стороні будівель, тому найкраще триматися якомога далі від стін і даху будівлі.
- Заберіть всередину домашніх тварин.
- Закрийте та заблокуйте всі вікна та двері в приміщенні.
- Слідкуйте за повідомленнями від рятувальників ДСНС, поліції, місцевої влади.
- Знезаражте себе (<http://emergency.cdc.gov/radiation>). Зніміть верхній шар одягу. Так ви позбудетеся до 90% радіоактивного матеріалу. Робіть це обережно, аби не розтрусити радіоактивний пил. Помістіть одяг у пластиковий пакет або герметичний контейнер і тримайте його подалі від людей і домашніх тварин.
- Помийтесь. Якщо така можливість є, прийміть душ з милом, голову помийте шампунем. Не використовуйте кондиționери для волосся, оскільки вони можуть закріпити радіоактивний матеріал на вашому волоссі. Не тріть і не подрапайте шкіру, аби радіоактивний матеріал не потрапив у відкриті рани. Якщо можливості прийняти душ немає, вимийте з милом під проточною водою руки, обличчя та відкриті частини вашого тіла. Якщо доступу до води немає, скористайтеся вологими серветками, вологою тка-



ниною. Зверніть особливу увагу на ваші руки й обличчя протріть повіки, вії, вуха.

- Одягніть чистий одяг. Допоможіть вашим рідним і близьким зробити всі вищеперераховані пункти. За можливості робіть це в рукавичках і масці чи респіраторі.

- Безпека харчових продуктів та питної води в радіаційній надзвичайній ситуації (https://www.cdc.gov/nceh/radiation/emergencies/food_water_safety.html). Безпечною є їжа з герметичних контейнерів (консерви, банки, пляшки, коробки тощо). Також безпечною є їжа, яка зберігалася у холодильнику або морозильній камері. Перед відкриттям протріть харчові контейнери вологою тканиною або чистим рушником. Перед використанням протріть кухонне приладдя вологою тканиною або чистим рушником. Використану тканину чи рушник покладіть у поліетиленовий пакет або герметичний контейнер і залиште у недоступному місці, подалі від людей і тварин.

- Щодо безпеки корму для домашніх тварин, так само, як і їжа людей, корм для домашніх тварин у герметичних контейнерах (консерви, банки, пляшки, коробки тощо) буде безпечним для їжі. Витріть миски і килимки для домашніх тварин вологою тканиною або рушником. Використану тканину чи рушник покладіть у поліетиленовий пакет або герметичний контейнер і залиште у недоступному місці, подалі від людей і тварин.

- Що стосується безпеки води, то поки рятувальники чи влада не повідомляють про безпеку водопровідної води, до тих пір лише вода в пляшках залишатиметься не забрудненою. Упаковка захищає рідину всередині від радіоактивних речовин. Кип'ятіння водопровідної води не позбавляє від радіоактивних речовин. Тож майте запас води у пляшках чи інших герметичних контейнерах. Напої у холодильнику теж безпечні для вживання. Вода в інших ємностях у вашому домі, таких як унітаз або водонагрівач, не буде містити радіоактивних речовин. Водопровідну або колодязну воду для можна використовувати для миття себе та упаковок їжі і води. Навіть якщо водопровідна вода забруднена, ви все одно можете використовувати її для знезараження.

Будь-який радіоактивний матеріал, який потрапляє в поверхневі або підземні води, буде розбавлятися водою до дуже низького рівня і буде безпечним для миття шкіри, волосся та одягу.

ЩО РОБИТИ У РАЗІ ХІМІЧНОГО УРАЖЕННЯ?

Як виявити ознаки отруєння Хімічні сполуки, можуть подразнювати очі, слизові оболонки, шкіру та дихальні шляхи, може виникати утруднення дихання – кашель, виділення мокротиння, іноді і з домішками крові, нежить, відчуття сухості в горлі, осиплість голосу, нежить, носова кровотеча, біль у грудях.

При подразненні слизової оболонки очей – почервоніння, запалення,

набряклість, помутніння рогівки, ураження райдужної оболонки очей.

При гострих отруєннях – головний біль, запаморочення, загальна слабкість.

Хімічне забруднення також може ускладнити хронічні захворювання легенів, такі як астма та емфізема. Як захиститися?



У приміщеннях:

- провести герметизацію приміщення: щільно закрити вікна і двері, димоходи, вентиляційні люки;
- вхідні двері «зашторити», використовуючи будь-яку щільну тканину;
- заклеїти щілини у вікнах і стиках рам плівкою, лейкопластиром;
- при появі запаху використовувати засоби захисту органів дихання – можна використати ватно-марлеву пов'язку, змочену 2%-м розчином питної соди.

Поза приміщенням:

- при необхідності (наявність запаху) захистити органи дихання засобами індивідуального захисту;
- не перебувати в понижених ділянках місцевості – долинах, ярах, тощо;
- не перебувати довго в підвалах і в напівпідвальних приміщеннях;
- намагатись знаходитись на підвищеннях;
- слідкувати за напрямком вітру.

При ускладненні ситуації (при зміні напрямку вітру) визначити маршрут виходу із зони потенційної хімічної небезпеки (виходити в сторону, перпендикулярну напрямку вітру) та якнайшвидше покинути цю зону.

При сприятливій зміні вітру після виходу із зони забруднення або отриманні сигналу про закінчення хімічної небезпеки:

- відкрити вікна і двері, провітрити приміщення;
- змінити верхній одяг;
- прийняти душ або вимити відкриті частини тіла з милом;
- виключити будь-які фізичні навантаження.

Продукти харчування (овочі та фрукти) промити слабким (2%) мильно-содовим розчином.

ЯК ПОВЕДИТИСЯ У РАЗІ АВАРІЙ У БУДИНКАХ?

ТЕЛЕФОНИ РЯТУВАЛЬНИХ ТА АВАРІЙНИХ СЛУЖБ

112 — Єдиний номер виклику всіх служб екстреної допомоги (диспетчер викличе бригаду потрібної служби)

101 — Пожежна служба

102 — Поліція

103 — Швидка медична допомога



104 — Аварійна служба газової мережі
0 800 501 482 — телефон довіри СБУ

ЩО РОБИТИ У РАЗІ АВАРІЇ НА МЕРЕЖІ ГАЗОЗАБЕЗПЕЧЕННЯ?

При виявленні запаху газу в приміщеннях, підвалах, під'їздах, у дворі або на вулиці необхідно:

- повідомити аварійну службу (за номером 104 або 112);
- організувати провітрювання приміщень шляхом відкривання вікон і дверей;
- організувати чергування біля входів у приміщення з метою недопущення заходу до приміщення людей до приїзду бригади аварійної газової служби;



- при прибутті бригади аварійної газової служби діяти за їх вказівками;
- вжити заходів щодо виведення людей із загазованого середовища та при появі відкритого вогню або іскри;

- до прибуття аварійної бригади організувати в приміщенні протяг.

У загазованому приміщенні. Для запобігання виникнення іскріння, яке може призвести до вибуху (загорання газоповітряної суміші), забороняється:

- вмикати і вимикати електричні прилади (освітлення, печі, каміни, праски, телевізори, магнітофони, радіо, дрилі та інші);
- користуватися електричними і акумуляторними ліхтарями, які не мають вибухонебезпечного виконання;
- користуватися електродзвоником;
- дзвонити по телефону;
- виконувати дії з металевими предметами (для виключення удару один об одного);
- користуватися відкритим вогнем (запалювати сірники або запальничку, палити).

На загазованій ділянці місцевості. Для виключення виникнення іскріння, яке може привести до вибуху (загорання газоповітряної суміші), забороняється:

- ставити машини, заводити машини, що стоять, і проїжджати біля загазованого колодязя, газорозподільного пункту, газорозподільного пункту, групової резервуарної установки ближче 15 метрів з підвітряної сторони;
- користуватися електричними і акумуляторними ліхтарями, які не мають вибухонебезпечного виконання;
- виконувати дії з металевими предметами з метою виключення удару один об одного;
- користуватися відкритим вогнем і розводити вогнища ближче 50 метрів від загазованої ділянки місцевості.

ЩО РОБИТИ У РАЗІ ВІДСУТНОСТІ ВОДОПОСТАЧАННЯ?

При неможливості використання питної води з джерел централізованого водопостачання у населених пунктах, потрібно використовувати питну воду з бюветів та інших джерел нецентралізованого водопостачання (колодязів, шахтних криниць), пунктів розливу питної води (в тому числі пересувних) при їх наявності, фасовану, бутильовану воду та воду в ємностях для індивідуального користування.



Зберігати воду питну потрібно у закритих ємностях. При цьому обов'язково позначити білками з позначеннями «Вода знезаражена для пиття», «Вода для технічних потреб», «Вода для господарських потреб». Як правило, роблять 2-3-добовий запас.

Вода з відкритих водойм використовується тільки для технічних цілей.

Для пиття та приготування їжі потрібно воду кип'ятити. Кип'ятіння є ефективним методом знезаражування води (треба кип'ятити не менше 10 хвилин від моменту закипання), але навіть при зберіганні її у чистій і добре закритій ємності термін придатності не перевищує однієї доби.

ЩО РОБИТИ У РАЗІ АВАРІЇ НА СИСТЕМАХ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ?

При аваріях на системах життєзабезпечення повідомите про аварію диспетчера житлово-експлуатаційної контори або Службу порятунку за телефоном 101.



При перепадах або відключенні напруги в електричній мережі:

- відключіть електропобутові прилади;
- будьте обережні, використовуючи для освітлення квартири господарські свічки та сухий спирт;
- на вулиці не наближайтеся ближче 5-8 метрів до обірваних або провислих дротів; організуйте охорону місця аварії та негайно зателефонуйте за номером 101;
- якщо дріт упав поблизу вас, віддаліться від небезпечної зони дрібними шажками або стрибками (тримаючи ступні ніг разом), щоб уникнути ураження напругою.

При відключенні води у водопровідній системі:

- закрийте усі відкриті до цього крани;
- для вживання води та приготування їжі використовуйте наявну у продажі питну воду, утримайтеся від вживання води з відкритих водойм.

У випадку відключення центрального парового опалення:

– для обігріву приміщення використовуйте електрообігрівальні пристрої тільки заводського виготовлення. Пам'ятайте, що опалення квартири за допомогою газової або електричної плити може привести до трагедії;

– для збереження в приміщенні тепла заклейте щілини у вікнах та балконних дверях, закрийте їх ковдрами;

– розмістити всіх членів родини в одній кімнаті, тимчасово закривши інші та одягніться тепліше.

При аварії на газопроводі систем газопостачання та газифікації:

– відчувши у приміщенні запах газу, негайно перекрийте газовий кран;

– не куріть, не запалюйте сірники, не вмикайте світло та електроприлади (найкраще знеструмити всю квартиру, відключивши електроживлення), щоб не викликати вибух;

– провітрити все приміщення, а не тільки загазовану кімнату;

– залишити приміщення і не заходьте в нього до зникнення запаху газу;

– якщо запах не зникає, терміново викликайте аварійну газову службу за телефоном 104.

ЩО РОБИТИ, ЯКЩО Є ЗАГРОЗА ОБВАЛУ БУДИНКУ?

Якщо ви почули сильний вибух і перебуваєте у будівлі або відчули, що будівля втрачає стійкість, деформується:

– тікайте, якомога швидше залиште будівлю; якщо є можливість, захопіть гроші й документи;

– використовуйте сходи; не заходьте у ліфт;

– повідомте інших людей, що перебувають у будівлі, про загрозу обвалу;

– не створюйте тисняву у дверях під час евакуації;

– на вулиці відійдіть на безпечну відстань від будівлі; зупиняйте тих, хто збирається стрибнути з балконів і вікон;

Якщо можливості залишити будівлю немає:

– займіть найбільш вигідну позицію: це може бути отвори дверей, кути (якщо в куті стоїть стіл, можна сховатися під ним), місце під балками, каркасами;

– тримайтесь подалі від вікон, не виходьте на балкон;

– за можливості, перекрийте воду, газ, знеструмте приміщення.



ЩО РОБИТИ, ЯКЩО ТРАПИВСЯ ЗАВАЛ У ЗРУЙНОВАНОМУ БУДИНКУ

– Покличте на допомогу.

– Якщо хтось відгукнувся, повідомте, де ви знаходитесь і що з вами сталося.

– Спокійно чекайте, поки розберуть завал.
– Якщо вас ніхто не чує, спробуйте вивільнити руки і ноги; роздивіться, якими предметами вас завалило.

– Якщо вони не надто важкі, обережно почніть розбирати завал. Намагайтеся не зачепити те, на чому все тримається.

– Якщо не бачите, чим вас завалило, або предмети, які на вас впали, дуже важкі, терпляче кличте на допомогу кілька годин.

– Якщо ніхто не чує, почніть дужче розбирати завал; звільнившись, огляньте себе.

– Якщо необхідно, надайте собі першу допомогу: зупиніть кровотечу, зафіксуйте зламану кінцівку.

– Якщо не маєте змоги вибратися з будинку, намагайтеся сповістити про себе (якщо є можливість, скористуйтеся телефоном мобільного зв'язку, стукайте по трубах і батареях опалення, голосно кличте на допомогу).

– Очікуючи допомоги, намагайтеся уникнути переохолодження: при можливості постеліть щось на підлогу, ляжте на бік, підклавши під себе руку, коліна підтягніть до грудей.



ЯК НАДАВАТИ ПЕРШУ ПСИХОЛОГІЧНУ ДОПОМОГУ?

Алгоритм надання першої психологічної допомоги, який складається з п'яти кроків, під умовною назвою «5В». Це означає: «Впізнати – Визнати – Відреагувати – Від скерувати – Відстежити».

Крок перший «Впізнати». Помітити та впізнати ознаки розладу, підійти до людини, висловити занепокоєння, запропонувати розмову.

Оберіть час і місце, де б вам не заважали провести розмову. Пропозиція поговорити, коли навколо багато людей, – не найкраща ідея. Знайдіть місце, де ви перебуватимете сам на сам, і лише тоді проведіть діалог.

Крок другий «Визнати». Не осудливо вислухати, розпитати, уточнити.

На цьому етапі ми приймаємо досвід людини та показуємо їй нашу готовність бути поруч з нею і слухати. Коли вона дала згоду поговорити з вами, запитайте її про почуття, симптоми і думки. Поцікавтеся, що людина відчуває і скільки часу це триває, що саме вона помітила за собою та що про це думає.

Вона може звинувачувати себе в розладі чи неспроможності подолати цей стан. На цьому етапі варто запевнити її, що психічні розлади – це такі ж самі захворювання, що потребують лікування та корекції, і людина не може бути в цьому винною.



Крок третій «Відреагувати». Запропонувати підтримку та допомогу, надати інформацію, заохотити до самодопомоги та пошуку додаткової підтримки.

Коли ми розпитали, вислухали, уточнили, встановили ближчий контакт і довіру, ми пропонуємо допомогу, знайомимо з потрібною інформацією, спонукаємо до методів самодопомоги або звернень по додаткову допомогу. При цих станах типовим може бути відчуття безнадії. Тому варто бути готовими до слів на кшталт «мені нічого не допоможе».

Запитайте, чи знає вона, що з нею відбувається і чи хотіла б дізнатися більше. Якщо так – надайте їй цю інформацію. Запитайте, чи потрібна їй допомога від вас, чи хотіла б вона мати якусь сторонню допомогу, можливо, фахівців. Запропонуйте методи самодопомоги.

Крок четвертий «Відскерувати». Запропонувати звернутися за фаховою допомогою.

Якщо несприятливий стан триває більше двох тижнів, якщо він негативно впливає на повсякденне життя, якщо людині важко функціонувати, виникають проблеми на роботі та у спілкуванні з іншими – дуже важливо скерувати людину звернутися по фахову допомогу.

Крок п'ятий «Відстежити». Звернути увагу на стан людини, з'ясувати, чи зверталася людина до фахівців та яким був результат, надати додаткову підтримку у разі потреби.

Після того, як ми надали допомогу, підтримали, порекомендували, куди звернутися, ми звертаємо увагу на стан колеги, з'ясовуємо, чи звертався/зверталася він/вона до фахівця, яким був результат, чи потрібна якась додаткова підтримка.

ЯК ДОПОМОГТИ ЛЮДИНІ, ЯКА ПЕРЕЖИВАЄ ПАНІЧНУ АТАКУ?

У багатьох людей в житті буває лише один-два напади паніки, і проблема минає, можливо, коли закінчується стресова ситуація. Але якщо у вас періодичні, несподівані напади і ви відчуваєте постійний страх перед наступним, може виникнути стан, який називається панічним розладом.

Панічна атака – це раптовий епізод сильного страху, що зумовлює важкі фізичні реакції, без реальної небезпеки чи видимої причини. Коли трапляються напади паніки, ви можете подумати, що втрачаєте контроль, переживаєте серцевий напад або навіть помираєте.

Причини панічних атак:

- спадковість;
- стресова ситуація (переїзд, подружній конфлікт, операція, нові обов'язки чи фізична хвороба, смерть близької людини);



- травматична подія (сексуальне насильство або серйозна аварія);
- темперамент, чутливий до стресу або схильний до негативних емоцій;

- зміни у роботі певних ділянок мозку;
- куріння або надмірне споживання кофеїну;
- історія дитячого фізичного або сексуального насильства.

Панічні атаки, зазвичай, починаються раптово, без попереджувальних ознак. Вони можуть завдати удару будь-коли – за кермом автомобіля, у торговельному центрі, під час засинання або ділової зустрічі.

Коли варто звернутися до лікаря? Якщо у вас були симптоми панічної атаки, якомога швидше зверніться по медичну допомогу. Панічні атаки хоча й спричиняють сильний дискомфорт, але не загрожують життю. Проте з ними важко впоратися самостійно, крім того, вони можуть посилитися без лікування.

Симптоми панічної атаки можуть також нагадувати симптоми інших серйозних проблем зі здоров'ям, наприклад, серцевий напад, тому важливо звернутися до сімейного лікаря, щоб виключити такі ризики. Ускладнення панічних атак:

- розвиток специфічних фобій (наприклад, страх керування автомобілем або виходу з дому);
- часті звернення по медичну допомогу через погане самопочуття;
- уникання певних соціальних ситуацій;
- проблеми на роботі чи в школі;
- депресія, тривожні розлади та інші психічні розлади;
- підвищений ризик вчинення самогубства;
- зловживання алкоголем або іншими речовинами.

Люди, які стикалися з панічними розладами, також можуть переживати агорафобію. Це страх відкритого простору й натовпу, адже перебування в таких місцях або ситуаціях може спровокувати панічну атаку. Люди з агорафобією намагаються не виходити за межі оселі наодинці, не відвідувати супермаркети, уникати подорожей певними видами транспорту, можуть боятися переходити мости, їздити в ліфті тощо. Допомога і профілактика:

- зрозумійте причини тривоги, паніки й агорафобії;
- визначте ситуації, яких ви уникаєте чи боїтеся;
- оцініть природу конкретних симптомів, їх частоту і важкість, а також обставини, за яких виникає паніка;
- з'ясуйте, чи є супутні фактори (депресія, інші тривожні стани, вживання психоактивних речовин тощо).

Рекомендовано:

- практики для розслаблення м'язів;
- релаксація за допомогою дихальних вправ;
- навчитися розпізнавати власні ознаки стресу та визначити разом зі спеціалістом ефективні техніки для їх послаблення.

ЯК ДОПОМОГТИ ДИТИНІ ЗАСПОКОЇТИСЯ ПІД ЧАС ВОЄННИХ ДІЙ?

Під час критичної ситуації, яка стала-ся внаслідок ведення бойових дій, не можна тиснути на дитину, змушувати її розповідати в деталях, що сталося та як вона себе почуває.

Перша психологічна допомога дітям надається під час надзвичайної ситуації або відразу після кризи. В кризовій ситуації діти реагують не так, як дорослі. Вони мають конкретні потреби залежно від віку та їхнього розташування. Діти



Вразливі до несприятливих наслідків через те, що вони маленькі та соціально і емоційно прихильні до батьків чи опікунів.

Яким дітям потрібна перша психологічна допомога? Перш за все, вона потрібна не всім. Як і дорослі, деякі діти дуже добре переносять важкий досвід.

Ваша тактика: спостерігай, слухай, пов'язуй. Більшість дітей добре відновлюються, якщо вони об'єдналися з батьками чи вихователями.



ЗАКОН УКРАЇНИ

Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану

{Із змінами, внесеними згідно із Законом
[№ 2352-IX від 01.07.2022](#)}

Стаття 1. Дія норм законодавства про працю в умовах воєнного стану

1. Цей Закон визначає особливості проходження державної служби, служби в органах місцевого самоврядування, особливості трудових відносин працівників усіх підприємств, установ, організацій в Україні незалежно від форми власності, виду діяльності і галузевої належності, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності в Україні, а також осіб, які працюють за трудовим договором, укладеним з фізичними особами (далі - працівники), у період дії воєнного стану, введеного відповідно до [Закону України](#) "Про правовий режим воєнного стану".

{Частина перша статті 1 в редакції Закону [№ 2352-IX від 01.07.2022](#)}

2. На період дії воєнного стану вводяться обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина передбачених [статтями 43, 44](#) Конституції України.

{Частина друга статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2352-IX від 01.07.2022](#)}

3. У період дії воєнного стану не застосовуються норми законодавства про працю, законів України "Про державну службу", "Про службу в органах місцевого самоврядування", інших законодавчих актів, що регулюють діяльність державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування у частині відносин, врегульованих цим Законом.

{Частина третя статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2352-IX від 01.07.2022](#)}

Стаття 2. Особливості укладення трудового договору в умовах воєнного стану

1. У період дії воєнного стану сторони за згодою визначають форму трудового договору.

2. При укладенні трудового договору в період дії воєнного стану умова про випробування працівника під час прийняття на роботу може встановлюватися для будь-якої категорії працівників.

Стаття 10. Оплата праці

1. Заробітна плата виплачується працівнику на умовах, визначених трудовим договором.

2. Роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати.

3. Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дій інших обставин непереборної сили.

Звільнення роботодавця від відповідальності за несвочасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати.

4. У разі неможливості своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойових дій, строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства.

НАШІ АВТОРИ

- АЛЕКСЕНКО В.О. – викладач ДПТНЗ «Регіональний центр професійної освіти ресторанно-готельного, комунального господарства, торгівлі та дизайну»
- АМОСОВ А.В. – викладач фізичної культури Професійно-технічного училища №6 (м.Дніпро)
- БАДІЩА О.П. – викладач суспільних дисциплін Професійно-технічного училища №6 (м.Дніпро)
- БАРБАРОШ І.В. – викладач предметів металообробного профілю ДНЗ «Полтавський політехнічний ліцей»
- БЕБЕРІНА Л.М. – методист ДНЗ «Полтавське вище міжрегіональне професійне училище»;
- БІЛА О.В. – викладач професійно-теоретичної підготовки ДПТНЗ «Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти»
- БИРСА Ю.С. – викладач української мови і літератури та зарубіжної літератури ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»
- БОЙКО Л.М. – викладач спецдисциплін ДПТНЗ «Апостолівський центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів
- ВОРОБІЙОВА О.А. – викладач професійно-теоретичної підготовки; майстер виробничого навчання ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти»
- ГАЛЩЬКА М.С. – викладач української мови та літератури ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»
- ГЕРАСИМЕНКО А.В. – методист НМЦ ПТО у Харківській області
- ГОНТАРУК Л.П. – викладач фізики та астрономії ДНЗ «Одеське вище професійне училище автомобільного транспорту»
- ГОРНОСТАЄВА І.В. – методист НМЦ ПТО у Сумській області

- | | |
|----------------|--|
| ГРЕЛЬ М.В. | – викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» |
| ГРИГОР'ЄВ В.О. | – викладач Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету |
| ГРИГОРОВА О.А. | – методист НМЦ ПТО у Харківській області |
| ГРУШЕЦЬКА І.О. | – викладач професійного циклу Вищого професійного училища № 25 м.Хмельницького |
| ДЕНИСЕНКО В.А. | – методист Професійно-технічного училища № 44 м. Миргорода Полтавської області |
| ДІДЕНКО О.В. | – методист НМЦ ПТО у Харківській області |
| ДРІМКО Т. І. | – викладач професійно-теоретичної підготовки будівельного профілю ДПТНЗ «Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти» |
| ДРОБНА В.А. | – методист НМЦ ПТО у Харківській області |
| КЕРНИЦЬКА Л.В. | – викладач професійної підготовки ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» |
| КІСІЛЬ М.М. | – майстер виробничого навчання ДНЗ «Полтавське вище міжрегіональне професійне училище» |
| КІСЬ С.П. | – заступник директора з навчально-виробничої роботи ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти інноваційних технологій будівництва та промисловості» |
| КОВАЛЕНКО С.І. | – викладачка Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту |
| КОВАЛЕНКО Т.В. | – викладач предметів професійно-теоретичної підготовки Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту |
| КОЗИРСЬКА О.І. | – викладач Вищого професійного училища №25 м. Хмельницького |
| КОРЖАН Т.В. | – майстер виробничого навчання Вищого професійного училища № 25 м.Хмельницького |

- КОСТЮКОВИЧ В.В. – методист Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету
- КОЦЮР І.М. – викладач хімії, біології і екології ДПТНЗ «Харківське вище професійне училище будівництва»
- КРИВОРУЧКО Ю.Ю. – викладач української мови та літератури, англійської мови ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі»
- ЛЕЦЮК Л.О. – майстер виробничого навчання Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету
- ЛПАНОВА О.А. – заступник директора з навчально-виробничої роботи Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету
- ЛОЗИЦЬКА І.І. – викладач спеціальних дисциплін ДПТНЗ «Покровський центр підготовки і перепідготовки робітничих кадрів»
- МАКАРОВ А.А. – майстер виробничого навчання Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету
- МАКАРОВА І.А. – директор Бердянського економіко-гуманітарного коледжу Бердянського державного педагогічного університету
- МАЛАЙ С.П. – викладач професійно-теоретичної підготовки ДПТНЗ «Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти»
- МАРИНКА-СИРОМЯТНІКОВА О.В. – методист НМЦ ПТО у Харківській області
- МАРТИНЕНКО Л.М. – викладач української мови та літератури ДНЗ «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі»
- МОРОЗ А.Є. – викладач зарубіжної літератури, української мови та літератури ЗП(ПТ)О «Богодухівський регіональний центр професійної освіти Харківської області»

- | | |
|------------------|---|
| МОСІЙЧУК Л.М. | – методист НМЦ ПТО у Рівненській області |
| НАГАЄВСЬКА І.О. | – методист Навчально-методичного кабінету професійно-технічної освіти у Житомирській області |
| НАЗАРОВА Т.С. | – методист НМЦ ПТО у Харківській області; |
| НАУМЕНКО Т.А. | – викладач-методист Професійно-технічного училища №6 м.Дніпра |
| ПАНЧУЛ К. В. | – викладач історії ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» |
| ПЕРОГАНІЧ О.М. | – викладач інформатики ДНЗ «Сумський хіміко-технологічний центр професійно-технічної освіти» м.Суми |
| ПОВАР М.М. | – викладач, голова методичної комісії професій ресторанного господарства ДПТНЗ «Луцьке вище професійне училище» |
| ПОЛОВИНКІНА М.О. | – викладач іноземних мов Вищого професійного училища №25 м. Хмельницького |
| ПРОСТОВА Л.А. | – викладач професійно-теоретичної підготовки ДПТНЗ «Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти» |
| РОМАНОВ М.П. | – викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» |
| РОТАР В.С. | – викладачка української мови та літератури, зарубіжної літератури, в.о. заступника директора з НВР ДНЗ «Старокозацький професійний аграрний ліцей» |
| СИТНИК С.А. | – викладач-методист Державного професійного навчального закладу «Луцьке вище професійне училище» |
| СКОЛОТА О.В. | – майстер виробничого навчання ДНЗ «Полтавський політехнічний ліцей» |
| СОКОЛЕНКО Н.М. | – викладач фізики і астрономії ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» |
| СОЛОГУБ Н.Г. | – заступник директора з навчально-методичної роботи НМЦ ПТО у Харківській області |

- | | |
|------------------|--|
| СОЛОГУБ О.Ю. | – викладач математики Зміївського професійного енергетичного ліцею |
| СОЛОНЕЦЬ Н.В. | – викладач професійно-теоретичної підготовки ДПТНЗ «Дніпровський регіональний центр професійно-технічної освіти» |
| СОЛОНЬКО Л.С. | – викладач фізики і астрономії Кропивницького вищого професійного училища |
| СТАРИЧЕНКО В.М. | – викладач географії, біології й екології ДЗП(ПТ)О «Кропивницький професійний ліцей сфери послуг і торгівлі» |
| СУРОВА К.Ю. | – викладач професійної підготовки Регіонального центру професійної освіти електротехнічних, машинобудівних та сервісних технологій Харківської області |
| ТАБУНЩИК Т.С. | – викладач математики Вознесенського професійного аграрного ліцею Миколаївської області |
| ТХОРИК А.М. | – викладач англійської мови Вищого професійного училища №25 м.Хмельницького |
| ФЕДОРОВИЧ І.С. | – викладач професійно-теоретичної підготовки ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» |
| ХАРЛАМПОВИЧ Л.М. | – викладач професійно-теоретичного курсу Володимир-Волинського центру професійної освіти |
| ШАПОЧКА Н.О. | – викладач Лозівського центру професійної освіти Харківської області |
| ЦЕЛУЙКО В.Д. | – методист НМЦ ПТО у Харківській області |
| ЦЮПАК О.В. | – майстер виробничого навчання Вищого професійного училища № 25 м.Хмельницького |
| ЮХИМЕНКО М.О. | – викладач англійської мови ДНЗ «Криворізький центр підготовки та перепідготовки робітничих кадрів будівельної галузі» |
| ЯКОВЕНКО О.В. | – методист НМЦ ПТО у Харківській області |
| ЯСІНСЬКА А.В. | – викладач української мови та літератури ДНЗ «Деражнянський центр професійної освіти» |

ВІДОМОСТІ ПРО ЧЛЕНІВ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ

- РУСЛАНОВА Т.О. – директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області; головний редактор;
- СОЛОГУБ Н.Г. – заступник директора з навчально-методичної роботи Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Харківській області, заступник головного редактора, відповідальний секретар;
- АГЄЄВА О.О. – кандидат педагогічних наук, директор Люботинського професійного ліцею залізничного транспорту, член редакційної колегії;
- АМІРБЕКОВ Г.Д. – директор ДНЗ «Регіональний центр професійної освіти будівельних технологій Харківської області», член редакційної колегії;
- КОВАЛЕНКО О.Е. – доктор педагогічних наук, професор, ректор Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків), член редакційної колегії;
- КРАВЦОВ В.А. – директор Державного навчального закладу «Куп'янський регіональний центр професійної освіти», член редакційної колегії;
- МІНЕНКО В.Л. – директор Харківського обласного центру зайнятості, член редакційної колегії;
- ПОНОМАРЬОВА В.В. – кандидат педагогічних наук, директор ДНЗ «Харківський регіональний центр професійної освіти поліграфічних медіатехнологій та машинобудування», член редакційної колегії

Науково-методичне видання

**ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА:
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

Науково-методичний журнал

№1-2 (55-56)

Головний редактор:	Т.О.Русланова
Редактор:	Н.Г.Сологуб
Літературний редактор:	О.І.Горєнкова
Технічний редактор, верстка:	О.В.Яковенко

Підп. до друку 15.12.2022
Формат 60×84 $\frac{1}{16}$. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman».

Адреса: 61121. м.Харків, вул.Владислава Зубенка, 37, 4 поверх
Тел.: (0572) 69-32-79
E-mail: pr.nmc@ptukh.org.ua

